8,813

భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

సంపాదకుడు

శివలెంక శంభుప్రసాద్

ఆగస్టు **1958**

సంపుటము ౩౫ : : సంచిక ౮

విడిప్రతి వెల ఒక రూపాయి

విషయానుక్రమణిక

ఆగస్టు 1958

కరుణాలహరి

శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణరావు

* గతసంచిక తరవాయి *

మృగమ్ముఁ నాగము నావలెన్ భవమునం దెంతేనియుం జిక్కి తా
ముఁగచాల్లం బన, నన్నుమాని మఱి యీ యన్నింటి విప్పించి నా
వు గదా! నన్నీడిపింప కుండుటది బాబూ! నిదు డెందమ్ముఁ బి
ట్టగలింపం జనదే? యదేమి కత మప్పా! పక్షపాతావహుఁ?

ఏగతిలేని యార్తులకు నీవ శరణ్యము పాపహారి! యం
చాగమ తత్త్వముల్ దెలుప, నట్టిఁడ వీవని నిశ్చయించి నే
నేగి సమస్త పుణ్యముల హేళనముం బొనరించినాఁడ, నీ
లాగున నంబుజేక్షణ! తలంప నొకింత యదేల చెప్పుమా!

పతితులఁ బ్రోవగాఁ గలుగు పావనమూర్తివి నీవయంచు నే
సతతము వేదశాస్త్రములు నల్వురుమోవను బాగవింట, దు
ష్కృతములచే యుపాసనము సేసితి నోవరదా! యశేష దు
ర్గతులకు నీవసద్గతివిగా మదిఁ గట్టిగ నమ్మి శ్రీపతీ!

మనుసుకృంతంబులఁ బాటిపోయియు సేయనలేద యెన్నఁడున్,
విను మఖమ్ముఁ దుష్కృతము వేమరు సేసితి, నీదు ముందటఁ
గొన కిపు డేమి పల్కవలె కొంకును జంకును ఏడి? సిగ్గు యె
గ్గనునది లేదుగాని యొకి యంతయు గర్వము లేదు శ్రీహరీ!

మదమును గామమోహములు మత్సరముఁ బలమెల్ల యెత్తి నీ
యెదుటన శత్రువుల్ గదిసి యింతగ నన్నిటు లేడిపింపగా
వదిర! గదారి నందకము లాపము శార్ఙ్గము చేతఁబట్టియున్
గదలవు సిగ్గు సొందవు కవన్ నను గాదని యుండు వేలరా?

గోతనుబద్ధబిడ్డఁ గని కొండొక దారిని బోవువాఁడును
బ్రీతిని జాగు సేయకయ పేరిమితోడుత నుద్ధరించెడిఁ,
బ్రాతవు నీవు నోజనక! దారి భవాంబుధి దూకుచున్న యీ
లేత వయస్సువాని గని లీలగఁ జూచుచు నూరకుండు దే.

* జగన్నాథ పండితరాయల కృతికి అనుకృతి

వరపుణ్యప్రియ! పుణ్యవంతులకు సర్వశ్రేయముల్ గూర్తువన్
బిరుదల్లంతగనిమ్ము; పాపినగు నన్ వే ప్రోవరావేని యా
ధర విశ్వంభరుఁడన్న పేర్మిలువ దంగన్ గాచి కావిమ్మవు, ఎ
వ్వరు గాదన్నను నీవు గాదనక నన్ బాలింపు లక్ష్మీప్రియా!

పరుసము లెన్నిరో యకట! పల్కుచునుంటి నటంచు రోసమున్
విరసముఁ బూనకయ్య, యొక వేళ రుషాత్ముఁడవైన దోసమున్
మురహర! కోటికల్మష విమోహితునిన్ మఱి పాపదూరు ని
ర్భర కరుణాబ్ధిలో విసరివైవు, జగద్భరమింక తప్పెడిన్

కృతము గణించి నాకవల నెల్లసుఖమ్ములనుగ్రహింతొ యా
శ్రితుఁడను నే గ్రహింపనవి చిన్నము పున్నము సేసియుంచమిన్,
పతితుల నుద్ధరించుట స్వభావము నాకని యేలు దేవి శ్రీ
పతి! తలఁదాల్తు నీదయ యవశ్యముఁ దుష్టియుఁ బుష్టి సెందెదన్

పతితుఁడనైన దుఃఖముల పాలగువాడనునైన నెంతో దు
ర్మతియుఁ గృతఘ్నుఁడే యయిన మంచితనమ్మనుమాట లేకయే
బ్రతికిననైన సిగ్గువడి ప్రాంజలినై భవదీయుఁడన్న న
ప్రతిహత మీకు! నీదయకుఁ బాత్రుడగున్ గద యా యపాత్రుఁడున్!

చతురతఁ బుణ్యమే సలుపు సాధులపైఁ గృపఁ గుమ్మరింతు వా
ప్రతిఫలమేమి నీకటఁ కృపానిధి! యీ ననుబోటివానిపై
సతత కృపాకటాక్షముల పాల్కొనఁ జేసిన నాడు నీదు కీ
ర్తి యది యేమి వేసము ధరించునో నీవ గ్రహింపు మాధవా!

ముమ పోకనాడు లాలనము పొందిన బిడ్డఁడు తండ్రిచేత నీ
దున, మఱి బుద్ధి నేర్వగ గడుంగడుఁ దాడితుఁడౌటయుక్త, మా
లనయును బాలనన్ దెలియ లాలన నీయెడ నే నెఱుంగ, ప్రా
క్తన నిజ పాపకర్మమునఁ దన్నులు తింట యొకందు దక్కరా!

"భగవన్!" నే బహు దోషదూషితుఁడనై పాపౌఘముల్ ముం గా,
వగలన్ మున్గుచు నేమి తోచక వృథావాగ్ధోరణిన్ దిట్టితిన్
బగతిన్ బాంధుఁడు ప్రేయసీ విరహజ జ్వాలాగ్ని సంతప్తుఁడై
వగతో నయ్యయ్యొ కాంతుఁదిట్టునుగదా! భద్రాను సంధాయకా!

క రు ణా ల హ రి

ఓ కరుణానిధీ! మిగుల నుద్ధతిమై దహియించె దుర్దశా
వ్యాకులుఁ బాప పంజరుని బట్టుక కీలిచి పిప్పిసేసిన
ట్టా! కను వేదిమో జ్వర మహారక్ష్యహమ్మృతసాగరా! నరుం
జేకొని పీడకున్నది యికీ! క్షణమేని యిఁకేమి సేయుదున్.

అల్పుఁడనై కటాక్షుల నిరంతర జల్పనముం బొనర్చ నం
కల్పితహాని నాదుపయి కారణికోత్తమ! నీకుఁ గ్రోధ మ
త్యల్పముమో! గజేంద్ర తె కుపితాతుర బాలక భాషితమ్ములం
దెల్పు! మహానుభావులు సుధీ నిధు, లాశ్రిత లోకపాలకా!

ఉరగారాతి సుకేతనా! కనుమమో! యుత్తంభితాశాసము
త్కర హోరారావముఁ జట్టికొంటి, జటిలో దగ్రజ్వరోన్మత్తకుం
జరవజ్రాంకుశ, నన్ మహోజ్వరశిఖజ్వాలావళీధుర్య నిరా
దరతన్ పీడకు ముక్కుకొందును మహాధన్వంతరీ! శ్రీహరీ!

ఏనన దుష్కృతమ్ము లవి యెన్నఁడు సేయన లేదటంచు, నో
దానవ వైరి! పల్కెద యథామతి నొక్క నిజ, మ్మదేమనన్
మానసమందు భీతి ననుమానముఁ బాపి ఖగేంద్రయాన! నీ
యాన, సుధానిధాన, పతితావన పావన నామగానముల్

శర్వ పితామహాదులును సర్వ సుపర్వనిశాచరావళుల్
నిర్వచనమ్ము సేకయు నిన్ బొగడోప్తైముఁ డంచుఁ గొల్వ నిన్
గర్వ మఖర్వ మూని యిటు గంటె యుపాలభమాన వాక్కులన్
జెర్వడు పీడిపీ! ఖలుఁడు ఛీ! కను ఛీ! యిదె పాడు బుద్ధియున్.

సకలమ్ముల్ వినినాడినాఁడ, మఱి నా సర్వస్వముల్ సేవ, చి
న్నిఁక నే కోరిక యేనికోర నిదిగో యూ కొంచె మర్థింతు, ని
యకలం కాద్భుత మెల్లయందముల కాహో యందమే మూర్తి మా
మక హృన్మందిర గోచరమ్ముగుత, శ్రీమందార మాలాధరా!

స శే షం

హరవిలాసము: దేవదారు వనవిహారము

శ్రీ చిలుకూరి పాపయ్యశాస్త్రి

శ్రీనాథుఁడు బ్రాహ్మీదత్త వరప్రసాదుఁడు. శివ్ని పాదలబ వాణీ ప్రసారముఁ బరమేశ్వరు నారా ధించినవాఁడు. సంస్కృత కవులలోఁ గవితా గుణోప హారములఁ బార్వతీ పరమేశ్వరుల నారాధించినవాఁడు కాళిదాసు. అతని యడుగు జాడలలో నడచినవాఁడు శ్రీనాథుఁడు. వివిధ రసభావములను బరమేశ్వరాలం బనముగఁ జిత్రించుటలోఁ బెక్కు విషయములం దిరువురకును సామ్యము గానవచ్చును. శ్రీనాథుఁడు కావ్య సంతరించిన హరవిలాసములోఁ ద్వితీయ చతుర్థాశ్వాస ములందు కుమార సంభవ కావ్యాను సరణము గావించుట యెందులకో విదగ్ధవేద్యము. కుమార సంభవ కావ్యమునం దష్టమ సర్గలోఁ బార్వతీ పరమేశ్వరాలం బన శృంగార రస భావములు పరాకాష్ఠనందింపఁబడి నవి. హరవిలాసమున పార్వతీ పరమేశ్వర వివాహము వఱకు కుమారసంభవమునందలి కథావస్తువు నాదరించి, పిమ్మట శృంగార రస సమగ్రతి నాపాదించుటకై శివ పురాణమునందలి దేవదారు వనవిహార కథావస్తువు గైకొనినాఁడు శ్రీనాథుఁడు.

శైవ కవులు శివుని విలాసములలో దేవదారు వన విహారమును ప్రథమముగ గణించి, తదాశ్రయమున శృంగార రసభావములను బరమేశ్వరాలంబనముగ నతి మాత్రము చిత్రించుట యొక పరిపాటి. ఆ ప్రక్రియ మునఁ బరమ శివభక్తుఁడైన శ్రీనాథుఁడు దేవదారు వన విహార కథావస్తువును దన హరవిలాస కావ్యోపస్కార కముగఁ గైకొనియు శృంగార రసభావముల నతి మాత్రముగఁ జిత్రింపఁదలఁచియు నౌచిత్యమునకు రస పోషణమునకు పారవశ్యమునకు భక్తి భావ నిష్కృతికి లోపమేపాటియుఁ గాకుండ నిర్వహించియున్నాఁడు. ఈ దేవదారు వనవిహారము సంస్కృతమున ఉత్ప్రేక్షా వల్లభుఁడను కవి రచించిన భిక్షాటన కావ్యమునందును, తదితర శైవకవుల కృతులందును గానవచ్చును. కాని యా రచనలన్నియు శృంగారరస నిర్వాహణమున నుచ్ఛృంఖలములై నడచినవియే. శ్రీనాథునకు నను కాలికుఁడగు నిశ్శంక కొమ్మనామాత్యుఁడు, ఈతని కాశీఖండ కృతి భర్తయగు వీరభద్రారెడ్డి సోదరుఁడు దొడ్డారెడ్డికిఁ గృతిగా నొసఁగిన శివలీలా విలాసము నందును దేవదారు వన విహారమును జిత్రించియే యున్నాఁడు. అదియు శృంగార రస భావావిష్కరణ మున నుచ్ఛృంఖలమై కొనసాగినది.

శ్రీనాథుఁ డీయితివృత్తముఁ జేఁబట్టి కవ్యౌచిత్య మును సంతరించుకొనుచు రస నిర్వహణమునఁ బ్రతి ధానము సంయమనము నలవరించుకొని, శృంగార రస మును భక్తిలో మేళవించి చరమసీమకుఁ గొనిపోయి నాఁడు. ఆ విషయము నిట నా యూహాకొలఁది వివ రింతును. పరమేశ్వరుఁడు పార్వతిని పెండ్లియాడి, మన్మథుని పునరుజ్జీవితుని జేసి, పరిషద్గణము తమ్ము భజించుచుండ రతి నగమున నత్య కుటుంబభార నను వ్యుఁడై సంసారసుఖ మనుభవించుచుండెను. పార్వతి మీఁది వలపుచేఁ ద్రిలోకాధీశ్వరుఁడైనను హిమవంతు నింట నిల్లడముండెను. ఏనాఁడైన నత్తవారియింట నిల్లటముండిన యల్లునిపై నత్తవారి కనాదర భావ మేర్పడకపోవదు. ఈశ్వరునకునైన నట్టిది తటస్థించె నని తెలుపుదు—

> "అత్తపైఁ గూర్మిఱట్టడికా! యాదియింట
> నిల్లడంబుండెఁ ద్రిభువనాధీశ్వరుండు."

అనినాఁడు. త్రిలోకాధిపతియైనను భార్యమీఁది వల పుచే నత్తవారింట నిల్లటముండుట యనివార్యమని యింగు ధ్వనితము.

ఇప్పటి యీశ్వర వేషము శ్వశుర గృహనివాస యోగ్యమాత్మాలంకార పరిశోభితము. ఇంతకుముందు నాగయజ్ఞోపవీతధారి యగుచు బంగారు జన్నిదములు ధరించుచున్నాఁడు. ఱంగుఁడీపుడు గజాసురచర్మము వీడి పట్టుపచ్చడములు దాల్చుచున్నాఁడు. భస్మాంగ రాగము విసర్జించి కస్తూరితో మేదించిన శ్రీ గంధ ములఁగుముచున్నాఁడు. ఎముకల పేరులు వదలి ముత్యాల హారములు ధరించుచున్నాఁడు. జడలపైఁ బాగడ చాల్పును ధరించి బాలచంద్రు నలంకారముగఁ గూర్చు చున్నాఁడు. ఇట్లు చంద్రశేఖరుఁడు పెండ్లికొడుకు

పలితమైన వేషము దాల్చి హిమవంతునింట మనువు సుఖముచుండెనట. శివుని పెండ్లికొడుకుగా జిత్రించుట శ్రీనాథున కొక వినోదము.

తానుఁ దీర్ఘముగ దివ్యవేషభూషితుండై శివ వాహనమగు వృషభమును వాహ్యాళికి వదలినట్టు అక్క ముల నధిరోహించి, ప్రమథగణములు వెంటరాఁగ ఔషధిప్రస్థపురవీథులలో విహరింపఁ దొడఁగెను. శివు ప్రభు వీథులఁ బుహావిభవాభిశోభితుండై, ఔషధిప్రస మున విహరించుచుండ, వారిని యువతులు పేట వెల్ల వెలుగులేక యువతీతతుల చేష్టలు సేయఁగడఁగిరి. వెకిలి వాట మున స్వేచ్ఛాచారమునఁ జరింపఁ దొడఁగి, విద్యాధర గంధర్వస్త్రీలఁ గనుడ భామినీ విటాలను బహుభంగుల బాధింపఁ దొడఁగిరి

సీ. పులినాసనములఁ గవ్వగుంపు బాలుఁగఁబొలు
  విద్యాధరాంగనా విటగణంబు
గంధర్వ కామినీ కాముక వ్రాతంబు
  లాకోఁగ నొనిమోది లజ్జగొంద్రు
కనకాల బలిబూఁడిఁ గన్నులలోఁ బ్రామి
  బాధించు రప్సరః పల్లవులను
గరుడ భామా భుజంగప్రతానముఁబట్టి
  బాధించు రుగాసురాంగ పట్టకముల
నాగడీలు మహాధూర్తులగుచుఁ గాదు
లర్థులలు గొంల్లు పలుగాదు లుదుగు మిసుదు
లాకకోయలు కిదులు గయ్యాళులపుడు
ఔషధిప్రస్థ మిల్లిల్లు నునుకుచుండె

—హర 5-10

శివ యల్లుని పరివార ప్రమథప్రస్థపురంబున ఉపద్రవకంబులు సేయుచుండె హిమవంతుఁ డది యంతయు నెఱింగి, మేనాదేవియు దానును మంతనం బుండి, యీశ్వరునితో డి హాత్తింతిము చాలునని, శివ కాఁకు రావించి, ప్రమథగణములు ధూర్తములు వికా రములు మున్నగు ధూర్తగణములను నీ మాఁట దాదరించుము నీ భర్త యాను గాశీకంతుఁడు వారి ధూర్తచేష్టితములు మాన్పుఁడదా? అనుంగళ్ళు కొండ్రై బ్రహ్మపాలము చేతఁబట్టి బాడవాడల భిక్షమెత్తిన కాదు గాక యుట్టి దివ్యశక్తులు లాతనికి గుచించుచునిగఁ దని హిమవంతుఁ డాయాదిభిక్షుని స్వరూపమును విశ్రుతముగా నిరూపించెనట.

సీ. తలమీఁది దదశశి దరిమీలఁ దివఁ జేరు
  కొంగులు వెలఁగి కొంగొంగు రవఁగ
మెడఁ దన్ను పుఱుకల వికు పేగు లొండొంటిఁ
  బోరిఁ బోరిఁ దాఁకి బోర్ల్పణుఁగు రవఁగఁ
గట్టిన పులితోలు కపిలోఁగు పోఁకి గాఁ
  బోరు కత్తిచి చిఱుబుఱు మనఁగఁ
గడి ఫుంపుఁ బాములు కపాలలో నున్న
  భూతి మెఁ జలికిన బుస్సు రనఁగ
తమ్మిపూఁజాలి పులుకు కందమ్ము ప్రాచి
దిట్టతనమున విశ్వము గోహిగాను
వాడవాడల భిక్షించు కాదు గాని
యిట్టి దివ్యాన్నములు మెమ్ము నే శివుండు?

—హర 5-16

ఈ పద్యమున నీశ్వరుని భిక్షాటన స్వరూప మభివర్ణితమైనది దారుకావన విహారమున కీ భిక్షుకరూపమును భిక్షభూతిముగను, ప్రధానరస నిర్వహణసాధనముగను జిత్రించియున్నాఁడు హిమవంతు డిట్టి యీశ్వర రూపము నమంగళాకారముగా నిరూపించి, యాతని నవమానింపఁ గడఁగుటయే పరమేశ్వరుని దేవదారువన ప్రయాణమునకు నిదానమై జంగమభిక్షుక వేషధారణమునకుఁ గారణమైనది మరల నా జంగమభిక్షుక వేషధారణము మునిపత్నీ సమ్మోహనమై శంకరుని యాదిభిక్షుక స్వరూపావిష్కృతికి మూలమైనది ఇట్లే యితివృత్తమున శ్రీనాథుఁడు పలార్చిన త్రివిధ భిక్షుక స్వరూపములకుఁ గార్యకారణభావము సమన్వితమైనది హిమవంతుఁడు శివుఁడుతో నిట్లనుట, పార్వతీ భిమానము లెగి, యాసెం శివభక్తిను ప్రమథగణ దుష్ప్రవృత్తి నివృత్తికిఁ గడఁగువాఁడిగఁ జేయుటకె హిమవంతుఁడీ పలుకులు శివుతోఁ బలుకు నవసరమునఁ బె యాభిలలో శేశ్వరుఁడెట్ల నీశ్వరుఁడు మాను మనస్సులోని విసుగును, జారగణములకుఁ గలుగు వేషటను, ప్రమథగణములు పేయు ధూర్తకృత్యములను నెఱిఁగి వెంటనె దేవదారువనమునకుఁ బోఁదలఁచెను తలఁచిన వెంటనే పరమేశ్వరుఁడు నందివాహనారూఢుఁడు కతిపయ ప్రమథగణ పరివార పరివృతుఁడునై మామ కెఱింగింపక గొనతోఁ జెప్పక దేవదారువనమునఁ బ్రవేశించెను

శివలీలా విలాసమునం బలి దేవదారువనవిహార ఇతివృత్తము శివభక్తి తాత్పర్య సముద్బోధకము. ఈశ్వర

భక్తివిముఖులై కర్మఠులైన దేవతాదు లరవాని ముదలకు
శివభక్తి తిర్యంతి నొసగించు నై హరిహరాలు నా గౌరా
విటవిట రూపములందాల్చి తిను విలాస వినోదిములచేం
దర్శితము లాగుదైన మును ఒసిఱయుం గాబిలోగ
ములు గలిగించి, ధూరధి స్థితిములచే మునిపత్నుల
పాతివ్రత్యమునకు భంగమావదించి, తన్నిక్కదనుగ
వదటె మునుల కోపాగ్ని క యోగ్యతన్న చేయుగ
హారవి నమున శిక్షితుండా గాంత నంకదాగా
తావిహారము వహించగారిగ భక్తియునకు నివాసము
శివపుర నాంత్రి కథాకస్తవ నివిక మూడయు కొరి
దాన విరచిత వరూధ ంధిత కొత వాడవే తత్త్వ
బంధాంతి తి వసువిష్కృతి కొవగ్యము కొవురం గాత్ర
హామ్రగ నము శ్వేతముంకు త యూ వస్తుముస్కంవ
ఖంగు గాలింపగలయున అంగులకై రేవదాగావన
సౌందర్యమును జిత్రింపదోంకొవివాండు ఆ వనమును
నహోన్నములకు గవత విభూములకును విహారయోగ్యము
గావించివాండు

శివదాగవనము హిమవత్పర్వతి దక్షిణసీమగా
గారీ తపోవనోపాంత గళింస్థితిముగుబచే మువిజన
సంసేవ్యమై రెనిపలారినది ఆ పర్వతంపొటోదదివ—

సీ. గృద్ధిరివ్వపగ జాపీ పంగ్రఫకీలంబు
    కూగ తిరంగిణీ వ శిరోప్రాగ
మహోనుంపలయునకు మావసంపెయు పేను
    ఖుగ వ్యపగ బ్రులు వాగకుటంబ్లు
కౌతర్యగ నదిజిరి కవ్య కొరత్కంబు
    చేసి న్నలకల్ప పెంక్లైకొనకు
పాలనియు మ శివశైల సామ్రాజ్యంబు
    యాగ హారిర్భ్యగ మోగరింబు
మాత్యలి కిర్తగు కైలాస మల యాసహ్య
గంధమాదన మంవరి క్రౌంచ వింధ్య
భూధరంబులు చ్చుల హగసం(వరి)మ
పకలగు ధాముంబన్నగి పార్వతీయము?

—పారి 6-20

హిమవత్పర్వతి పార్శ్వభాగము మహిమము సకల
సర్గము విధివ భిక్షోభితము, కన్నవాతీతము. అతిరిక్తి జత్
గూడిన విధివ మహాశైల విలతముగాను మహాత్మజన
తపశ్చర్యాయోగ్యము దివ్యబృంద పరిభోగ యోగ్యమును.

క. అంగు విహరించుం గాంధర
    కందరమందిరములంగంచ్ గౌతుక మెప్పన్
    బృందారక విభువంబు ను
    కందర్పవిహారములం బాల్లతు రేలన్

ఈ పర్వతము కేవలము మానికి శ్రాగ్రి
యోగ్యమే గాక రసికజన విహారయోగ్యముకూడ నవి
తెలుపుకిక్కి ఇను ఆ రసికజనము బృందారక మిథు
నములనుట గాంధర్వుగ విహారయోగ్యమని నిరూ
పించుచున్నాడు ఇటు లాహిమవత్పర్వతము మనియుస
హామగి నమన్వితము గావించి ప్రసక్తిముం దేవ
దారువనముకే నిధిమును సమన్వితము చేసియున్నాండు

సీ. కర్ణకా మాణిక్య కదళి పత్రము తోం
    గల్పకనీకుశంకముతోడ
విమల చింతారత్న వేదికాప్రాంగణలతో
    విద్రుమపాదపాంక్తికతోడ
దివ్యగోకారస్త్రీకదంబములతోం
    గామ ధేనుసంఘములతోడ
దివ్యవర్ణిత గిరిగుహికలతో
    సకలర్తు సస్య శోభంబుతోడ
వదాన్యశిలి గానపు గావనమైన
వనముకల్ప కేరిపే మాంసలమున
దేవతాముని సేవ్యమై తేజరిల్లు
నర్మసంపేదనము దేవదారు వనము

ఈ పద్యమునం దుక్తస్థితమైన వివరణము కొరి
దాస గిరిచిత భిజాన నాకుంతలమునందలి కశ్యపాశ్రమ
వర్ణనము జ్ఞాపింపం జేయుచున్నది

శ్లో. ప్రాణానామనిలేన వృత్తిరుచితా సత్కల్ప
    వృక్షేవనే
తోయే కాంచనపద్మరేణుకపిశే
    ధర్మాభిషేకక్రియా
ధ్యానం రత్నశిలా తలేషు విబుధ
    స్త్రీసన్నిధౌ సంయమః
యత్కాంక్షంతి తపోభి రన్యమునయ
    స్తస్మిం స్తపస్యన్త్యమీ
అభి శాకుం పప్తమాంకము

ప్రాణాగ్రామము రోగ యోగ్యములను కల్పవృక్ష
ములు, కాంచన పద్మపరాగ కపిలమైన అభిషేక
యోగ్యమగు తోయము, ధ్యానయోగ్యమైన రత్నశిలా

హరవిలాసము : దేవదారు వనవిహారము

శైలములు, వంటయను స్థైర్యమునకు నిలువ శ్రీ పార్వ్వ త్యమునను నిరిగలచోటు తపస్విగణ్యచేఁగాని లభ్యము గానివాఁడు కాళిదాసు ఆ హిమగిరిశిఖరము నీ దేవదారు వనమునకు సమకూర్చుచు శ్రీనాథుఁ డంతటితోఁ దనివోవక కామధేను సంఘము దివ్యౌషధీలతా దీపమాలికలను సకలస్తు వస్తు వేశమును అటఁజూర్చి దేవదారు వనమును గేవలాముని సేవ- మను సర్వసంతర్పణమును గావింపఁజేయుచున్నాఁడు

ఇచట వనట వసియించు సంయమి సందోహ మును బంధుళానా వస్తవ్యమును, వారి బింబారంభ సౌందర్య నిశాధిష్ఠాని బృందారక సమూహమును గా త్రిలించియున్నాఁడు పరమేశ్వరుఁడు జంగమ దేవ ధారిగా తమ్మునిపక్ష్యల పాతి వర్ణ్యము ధింగించేయునై యుండెను, కావున ఆ వ్యవహారాగము కంటె సౌందర్యమును సమకూర్చినాఁడు మరియు పరమేశ్వర భోగయోగ తి యందు పాదించుటకై తద్వనమున వరు సెలపెడి విహారములలోఁ గొన్ని విలాసములు గావింపఁజేసినాఁడు

శా. ఆయా వేళల మానిభార్యలు గృహా
వ్యాపార లీలాగతిన్
కొల్పుయా క్లేశము లెఱింగకున్ లవ
తృత్యా రంభాఫల
చ్ఛాయా శీతల చంద్రకాంతమణి పా
షాణ ప్రదేశంబు న
న్నయ్య ప్రేమను, బుగ్గికొట్టగము వి
శ్రాంతి నక్కావలన్

—హ. 5-38.

మౌని భార్యలు లా యా వేళల గృహవ్యాపారము లందు శ్రమనొందినపుడు కొన్ని పూఁటలు చెట్ల నీడలలోఁ జంద్రకాంత శిలాతల వేదికలపైఁ గూర్చుండి వయ్యారపాగమునఁ బన్ని కొట్టగము మీఁద తాలమంపె సాయాసము దవ్వగించుకొనుటయు మరియు మధ్యాహ్నకాలమున గృహవ్యాపారము లందలి ఆలసటచే మేనులఁ జెమటలు పొడమినపుడు శైత్యోపచారములు జల్లులు చిలుకులు వాడుకొనుట ఇటు తపోవన పరిసర ప్రదేశమంతయు మౌనిజన వనితా విహారయోగ్య సామగ్రీ సమువేతమై యుండెనని చిత్రించుటకే యుపక్రమము.

ఇచట వాతపోతన ప్రకృతి తపస్వులు విరక్త మానస్కులైన మునుగాని తనకులమైన హిమగిరిలో సౌహార్ద్యము గలయుండి చిత్రించినాఁడు అచటి మునులు కోట్లకొలఁది యాగములు చేయుచుండె, శ్రీశైల సముద్భూతమై పుణ్యధూమకళాఖ్యతమైన పరిమళము పాతక సంఘము నణఁగించుచు అచటి గండకోయిలలు పాటలు వేడింటిని వలిండుచు తూర్పుపలు ప్రణవాత్మకము లాలపించుచు శుకశారిక లాగమ సిద్ధాంతములను ప్రవచించుచు కొమిడి కొన్నిటను లాలించుచు ఈ తీరున వనటి ప్రకృతి యంతయు సర్వాభ సముత్పాదమై నెలయుచుండె ననిగాఁడు ఈ కవి పరిపాటి భారతియంగిలి కొలంతలోపాఖ్యానమునందలి కణ్వాశ్రమ వర్ణనలలో దెలిపెడి జేయుచున్నది మహాగ్నుల యాగము లనుపట్ల కాళిదాసునకు శ్రీనాథునకు గొంత ప్రణిధానము వహించుచు

ఇచ్చట వనటి నీవార ముష్టింపమునైన మునులు కుటుంబము చేపాటిచుచు లెక్కింపక కామ క్రోధాది వికారములు దరిజేరనీక పగలోక పావన పరాయణులై ప్రకాశించుచుండెఁ గామ్రకీమోహాంతముల నిరసించినవారై చరించుచుండ ఈ తపోవనమున మునిపత్నీ కదంబకము పరిచర్యలతో బలమెచ్చటిదోని తెచ్చి, కన్యలకులకు నీరుపోయుటను మనోహర దృశ్యముగఁ జిత్రించియున్నాఁడు

సీ. జలుఁగైన కనకంపుఁ జెంబులను కొంత
పాలింపై బింకంబు బరువు లుప
ద్రుతగతంబులఁ బాఱి స్వేదకణములు
జాలసి కనుంగొప్పుల దూలఁగొలుప
దరఖ్లథంబైన కమ్మీల్ల భారంబు
చిమ్ముచీకటు కుఁ జెదమించఁ
దనకుపాటలకరత్న కటంకసిఫ్తులు
చెక్కుటద్దములపై జీగుర లిడఁ
బసిఁడిమించుల నిమ్మానందకుండు దచ్చి
పోయుఁ గంకణ నిక్వాణములు సెలంగఁ
గన్యలతలకు మునికన్యకాకదంబ
కళ్ళివింతలైన యుపాసనా క్రమమున

ఈ సీసములోఁ గ్రమముగ కట్టు బొట్టు జాట్టు అను నీ మూఁడును బొంకముగఁ జిత్రింపబడినవి. ముని కన్యలు కన్యలతలకు కుండలతో నీరుపోయుట వారి

ఈడునకు పరిపడిన తపశ్చర్య హిమవత్పర్వతము సకల తపాశ్రయముగఁ జిత్రించుటయు గాకోలు ముని కన్యకా జనమునకుఁ జీనాంబరములు కోటకములు కంకణ విభూషణములు సమకూర్చి సవిపికుండలతోఁ గన్నెలతలకు వీడుకోలిచ్చినాఁడు శ్రీనాథుడు ఇటు లనే తిరాత్రికము గోకుల గోష్ఠ దేశములంగు లేఁగదూడలు గంతులు వేయుట కొంతయు స్వాభావికముగను లలిత మధుర రమ్యముగను జిత్రించియున్నాఁడు.

శా॥ ఆనందంబునఁ ద్రుళ్ళుచుఁ గ్రమ్ములు పై
లెల్లార్చుచున్ లేఁగల
క్రొన్ తన్ గోకుల గోష్ఠసీమున
జంఘాలాపుతంబొప్ప హో
మ ప్రస్తావ విధి ప్రకార పరతిం
క్రొత్తక్రమణా కామ ధు
గ్ధేనూదన్య సుధాప్రవాహ లహరీ
తృప్తాంత రంగంబులై
—5-34

దేవదారు వనమువంటి గోష్ఠప్రదేశములంగు లేఁగదూడలు హోమానుష్ఠానయోగ్యపయస్సంపాదనము ముగిసిన వెనుక తిమ రాతిలకు కామధేనువుల పయస్సుధా లహరీగ్రోలి యానందంబునఁ దోఁకలు కద లించుచు గంతులు వేయుట చూచి ముచ్చట గొల్పును. అట్టి ధేనువులు కామధేనువు లనుటచేఁ దయానుపర్య మన్మథ ప్రవాహమే యానందము నొసఁగి జంఘా లాఘవము నొసఁగూర్చింది. లేఁదూడలు పాలుత్రాగి గంతులు వేయు తీరు సహజ మధురమైన దృశ్య ప్రేక్ష ణీయము

ఈ తీరుగనే పర్ణశాలాంతరముల మునికన్యలు కొంచు చిగురాకుఁ జోఁగుల వేషములు దాల్చి వారి చేష్టల నభినయించుటయుఁ గడుమనోహరముగ జిత్రింప బడినది.

సీ॥ కెలయేటి కెలిపేటఁ జిలుబంతి పసు పాడి
పేస ద్రొమ్ముక్లి బిచ్చి సాలు కుతిపి
సురుచింద పేరులు సుప్పదమ్ములఁ దాల్చి
కొనిలి పింఛంబు బట్టములుఁగట్టి
పర్యోదమాలు గాఁ బొలుటాకు లనుర్చి
దాఁదునఁ దిలకంబు సంతరించి
కంకేళి చిగురాకుఁ గర్ణపూరముఁజేసి
కుసుమ పూవులధూళి గుసులఁ జల్లి

కొంచుఁ జిగురాకు జోఁగుల చేఁతలెల్ల
నభినయింతురు పర్ణశాలాంతరములఁ
దంద్రుమలెంతేవిఁ జనుపట్టు తిల్లితెగుర
గారవమ్మున మునికన్యకా జనమ్ము
—5-33.

ఆరణ్యక ప్రకృతిలో నాగరకుల కళిక కనిపిం చు ములు ముగరైన కొంచు చిగురాకుజోంప్లచేఁతలుఁబటుకఁ దర్శ్యరూపము సంకేతమునందే యాంకముగఁ జిత్రించి నాఁడు

శా॥ ఆమోదంబున కేటలాడుగుణు నీ
హారాద్రి కాంతార క
ళా మార్గంబునఁ జాపటంకృతులతో
గంధద్విపశ్రేణులన్
ఘూను ఘూను మనోజ్ఞమార్గ లంఘనం
జా ధూమశాలాంకృతిల్
వాగ్మద్రగాఢ్యపయోనిరల్ కటన నే
వా నాథ సీమంతినుల్
—5-24.

ఈవిధముగ సహజ సౌందర్యముతోఁ గూడిన దేవదారు వనోపాంతమంతయుఁ దపశ్శాలురు తిరోఒఁ స్థానమునకు పరిపడిన పావిత్రితోఁ గూడియుండినది. ఆముష్యాయణులైన యువతీ మునులు కామము పాద మూవకుంపఁ కొంతటి వివశము లావరించుకొని వారికి గాఢదోహ్నము సేయుటకును, వారల వ్రతముల భంగింపఁజేయుటకు ఎదుమాలుజాతుల యప్సరోఒంగ నలు జాతి కోకక్క వారి యొప్పు స్థిరావాసము చేర్పుముకొని తమ తమ భవనములందు ఆత్మోత్ప త్తి స్థానాలంధితములైన పతాకముల కొనగనైయుగోమయ మునులకు మదనవికార మొదవింపఁజేయుచునైరి ప్రతి భవన భిత్తి భాగము నగుచు చిత్తరువులు సంతరించుకొని యుండిరఁట. ఆ చిత్తరువులను, తత్తద్భవన వాసను లైన యప్సర పూర్వకోంష్లను శ్రీనాథుఁ డీతీరుగ జిత్రించియున్నాఁడు

శిశిరోచిత ప్రేత త్రిభాగంబై కుసుము కంక వ త్తింబుల కంకలొత్తుము రతి దేవి వృత్తి స్తనంబుల మీఁద వత్తియిల్లియున్న చిత్తభవు విక్రమసంపత్తి ప్రకారంబును, వట్టిటం బట్టపగలు యోజనగంధియును గంగాజగమున వట్టుబచనుంగవ చూచి తొట్రుపడు

పవిత్ర పౌత్రుని దృష్టిప్రియత్వంబును, శాచార్య భార్యయగు తారాదేవిం దారకరాజు వలపు చిటంబు వాటంబు సేయు లలిత కటాక్ష వీక్షావిశేషమ్ములును, స్మృతిమాలి మాలినీనది సైకతంబున నేకాంతంబుం బలెం బోదలు కురియించు పాదలలో వేలుపులంటను కెంజిగురుం కెదురు దరిచూచి చొక్కిన పసికి వందను రాగా కేళింబును, కుసుమ కోదండుని విజయ డిండిమంబగు విభాండకసుతుని వనితామండలాన త్రియు, బృందావనంబునంగు ముకుంగుం డొవరించిన సంద్రవజ వధూవిహారాడంబరంబును సంబుగుహా నూతి స్ఫృతి చెడియాడు పట్టింబట్టు కొనిన దోషంబు పట్టనుం బుగ హేలాతుంటను గౌతము కళత్రంబు మోసం గల్పించిన చీకటితప్పృథుం బాషంభాపఉపుం జిత్తింబుల్వ్యగ్రాన్యగుహ్యంబు "

ఏకచిత్రతోన్నీలిత వస్తుపర్వతము మన్మథ విశాలోద్భాసకము ఇవియన్నియుం బురాణప్రసిద్ధములైనవి కేతరగనికృతి సంపాదకరూపములు. ఇట్టినితరాశ్రమవాసి తపోవిఘ్నుల విప్లాభిరంగమునకై చిత్రింపం బడినవి. ఇటులనే తిరావాసంబుల నివసించు నప్సరోంగనలను త్రిభువన వశీకరణ సౌభాగ్య విభ్రమ వ్యాపారాలాపాది భూషితలంగాం జిత్రించినాఁడు

ఇట్లు వశించియుండు నచ్చెడియందులో "విలుప్త మత్తకాశినీ జనోత్తమయగు తిలోత్తమయు, వశీకృత కుసుమశార చయగు ప్రమ్లోచయు, వలయాంబర నఖరేఖాంకిత స్తనకుంభయగు రంభయు, నగపేశియగు సుకేశియుం, గలమంజుఘోష యగు మంజుఘోషయు, శృంగార వారాశి యగు నూర్వశియు, రూపామరూప ప్రాకయగు మేనకయు, పవ్యగారోపాలు అంతఃపోకశిలీముఖపుల, హేలాసందర్శిత మేఖలా కలాపంబులగు విభ్రమ వ్యాపారంబుల, హాటకకులాకోటి ఝుళఝుళీ త్కారమంజరంబులగు నుంపగమనంబుల, నీకస్వరకపోల ఫలకంబులగు మొలకనవ్వుల, నమృతరసరూపంబులగు నాలాపంబులం, ద్రిభువనంబులు వశీకరింతురంట విలుప్తమత్తకాశినీజనోత్తంసంబుల సౌందర్యంబు సహకర్షకములటయే గాక, వారలచూపులు మందగమనములు మందహాసములు మధురాలాపములు త్రిభువనమోహనసాధనములని చిత్రించియున్నాఁడు. ఇంతటి సంమోహన సామగ్రి యుండినను వికృతినందని వచటి విరాగుల చిత్తవృత్తులనియు, అట్టి దేవదారు వనమున ముదన విహారము నావిర్భవింపఁజేయుటయూనుకొనిన పర

మేశ్వర సౌందర్య మూహాతీతమని నిరూపింపఁదలంచి త్రిభువన మోహన స్వరూపధరులయిన యప్సరోంగనల కేరాలు శివునిచే భిక్షాటన ప్రవృత్తి నుపక్రమింపఁ జేసినాఁడు

అట్టి దేవదారువనమునం దీక్ష్యగుఁడు తన పరివారమునంతయు విటవటనుం పనియించి

సీ. పసిఁడి కప్పెరలాఁకొను బద్దకోల
లోఁగ పటియ కకపాల కోరగించి
కలికి కొటుక గిర్వాట్టు పలుఁగు పేరు
జాతిగాఁ దాల్చి కొలిమింప జంగముగను.

—5.41.

ఈ జంగమరూపచిత్రణములో శ్రీనాథుని నాఁటి జంగమ భిక్షుక స్వరూపము ప్రతిఫలించుచున్నది. ఇట్టి జంగమరూపము దాల్చి ప్రాతేయాద్రుల కన్యకాధిపతి దేవదారువనమున భిక్షాటనమునకై బయలుదేఱి, తొలుత నప్సరోవేశవాటమునఁ జరింప మొదలిడెనాఁడు. అచటి యచ్చరలందఱు వింతయొయ్యారములు మొలతేర నా జంగమ భిక్షుపుఁడు భిక్షాన్నములిడ దొరకొనిరి. ప్రమ్లోచ మెచ్చొకల పూలా ప్రాపు పృత్యాని తింబయిన భిక్షమును, నఖాంకురగుచ్ఛకుంతో మాణిక్యముద్రాలంకార మయూఖకాంతులు నీలుకొను కెంగేలితోఁ బెట్టెనది రంభ, రంభా ద్రుమఫలసమగ్రమయిన భిక్షమును గాహూరికి, వలయాంబరుఁడు దవరాపుఁజన్నుల కెలఁబట్టి యొత్తిన నఖక్షతరేఖ బయల్పడునట్టు పెట్టెనది మంజుఘోష, కలఘోష ఘటితకంకణ నూపురాద్యలంకార భూషితయై యొయ్యరుగా వల్లె చేరెంచి, హేమపాత్ర నమృత దివ్యాన్న పాయసాపాదభక్షనొసఁగెను. నాగిణి దాక్షాయణీభర్తకుఁ బక్షూనాగ మెలర్పఁగా మాధుకర భిక్షాన్నము వడ్డించెను. ఊర్వశియు నప్పుడే వచ్చి శ్రీవల్లభుమూర్తి నెచ్చెలికి వారిజవైరికి ముంమఁగొండ రాజల్లునికి నవాన్నము భిక్షముగాఁ బెట్టెను. తిలోత్తమాప్సరస పులకాంకితముతో దధి ఘృతంబుగోడను గూడిన భిక్షమును పసిఁడిసిబ్బెములుఁగల పరమేశ్వర కొంగింపుకడాటి దవ్వుప్పుఫాలలోచనుని యూఁడు కన్నులకు ముద్దుటగోల్పుచిట్టులు పెట్టెను. సహజ సౌజన్య యగు సహజన్య, దోర్యుగ్మల మూలంకమంబులైన పిడుగుఁబాలిండ్లు పైటఁ దెలుఁగు వీడఁ గొలువకంకరుమునఁ బుణ్యభిక్షా పాసగ వడ్డించెను. చిత్రరేఖ కనకమాణిక్య మేఖలా కలాపము రత్నకంకణరవముతో రాయుడింప

నిభృత కమ్రకాన్వభిక్షు మొనఁగెను తిర్యగ్రేఖాంకన లలాటభుజంగభూషణాంకుఁ డపాంగ రంగస్థల లావణ్య లంపటంబు కటాక్షవీక్షణంబు తోఁ జూచుభిక్షాన్నంబుల సమార్జించెనని '

శివదాగమన వేళావాటమున మదనవైరి భిక్షాటనము సేయునప్పుడు అప్పు విలాసినుల విలాసము లేరీతియో కవాటియో వారిని గురవరు వర్ణించిరో ఆ క్రమమున నే నరిగిపుట్టు దంపతులకుకు భూపదీపాద్యుపచారంబులు గైకొనుచు, వంతిటేరోఁ దినిదినక కరక గర్భక పాత్రంబు పూర్ణించే కరపల్లవంబున నులపీల, వల్లవల్లవ యోగపాగు కౌయుగళంబు గల్లుగల్లన మోయ ముని జనాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించినాఁడు శివుఁడు మునివాటమున భిక్షాపాత్ర తేఁ గారణము కేక వాటమునఁ దన భిక్షాపాత్ర మస్తంపూర్ణ మగుటచే దానిఁ బూరింపఁజేయుటకని కడు ముద్రితముగఁ దెలిపి యున్నాఁడు. అటనుండి మునిపత్నుల మనోహరణ దక్షమగు సౌందర్యమును తిత్సముచిత విభ్రమభంగిని కలకనుసెఁ గాన్పింపఁజేసినాఁడు

హరుఁడు మునిమందిరంబుల మొసలవిలిచి,'భవతి భిక్షాం దేహి' యని వారి వాహా గర్జ గంభీర స్వరంబునఁ బలుకుచుఁ, కులాంగనాజనంబు నపాంగ దృక్తరంగంబుఁ జెలుపగపులిపిలింకిలువారిఁ గనుంగొనుచు, సంయమిజనభూపాలి ప్రత్యర్థంగంబు దనకుఁ బరగు ప్రయోజనంబుగా విర్కగర్భకి సందర్భంబుల విలాసంబు దెలపబుముచుఁ బ్రకటింపం దొడంగిన—

మ. దరహాసంబుల భ్రూ లతా నటన ము
గ్రా విభ్రమ ప్రౌఢిమన్
బరిహాసోక్తుల భావగర్భరస సం
పల్లంపటా లోకన
స్ఫురణాభంగుల మౌనికాంతల మనం
బుల్వ్యారలాడెన్ శివ
శ్రీయుఁ డుద్దామ విలాసదారువనికా
వాట ప్రదేశంబునన్

—హరవి—౪౯.

సీ. సులభరూగ్యాండిదేయు కునశ మాంబాయమ
కుశ పైల సంప్రసూనరూలింప్లైఁ
బూర్ణ్యగృహిణులఁ బతిభక్తి పూర్ణమతుల
భాగ్యసంపన్నలను బుత్రపౌత్రవతుల
పతులు ముత్తైగువులను విశ్వకృత్తి
ధరునికరుణం జెమాలి నరాకిగొలిచె

ఉద్దామ విలాసియగు మహేశ్వరుఁడు దారుకావనవాట ప్రదేశంబుల మునికాంతల మనములను మందహాసములతోడను భ్రూభంగవిభ్రమ ప్రౌఢిమలతోడను, వర్గ్మభావితములైనదను, భావగర్భితాలోకనముల తోడను దూఁగులాడినఁట. ఇట్టి శ్రీనాథుఁడు శృంగార రసభావ వ్యగ్రవిమతముంఁ బాటించిన సంయమ కూర్పోతీను. ఇటి వర్ణనలుగు రసావిష్కరణ తత్త్వము తెలిసిన కాళిదాసాది మహాకవులకుఁ గొందఱికి గాక సంభవము పాటించుట యందఱకు వలనిగాదు ఇట్టి స్త్రీలంగు శృంగార భావములను, గిగుద్వ్యాకచేష్టాదికము నెంత విరివిగనైనఁ బ్రపంచింపవచ్చును ఈ తిగుణము ంగు సైతము భావము వతి విధిషము సేయుచు, సాంకేతికంగను గమింపక, జుగుప్సారసాభావము పోకుండ హరుని విలాసాదికము శ్రీనాథుఁడు వర్ణింపఁ గలిగె ననుటలో నాతనికిఁ బరమేశ్వరునెడఁగల భక్తి భావమే కారణము పరమేశ్వరుఁ డిట్టి విలాసముల చేత నే తన ప్రయోజనమును సాధించెననుటకు 'పతిభక్తి పూర్ణమతులను, పుణ్యగృహిణులను పుత్రపౌత్రభాగ్య సంపన్నలను, పతులను, ముత్తైదువలను సైతము విరళి గొలిపెనని వివరించినాఁడు. మఱియు మునిపత్నీ పాతివ్రత్యంబును భంగింపఁజేసిన విధము నతిగంభీరము గను భావగర్భితముగను సముచితముగ సాగించినాఁడు.

ఈ ఇట్లు ప్రతి గృహంబున భిక్షాటనంబు సేయుచు మహోక్షలాంఛనుఁడు నాంధానుకూలక్రోశంబున లోఁగుపరత వ్యాపారపరాయణుండై మగల కన్నువెంటెంగి, సంధ్యాసమయంబుల నముష్ఠానార్థంబుఁ బుణ్యషులు సమిత్కుశ ఫలాహరణార్థంబెండనిఁ జనిన యెడను వేచి, కపట తిక్షాటనంబును నిగూఢవిశ్వాసోచ్ఛ్వాసంబుల నివారిత సల్లాపంబుల నిమేషమాత్రి సాహ్యంబును నిబిరీనభయానంపంబు నెడ సంభోగంబు లభిలషించు నారంభోరుపుల మదనశిఖా శిఖాసంగత వాక్యంబులను, సంకేతస్థాన కంకిలిబంధముల నికుంజక్రోడ సంకేళ క్రీడల, మహాంధ్య మూతీ పరామర్శంబులను, భ్రూలతా దేశంబులను, నపాంగ రంగస్థల లావణ్యలంపట కటాక్షవీక్ష విక్షేపంబులను మందహాస కంపిత పరిస్పంద బాహు గంధర్వ ప్రబోధకందం బనుభవింపఁజేసి మెప్పించుచుండును గాక

దేవదారు కాంతారమధ్యంబున ఖట్వాంగపాణి భిక్ష వృత్తిఁ జరించుచుండెనట.

తెలుఁగింటి జంగమ వేషము దాల్చి శివపారవశ్య విలాసములచే హృదయముఁ దోఁచుకొనిన పరమేశ్వరుని గనియుఁ గొని రంభోరువులు వాగ్విలాసాది విభ్రమ ప్రదర్శన మాత్రమునచే రాగమునకు కందర్ప పరబ్రహ్మానంద మనుభవింపఁ జేసిరని చిత్రించుటలో శృంగారరసము సర్వాంగ సుందరమై పరాకాష్ఠ నందినది. ఈ సందర్భమునఁ గవికిఁగల కౌశలము మతి వేలము చూపట్టినది. ఈ ఘట్టము సంగ విశ్వంబు సౌమ్యదామాత్యునకు తనరచనలో సంయమనము చే పాటియుఁ బాటింపక మునిపత్నులతోడి పరమేశ్వర విహారవర్ణనమునందు బంధాదికమును గూడఁ జిత్రించి వదలినాఁడు. దారుకావనము పరమసంయమి తపస్విగణ్య నిలయము. ఋషిపత్నులు పాతివ్రత్య విఖ్యాతగరిష్ఠలు. తత్పాతివ్రత్యగౌరవ ప్రశస్తుఁడైన శంకరుఁడు యోగీశ్వరేశ్వరుఁడు తదాలంబనముగ నిర్వహింపఁబడిన శృంగారమున సంయమనము పాటింపకున్నది రసజ్ఞ హృదయములకు వైరస్యమును గలిగింపకమానదు. కావుననే శ్రీనాథుఁ డిచ్చట బరమ సంయమియైనాఁడు.

ఇంతియకాదు మునిపత్నుల పాతివ్రత్య భంగమును నిగూఢముగా తెలిపినాఁడీశ్వరుఁడు త్రిమూర్తి ప్రత్యక్షమై మహర్షులందఱకుఁ గాన్పించెఁగాని సాంబసద ప్రమూర్తియు జగము చేరగు తత్త్రిమూర్తిత్వమునఁగాని మహాలింగాకారముగను జగము చేరగు తిరుపతియును నైరూపాదిఖాలిని వైఖరి స్వరూపమును వ్యాఖ్యతి మహోహారముగఁ జిత్రించినాఁడు

సీ. ముద్దుచెక్కులతోడ మొలదింపుగఁ గట్టి
కరకుట కౌపీన మాగా ధరించి
చిలుక బోదెలను వ్రేల్చియు జెంగి చేత
వలచ చకిముమైఁ గలయు వఁదిని
చిన్నారి పొన్నారి కేలి నపఁ దలఁదాల్చి
కొనగోటి జతికేటి కొదమఁ బూని
పచ్చిరయేనికతో దా పర్వెంబు దించి
గిలుకు ముక్కలకోలఁ గేలఁ బట్టి
ఎడఁగి జలకోడనము పెనుకెంగు మెఁగ
విరహాపము ఫుత్త్రము శ్వేర గరించి
తెడ్డు వసెకథ గలుగుండి ఫకు కడుకు
హాత్రియుంబు కుంచు ఖట్వాంగపాణి
—హర 6-68

ఇప్పుడు పరమేశ్వరుఁడు నిజరూపముచే ఘటా పతమన్యంబున నిలిచి బహ్మాత్రియముల భిక్షవడుగఁ దోఁచెఁగదా. ఇంతియకాదు మందజంగము రూపమునుండి శివ పరమేశ్వరుని విశ్వరూప విభుఁడు ప్రత్యక్షమైనది ఈ ప్రత్యక్షరూపమే త్రిమూర్తి ప్రత్యక్షరూపమైనది

“ఇట్టి పరమ మహర్షుల మునిపత్నుల యాశ్రమం బునఁ గన్యకలను మునిసతుల పాతివ్రత్యంబు పాలించునట్టి గద్యంబులఁ జాయపరచిన కలింపమాని ప్రాతఃకాలంబు వారికి వారికి తెలియంగ నుజగుజనోవుచు వనవంబు ప్రకాశింపఁజాలక లోలోన యాసెనుకోని యుండుచు మ నవ్వాటం ప్రతిభవంబునఁ జాటిల్లి చీకటిత్వ కప్పుకొన్న వెగిపడనుండగాఁ బ్రకాశించిన గట్టాయతింటై గుండెలు జాజగజెట్టి కెల్లు తెలిసి బ్రహ్మకొనువాగ్ర మట్టుమట్టిరి ”

పరమేశ్వర కర్తృకమై యుంటెంటఁ గప్పుకున్న టవు కలముఁజెరి యీ చీకటిత్వ బయటఁబడినప్పుడు మహర్షులందఱు శేకమై, జగదేకనాథుఁడైన యాశ్వాని శిరసామస్తకములు దామెఱఁగియుఁ బట్టికొనిబంధింపఁ జాటముట్టిరి తత్సన్నాహము చూచి పరమేశ్వరుఁడు మందహాసము సేయుచుఁ దనలింగమును విరిగి దాఁటి చెరిగిరి, తత్సమయంబున జా మును పన్నాహము వంచి నిగి, పౌరాణిక మహాపాపాంబుల డిగితమ్ము విశుద్ధం బ్రాపన మాంబున నభిషేకం బొనరించి, తల్లింగోత్పన్నంబున బ్రహ్మాండోదర్పగం బప్పళింపఁ జేసెఁవాడు బ్రహ్మలోకవ్యాపమైన యా పరమేశ్వర లింగమునకు బ్రహ్మ తన కరకమండలుతీర్థంబున నభిషేకం బొనరించి, గంధపుష్పాద్యుపచారములనో నుపాసించి బ్రహ్మాండపరివ్యాప్తంబైన యా లింగంబు నుపసంహరింపుము సైకతానుగ్రహయుఁ బ్రార్థించెను పరమేష్ఠి ప్రార్థన నంగీకరించి పరమేశ్వరుఁడు ‘లింగార్చకులకు నశ్వంగత్వంబు కృపసేసెద’ నని తెలిపి నిజమహాలింగమును సంకుచితము చేసెను దేవదారు వన దివ్యక్షేత్రములు గృహాసలు పరమేశ్వరు మహాత్మ్యముగాంచి, తమ మనంబున నాతనిచెసె నిర్వ్యాజముగా బుజగించి యా శివమాహాత్మ్యమును బహువిధ భక్తిభావముల భజియించిరఁట

ఈవిధముగ శృంగార రస రాకాష్ఠ నాపాదించుటకై యనిర్వాచ్యమైన యీ శివదారు వన విహారము పరమేశ్వరునితోఁ బెనఁగొను గృహవనమైనది శ్రీనాథుఁడే గవయము నిర్వహింప నెంచినాఁడు దానిని బాహుళ్య లంబనముగ సి ప్రేమమును గాఁచ దత్త బ్రహ్మాత్మికులు భయముల నువదు నైర్మల్య నమస్కారము గావించుకొని యుల్లసింపఁజేసిన మత్తిగాఁ గిరిజాధవునిచేఁ గాఁ వశీకరింపఁజేసి ధూర్జటినిట్టితనకుఁ గనుగొని శిలగఁడు నర్వలోక నమనాస్యలింగస్వరూపుఁడై యావతరించినాఁడు!

అంతర్వాహిని

'హితశ్రీ'

రివ్వురివ్వున వీచే గాలుల్లో జనతా ఎక్స్‌ప్రెస్ ముందుకి దూసుకుపోతూ పట్టాలు మారుతోంది. తనకి చేరువగా వున్న కిటికీ అద్దం పైకిలాగి విశ్వం తూర్పు దిశగా చూశాడు.

వయ్యారాలు వొలకబోస్తూ దవ్వాగవ్వులకి జరిగిపోయే చీకటి చీర చెంగు దొంగపుద్యుకుని వెలుగు వరాగా లాక్కుంటే ఆకాశం ముసిముసిగా నవ్వుతోంది!

చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమి.

తెల తెలవారుతోంది.

కొత్తగాలులు రివ్వున వీస్తూ విశ్వాన్ని పరామర్శించాయి. ఆ శుభోదయ సుందర దృశ్యాన్ని వేడుకగా చూస్తూ పులకించిపోయాడు విశ్వం. వెదకవించి ప్రసరించే అరుణ కాంతికి కొండల అంచులు గీతలు గీసినట్టు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. ఆకాశమార్గాన పక్షులు స్వేచ్ఛగా కలకల గానం చేస్తూ బారులు బారులుగా సాగిపోతున్నాయి. దూరంలో పసుగణాలు తీరికగా పచ్చిక మేస్తున్నాయి. ఆ పరిసరాలు చూడగానే విశ్వానికి ప్రాణం లేచివచ్చినట్టయింది. ఆ ప్రాంతాలలో తనెప్పుడూ సంచరించలేదు, నిజమే. కాని ఆ చిరపరిచిత దృశ్యాలన్నీ ఏదో ఆత్మీయతని జ్ఞాపకం చేస్తుంటాయి ఎప్పుడూ. అక్కడే రైలు దిగి ఆ ప్రదేశమంతా కాలినడకన తిరగాలని తన కెన్నోసార్లు అనిపించింది. కాని ఇప్పటివరకూ అది కోరికగానే నిలిచిపోయింది. మనుష్యుల కోరికలు కొన్ని ఎంత చిన్నవైనా ఎప్పుడూ కోరికలుగానే నిలిచిపోతూంటాయి. సముద్రస్నానం చెయ్యాలని తనకి ఎన్నోసార్లనిపించింది. వాల్తేరులో మూడు సంవత్సరాలు గడిపినా, చివరికి ఆ కోరిక తీర్చుకోకుండానే ఆ ఊరు విడిచి వచ్చేస్తున్నాడు.

రంయిమని వీచినగాలికి ఇంజన్‌లోంచివచ్చిన నుసిరవ్వ విశ్వం కంట్లో పడ్డది. చిటాలున తల వెనక్కి లాక్కుని చేతి రుమాలుతో ఎలాగో అవస్థపడి దానిని తీసివేశాడు. కాని కన్ను ఎర్రబడ్డది. అప్రయత్నంగా ఎదురుగా వున్న సీటువైపు చూశాడు విశ్వం. ఆ అమ్మాయి ఇంకా అలాగే తూర్పుని నిశ్చలంగా కిటికీలోంచి బయటికి చూస్తూనే ఉంది. తన అవస్థ ఆమె చూసేవుంటుంది. అయినా తల లోపలికి తీసుకోదేం? తన ఉనికి గుర్తించటం ఆమె కేమాత్రం ఇష్టం వున్నట్టు లేదు. ఇంతకీ, స్వాభిమానమైతే గాని ఏ విషయమూ మనుష్యులు గ్రహించరు. అందుకు కారణం ఒకప్పుడు నిర్లక్ష్యమూ, ఇంకోసారి అహంకారమూను. పాపం, ఆమె కంట్లో పడితే అవస్థపడుతుంది కాబోలు. ఆడవాళ్లు ఎంతసేపటికీ పైకి దాబు వరకే గాని ఎంత చిన్న ఉపద్రవం జరిగినా ఇట్టే బయటపడిపోతారు. అయినా, ఈ అమ్మాయికి కొంచెం కష్టం ఎక్కువలా ఉంది. రాజమండ్రినించీ చూస్తున్నాడు. ఒంటరిగా అర్ధరాత్రి రాజమండ్రిలో ఈవిడ రైలెక్కటం ఆశ్చర్యంగానే ఉంది. ఎవరో స్నేహితురాండ్రు మొదలైనవాళ్లు స్టేషన్‌కి వచ్చి సాగనంపి వెళ్లారు. అప్పటినించీ ఆమె మౌనంగా అలాగే తూర్పుని ఉంది. ఈ రైలు హిందూస్తాని యువతిలా తలమీద ఆ ముసుగెందుకూ? తన అందం కళ్ళతో తాగెయ్యటానికి ఇక్కడెవరో సిద్ధంగా వున్నట్టు!

ఈ అమ్మాయి ఎవరో గాని వేషభావాల్లో నాగరికత ఉట్టిపడుతూ వున్నా కొత్త పూర్వాచారాల ఛాదస్తం వున్నట్టుంది. గోదావరిలో డబ్బులు వేసి దణ్ణం పెట్టింది. తనకి నవ్వొచ్చింది. తను చూస్తున్నాడని సంకోచమైనా ఆమెకి కలగలేదు. ఆ అభిప్రాయం వుంటే ఓ చిన్న దొంగచూపు చూసివుండేది! అన్నట్టు ఆమె రెండుమూడుసార్లు తనవైపు చూసినట్టు అనుమానంగా ఉంది. తన తోలునంచీ పైనమాత్రం తిప్పకుండా చూసింది. బహుశా దానిమీద తన అడ్రసు వుండి వుంటుందనుకుందేమో! అంత తెలుసుకోవాలని

ఉంటే తనని అడగకూడదూ? పలకరిస్తే నోటిముత్యాలు రాలిపోతాయా కాబోలు. ఎక్కడికి వెళుతుందో ఏమో! ఒకవేళ విజయవాడలో దిగిపోతుందేమో!

ఈ ఆలోచనరాగానే మళ్ళీ కిటికీలోంచి బయటికి చూశాడు విశ్వం. జనతా ఎక్స్‌ప్రెస్ విజయవాడ సమీపిస్తోంది. కందా ఇంజన్ గావుకేక పెట్టింది. తను గుంటూరుదగ్గర్నుంచీలోకి కూరాలి చేతి గడియారం చూసుకుని, లేచినుంచుని సామాన్లు సర్దుకోసాగాడు విశ్వం. తోలుసంచీ తియ్యబోయి అప్రయత్నంగా ఆమెవైపు చూశాడు. అతను ఆమె యథాలాపంగా తన సామాన్లవైపు చూసింది. ఒక్క క్షణం విశ్వంలో ఏదో బలహీనత ఆవరించి తన అడ్రస్ ఆమెకి కనిపించేలా ఆ సంచీ తిప్పాలని అనుకున్నాడు. కాని వెంటనే ఆ ఊహకి సిగ్గుపడ్డాడు. తనెందుకు ఆమెని గురించి అంతసేపు ఆలోచించాడు? తనెవరు, ఆమె ఎవరు? ఆమెని మళ్ళీ తన జీవితంలో ఎప్పుడూ చూడటం తటస్థించకపోవచ్చు. పైగా ఆమె తనకి స్నేహితురాలేమీ కాదు. ఆమెతో ఒక్కమాట కూడా మాట్లాడలేదు. రాజమండ్రినించి కలిసి ప్రయాణం చేశారు, నిజమే అయినా ఆమెని గురించి ఏ విషయమూ తనకి తెలియదు. తనని గురించి ఆమెకీ తెలియదు. ఆమె తనని గురించి ఏమైనా అనుకుందో, లేదో! అనుకునే ఉంటుంది. తను ఏదేదో అనుకున్నాడు. ఆమె మాత్రం ఎందుకనుకోకూడదు! చిత్రం, ఇంతసేపు ప్రయాణంచేసే మనసులో అనుకోటాలతో కదిలిపోతున్నారు తనూ, ఆమే. తోటి ప్రయాణీకులతో మాట్లాడకుండా దూర ప్రయాణాలు చేసిన రోజులున్నాయి — భాష తెలియనందువల్ల. ఆ వ్యక్తి తెలుగువాడైనా, మగవాడైతే తను మాట్లాడకుండా వుండడు. కాని 'ఆమె' ఐపోయింది ఆ వ్యక్తి!

ఎక్స్‌ప్రెస్ ప్లాట్‌ఫారం సమీపిస్తోంది. ఆమె ఏమిటో పర్సు వెతుకుతున్నట్టుంది. సామాన్లు ఏమీ లేవు. ఒక చిన్న చేతిసంచి మాత్రం ఉంది. వెనక్కి తిరిగి చూడాలనిపించింది విశ్వానికి. కాని సాహసం చాలలేదు. ఒకవేళ అదే సమయంలో ఆమెకూడా తనవైపు చూస్తే!

"టిక్కెట్టు పోయిందండీ"

ఆందోళన వ్యక్తమయ్యే సన్నని స్వరం వినిపించింది. విశ్వం గుండె కొట్టుకోవటం స్పష్టంగా విన్నాడు. వెనక్కి తిరిగాడు. కాని ఆమెవైపు చూడటానికి బిడియపడ్డాడు.

"ఎలాగండీ?"

ఏం చెప్పాలో విశ్వానికి తెలియలేదు.

"ఎలా పోయింది!" ప్రయత్నించి అడిగాడు.

"ఏమో. చేతి సంచీలో పెట్టుకున్నాను. కిందపడి పోయిందేమో!"

విశ్వం చుట్టుపక్కల చూశాడు. ఏమీ కనిపించలేదు. ఆమె గాభరా పడుతోంది. అతనికి కొంచెం చిరాకు వేసింది. ఆడవాళ్లు జాగ్రత్త మనుషులని తను ఇప్పటిదాకా అనుకున్నాడు.

"బయటపడిపోయి ఉంటుంది. ఎలాగండీ?" అందామె.

"టి. సి. తో చెప్పండి" అందామనుకున్నాడు. కాని జాలివేసింది. ఇదికాక తనేమీ చెయ్యలేకపోతే వొట్టి అప్రయోజకుడనుకొంటుందేమో. మళ్ళీ మొగం ఎరగని మనిషే అయినా ఆమె తనని గురించి అలా అనుకోటం ఇష్టంలేదు.

"పోనీలెండి, పోయినా ఫరవాలేదు. ఇంకో టిక్కెట్టు తెచ్చిపెడతాను. ఎక్కడిదాకా వెళ్లాలి?" అడిగాడు ధైర్యం చెబుతున్నట్లు.

"విజయవాడలో దిగిపోతానండీ" ఆలోచించాడు విశ్వం. కేపటో ఎక్స్‌ప్రెస్ ఆగింది.

"టికెట్ నెంబరు తెలుసా?"

"ఉహుఁ"

ఇంత అజాగ్రత్త మనిషికి పరాకేమిటి? తనెప్పుడూ టికెట్ కాదుగదా, ఇంకేదీకూడా పారేసుకోలేదు. అయినా, టికెట్ కొనగానే నెంబరు చూసి గుర్తు పెట్టుకోటం తనకి అలవాటు.

"ఇప్పుడే వస్తానుండండి! అనేసి, రైలుదిగి వెనకసాగాడు విశ్వం. గార్డు కనిపించాడు. అతనితో చెబుదామనుకున్నాడు విశ్వం. కాని ఏం లాభం? ఎక్సెస్ కట్టుకోవాలిసిందే నంటాడు. ఆమె దగ్గిర డబ్బుందో, లేదో. అబ్బ, సమస్యలు తెచ్చిపెట్టటం ఈ ఆడవాళ్ల నైజం. విసుగ్గా ప్లాట్‌ఫారం చివరిదాకా ఓ మారు తిరిగాడు విశ్వం. చప్పున అతనిలో ఊహ తట్టింది. గబగబ బుకింగ్ ఆఫీసు దగ్గిరికి వెళ్ళి ఓ ప్లాట్‌ఫారం టికెట్ తీసుకుని వెనక్కి వచ్చాడు. కిటికీ

లోంచి ఆమె చూస్తోంది. ఆ లేత ఆకుపచ్చ చీర ముసుగు తలకు సర్దే

"ఇదిగోనండి ప్లాట్ ఫారం టికెట్. స్టేషన్ వాళ్లు ఎవరైనా అడిగితే రైల్లో ప్రయాణం చెయ్యటంలేదని చెప్పండి" టికెట్ ఇస్తూ అన్నాడు విశ్వం.

"అబద్ధమా?" అందామె ఇష్టంలేనట్టు. ఆ అనటం కూడా తను ఉత్త ఆదర్శాలకొను అతి నిష్ఠుర భావం చూచినా అన్నట్టు వినిపించింది అతనికి. అందులో ఏదో అపహాస్యం కూడా ధ్వనించింది. విశ్వానికి ఒళ్ళు మండింది.

"నిజం చెప్పినా ఫర్వాలేదు, జరిగే పెట్టుంటే" అనేసి పోర్టర్ కిటికీ దగ్గర సామాన్లు పెట్టించుకుని గుంటూరు బండికేసి వెళ్లిపోయాడు విశ్వం. అతని మనసు పరిపరి విధాల ఆలోచిస్తోంది. అలా కర్కశంగా అనకుండా వుంటే బావుండేదనిపించింది అతనికి. పాపం, చిన్న పిల్లలా వుందేమో. అయినా ఆమె అలా ఎందుకు వాదించాలి? ఒక్కొక్కసారి నిజానికి నిలబడ కూడదన్న విషయం తెలియనంత అమాయకురాలా ఆమె! అర్ధ రాత్రి ఒంటరిగా ప్రయాణంచేసే మనిషికి అమాయకత్వమేమిటి? కాని ఆమె తీసుకోవాలి పాతికేళ్ళు వాపడలు పోయిన ఆ లేవు సొంత డబ్బు పెట్టుకుని టికెట్ కొనిస్తే కనీసం 'థాంక్స్' అని కూడా అనలేదు. ఏం మర్యాద! మర్చిపోయిందేమో! ముఖంలో కృతజ్ఞత తొంగిచూసే ఉంటుంది. ఇంతకీ తను ఆ సమయంలో కూడా ఆమె కళ్ళలోకి మరీ సరిగా చూడలేదు. ఆమె వదనంకూడా సరిగా చూడలేదు విశ్వానికి కొంచెం ఆశ్చర్యం వేసింది. మాట్లాడేటప్పుడు ఎదటి వ్యక్తి కళ్ళలోకి చూసి తను మాట్లాడలేదు. కొంతం ఏమిటో ఈ విషయం తను చాలాసార్లు గమనించాడు.

ఆలోచిస్తూ విశ్వం గుంటూరు వెళ్లే రైలులో కూర్చున్నాడు. సెకండ్ క్లాస్ కంపార్ట్ మెంటు. సామాన్లు సర్దుకోటం, పోర్టర్ కి డబ్బు ఇచ్చి పంపివేయటం యాంత్రికంగా జరిగిపోయాయి. రైలు కదలటానికి ఇంకా చాలా వ్యవధి ఉంది. ఆలోచనలన్నీ కట్టిపెట్టి ఆకాశంలోకి చూశాడు విశ్వం. ప్రశాంతంగా తారలు దిక్కులకి వ్యాపిస్తున్నాయి. రాత్రంతా నిద్రలేదు. పడుకోటానికి ప్రయత్నిస్తున్నా రాత్రంతా ఏమేమిటో ఆలోచిస్తూ అలా కూర్చునే ఉన్నాడు. ప్రతిఫల పేరులు తిప్పుతుంటే అనేకానేకమైన ఆలో

చనలు మనసులో మెదిలాయి. ఈ మూడేళ్ళనుంచి ఇంతవరకు గడిచినసమయం తనకి ఊరాకే. అసలు పరీక్ష తృప్తికరంగానే రాశాడు. బహుశా రెండో తరగతిలో ఉత్తీర్ణుడు కావొచ్చు. అంతకంటే తను ఎక్కువ ఆశలు పెట్టుకోలేదు. తన పరిశోధనలు తనకి తెలుసు. తన జీవితంలో ఒక దశ గడిచిపోయింది. ఇక రెండో దశ ప్రారంభం కావాలి. జీవితరంగంలో పోటీల్లో, కుస్తీలలో మొదలైనవాటికి నాంది ప్రస్తావన జరుగుతుంది. కాలేజీ పోటీలు సమాజం మానవులకి ఉపయోగపడే విద్య నేర్పరు. అది మరీ అని వర్యమైనది. ఎటువంటి ధర్మ సూక్ష్మాలకైనా తను సిద్ధపడాలి. మొదటినుంచీ ప్రశాంతత అంటే తనకి ఇష్టం. కాని ప్రపంచం తనని హాయిగా ఓచోట ఉండనివ్వదు. కదుపుతుంది, రెచ్చగొడుతుంది, పోరాడు తుంది. జనంలో తనూ ఒకడు. ఆ వ్యక్తిత్వానికి ఎన్నో సవాళ్ళు అన్యాయాలూ, అక్రమాలూ, ఆవేశాలూ, అభిమానాలూ, ఆకర్షణలూ, పగ్గాల్లా తనని రంగంలోకి ఈడుస్తాయి. రకరకాల అద్దాల్లో రకరకాలుగా తన ప్రతిబింబం ప్రతిఫలిస్తుంది. కాని ఈ అన్ని ప్రతిబింబాల్లో విశ్వం అనే వ్యక్తి - ఒక మనిషి - తనని తను గుర్తించుకోగలడా? కనీసం ఇలా ఒకసారి తను ఆలోచించాలనే విషయమైనా గుర్తుకి రాగలదా? బహుశః తన భవిష్యత్తు ఈ ప్రశ్నపై వచ్చే సమాధానంమీదే ఆధారపడి ఉంటుంది. బుద్ధిబలంమీద విశ్వాసం ఉన్నవాళ్ళు తర్కానికి శక్తి విలువ చూపిస్తూనే ఉంటుంది. కాని సమ్యక్ దృష్టి ఆదర ణలో పెట్టటానికి ధైర్యం ఉండాలి. తనకా ధైర్యం ఒక్కటే ఉంటే చాలునని ఆ క్షణంలో విశ్వం చాలా సాధారణమైన కోరిక కోరుకున్నాడు. అస్పష్టమైన ఆలోచనలన్నీ అలా ఒక దారికి వచ్చి తృప్తిగా పెద ముగింపుకి ఆహ్వాన మిస్తున్నట్లు అతని మనస్సు తేలిక పడింది.

"ఐసెక్యూజ్ మి సారింకండీ, విస్తృతమైన సారింక కాకపోతే, కాస్త అటు జరుగుతారా?" చెప్పకుండా కొంచెం పక్కకి ఆశతో ఆ ఎరుపు ముఖం చూశాడు విశ్వం. అతను పరధ్యానంగా బొట్టు ష్పష్టంగా తెలిపొస్తున్నాడు. ఇంతలో దబుక్కున విశ్వం మనసులో ఏదో జ్ఞాపకం మెదిలింది. పొనుపల్లిలో మామయ్యకి జాబురాయటం ఉంది. తను బ్యాగ్ లో నుంచి

అంతర్వాహిని

చదువుకున్నప్పుడు — అంటే అయినోళ్ళకింకేటిమాట— మామయ్యగారింటికి వెళ్ళేవాడు అప్పటినించీ ఆ వారింట తోట అప్పుడప్పుడు జ్ఞాపకం వొస్తూనే ఉంటుంది తనకి పాపం, ఈ సారి కూడా తనని వచ్చి రెండు రోజులుండిపొమ్మని ఉత్తరం రాశాడు మామయ్య ఏమిటో ఆ పల్లెటూరు వెళ్ళి ఉంటే తనకెంత ఇష్టం లేదు పైగా అదో యాతన ప్రయాణం చేయాల్సివచ్చేది బస్సులో రాదలుచుకుంటే అక్కడ దిగింది డొంకదారిన ఏడు మైళ్ళన్నరో రెండు మైళ్ళో నడవాలి ఈ మధ్య మోటార్లు పడ్డాయని మామయ్య రాశాడు అయినా బద్ద కిస్తూనే ఉన్నాడు ఇప్పటికింకా, పైగా వాళ్ళకి కూడా అంత ఇష్టం లేదు "అదా, ఏముందిలేదూ అక్కడ?" అంటాడు అమ్మ అప్పుడప్పుడు ఓసారి వెళ్ళిరమ్మని అంటూ ఉంటుంది. ఇంకోటి రఘు మాసంలో పద్మ పెళ్ళికి మామయ్య వచ్చినప్పుడు విషయం చెప్పిపోయాడు — అవన్నీ చదువుతో తనకి ధూమ్యాలోచాలు అంటటంలేదుట! ఓ సారి వెళ్ళి రావాలని అనుకున్నాడు విశ్వం అలా అనుకో గానే "ఎప్పుడు?" అనే ప్రశ్న ఉదయించింది. ఎలాగూ విజయదశమి శెలవులు ఇస్తారు, ఇప్పుడే ఆ ముక్కడతో తీర్చుకుంటే బావుంటుందనిపించింది అతనికి ఏదైనా అనుకుంటే అది చేసేదా దాకా తోచదు విశ్వానికి వెంటనే ప్యాకర్ని పిల్చి సామాను పట్టించమని సైకిల్ బయటికితెచ్చి, జట్కా తీసుకుని ఆనందవిలాస్ —బోర్డింగ్ అండ్ లాడ్జింగ్ హౌస్ —కివెళ్ళి ఓగది అద్దెకి తీసుకుని సామాన్లు అక్కడ పడేసి బస్‌స్టాండ్‌కి వెళ్ళాడు రాగానే వెళ్ళే బస్సులు అప్పటికే రెండు వెళ్ళిపోయాయి అని తెలుసుకుని ఓపిగ్గా బస్సుకోసం కాచుకుని కూర్చు న్నాడు అసలే బస్సు ప్రయాణాలు అతనికి తలనొప్పి పైగా తను వెళ్ళేదేమో కంకర రోడ్డు అంతంత మాత్ర మైనది. ఈ మధ్యనే సంపాదకులకు లేఖల శీర్షికలో విజ్ఞప్తులూ, ఆక్షేపణలూ రావటం గోడుని ప్రజా నీకం దృష్టికి తెచ్చాయి ఎలాగైతేనేం, బస్సొంట బస్తది. విశ్వంలాగే మరికొంతమంది పల్లెటూళ్ళలో పని వున్న జనం బస్సుకోసం ఎగబడ్డారు, చేతిలో ఓచిన్న సంచీమాత్రమే ఉండటంవల్ల విశ్వం జనాన్ని తోసు కుని ఫ్రంట్‌సీట్‌లో స్థలం సంపాదించుకున్నాడు, కొంచెం తేలిగ్గానే కుదురుగా కూర్చున్న విశ్వానికి ఆతృతంలో ఆశాభావంమీద కొంచెం సహృదయం కలి గింది. జీవితంలో ఎన్నిటికోసమో ఆగాలి చివరి దాకా ఆగే ఓపికవున్న వాడికే ఫలితం దక్కుతుంది మొదటిపాఠం నేర్చుకున్న విద్యార్థిలా విశ్వం మెరిసే కళ్ళతో జనంవైపు చూశాడు అయితే అతని సంతోషం ఎంతోసేపు ఉండలేదు బస్సు కదలబోయే సమయానికి పోలీస్ ఇన్‌స్పెక్టర్‌గారు అల్లంత దూరంలో కనిపించగా పక్కనవున్న కానిస్టేబిల్ బస్సు కండక్టర్‌కి దూరంనించే సంజ్ఞ చేశాడు బస్సు ప్రయాణీకులు కొందరు విశ్వంవైపు జాలిగా చూశారు కండక్టరు విశ్వం దగ్గరికొచ్చి బతిమాలుతున్నట్టుగా అన్నాడు

"సార్, ఈసీట్ ఇన్‌స్పెక్టర్‌గారికి రిజర్వ్ చేశాం దయచేసి ఇలా కూర్చుంటారా?" అని వెనక వైపు ఓ చిన్న భాగం చూపించాడు విశ్వానికి ఒళ్ళు మండింది

"రిజర్వ్ చేస్తే ముందు చెప్పక పోయారా?" అన్నాడు

కండక్టర అతనిమాట వినిపించుకోలేదు టికెట్ తప్పనిసరిగా వెళ్ళిపోయాడు

"సార్" అని కొంచెం జాలిగా అన్నాడు డ్రైవర్ ఇన్‌స్పెక్టర్ బస్సుకి కొంచెం దూరంలో నిల బడాడు విశ్వానికి ఏం చేయటానికీ తోచలేదు ఇన్‌స్పెక్టర్ వొస్తాడని బస్సువాళ్ళకి ముందు తెలిదన్నమాట స్పష్టం రిజర్వేషన్‌మాట శుద్ధ అబద్ధం అగ నిజమైతే మొదటనే తనని స్థలంలోకి రానిచ్చేవాళ్ళు కాదు కాని ఇప్పుడేం చెయ్యటం? ఈ గొడవలు తనకి తెలిసినవే సిటీబస్ సర్వీసు ప్రయాణాల్లో అనుభవించినవే పేచీ పెట్టు కోటంవల్ల లాభంలేదు చిరాగ్గా లేచి బస్సు వెనక సీటులో కూర్చున్నాడు తాత్కాలికోల్లో తాత్కా లికం బస్సులో ఫ్రంట్‌సీట్ ఏ తుచ్ఛాన అయినా ఖాళీ చెయ్యమని నోటీసు ఇవొచ్చు అధికారాన్ని అన హ్యించుకునే విశ్వం ఆ తుచ్ఛాన అధికారం హస్త గతం చేసుకుని విజయంతో గర్వించాలని జీవితంలో మొట్టమొదటిసారిగా అనుకున్నాడు అయితే అలా అనుకున్నందుకు అతను వెంటనే విచారించక పోలేదు. ఇంత చిన్న చిన్న పరీక్షలకే తను తట్టుకోలేక లొంగి

పోతే తన వ్యక్తిత్వం సంగతేమిటి? "అబ్బ, మనకు పొట్టి కొద్దది" అని స్వగతంలో అన్నాడు విశ్వం.

ఇన్‌స్పెక్టర్ గారు హుషార్‌గా కేకేసి బస్సు కదిలి సాగిపోతోంది. కిటికీల్లోంచి పోతున్న వృక్షాల్లా ఆకదు పులి తూలిపడుతున్నారు జనం. ప్రయాణీకుల్లో చాలామంది చదువుసంధ్యలు లేని పల్లెటూరిజనం. మొరటుతనం వేషంలోనే కాక మాటల్లోకూడా ప్రస్ఫుటమౌతోంది. ఎవరో లంకపొగాకు చుట్ట వెలిగించాడు. ఆ పొగ ఘాటుగా విశ్వంమీదికి వొదిలాడు. తరవాత బస్సు కిటికీల్లోంచి తుపుక్కున ఉమ్మి వేశాడు. గాలికి ఆ తుప్పరలు విశ్వం మొహంమీదికి తగిలాయి. అగ్నిహోత్రుడయ్యాడతను.

"పారెయ్యవయ్యా ఆచుట్ట"

"ఏంటే?"

"ఆ చుట్ట పారెయ్యమంటున్నాను"

"నీకగిట్టయితే పనికొచ్చుద్దా?" అన్నాడు ఆ ఆసామీ కోపంగా. అంత కోపంలో కూడా విశ్వానికి నవ్వొచ్చింది. తను అన్నదేమిటి, అతను అర్థం చేసుకున్నదేమిటి! ఇదా తను ఏమి అంటే ఏం ప్రయోజనం! మనుషులు ఈ కాలంలో కూడా ఇంత అజ్ఞానంగా ఉంటారని తను అనుకోలేదు. విశ్వం ఏమీ మాట్లాడకపోవటంతో పక్కనఉన్న ఇద్దరు ముగ్గురు కలగచేసుకుని చుట్ట పారెయ్యమని ఆ ఆసామీకి సలహా ఇచ్చారు. అతను ఏమనుకున్నాడో గాని చుట్ట ఆర్పి తలపాగాలో పెట్టుకున్నాడు.

ఏదో ఊరు వచ్చిందని కండక్టర్ కేకేశాడు. బస్సు స్టానమండి దిగుతున్న పాసెంజర్ల తొందరలో విశ్వం బస్సు దిగబోతూ పొరపాటున నేలుపక్కనఉన్న ఓ నడివయసు స్త్రీ కాలు కొంచెం తొక్కాడు. వెంటనే "మాపుచేయండీ, పొరపాటు" అంటూనే ఉన్నాడు. ఆవిడ తారా మండలానికి లేచింది. పక్కవాళ్లుకూడా ఆవిడకే వెనకేసుకొచ్చారు.

"ఆడకూతురు కనపడ్డం లేదంటయ్యా?" అన్నాడు ఒకాయన.

"ఓయబ్బో, కుర్రకారు కుర్రకారా ఈ రోజుల్లో?" అని రిమార్కు చేశాడింకో పెద్దమనిషి.

"కలికాలం ప్రభావంగాదు ఏనాడో చెప్పారు" అని విచారించాడింకో ఆసామీ.

అతని నడివయసు స్త్రీ కనుక సరిపోయింది కాని లేకపోతే తనకి ఆ గొడవలోనే భూమ్మీద నూకలు తీరిపోయేవు అనిపించింది విశ్వానికి. గోరంతలు కొండంతలుగా చేసే స్వభావం మనుషులకెప్పటికీ తీరదేమిటని ఆశ్చర్యం వేసింది అతనికి. ఎలాగో ఆ గొడవనించి తప్పించుకుని రోడ్డుమీద చేతిసంచీతో నిలబడ్డాడు విశ్వం. చెరిగిపోయిన చిన్నబోర్డు గోపల్లికి దారి చూపిస్తోంది. అక్కడక్కడ చెదురుగా పొలాల్లో మనుషులు కనిపిస్తున్నారు. దూరదూరాన రెండెడ్ల బండ్లు పొలాలకి అడ్డంగా పోతూ ఉన్నాయి. బహుశా గుడ్డిబండ్లు అయిఉంటాయి. కంకరరోడ్డు దాటి మట్టి రోడ్డుమీదికి వచ్చాడు విశ్వం. దారి విశాలంగానే ఉంది. బండిచక్రాల ఇనపపట్టాల చారలు రద్దీగల రస్తాయేనని చాటుతున్నాయి. దారికి రెండుపక్కలా బాగా పెరిగిన వృక్షాలు తీర్చిదిద్దినట్టున్నాయి. వాసంత సమీరం హాయిగా వీస్తోంది. మధుమాసశోభ వెల్లివిరుస్తోంది. అంటుమామిడిచెట్లు పువ్వులతో, చిన్ని చిన్ని పిందెలతో కన్నుల పండువగా కనిపిస్తున్నాయి. అక్కడక్కడ వేపచెట్లు విరబూచి కొమ్మలతో నిండా మరలు తీస్తున్నాయి. దూరదూరాన వృక్షాలు రాలిపోయిన ఆకులతో మోడులుగా కన్పిస్తున్నాయి. దగ్గరగా ఉన్న చెట్లు ఎర్రటి కొత్త చిగుళ్లతో వసంతోదయాన్ని చాటుతున్నాయి. ఆ ప్రకృతి సౌందర్య సంపదల మధ్యన నడుస్తున్న విశ్వం ఏదో అతిలోక సౌఖ్యం అనుభవిస్తూ తన్నుతాను మర్చిపోయి కొత్త కొత్త అందాలు ఆస్వాదిస్తున్నాడు. దారికి పొడుగ్గా దట్టంగా వ్యాపించిన చెట్లకొమ్మలు, ఆకులు ఎండ సోకనివ్వటంలేదు. ఆకుల సందుల్లోంచి సూర్యకిరణాలు వెలుగుల రవ్వలుగా జారిపడుతున్నాయి. దారికి ఒకటి రెండు ఫర్లాంగుల దూరంలో కాలువ ప్రవహిస్తోందని ఆ ప్రాంతాల్లో నెమ్మది నెమ్మదిగా బారులుగా ఎగిరే తెల్లటి కొంగలూ, నీటి కాకులూ చెప్పకనే చెబుతున్నాయి. కనుచూపు మేర దూరంలో కొండచాయ కనిపించి ఆ దృశ్యాన్ని మరింత రమణీయంగా దిద్దుతోంది. కొంచెం దూరంలో ఏరు ప్రవహిస్తోంది. విశ్వం హృదయంలో రసవాహిని పొంగి పొర్లసాగింది. ఎంత కాలం నించో తను బస్తీ దృశ్యాలకి అలవాటు పడ్డాడు. మోటారుకార్లూ, బస్సులూ, సైకిళ్లూ

మనోహరాలూ, కవితా ధోరణులూ, కృత్రిమ నాగరికాలూ, కావ్యాలలో ప్రమదద్భుతమైన చెందనికి పిట్లూ, కదిలిపోూ సంగీతం, తూగులాడూ కిరణా లైల్లు లాగా అతని మనోవీధిలో అవతరించి అంతరించాయి ఎన్నాళ్ళో! తను ప్రకృతి ముగ్ధత ఒంటరిగా తన్మయత్వంతో విలపించలేదు! ప్రకృతిసౌందర్యం వర్తించినకొద్దీ హృదయపు సౌందర్యం పెంపొందుతుంది. మానవుడి నిసర్గమైన ప్రేమ. ఆ సహజమైన సహజ ప్రకృతిలో భాసిస్తుంది. కృత్రిమ వాతావరణంలో నివురుగప్పిన నిప్పులా అంతర్గతంగా వెలుగుతూ ఉంటుంది విశ్వం గట్టిగా ఊపిరి పీల్చి వొదిలాడు. ఏదో బరువు తన మీద నించి తొలగినట్టుగా ఉంది. తనేదో సత్యం కనుక్కున్నాడు. ఏదో చీకటి తెర తొలగిపోయినట్టయింది. తనంతకు ముందు తెరలు తొలగించి వస్తే తన మనసుని ఆవరించిన నీలితెరలు తను ఒక్కొక్కటే తొలగించుకుంటున్నాడు ఇప్పటికైనా తను మానవుణ్ణి గ్రహిస్తున్నాడు విషాద ఛాయలమైన అతని దర్శనం విరమిస్తున్నాడు అసౌందర్యం లోకం అంటరాని చెయ్యగలిగినదే కార్యకారణాలు అర్థం చేసుకోటంలోనే విజ్ఞత ఉంది

ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్న విశ్వం మనసులో ఓ సందేహం కలిగింది వసంత కోకిల హృదయం ప్రఫుల్లితమై ఉదాత్తమౌతుంది నిజం. కాని హేమంతంలో

విశ్వం ఛాయావీధిలో మెరుపు మెరిసింది ప్రకృతి సౌందర్యము జగానికి నవము తను విస్మరిస్తున్నాడు ఎంపైరు పుల్లో, తొలకరిమబ్బుల్లో, తెలిమబ్బుల్లో, మంచుతెరలో అందాలు తొలకసలాడవా? సౌందర్యం ప్రకృతి సహజం ప్రేమ మానవునికి సహజం ఇవి రెండూ మానవునికే ఇతరేతరాశ్రితాలు విభజించిన మన్ను తను ప్రకృతికీ, మనిషికీ అవినాభావ సంబంధం కల్పిస్తున్నాడు తనకు తెలిసిన అనేక విషయాల్లో ఇది సరిక్రొత్తది. ఇది కొత్త సంగతేమీ కాదు. కాని తను ఈ కోణంలో అనుభవ పూర్వకంగా తెలుసుకుంటున్నాడు. భావనే బతుకుగా చేసుకున్న కళారాధకులు ఈ సత్యాన్ని అనుభూతి పొంది ఉంటారు. తను కళారాధకుడు కాదేమో కాని కళాభిరుచి కలవాడే! సర్వత్రా సౌందర్యాన్ని దర్శించగలడా!

తను అనుకోకుండానే పెద్ద ప్రశ్న వేసుకున్నాడు సర్వత్రా సౌందర్య దర్శనం! అన్ని చోట్లా, అన్నిటిలో సౌందర్యం చూడగలవాడు ధన్యుడే అది ఆదర్శం రససిద్ధుల కది సాధ్యమేమో. తనలాంటి సామాన్యమానవునికి సంగతేమిటి? వస్తుతః అస్థిర హృదయులై తే అప్రయత్నంగానే రసానందనం పొంది జీవితంలో పూలబాటలు పరచుకుని సౌందర్యంగా ఇతరులకి ఆతిథ్యమిచ్చి జీవితసౌఖ్యం పంచుకుంటారు కాని ఈ కోణాల్లో ఆంతరంగికమైన ఎంతముంది?

ఏ మామిడికొమ్మమీదనించో కోయిల కుహూమంది.

ఆ మధుర సంగీతం విశ్వం ఆలోచనల్ని పారద్రోలింది. ఆ సంగీతం వినిపించినప్పుడు తలెత్తి చూశాడతను

మళ్ళీ కొమ్మమీద కోయిల కుహూమంది. పరవశించాడు విశ్వం ఆ సంతోషంలో కొంటెంగా తను కూడా 'కో' అన్నాడు

ఎవరో రైతు కావిడితో విశ్వం పక్కనుంచి వెళుతూ "ముంగేటూగా?" అన్నాడు

అంతలో ఏదో ఎగతాళి గోచరించింది విశ్వానికి "ఈ ఊళ్ళే" అన్నాడు వెక్కిరించినట్టు ఆ రైతు కొంచెం వింతగా చూసి ఏమో అనబోయాడు. విశ్వం నవ్వు చెయ్యకుండా ముందుకి వెళ్ళాడు మనసులంలో నే తను అలా అన్నందుకు అతను విచారించాడు అలా అనటం పల్లెలో రివాజే తను అనవసరంగా తొందరపడి అపార్థం చేసుకుని అగౌరవంగా సమాధానం చెప్పాడు. తరుచు మనుషుల లోపాలే వాళ్ళ అపార్థాలకి కారణాలు. ఇతర్ల కర్తిమీద తను లోపాల ఫలితాలు రుద్దటం ఘోరం విశ్వం తన ప్రవర్తనకి సిగ్గుపడ్డాడు.

రోడ్డుమలుపు తిరిగేసరికి బాటమీద కొంచెం దూరంలో ఏదో పనిలో నిమగ్నులైన జనం కనిపించారు. మరి కొంచెం దగ్గిరికి వొచ్చేసరికి వాళ్ళంతా రోడ్డుమీద కంకర వేసే పనిలో ఉన్నారని గ్రహించాడు విశ్వం అతనికి కొంచెం ఆశ్చర్యం వేసింది. వాళ్లెవరూ పొటకజనంలా లేరు. అందరూ యువకులు. విద్యార్థుల్లా కనిపిస్తున్నారు. పూర్తిగా దగ్గిర

కొత్తవారికి విద్యార్థులకి అసలు సంగతి తెలిసింది. వాళ్లందరూ కాలేజీ విద్యార్థులు కాలేజీ సాంఘిక సేవా సమితి సేవక శిబిరం ఈసారి ఈ ఊళ్ళో జరగనున్నమాట. విశ్వం వినోదంగా కొద్దిసేపు విద్యార్థుల కార్యక్రమం చూస్తూ నిలబడ్డాడు ఇంతలో ఆ శిబిరం నిర్వహించే కాలేజీ అధ్యాపకుడు అటు వైపుకి వచ్చాడు. విశ్వం అతనికి పాత విద్యార్థి 'నమస్కారం మాస్టారూ!' అన్నాడు విశ్వం

"ఏమోయ్, ఇలా వచ్చావు, ఏంచేస్తున్నావిప్పుడు?" అడిగాడాయన

"ఎకనమిక్స్ ఆనర్స్ పరీక్షకి వెళ్లానండి"

"అలాగా బాగా రాశావా?"

"బాగానే రాశానండి."

"సంతోషం. ఇలా వొస్తున్నావేమిటి కథ?"

తన మేనమామగారు అక్కడనీ, చుట్టపు చూపుగా చూసిపోటానికి వచ్చాననీ చెప్పాడు విశ్వం ఆ అధ్యాపకుడు కొంచెం దమ్ముతీసుకొని అన్నాడు

"అయితే నువ్వు ఒకవిధంగా ఈ ఊరివాడివే మరి మా ఊరివారిలో నువ్వు లేకుండా ఎలా? శ్రమదానం చేసితీరాలిసిందే!" అన్నాడు.

విశ్వం చిరునవ్వు నవ్వాడు. తను ఆ కాలేజీలో చదివినప్పుడు ఇటువంటి కార్యక్రమాల్లో కొన్ని పాల్గొన్నాడు మాస్టారుగారు తనని ప్రత్యేకించి ఆ జ్ఞాపకంతోనే బలవంతం పెడుతున్నారని తనకి తెలుసు

"ఏమిటోయ్ తటపటాయిస్తావు అదిగో, ఆ పార పుచ్చుకో పద నేనూ వొస్తున్నాను" అని హుషారిచ్చాడు అధ్యాపకుడు ఆయనమీద గౌరవంవల్లనైతేనేం, ఆ సమయంలో తనకీ ఉత్సాహం కలగటం వల్లనైతేనేం విశ్వం రంగంలోకి దూకాడు.

ఉదయం సుమారు తొమ్మిదిన్నర గంటలు కావస్తోంది. అలిసిపోయాడు విశ్వం. పార పక్కన పడేసి తన వేషం చూసుకుని అదిరిపోయాడు తెల్లటిషర్టూ, ట్రౌజరూ ఎర్రగా ఐపోయాయి. నలిగిపోయాయి. ఈ అవతారంలో మామయ్యగారింటికి వెళ్టం ఎలా? తనకి ముందుమాత్రం బొత్తిగా తప్పదు. తనని చూడగానే మామయ్య "ఎవరోయ్, గ్యాంగ్ కూలీవా?" అనడూ గనా! ఏంచేయటం? ఆ స్థలంలో గానీ, ఇంకెక్కడగానీ ఇంటికి వెళ్ళేలోపున బట్టలు మార్చుకోటం అసంభవం.

"ఏమోయ్, వడిశావేమిటి?" అన్నాడు అధ్యాపకుడు.

"అవునండి"

"అలసిపోయావు వెళ్లు మళ్ళీ కలుస్తావుకదూ విష్ యూ గుడ్ లక్" అన్నాడాయన.

విశ్వం శెలవు తీసుకుని కాళ్ళీడ్చుకుంటూ తల వొంచుకుని ఇల్లు చేరుకున్నాడు. మామయ్య ఇల్లు తనకి బాగా గుర్తే పెద్ద మర్రిచెట్టు దాటగానే చెరువు, చెరువు పక్కనే ఉన్న పెద్ద మండువాఇల్లు. అదే ఆయన నివాసం

సంకోచిస్తూ ఓరగా వేసి వున్న తలుపు నెట్టి లోపలికి ప్రవేశించాడు విశ్వం పెద్ద ఆవరణా, బాదం చెట్టూ, పూలమొక్కలూ, ఓమూల గొడ్లపాకా అన్నీ తనకి బాగానే జ్ఞాపకం ఉన్నాయి.

గొడ్లపాకదగ్గర చేరి పరిశీలిస్తూ బట్టలకంటిన గడ్డి పరకలు దులుపుకుంటున్న వెంకట్రామయ్యగారు తలుపు చప్పుడు విని తలెత్తిచూసి కేకేశారు.

"ఎవరోయ్ అది?"

గోనెకి పిడకలు కొడుతూ ఆ కేక విని సీతమ్మగారు వెనక్కి తిరిగి విశ్వంవైపు ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది

పెరటిదిక్కున ఒకమూల బావిపట్టా మీద బట్టలు జాడించుకుంటున్న అమ్మాయి, జానకి, ముంగురులు వెనక్కి తోసుకుంటూ, స్వేదబిందువులు తుడుచుకుంటూ పక్కకి తిరిగిచూసింది.

పలుగు నేలమీద పొడుచుకుంటూ, ఎగకట్టిన పంచెతో పెరట్లోంచి అప్పుడే వొస్తున్న సూరి విశ్వం వైపు పరకాయించి చూశాడు.

వీళ్ళందర్నీ చూసి విశ్వం చిరునవ్వు తెచ్చుకుని పెదిమలు కదిలించబోయే లోపుగా వెంకట్రామయ్యగారే కేకేశారు.

"ఓరి నువ్వట్రా" మన విశ్వమేనట్రా, అలా చూస్తారేం?"

"అంతా బాగున్నారా బాబూ?" అంది సీతమ్మ

అంతర్వాహిని

"ఆ, బాగానే ఉన్నారత్తయ్యా" అన్నాడు విశ్వం. వెంకట్రామయ్యగారు పకపకా నవ్వుతూ, "ఇదేం వేషంరా?" అన్నారు.

"ఎక్కడ పడ్డావయ్యా బాబా?" అన్నాడు మూర్తి.

"కాళ్ళు కడుక్కోటానికి బాకీ నీళ్ళివ్వవే జానకీ, అలా పిచ్చి మొద్దల్లే చూస్తావేం?" అంది సీతమ్మగారు.

విశ్వం ఉక్కిరిబిక్కిరి అయాడు.

జానకి చెంబుతో నీళ్ళు తెచ్చి దగ్గిర పెట్టింది. ఆమెవైపు ఆశ్చర్యంగా చూశాడు విశ్వం. తలంటి పోసుకున్నట్టుంది జుట్టు చుట్టచుట్టుకుని వదులుగా ముడివేసుకుంది. చెంపలమీద ముంగురులు జారిపడుతున్నాయి. శరీరం తీగలా వంగి స్ప్రింగ్‌లా చివాలున మళ్ళీ వెనక్కి వెళ్ళింది.

"ఈ అమ్మాయి మన జానకేనా?" అన్నాడు విశ్వం. ఆ మాటలు అతని నోటినించి ఎలా జారాయో అతనికే తెలీదు.

"మంచున్న పక్షంగా పెళ్ళి చేసెయ్యాల లేకపోతే, అలా భయపడతావేం, ముందు కాళ్ళు కడుక్కో" అంది సీతమ్మగారు ముసిముసి నవ్వులతో.

విశ్వం విస్తుబోయాడు. చెంబెడు నీళ్ళూ కాళ్ళమీద దొర్లించుకుని అక్కడికి చేరువలోనే వాల్చివున్న మంచంమీద కూలబడ్డాడు. జానకి ఎంతలో ఎంత మారిపోయింది! పక్క పెళ్ళికి వెళ్ళేంతవరకూ చూశాడు గాని జానకిని చూడలేదు. ఏదో కారణంవల్ల రావటానికి వీలుపడలేదన్నారు. ఇంతలోనే ఇంత ఎత్తుపట్టానికి పిల్లే కుండా మారిపోయింది ఎంత ఆశ్చర్యం!

"ఈ వేషమంతా ఏమిటో చెప్పనే లేదు!" అన్నాడు మూర్తి. విశ్వం ఆలోచించి తేరుకుని జరిగిన విషయం చెప్పి అన్నాడు,

"ధ ధ సంతపని, ఇక నా జన్మలో చెయ్యను. ఊళ్ళోకి రావటానికే సిగ్గుపడి చచ్చాను అనుకో"

మూర్తి బిగ్గరగా నవ్వాడు

"మా సొంత పనులకోసం ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ అదే ఎంతో గొప్ప అని చేస్తూ, అందరూ కూడా అనుకుంటూంటే మళ్ళీ ఇతర్లకోసం శ్రమపడటం కూడా సిగ్గుపడతావేమిటోయ్ బాబా?"

ఆ మాటల్లో ఏదో అర్థం మెరుపులా మెరిసి వెలుగు కనిపించినట్టయింది విశ్వానికి. తను పొరబడ్డాడు. తను ఎంతసేపటికీ తననుగురించి ఇతర్ల దృష్టులు ఆధారంగా ఆలోచించటం ఎందుకో తనకి అర్థం కావటం లేదు. తననుగురించి తన అభిప్రాయంకంటె ఇతర్ల అభిప్రాయాలకి విలువ ఇచ్చాడు. అంటే తననుగురించి ఇంతవరకూ ఒక నిర్దిష్టమైన అభిప్రాయం తనకి లేదన్నమాట! విషయం తప్పిస్తూ వెంకట్రామయ్యగారు అడిగారు.

"ఎక్కడినుంచి రావటం?"

"వా త్రేగు నించి"

"ఏం, అంత బుద్ధి పుట్టింది? ముందురావే ఒంటి పంపేవాణ్ణిగా"

"ముందు అనుకోలేదు"

"అంటే ఎగొట్టాలనే అనుకున్నావన్నమాట. సరలే, ముందు స్నానం చెయ్యి తరవాత తీరిగా మాట్లాడుకుందాం. పంపెగ్గూట వచ్చావు, అదేచాలు"

మూర్తి స్నానాలగదికి దారితీశాడు. విశ్వం అనుసరించాడు.

స్నానంచేసి బట్టలు వేసుకుని హాల్లోకి రాగానే బల్లమీద అద్దం, దువ్వెనా పెట్టి వెళ్ళింది జానకి. మళ్ళీ వెంటనే వచ్చి హేరాయిల్ సీసా బల్లమీద పెట్టి వెళ్ళిపోయింది.

"ఇవన్నీ నాదగ్గర ఉన్నాయి"

"ఇక్కడా ఉన్నాయిగా"

విశ్వం ఇంకేమీ అనలేదు. జానకి కూడా అక్కడ లేదు. ఏదో మాటాడాలనిపించింది విశ్వానికి కాని ఏదో అడ్డుపడుతోంది. ఈ జానకితో చిన్నప్పుడు మొన్నటిదాకా తను అంత స్వేచ్ఛగా మాట్లాడింది. వయసులో మార్పు ఎన్నిరకాలుగా మార్పు తెస్తుంది!

వరండాలోకి వచ్చాడు విశ్వం. అప్పటికే పొద్దెక్కుతున్నట్టుంది. వెంకట్రామయ్యగారు పడక కుర్చీలో కూచుని చదువుకుంటున్నారు. పలుకు తలకిందలుగా పాతి కొబ్బరికాయల సీమ తీస్తున్నాడు పాలేరు వెంకన్న. మూర్తి సహాయం చేస్తున్నాడు

"ఏమిటి మామయ్యా విశేషాలు ?"

వెంకట్రామయ్యగారు తలెత్తి చూసి "మాగ్సోరా" అన్నాడు.

ఇంతలో పిన్నిగారు వచ్చి బాదంఆకు ఒకటి అందిస్తూ, "ఇదిగో కొంచెం నోట్లో వేసుకో నాయనా" అంది

"ఏమిటత్తయ్యా ఇది ?"

"ఉగాది పచ్చడి."

విశ్వం మాటామాట్లాడకుండా రుచిచూశాడు

"కొత్తసంవత్సరం నీకు బాగా యోగిస్తుంది లేవోయ్" అన్నారు వెంకట్రామయ్యగారు

"మా అందరికీ కూడా" అన్నాడు విశ్వం

అప్పుడేవొస్తున్న సూరి అందుకున్నాడు "మా సంగతేమిటి లే, నీకు మంచి గిరాకీ తగులుతుంది సంవత్సరం పొడుగునా సాంఘిక సేవ చేస్తూనే ఉంటావులే"

నవ్వాడు విశ్వం

ఏడాదికి తొలిరోజున తొలిఘడియలు సంతృప్తికరంగానే గడిచాయి తనకి ఈ కొత్తసంవత్సరం పాతబోయేసరికి తన జీవితంలో ఏ యే మార్పులు జరుగుతాయో! తీపి, చేదు, వగరు, పులుపుల మిశ్రమమే జీవితం అని ఉగాది పచ్చడి హెచ్చరిక చేసింది. అందులో లేనిది ఆ రోజటి కొత్త ఫలపుష్పాల జీవితపు కొత్త అనుభవాల సంపుటికి ప్రారంభోత్సవం చేశాయి

2

భోజనానంతరం కాసేపు పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుకుని మంచంమీద వెన్ను వాల్చగానే తనకు తెలియకుండానే కునుకు పట్టింది విశ్వానికి లేచి చూస్తే సూర్యుడు పడమటికి తిరిగి ఉన్నాడు. రిస్ట్‌వాచి చూసుకున్నాడతను అప్పుడే నాలుగు దాటింది. అంతా పనులమీద ఉన్నట్టున్నారు. దగ్గర ఎవరూ లేరు. కొంచెం దూరంలో పాలేరు వెంకన్నమాత్రం కొబ్బరికాయల పీచు తీసే పనిలో నిమగ్నుడై వున్నాడు. అతనిని చూడగానే విశ్వానికి జ్ఞాపకం వచ్చింది పండగపూట కూడా అతనికి పని తప్పదల్లే ఉంది

విశ్వం నిద్ర లేవటం వెంకన్న చూశాడు.

"ఏం బాబూ లేచారా ?" పలకరించాడు.

"ఊఁ" అన్నాడు విశ్వం.

వెంకన్న ఓ కొబ్బరి బొండం జరుపు చూసి చెక్కు రంధ్రం చేసి విశ్వానికిస్తూ అన్నాడు.

"దాహం పుచ్చుకోండి, బాబూ. మా చెడ్డ ఎండగా ఉంది"

విశ్వం అడ్డు చెప్పలేదు

"మన తోటలో కాయేనండి ఇయ్యాలంటే ఊళ్లో వాళ్లు ఎగబడతారనుకోండి"

మన తోట !

ఇద్దర్నీ కలిపి మాట్లాడుతున్నాడు వెంకన్న నిజానికా తోట ఇద్దరిలో ఎవరిదీ కాదు పాపం, శ్రమ చేసేది తనే కనుక అదో రకమైన తృప్తి పొందుతున్నాడు కాబోలు ఈ దేశంలో శ్రమకి ఫలితం దక్కటం అంత సులభంగా జరిగేది కాదు. సానుభూతి చూపిస్తూ అన్నాడు

"పండగనాడుకూడా పనేనటోయ్, హాయిగా విశ్రాంతి తీసుకోక?"

"పండగైతే పని చేయకూడదా బాబు? పని చెయ్యకపోతే నాకు వొళ్లు ఇరగొట్టినట్టుంటది"

"అంత చెయ్యాలని ఉంటే సొంత పనేదైనా చేసుకోకూడదూ?"

"ఇది సొంత పని కాదంటారండీ ?"

అమాయకుడల్లే ఉన్నాడు ఆంధ్రదేశం రాజకీయంగా ఎంతో ముందున్నదని తను అనుకుంటున్నాడు చైతన్యవంతమైన ప్రజ అని గర్వపడేవాడు. పీడిత శక్తుల్ని గురించి ఏమీ తెలియనట్టు మాట్లాడతాడేం ఇతను !

"నువ్వు వట్టి అమాయకుడివోయ్"

వెంకన్న చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"అయితే ఆ తప్పు ఆసామీగారిదేనండి. అరి తోకే చెప్పండి ఆమాట"

విస్తుపోయాడు విశ్వం ఇతనేదో వ్యంగ్యగర్భితంగా మాట్లాడుతున్నాడు అతనలా అంటాడని తను ఏమాత్రం ఊహించలేదు.

"అంటే ?" అన్నాడు అర్థం కానట్టు తెలియచేస్తూ.

అప్పుడే అటువైపు వస్తున్న సూరివైపు చూపిస్తూ అన్నాడు వెంకన్న.

"అదుగో చిన్నాయన వస్తున్నాడు అతణ్ణే అడగండి. ఏంచిన్నయ్యా, నన్ను క్రిమినల్లోడ్డే చేసింది ఎవరో, నువ్వు చెప్పు"

విశ్వం అప్రతిభుడయ్యాడు. మనుషులు పైకి కన బడేటంత తెలివితక్కువ వాళ్లు కారు' సూరి నవ్వుతూ అడిగాడు.

"ఏమిటి బావా నీ సందేహం?"

"ఏం లేదులే"

వెంకన్నవైపు తిరిగి సూరి అన్నాడు

"వెంకన్నా, కడవలో నీళు కట్లు రాజ సుఖం కనుక్కుంటాడు"

విశ్వం లేచాడు వెంకన్న ఫ్లాస్కులోది ఇచ్చాడు ఆ రాత్రి ఉదయం తెలగానే నిద్రమత్తు పూర్తిగా తొలగిపోయి శరీరంలో కొత్తశక్తి వచ్చింది విశ్వానికి.

జానకి కాఫీ కప్పుతో వరండాలో నిలబడి తట పటాయించటం చూశాడు విశ్వం దగ్గిరికి వచ్చాడు. ఆమె కాఫీ కప్పు బల్లమీద పెట్టి వెళ్లిపోయింది. ఈ కొత్త దనం ఏమిటో అసహజంగా కనిపించింది విశ్వానికి

కాఫీ త్రాగాడు

"ఊరిమీద తిరగటానికి సిద్ధమేనా?" అన్నాడు సూరి

"మామయ్య ఏడీ?"

"ఏదో పనిమీద బయటికి వెళ్ళారు. అలా తిరి గొద్దాం పద, ఓపిక ఉంటే."

ఇద్దరూ బయల్దేరారు. ఎదురైనవాళ్లు విశ్వం వైపు పరకాయించి చూస్తున్నారు నవ్వుతూ ఊడల మర్రి [illegible]. బోదెచుట్టూ అరుగు కట్టారు దగ్గిరలోనే కిల్లీ దుకాణం లాంటి కొట్టు ఒకటుంది. దానికెదురుగా ఉన్న ఓ చిన్న పెంకుటింటిముందు 'యువజన గ్రంథాలయం' అనే బోర్డు ఉంది మర్రిచెట్టు ఆకుల్లోంచి చూసుకొచ్చిన కర్రలకి ఏవో రాజకీయ పార్టీల జండాలు కట్టబడి కొంచెం ఎత్తుగా కని పిస్తున్నాయి దూరంలో గుడి గోపురం, ధ్వజస్తంభం కనిపిస్తున్నాయి గుడికి పక్కగా ఉన్న ఖాళీస్థలంలో కొంత మంది గుమిగూడి ఏవో ఆటలు ఆడుకుంటు న్నారు. ఈ దృశ్యాలన్నీ విశ్వం పరీక్షగా చూస్తు న్నాడుకాని, సూరి కళ్లు ఎదురుగా రచ్చబండమీద ఉన్న యువకులమీదే ఉన్నాయి వాళ్ళని సమీ పించగానే విశ్వానికి అందర్నీ పరిచయంచేశాడు. వాళ్ళందరికీ ఏదో కొత్త సంగతులు చెప్పి వాళ్ళలో ఉత్సుకత కలగచేయాలని మొదట విశ్వం అను కున్నాడు కాని కొద్ది నిముషాల సంభాషణ తరవాత వాళ్ళెవరూ తను మాట్లాడేది సరిగా వినటంలేదని విశ్వం గ్రహించి ఆ ప్రయత్నం విరమించుకున్నాడు. మరికొంతసేపటికి తను అనే ఓ కొత్తవ్యక్తి అక్కడ ఉన్నాడనే విషయమే వాళ్ళు పట్టించుకున్నట్టు లేదు తనకి తెలిసొచ్చే ప్రసక్తొంది లేకపోతే, మ్యాచ్‌ల కబడీ పోటీల్లో గొడవలూ, గుడి మరమ్మత్తు పనులూ కైంకర్యాలూ, బంజరు తగాదాలూ మొదలైనవన్నీ తన కెందుకు?

విశ్వం విసుగుదల కనిపెట్టి సూరి లేచి నుంచున్నాడు.

"ఊళ్ళో పడమటి పోటీలుపడి చెడుగుడు ఆడుతున్నార్ట, చూద్దాం పదండి" అని హెచ్చరించా డతను మిత్రుల్ని. కొంతమంది నిరాశపడ్డారు. చివరికి ఎక్కువమంది కదలటానికి నిశ్చయించుకుని చెడుగుడు పందెం జరుగుతున్న చోటికి వెళ్లారు.

ఆట మంచి జోరుగా ఉంది. సగం ఉత్సాహం. అటూ ఇటూ పైజనం హుషారిస్తున్నారు ఉక్రోషాలూ, ఆవేశాలూ పెరుగుతున్నాయి ఆటగాళ్లు రాను రాను వల దగ్గిరికే కొచ్చుకుంటున్నారు. ఎవరికి వెళ్ళినవాడు పోయింటు ఇవ్వటమో, లేవటమో జరుగు తోందిగాని ఊరికే రావటం లేదు

ఉన్నట్టుండి పెద్ద సందడి లేచింది "ఏమి టేమిటి?" అంటున్నారు కొంతమంది. "ఘోరం, అన్యాయం" అని ఖండిస్తున్నారు మరి కొంతమంది.

"ఏంజరిగిందిరా సూరీ?" ఆదుర్దాగా అడిగాడు విశ్వం

"తలకాయ పగిలింది" అన్నాడు సూరి తాపీగా, అదేం పెద్దవిషయం కానట్టు

జనం మూగుతున్నారు.

"ఎవరిది?"

"ఎవరిదో లే. ఇదిలేమాత్రం నీకేం తెలుస్తుంది."

"అంత దురుసుగా అడకపోతే యేం?"

"నీకీ విషయాలు తెలియవప్పుడే అంతా ప్లాను ప్రకారమే జరిగింది."

"అంటే, ఇలా జరుగుతుందని నీకు ముందే తెలుసా?"

"ఊహించాను. ఒకమాట చెబుతాను విను. ఇక్కడ అకస్మాత్తుగా ఎవరికీ ఏమీ తెలియకుండా జరిగే విషయాలు బహు తక్కువ."

"అసలేం జరిగింది?"

"చెప్పాను కదా! వలతోకగా తొక్కటం దేనికి ఋజువని! అందరూ మీవంటివారే ఏ మంత్రులూ, పాపం! ఓడించి గెలిచామని ఆట ఏర్పాటు చేశారా, ఓడిపోయారు అదీ సంగతి"

"ఏమిట్రా ఈ తగాదాలు చిన్న పిల్లల్లాగా?"

మారి నవ్వాడు పాపిగా

"పార్టీలు బాబా పార్టీలు."

"ఏం పార్టీలు?"

"ఏ రాష్ట్రమైతే ఏం తల పగలగొట్టుకోటానికి! ఏదో పార్టీలు పట్టుకుని ప్రయాణం చేటుని"

సందడనం పెద్దదైంది. మాటలు కేంద్రాన్నై పులాతూలుతున్నారు. సర్దటానికి మనస్ఫూర్తిగా ఎవరూ ప్రయత్నిస్తున్నట్టు లేదు వ్యవహారం చేతులు కలిపే దాకా వచ్చేట్టుంది

"సర్దుబాటు చెయ్యడానికి ప్రయత్నిద్దాం పద"

అన్నాడు విశ్వం

"ఇక్కడ నీ మాట ఎవరూ వినరు"

"చూద్దాం"

"లాభం లేదు ఇంకో రహస్యం చెప్తున్నా దా! ఇక్కడ సర్దుబాటు చేసేట్టు కనిపించేవాళ్ళకి వ్యవహారం అంత త్వరగా పరుబాటు కావటం ఇష్టం ఉండదు ఏ మిష్ఠ జరిగి కొత్త తమాషా మాస్తేగాని వాళ్ళకి తృప్తిపుండదు. పన్ను లేకుండా వినోదం చూడొచ్చు కదూ మరి." వ్యంగ్యంగా నవ్వాడు మారి

"ఇలా ఊరికే పుంటే మనం ఆ తరగతిలో కే చేరతాము" అన్నాడు విశ్వం

"నామాట విని నువ్వు కాసేపు ఆ సుళ్ళోకూడా నిదప్పితే వొస్తా" అంటూనే విశ్వం సమాధానం కోసం ఎదురు మాడకుండానే గుంపులో కలసి పోయివిరక్కి

తెరిగి విశ్వాన్ని చకచకా తీసుకెళ్ళి కాదు చేయూత తోపాడు ఈ ఉపద్రవానికి విశ్వం మనసు కొంచెం చెప్పలేదు అతను పెద్దాసక్త వదనంతో ఉడికిపోతుండగా అనుకుంటు చేయగా ఆదు ఆనం బాధించుకుంటూనే తొరిగిపో పొంచుకున్నారు

కొంతదాకా వచ్చే అగాడు విశ్వం ప్రశాంతమైన కంఠం వినిపిస్తోంది పురాణకాలక్షేపం జరుగుతోంది

అఖిలరూపములు దనరూపమైనవాడు
ఆదిమ ధ్యంతములు లేక యొప్పువాడు
భక్తజనముల గిమలపాలి వాడు
పినడె మాడదె తలపడె వేగరాడె

గజేంద్రమోక్షం. అలాగే వింటూ నిలబడ్డాడు విశ్వం. చిన్నప్పుడు తను కంఠోపాఠం చేసిన పద్యం. అప్పుడు తనకి అర్థం తెలియదు. ప్రాచీన పద్యముని తెలుసు. స్తుతి చేస్తున్నాడు పొందటిపాదం ..

కలుగడె నాపాలికలిమి సంశయింపక
గలిమిలేములు లేక కలుగువాడు.

తనకి చాలా ప్రీతిపాత్రమైన పద్యం ఏదో పోయిగా ఉండేది దగుపుతుంటే. అప్పుడు తనకు భక్తి అంటే ఏమిటో తెలియదు కనుక అది ఉండాలనుకునేవాడు కాని ఇప్పుడు తను పూర్వపు విశ్వం కాదు యుక్తాయుక్తాలు తెలిసినవాడు. పూర్వాపరాలు విచారించగలవాడు ఇప్పుడా పద్యం వింటుంటే తనకి పూర్వపు అనుభూతి కలగటం లేదు.

పురాణ కాలక్షేపం జరుగుతూనే ఉంది

"లావొక్కింతయులేదు ధైర్యము విలోలంబయ్యె.." వివ్రుడై గజేంద్రుడు వేడుకుంటున్నాడు. అలా వేడుకోటం విశ్వానికి ఇష్టంలేదు.

అలోచిస్తూ నిలబడ్డాడు విశ్వం. కొంచెం సేపట్లో పురాణం పూర్తయింది. సుడిగంటలు వినిపిస్తున్నాయి. ఒక్కొక్కరే బయటికి వస్తున్నారు గుడిలోపలికి వడితే మండపంమీద హాయిగా కాసేపు కూర్చోవాలనిపించింది విశ్వానికి. అయ్యవారిగా అనుకుంటుండగా చేయబోగాడు అలా పడుతూ యాధాలాపంగా తలెత్తిమాసి, మళ్ళీ అలాగే అటువైపే చూసి నిలబడిపోయాడు. ఎదురుగా! పట్టుచీర కట్టుకుని అంచేతిలో పళ్ళెం బుజా

నికి సహజంగా పట్టుకుని ఎప్పుడూ చేతిలో పూలసజ్జతో భాగవతారిణిలా కనిపిస్తోంది జానకి. జడలో పద్మగన్నేరుపూలు కులుకుతుంది. ఈ వేషం చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు విశ్వం. అతనిని ఆశ్చర్యంగా చూసి జానకి కొంచెం చకితురాలై అడిగింది.

«మాటలేవీ?»

ఒక్కొక్కసారి మామని అన్నయ్యగారనీ, ఇంకోసారి రావీ అని పిలుస్తుంది జానకి

«ఎక్కడికో వెళ్లాడు»

«గవుట్టి చూస్తావా?»

«ఊఁహుఁ»

«ఏం?» కొంచెం ఆశ్చర్యపడి అడిగింది జానకి

«నాకు కనపడదు కదూ»

జానకికి అర్థమైంది

«పూజారి ఉన్నాడు» అంది కొంచెం కొంటెగా.

«ఆ కోలింగ్ బెల్ కొట్టటానికి నాకు ఓపిక లేదు»

«మాటలు నేర్చుకున్నావే!»

«నువ్వు భక్తురాలివి కాబోలు»

«నీకు భక్తి లేదా?»

«చెప్పలేనంత ఉంది»

జానకి ముఖం చిట్లించుకుంది.

«సరిగా మాట్లాడరాదూ?»

ఇంటిదగ్గిర విడిపడి ఇక్కడ ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడు ఇంత స్వేచ్ఛగా ఆమె మాట్లాడటం విశ్వానికి ఆశ్చర్యంగా ఉంది. కొత్తగా తెచ్చి పెట్టుకున్న లక్షణం కాకపోతే అసలు నైజమేమిటి!

«నాకు నమ్మకం లేదు ఇటువంటి వాటిమీద.» అన్నాడు విశ్వం.

«అలా చెప్పు»

«నేను రోజూ వచ్చి పరకాలస్వామిని ప్రార్థిస్తానని నువ్వు భయపడుతున్నట్టున్నావు»

«ఊఁహూఁ.»

«ఏం? మరి నాకు భక్తి లేదుగా?»

«మంచివాళ్లకి భక్తి ఉన్నా లేకపోయినా పరవా లేదులే»

«నేను మంచి వాడినా?»

«కాదా?»

«కాదేమో! నీకేం తెలుసు?»

«మంచి వాడివి కాకపోతే టికెట్ కొనకుండా వచ్చిన వాళ్ళకి సొంత డబ్బుతో విసుక్కోకుండా టికెట్ కొనిస్తావా?»

అప్రతిభుడయ్యాడు విశ్వం.

«అలా కొయ్యబారిపోతావేం?» అంది జానకి నవ్వుతూ

«ఆ విషయం నీకెలా తెలుసు?»

«ఇటువంటివి తెలియకుండా ఉంటాయా?»

«నేను ఎవరికీ చెప్పలేదే! కొంపతీసి ఆ అమ్మాయి కూడా ఈ ఊరేనేమిటి?»

«ఊఁ»

«నీకు తెలుసన్నమాట ఆమె ఎవరో»

«ఊఁ»

«ఎవరు?»

«ఎవరైతే ఏం?»

«ఊరికే తెలుసుకుందామని, ఆ అమ్మాయి ఎవరైతే ఏంగాని ఒట్టి మర్యాదా మాట్లాడలేని మనిషి, జానకీ!»

జానకి కొంచెం ఆశ్చర్యంగా అంది.

«కాదు!»

«కాకపోతే మరేమిటి? అంత సహాయం చేస్తే కనీసం కృతజ్ఞతయినా చెప్పలేదు»

«ఓహో, అయితే నువ్వు బాధపడుతున్నది దానికన్నమాట.»

విశ్వం కొంచెం సిగ్గుపడ్డాడు. తనేదో మహోపకారం చేసినట్లు మాట్లాడాడు తన ఉద్దేశం అది కాకపోయినా

«చేశానని కాదు, సంగతి చెబుతున్నాను. పైగా నేనేదో అబద్ధం చెప్పుకున్నానని అనిపిస్తోంది. నాకోసమైనట్టు ఆమె అబద్ధాలాడిందు కాబోలు, పాపం.»

«అవును» అంది జానకి.

«అయితే సరే!» అన్నాడు విశ్వం కొంచెం ఉక్రోషంగా. «ఇంతకీ ఆ అమ్మాయి ఎవరో చెప్పావు కాదు!»

"ఏం? కృతజ్ఞత తెలియచెయ్యటాని కుత్తరం రాస్తావా? ఆ అమ్మాయేనా జానకి?"

తెల్లబోయాడు విశ్వం. అతని కళ్లలో ఆశ్చర్యం గోచరించింది.

"జానకా?"

"అవును. జానకి, అంటే నేను."

నవ్వింది జానకి, కొద్దిక్షణాలు ఏమీ మాట్లాడలేక పోయాడు విశ్వం

"నిజమా? నేను గుర్తుపట్టలేకపోయాను."

"అప్పటికి నువ్వు చిన్నదానివి."

"నువ్వు రాజమండ్రి ఎందుకు వెళ్లావు?"

"మనకి మా ఇంటిపక్కన ఒక డిస్ట్రిక్ట్ పంచాయతీ ఆఫీసర్ గారుండేవారు. ఆయన కూతురు నాకు ముఖ్యస్నేహితురాలు. ఆ అమ్మాయి పెళ్ళికి నన్ను తప్పక రమ్మనమని బలవంతం చేస్తే వెళ్లాను. వాళ్లు ఈమధ్యనే రాజమండ్రి బదిలీమీద వెళ్లారు."

"అలాగా ఒంటరిప్రయాణమంటే నీకు భయం లేదన్నమాట."

"భయమెందుకూ? పెద్దపులి ఎత్తుకుపోతుందా? ఇలా ఎన్నిసార్లు ఒంటరిగా వెళ్ళి రావటంలేదు!"

"టికెట్ పోతే మరి అంత గాభరాపడ్డావేం?"

జానకి సమాధానం ఇవ్వలేక చిరునవ్వు నవ్వింది.

"రైల్లో నన్ను గుర్తుపట్టావా?" అనుమానంగా అడిగాడు విశ్వం

"అనుమానించాను."

"నేను చాలా మారానని అందరూ అంటారే!"

"పోలికలు ఎక్కడికి పోతాయి?"

కొంచెం చిలిపిగా విశ్వం ముక్కుకేసి చూసిం దామె

"నాది గరుత్మంతుడి ముక్కు కదూ?" నవ్వుతూ అన్నాడు విశ్వం. జానకి చిన్నప్పుడు తనని అలాగే వేళాకోళం చేసేది.

'అని నేను అనేదాన్ని!' ముసిముసిగా నవ్వింది జానకి.

"నేనుమాత్రం నిన్ను గుర్తుపట్టలేకపోయాను."

"మగవాళ్లకి మతిమరుపెక్కువ."

"అనుమానం తీరడానికి పలకరిస్తే తెలిసిపోయేదిగా?"

"ఒకవేళ నువ్వు కాకపోతే?"

"ఏం కాకపోతే, ఇంతలోకే కొంపలంటుకుంటాయా?"

సమాధానం అనవసరం అన్నట్టుగా జానకి ఊరుకుంది

"సమయానికి నేనున్నాను కనుక సరిపోయింది గాని లేకపోతే అవస్థపడేదానివే."

"అప్పుడు టికెట్ పోయేది కాదులే."

"అన్నీ మన ఇష్టప్రకారం జరుగుతాయా?"

"నువ్వున్నావు కనుకే టికెట్ పోయిందేమో."

"అదేమిటి?"

"లేకపోతే నువ్వు హోల్డాల్‌మీద రాసుకున్న నీపేరూ, లెదర్ బ్యాగ్ మీద రాసుకున్న అడ్రసు చూడటానికి వీలు అయేది కాదుగా."

వింతగా చూశాడు విశ్వం అనుమానిస్తూ అన్నాడు "అయితే అంతా నాటకమేనా?" విస్మయం అతని ముఖంలో తాండవించింది. జానకి చిరునవ్వు నవ్వింది-దాంతో అతని అనుమానం రూఢిఅయింది

"నువ్వు అబద్ధాలు చెప్పుతావుగా" అన్నాడు విశ్వం కొంచెం కోపంగా

"ఏం, గుంజీలు తియ్యాలా!"

ఆ మాటల్లో ఏదో వ్యంగ్యం ఉంది. తటుక్కున విశ్వం స్మృతిపథంలో ఒకదృశ్యం మెదిలింది. పూర్వం ఓసందర్భంలో జానకి అబద్ధం చెప్పిందని "అబద్ధమాడరాదు" అనిపిస్తూ ఆ పిల్లచేత వరసగా కొన్నిసార్లు చెప్పిస్తూ గుంజీలు తీయించాడు

"అబద్ధమా?" అని రైల్లో జానకి అన్నమాటలో అదే చిలిపితనంతో కూడిన ఎత్తిపొడుపు విస్తుపోయాడతను. చాదస్తురాలు, అమాయకురాలు అనుకొన్న జానకిలో ఇంత గడుసుతనం ఉందనుకోలేదు

"ఏమిటి బావా! ఆలోచిస్తున్నావు?" అంది జానకి

"ఏంలేదులే" అన్నాడు.

"నిజంగా సుళ్ళోకి వెళ్లాలా?"

"ఊఁహుఁ."

"అయితే యిక్కడికెందుకు వచ్చారు, మరి?"

"మూర్తి ఇక్కడ ఉంటానన్నాడు ఇప్పుడే వస్తానన్నాడు. ఇంకా రాలేదే, పోదామా?"

"పద."

దారితీసింది జానకి. తనని గుళ్లోకి వెళ్ళమని బలవంతం చేస్తుందనుకున్నాడు విశ్వం. కాని ఆమె అలా ప్రవర్తించకపోవటం అతనికి కొంచెం ఆశ్చర్యంగానే ఉంది. దేవుణ్ణిగురించి జానకితో వాదన చేసుకోవాలనిపించింది అతనికి. కాని ఆమె అందుకు అవకాశమేం ఇవ్వటంలేదు. ఇద్దరూ నడుస్తున్నారు. దారిలో మూర్తి కలిశాడు.

"పరిస్థితి అదుపులోకి వచ్చినట్టేనా?" ఆందోళనగా అడిగాడు విశ్వం.

"కొంచెం ఉద్రిక్తంగానే ఉంది వాతావరణం. కాని సద్దుమణిగిందనుకోవొచ్చులే. లోలోపల రాజుకూనే ఉంటుందనుకో."

"దెబ్బతగిలినవాడెలా ఉన్నాడు?"

"ఆస్పత్రిలో చేర్పించి వచ్చాం. అంత ప్రమాదమేం లేదు."

"ఈ ఊళ్ళో ఆస్పత్రి ఉందా?"

"ఉందిలే లోకల్ ఫండ్ డిస్పెన్సరీ."

"డాక్టరున్నాడా?"

"ప్రాణభయం ఏమీ లేదన్నాడు కాంపౌండర్."

"డాక్టర్!"

"డాక్టర్ ఈ ఊరొదిలించి బదిలీఅయి మూడు నెలలయిందిలే. ఇంకా కొత్తడాక్టరు రాలేదు."

"నిజం? విడ్డూరంగా ఉందే!"

మూర్తిహాయిగా నవ్వాడు.

"అదంతే లే. డాక్టర్లు కొరతగా ఉన్నార్లే."

కొంచెంసేపు మౌనంగా నడిచారు వాళ్ళు. మలుపు తిరగగానే కొంతమంది పిల్లలు ఏదో కొట్లాటతో అరుచుకుంటూ కనిపించారు. వాళ్ళని దగ్గరికి పిలిచి జానకి కొబ్బరి చిప్పలు ఇచ్చింది.

"[illegible] పాపం" అన్నాడు విశ్వం.

"ప్రసాదం" అంది జానకి.

"సర్వాణ్ణి మాయచేశా!" అన్నాడు. "ఏదోలే, వాళ్ళకి వాళ్ళ తృప్తి" అందామె.

ఇంచుమించు అదే సమయంలో ఓ కుంటివాడు ఎదురై "నమస్కారంబాబూ" అన్నాడు. విశ్వం ముఖం చిట్లించుకుని నుంచున్నాడు. అందుక్కారణం వాళ్ళని చూస్తే అతని కదోవిధమైన అసహ్యం కలిగేదని కాదు. కాని అతనికి మనిషిని ఆ స్థితిలో చూస్తే అతని కీ సదంతా అప్రయత్నంగా రగులుతుంది. కుంటివాడు మూర్తివైపు చూసి చెయ్యి జాపాడు.

"విచిత్రం!" అన్నాడు విశ్వం.

పర్సులోంచి చిల్లరపైసలు తీసి జానకి వాడి చేతిలో వేసింది. అతను ఏదో దీవన గొణిగి వెళ్ళిపోయాడు.

"అలవాటు చేస్తే వాళ్ళు ఈ విధంగా తయారయేది."

"పోనీలే, పాపం" అంది జానకి.

విశ్వం ఊరుకోకుండా ముష్టివాళ్ళగురించి ఓ లెక్చరు దంచేశాడు. దేశం ఇలాంటి పోకడలని సహించలేదన్నాడు. సంఘానికి ఇదో చీడపురుగులా తయారైందనీ, ముష్టి వెయ్యటం వాళ్ళనిమరింత నిష్క్రియా శీలురని చెయ్యటమేననీ ఏమేమిటో మాట్లాడాడు.

జానకీ, మూర్తీ ఏమీ మాట్లాడలేదు. విశ్వానికి కొంచెం అవమానం వేసింది. వాళ్ళు తనమాటలు వింటున్నట్టు లేదు. అంటే తనని వెర్రి వెంగళప్ప క్రింద అని కాబోలువాళ్ళ అభిప్రాయం! అభిమానం ముంచుకొచ్చి ఉపన్యాసం ముగించేస్తూ అన్నాడు.

"మీకు తెలియాలి పట్నాల్లో బిచ్చగాళ్ళది ఎంత పెద్ద సమస్యో!"

"కానివ్వూ" అన్నాడు మూర్తి. కాని జానకిమాత్రం నోరు మెదపలేదు. అలా ఊరుకోటం విశ్వానికి నచ్చలేదు. తనది తప్పో రైటో తేల్చాలనికాదు. తను అంతసేపు ఏకధాటిగా మాట్లాడినా ఆమె అలా నిర్లిప్తంగా ఉండటం తనకి కష్టంగా ఉంది. చిన్నతనం కూడా వేసింది. చూస్తే జానకి కొంచెం విచిత్ర వ్యక్తిలా ఉంది.

ఇంటికి చేరేసరికి అసుర సంధ్య వేళయింది. వీధి వాకిలి ఓరగా ఉంది. లోపలికి వెళ్ళేసరికి అరుగుమీద

చేను పడకకుర్చీలో కూర్చొని పాలేరు వెంకన్నతో ముచ్చటిస్తున్న వెంకట్రామయ్యగారు కనిపించారు వాళ్ళ ముగ్గుర్ని చూడగానే అడిగారు ఆయన.

"రాములవారి గుడికి వెళ్ళొచ్చారా?"

"ఊఁ" అన్నాడు సూరి.

"ఏమిట్రా సూరీ, మన వెంకన్న ఏదో గలాటా జరిగిం దంటున్నాడు?"

సూరి జరిగింది పూసగుచ్చినట్లు చెప్పబోయాడు. మళ్ళీ ఆ గొడవంతా ఏకరువు పెట్టటం విశ్వానికి చిరాకు పుట్టిపోయింది. లేచి లోపలికి వెళ్ళాడు. అక్కడ జానకి కొబ్బరి ముక్కలు చాకుతో తరుగుతోంది. విశ్వాన్ని చూడగానే పళ్ళెం అతనిముందుకు తోసి "ఇదుగో బావా, దేవుడిప్రసాదం—వొద్దనకూడదు" అంది. ఆ ముంగురుల క్రింది అతనునవ్వి కొబ్బరిముక్కలు నోట్లో వేసుకున్నాడు

"అరిటిపండు మాత్రం ఇవ్వకు జానకీ, నాకు చక్కెరకేళీ తప్ప పొరాలి ఇష్టంలేదు" అన్నాడు.

రాత్రి భోజనాలయాయి. దొడ్లో అందరికీ పక్కలు వేశారు. పందిరిమల్లె పకాలున నవ్వినట్టుగా పూలతో నిండి సువాసనలు వెదజల్లుతోంది. దొడ్డి సున్నం ఎదురుగానే రామచావిడి ఉంది. అక్కడ పందిరి ఎక్కువగా వుంది. హరికథా కాలక్షేపం దొడ్డి తలుపులు తెరుచుకుని చాప వేసుకుని సీతమ్మగారూ, జానకీ కూర్చున్నారు. వెంకట్రామయ్యగారు చుట్టపొగ వదుల్తూ, బయట అటూ ఇటూ పచార్లుచేస్తూ కథాశ్రవణం చేస్తున్నారు. సూరీ, విశ్వం మంచాలమీద పడుకుని వెన్నెలలో హరికథ వింటూ, కబుర్లు చెప్పుకుంటూ మెలాపాగా కాలక్షేపం చేస్తున్నారు. విశ్వానికి కొద్దిసేపట్లో మాగన్ను పట్టింది.

"ఘుమఘుమా ధూపము వేగరో

పదుకు మూర్ఛాక్రాంతుడై చిక్కెకో"

ఆ పైన విశ్వం వినలేదు. అతనికి మళ్ళీ మెలకువ వచ్చేసరికి రుక్మిణీకల్యాణం ఐపోయింది. దాసుగారు ఉత్సాహంగా "శ్రీమద్రమారమణ గోవిందో హరి" అంటున్నారు.

3

కోనపల్లి గ్రామంలో వెంకట్రామయ్యగారు ఒక వృద్ధ చిన్న రైతుమాత్రమే. ఉదారత్వం బాంగా వయసులో స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో పాల్గొని జేలుకి అంతో ఇంతో విద్యార్థమైన సేవచేశారు. తిరవాత తిరిగివచ్చి కుటుంబభారం నెత్తినపడి సంసార సాగరంలో మునిగి గ్రామంలోనే నిలబడిపోయారు. జాతీయ జీవితానికి ఉపాసన చెప్పారు. బాలాల్లో స్వయంగా కష్టించి పనిచేసి క్రమేణా వసువు, పుగాకు పంటల వల్ల వచ్చే ఆదాయంతో హాయిగా బతికే ఆయారు. ఆయనకి సూరి, జానకి ఇద్దరే సంతానం. కిందటి సంవత్సరమే సూరి బి. ఏ. పూర్తిచేశాడు. పై చదువులకి పోవాలని ఎంతో ఉబలాటపడ్డాడు. కాని వెంకట్రామయ్యగారికి అది ఇష్టంలేకపోయింది. పెద్ద చదువు చదివితే సూరి పల్లెలో పొలం వ్యవహారాలు చూసుకుంటూ కాలం గడపటానికి ఇష్టపడడని ఆయన భయం. చూసే దిక్కులేకపోతే సుక్షేత్రమైన మాగాణీ బంజరుభూమై పోతుంది. తనకేమో ఓపిక సన్నగిల్లుతోంది. అందువల్ల సూరి చదువుకి స్వస్తిచెప్పి ఇంట్లోనే ఉండటం తన అభిమతమని ఘంటాపథంగా చెప్పారు. అయినా కూడా పై చదువులకి వెళ్ళాలని పట్టుదల ఉంటే వెళ్ళమన్నారు. కాని అలా ఇరుకున పెట్టటం సూరికి సరిపడలేదు. తను చదవకపోతే చదవను పొమ్మన్నాడు. కొత్తలో కోపంతో పొలంపని చూడటం కూడా మానేశాడు. కాని ఎల్లకాలం ఒకరీతిగా ఎవరూ ఉండరు. రాను రాను పరిస్థితుల్ని పరిశీలించుకుని పోయిన ఉత్సాహాన్ని కొద్ది కొద్దిగా కూడదీసుకుని తండ్రికి అన్నింటిలో చేదోడు వాదోడుగా ఉండసాగాడు. చదువు వచ్చినవాడు కావటంవల్ల గ్రామంలో అందరిలో పరపతికూడా ఉంది. పలెటూరి రాజకీయాల్లో అతను కలగచేసుకోడు. పల్లెజనం సాంప్రదాయికంగా అభివృద్ధిపొందే కార్యక్రమాల్లోమాత్రం విధిగా పాల్గొంటాడు. ఈ స్థితిలో విశ్వం వచ్చి చదువు కొనసాగించమని పురికొల్పాడు. అతనిలో అణిగివున్న కోరిక మళ్ళీ పైకి లేచింది. మామయ్యతో ఈ విషయం ప్రస్తావిస్తానని విశ్వం మాట ఇచ్చాడు.

పండగవెళ్ళిన రెండోరోజున విశ్వం ప్రయాణం కట్టాడు. ఎంతో బలవంతంమీద అందర్నీ ఒప్పించాడు.

జానకి కాఫీ తెచ్చి ఇచ్చింది. ఈ రెండురోజుల్లో పునరుద్ధరించబడిన చనువుతో "థాంక్స్" అన్నాడు.

"వొద్దులే"

"ఏం!"

"ప్రతి చిన్నవిషయానికి ఇక్కడ కృతజ్ఞత స్వీకరించే అలవాటు లేదుగా."

"క్షమించు! సరే అయితే, ఉపసంహరించుకున్నాను. మరి నేను వెళుతున్నాను."

"మళ్ళీ ఎప్పుడు రావటం?"

విశ్వం రెండుచేతులూ ఎత్తి నమస్కరించాడు "రాలేనోయ్, మళ్ళీనా?"

"నాకు నమస్కారం కాని అదేమిటి, అలా అంటావు?" అంది.

"నాకు ఒంటరితనం ఇష్టం. బస్తీలో రెండో కంటివాడికి తెలియకుండా మన బతుకు మనం బతకొచ్చు. ఇక్కడ ప్రతివాడికీ మన గొడవే కావాలి. పైగా ఈ పొట్లాటలూ, కొట్లాటలూ నేను చూడలేను. అబ్బబ్బ! ఎంత అజ్ఞానం ఏదైనా నేర్చుకుందామని ఒక్కడికీ లేదుగద. పైగా ఈర్ష్య ప్రతివానికీ."

"అది అందరికీ సహజమేగా."

"ఇక్కడివాళ్ళ సంగతి తెలుసే."

"స్థలాన్నిబట్టి స్వభావాలు మారతాయా మనుషులకి?"

"పరిస్థితుల్నిబట్టి ప్రవర్తన మారొచ్చుని నా నమ్మకం. మీ ఊరివిషయంలో మంచిమాటలు చెప్పటం లేదని నీకు కష్టంగా ఉన్నట్టుంది. కానీ, ఓ మీటింగు ఏర్పాటుచేయిస్తే కాసేపు పొగిడి వెళతాను."

"నువ్వు మీటింగు పెడితే వాళ్ళు వస్తారా?"

"రారు. అది నేను అనలేనేమో. వాళ్ళకి తెలియదు చెబితే వినరు."

"మాటలు చెబితే ఎవరైనా బాగుపడతారా?"

"ఒకరు చెప్పేదేమిటి? మనిషికి కాస్త ఆలోచన కావాలి. అందుకోసం ఏకాంతం కావాలి. పనిలేక బుర్ర గొట్టేవాళ్ళూ, చీట్లాడుతూ కాలం గడిపేవాళ్ళే, ఏటిఒడ్డునో వనం తోటలో కూర్చుని ప్రకృతిలో లీనమై మంచి చెడూ ఆలోచించుకుంటూ జీవితంలో చీకూ చింతా లేకుండా కలిసి కట్టుగా బతకటం నేర్చుకోకూడదూ?"

జానకి చిరునవ్వు నవ్వింది. ఆమె ఏమీ అనకపోవటంతో తను బాగా మాట్లాడానని విశ్వం సంతోషపడ్డాడు.

బాగా తెల్లవారింది. వెంకన్న బండి కట్టుకొచ్చాడు. బస్సుదాకాగాని విడిచిపెట్టి రాననివాడికి వెంకట్రామయ్యగారూ, సూరి సిద్ధపడ్డారు.

"వెళుతున్నా జానకీ!"

"మంచిది. అందర్నీ అడిగానని చెప్పు బావా!" అంది జానకి.

విశ్వం నవ్వుకున్నాడు. ఈ బంధనాలన్నీ అర్థం చేసుకుని అమల్లో పెట్టేటంత సహనం వచ్చింటా జానకికి! తనప్పుడే పెద్దవాళ్ళలో చేరిపోయినట్టుగా ప్రవర్తిస్తోంది ప్రతి విషయంలో.

రెండెడ్లబండీ జోరుగా పోతోంది. ఇంకా బాగా ఎండెక్కనందువల్ల హాయిగా చల్లగా గాలి వీస్తోంది. ఎద్దుల మువ్వలశబ్దం వాద్యసంగీతంలా లయబద్ధంగా వినిపిస్తున్నాయి. కొంచెందూరంలో ఎదురుగా ఓ బండి వస్తోంది.

"ఎవరిదిరా ఆబండి?" వెంకట్రామయ్యగారు అడిగారు.

"మునసబుగారి దండి" అన్నాడు వెంకన్న ఎద్దుల్ని అదిలిస్తూ.

"సూరి చదువు సంగతేమిటి మావయ్యా?" విశ్వం కదలేశాడు విషయాన్ని.

"గ్రాడ్యుయేటయాడుగా."

"పై చదువు సంగతి."

"ఎందుకురా పోసెనంత డబ్బు పోసి చదువు చదువులూ?"

"అయితే వాడి చదువు దేనికంటారు?"

వెంకట్రామయ్యగారు జాలిగా నవ్వుకున్నాడు.

"అది కాదురా వాడు తప్ప నాకు ఆసరా ఎవరున్నారు చెప్పు. వాడు చదువుకని వెళ్ళిపోతే, వ్యవహారాలన్నీ ఏమవ్వాలి?"

"అందుకని వాడి భవిష్యత్తు పాడుచేస్తారా ఏమిటి?"

"వాడి భవిష్యత్తుకేం. సంపాదించి ఎవరికీ ఎత్తి పొయ్యక్కర్లేదుగా."

"సంపాదనకోసమేనా చదువులు?"

"ఈ రోజుల్లో అంతే."

"ఎవరో అనాలిసిన మాటలు మీరంటున్నారేం మావయ్యా?"

"నీకు తెలియదు కదా విశ్వం మాస్టారూ"

"పొలాలు కౌలు కిచ్చేసి అందరూ ఒక చోటే ఉండొచ్చు. విశేషంగా రెండేళ్లు కాగానే ఎం ఏ ప్యాసై వస్తాడు"

"అక్కడితో అయిపోయిందేమిటి? మరొకటి చద వాలనిపించవచ్చు. చదువుకి అంతేమిటి? మన పరిస్థి తులు చూసుకోవాలి గాని"

"నీకోపం పోస్తే రావొచ్చుగాని ఈ విష యంలో నువ్వు నీ స్వార్థమే చూసుకుంటున్నావు మావయ్యా"

వెంకట్రామయ్యగారు వాడిగా అన్నారు.

"పోనీ అలాగే అనుకోండి. వాడికి అంతపట్టు దలగా ఉంటే చదవొద్దని నేనేం అనలేదే"

"అదా రాజకీయపు టెత్తు, నువ్వు మనస్ఫూర్తిగా వెళ్ళమనక పోతే వాడు వెళ్ళడు"

"నేను వాడి బాగుకోరే వాడినికాదా?

విశ్వానికి విసుగుపుట్టింది. ఊరుకోమన్నట్టు సంజ్ఞ చేశాడు సూరి

"నీ ఇష్టం" అన్నాడు విశ్వం

కొంచెం సేపు ఎవరూ మాట్లాడలేదు. మునసబు గారి బండి వేగంగా వస్తోంది. ఇద్దరు పాలేళ్ళకీ కొంచెం పోటీ పడ్డది ఎవరి ఎద్దులూ తీసిపోయినవి కావని రుజువు కావాలి. గంటల మోతలు ఎక్కువయాయి. ఎదురెదురుగా వెళ్ళే బళ్ళ మధ్యదూరం తక్కువౌతున్న కొద్దీ హోరు ఎక్కువ కాసాగింది.

బండిని బండి దాటుతోంది. ఇరుసూ ఇరుసూ ఒరు సుకుని చక్రం చక్రం ఢీకొన్నాయి. ఆగి పోయాయి బళ్లు రెండూ, ఇరుసులు తప్పించాలి వెంకన్న దిగ బోయి మళ్ళీ ఎందుకో మనసు మార్చుకుని కూర్చు న్నాడు. అవతల వ్యక్తి అలాగే చేశాడు. వాళ్ళిద్దరూ మాటామాటా అనుకున్నారు నీది తప్పంటే నీది తప్పన్నారు. ఎవరిది తప్పో తేలలేదు. ఇటువంటివి తేలేవి కూడా కావు మునసబుగారు కదల్లేదు బిగిగా కూర్చున్నారు. వెంకట్రామయ్యగారూ అంతే

"ఏమిట్రా ఈ గొడవ?" అన్నాడు విశ్వం.

సూరి వాడిగా నవ్వాడు "మంచి చెరువు విగితే వాళ్ళ అంతస్తు తక్కువ, చిక్కు!" అన్నాడు.

పాలేళ్లూ మాటలు మానుకున్నారు.

"ఇద్దరూ పొలాల్లో పనిచేసుకునే వాళ్లే ఇద్దరూ శ్రమజీవులే పొద్దున లేస్తే మొహా మొహాలు చూసు కునేవాళ్లే ఈ కీచులాట ఎందుకు?"

"అదే తమాషా వాళ్లకోసం కాదు వాళ్ల పేచీ. వాళ్ల యజమానులకోసం, యజమానుల ఘనతబట్టి తమ ఘనత కొలుచుకోటం ఇంకా పోలేదు కదా." చిన్నగా చెప్పాడు సూరి.

వెంకట్రామయ్యగారు కొంచెం ముందుకి వచ్చారు

మునసబుగారుకూడా జరిగారు పాలేళ్ల మాటల్లో యజమానులమాటలు కలిశాయి. పోరు ఘోరమయ్యే సూచన కనిపించింది.

బండిలోంచి గభాలున ఉరికాడు సూరి వెనకే విశ్వంకూడా దూకాడు.

అవతల బండిలోంచి అదే సమయంలో ఒక యువకుడు కిందికి దూకాడు ఇంచుమించుగా ఒకే సమయంలో అందరూ ఇరుసుమీద చెయ్యేశారు. బళ్లు విడిపడ్డాయి ఎవరూ ఏమీ మాట్లాడుకోలేదు. మళ్లీ బళ్లలో ఎక్కారు. క్రమ క్రమంగా బళ్ల మధ్య దూరం ఎక్కువ కాసాగింది

వెంకట్రామయ్యగారు ఓ సారి ఆకాశంలోకి చూస్తూ కొంచెం అర్ధ స్వగతంగా అన్నారు.

"నా చిన్నతనపు రోజుల్లో ఇలాగే జరిగివుంటే తలకాయలు ఎగిరేవి."

ఆలోచనలో నిమగ్నుడైవున్న విశ్వం ఆ మాటలు విని సూరివైపు కొంచెం ప్రశంసా పాత్రంగా చూశాడు. అతను నిర్లిప్తంగా శూన్యంలోకి చూడ సాగాడు

"ఆ అబ్బాయి ఎవరు?"

"మునసబుగా రబ్బాయి, పట్నంలో చదువు కుంటున్నాడు" క్లుప్తంగా చెప్పాడు సూరి.

ఆ తరవాత చాలా సేపటివరకూ ఎవరూ ఏమీ మాట్లాడలేదు. చిరుగంటల గణగణ వింటూ కూర్చుండి పోయారు

[సశేషం]

ఆంగ్లభాషలో భారతీయ పదజాలం

శ్రీ కొండముది శ్రీరామచంద్రమూర్తి

భారత స్వాతంత్ర్య దినం నాడు ఢిల్లీలో లార్డు మౌంట్ బాటన్ మాట్లాడుతూ "భారతీయులు, ఆంగ్లేయులు కలిసి మెలిసి సంచరించిన గత కొద్ది శతాబ్దాల్లోనూ ఆంగ్లేయ జీవనవిధానము, ఆచారవ్యవహారాలు, భాష, ఇక్కడి భారతీయుల సాంగత్యం వలన ఎంతగానో మారిపోయినది—కానీ దానిని గుర్తించటం మాత్రం ఇంకా జరుగలేదు" అని అన్నారు. ఇది అక్షరాలా యదార్థం. నాలుగు వందల సంవత్సరాల క్రిందట, ఏనాడు ఆంగ్లేయులు వ్యాపారమన్న కారణంతో మన గడ్డమీద అడుగు పెట్టారో, ఆ నాటినుంచే సుదీర్ఘమైన, సుస్పష్టమైన సంబంధ బాంధవ్యాలు మనకూ వారికీ ప్రారంభమయ్యాయి. సాంఘికంగానే కాక, రాజకీయ రంగాల్లోనే కాకుండా, భాషలో కూడా ఇరుతెగలా ఎంతో మార్పు జరిగింది.

పండిట్ నెహ్రూగారో సందర్భంలో మాట్లాడుతూ "శతాబ్దాలనుంచి ఆంగ్ల భాషలో హిందూస్థానీ పదాలు ఎన్ని ప్రవేశించాయన్న విషయాలంతో కొద్ది పరిశ్రమ చేశాను కానీ ఆ మహాకార్యాన్ని చివర వరకూ కొనసాగించటం మాత్రం జరిగింది కాదు. అయినా చేసిన ఆ కొంచెం కృషిలోనే, లెక్కకు ఎక్కువగా హిందూస్థానీ పదాలు, ఆంగ్ల భాషలో కన్పించటం నాకు చాలా ఆశ్చర్యం కలిగించింది" అన్నారు. హిందూస్థానీ పదాలు మాత్రమే కాదు, ఏ మాత్రం కొద్ది పరిశ్రమ చేసినవారికైనా, భారతీయ భాషలన్నీ కూడా, కొద్దో గొప్పో, తమతమ పదాభరణాలతో ఆంగ్లభాష నలంకరించటం విస్మయం కల్గించక మానదు.

ఆంగ్లరచయితలు కూడా ఈ పరిస్థితిని గుర్తించారు. కానీ కొద్దిమంది మాత్రమే గణనీయమైన కృషి చేశారు. మరికొంతమంది తగిన కృషి చేయకుండానే, సర్వమూ తెలుసుకున్నట్లుగా ప్రవర్తించారు. కొన్ని నిఘంటువులు కూడా చేసినవారు 1 డా॥ సెరీ యూస్. సర్ జెస్పర్సన్, ఆంగ్లంలో భారతీయపదాలు మొత్తం 188 (అక్షరాలా నూటఎనభై ఎనిమిది) అన్నారు. లెక్క తేల్చారు. ఇదే గనక నిజమైతే ప్రొఫెసర్ వీక్లీ చేసిన పరిశోధన అంతా గాలిలో దీపమన్నమాట. చివరకు ఆయన 2 cod ఇచ్చిన మాటలనైనా లెక్కలోకి తీసుకోలేదు. ఆ విధంగా "బ్రాహ్మిన్, బెంగల్" మొదలైన మాటలు ఆయన లిస్టులోనుంచి జారిపోయాయి.

ఈ విధంగా భారతీయ భాషాప్రభావం మీద తగిన శ్రద్ధ లేకుండానే వ్రాసింది ఓ విద్వాంసుని వదిలివేసి 3 oed ని మనం ప్రమాణంగా తీసుకున్నట్లయితే మనకు రమారమి ఆంగ్లంలో భారతీయ పదాలు 900 వరకూ కన్పిస్తాయి. ఇవీ ఈ పదాలకు మూల్యాలా, చేర్పులా, మినహాయింపులా మరెన్నో!

అయితే మన భాషలమీద ఇంగ్లీషు ప్రభావాన్ని గనక లెక్కలోకి తీసుకున్నట్లయితే, ఆంగ్లభాషపై భారతీయ భాషాప్రభావం చాలా తక్కువే. ఒక్క తెలుగులోనే మనం అనునిత్యం మాట్లాడుతున్న మాటల్లోనే దాదాపు 3000 పదాలుంటేగా, భారతీయ భాషల పదాలన్నింటినీ కలుపుకున్నా, ఆంగ్లంలో, పైన యిచ్చిన సంఖ్యకు సగానికన్నా మించలేదు.

ఈ విధంగా, ఆంగ్ల పదాలు మన భాషల్లో విరివిగా కన్పించటానికీ, భారతీయ పదాలు ఇంగ్లీషులో తగినంత ప్రాతినిధ్యం పొందలేక పోవడానికీ ఎన్నో కారణాలున్నాయి. ఆంగ్లేయులు ఎన్నడూ కూడా ఈ దేశాన్ని తమ జన్మస్థలంగా భావించలేదు. పైగా ఇక్కడి ఆచార వ్యవహారాలు వారికి అత్యంత వ్యతిరేకం. వ్యాపారం నిమిత్తం ఈ దేశానికి వచ్చిన వారైనా తిరిగి తమ తమ జన్మస్థలాలకు వెడుతూ వస్తూ ఏవో నాలుగు మాటలు మాత్రం గ్రహించుకుని

---

1 History of Foreign words in English అన్న గ్రంథములో

2 Concise Oxford Dictionary

3. Oxford English Dictionary

పోయేవాడనటప్పు శ్రద్ధతో, భక్తితో—ఏ కొద్దిమందికో మినహాయిస్తే—ఇక్కడి భాషా సౌరభాన్ని ఆఘ్రాణించిన పాపాన పోలేదు.

ఇక, ఈ 900 పదాలైనా, ఆంగ్లంలోకి బలవంతాన ప్రవేశించడానికి కారణాలనేకమున్నాయి. వారి చేష్టలు, వారి భావాలు విశదీకరించదగలిగిన భారతీయ పదాలు తప్ప మరేవి వారి భాషలో లేకపోవడంచే, ఆంగ్లేయులు, ఒక తెలుగు మాటనో, ఒక బెంగాలీ పదాన్నో, అది ఇది కాకపోతే కొంచెం సంస్కృతం మాటనో స్వీకరించేవారు అందుకనే "క్యాలికో, టమ్బ్రార్, బనియన్, పైజామా, బంగకూట్, ముంగీస్, జాక్, మ్యాంగో" లాంటివి వారికి అవసరములయినాయి.

ఇక్కడే రెండు పదాలను గురించి వివరించవలసిన అవసరం వుంది. "రైతు, రైత్వారీ పదాలు దక్షిణ భారతంలో 'వున్న లాండ్ రెవిన్యూ పద్ధతి సూచించినంత వివరంగా, సమగ్రంగా, పేజంట్, కల్టివేటర్, ఎగ్రికల్చరిస్ట్ అన్న పదాలు సూచించలేవు అందుకనే రైత్ రైత్వారీ పదాలు రెండూ దక్కగా ఆంగ్లంలో కలిసిపోయాయి" అని హెచ్ హెచ్ విల్సన్ చెప్పగా ఆ విధంగానే తెలుగులో "ముద్ది" అన్న పదం కూడా!

ఇంతకన్నా ఎక్కువ సంఖ్యలోనే భారతీయ పదాలు ఆంగ్లంలో చేరివుండేవి. కాని ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ ఓ ఫర్మానా జారీ చేసింది, ఎవరూ కూడా అనవసరంగా భారతీయ పదాలు ఉపయోగించవద్దు అని. అయినప్పటికీ యాథేచ్ఛగా 1624 నుండి 18వ శతాబ్దం చివరి దాకా అటూ యిటూ పదాలు మారుతూనే వచ్చాయి "ఫర్మానా, అహాదీ, పర్వానా, చౌకీదార్, జమాదార్, డాక్, గోడౌన్, దఫ్తర్ ఖానా" మొదలైనవన్ని.

అదీగాక, ఇంకో కారణం కూడా ఆంగ్లంలోకి భారతీయ పదప్రవాహాన్ని నిరోధించింది. వసుచేదక కశ్యాదికల్లా, ఆంగ్లేయులు 'తమ భాష, తమ దేశం' అన్న స్థితిలోకి వచ్చేశారు. లాటిన్, ఫ్రెంచి భాషల తిరస్కృతి, షేక్స్పియర్ వల్లనే ఇంగ్లీషు తీర్చిదిద్దబడింది ఎప్పుడయితే, తమ భాషకు యౌవనం వచ్చిందో, అప్పటినుంచి పరభాషా పదజాలంతో తమ భాష సంకరించటం మానివేశారు ఆంగ్లేయులు.

2

ఒక భాషలో దిగుమతి అయిన పదాలయొక్క స్వభావాన్ని పూర్తి పరిశీలన చేసే ముందు రెండు విషయాలను గురించి ఆలోచించాలి. 1 ఆ పదాలు ఎలా జాతీయం చెయ్యబడాయి? 2. ఆ పదాలకు శాశ్వతత్వం వున్నదా?

జాతీయం చెయ్యబడిన పదాలు కూడా మళ్ళీ రెండు రకాలు "ఈ విదేశీ పదం తప్ప మాట తప్ప ఇంకొకటి ఉపయోగించడానికి వీల్లేదు" అన్నటువంటివి కొన్ని. ఉదా: "బక్షీష్ కిరాయా" మొదలైనవి రెండవ రకానికి చెందినవి ఏవో కొన్ని కొన్ని ప్రత్యేక సందర్భాల్లో తగినంత అవసరంవుండి ఉపయోగించబడేవి. ఇలాంటి జాతీయం చెయ్యబడ్డ మాటలే ఆంగ్లంలో చాలా వున్నాయి "ఉదా: మాయ, బెంఘలీష్, బంగల్, లూట్, పగోడా, జాక్, జంగిల్" ఇత్యాది.

పై పదాలను గురించి ఇంత ముచ్చటించి వున్నా, బాగా వాడుకలోవున్న రెండు మాటలను అది వదిలివేసింది. 1 అనకొండ (తమిళం). 2. పాండా (నేపాల్)

'అనకొండ' అంటే తన కందిన ఆహారాన్ని క్షణంలో భక్షణం చేసుకునే ఒక పెద్దపాము. 'పాండా' అనేది హిమాలయాల్లోవుండే ఒక మృగం ఈ రెండు మాటలూ, ఇప్పుడు ఆంగ్లంలో బహుళ ప్రచారంలో వున్నాయి ఇలాంటిదే తెలుగుమాట "లంక" అనే టటువంటిది శ్రీ టి సుబ్బారావుగారు చెప్పినట్లుగా ఈ రకమైన మాటలన్నీ కూడా ఆంగ్ల భాషకు అభరణాలు మాత్రమే. భోజనంలో కూర, చారు వున్నట్లుగానే, ఇవికూడా భాషకు ఉపకరణాలుగా వుంటాయి అవసరమైతే వుంచుకోనూవచ్చు విసుగు పుడితే వాడక విసర్జించుకోనూ వచ్చు అంతే!

అయితే, దిగుమతి అయిన మాటలు కొన్నింటికి కూడా శాశ్వతత్వం ఉన్నదా అన్న విషయం, వాటి అవసరం మీదనే ఆధారపడివుంది అదీగాక ఏ మాట అయినా పదికాలాలపాటు వుండాలీ అంటే, అది జన సామాన్యంలో బాగా ప్రచారం సంపాయించు కోవాలి ఇందుకు రచయితలు తోడ్పడాలి. ఈ వ్యాసం ఉత్తరార్థంలో ఆంగ్ల రచయితలు భారతీయ

పదజాలాన్ని ఏలా ఉపయోగించారో తెలుసు కుందాం

3

మాటలచేత మనీషులు మన్నన లందుకున్నది అన్నది ఆనాటి సంగతి అయితే, మాటల వ్యవహారం చేత, మాటలలోని మార్పులవల్ల, చరిత్రకందని కొంద రిని గురించి తెలుసుకోవచ్చునన్నది ఈనాటి విశేషం 'మాటలే' ఆర్థిక విప్లవాన్ని వివరిస్తాయి 'మాటలే' సాంఘిక స్థితిగతులను బోధిస్తాయి ఆ 'మాటలే' చిజాపు సంస్కృతినీ, నాగరికతనూ తెలియ జేస్తాయి

1600 నుండి 1700 వరకు

ఇంగ్లండులోకి ప్రవేశించిన భారతీయ పదాలను శతాబ్దాల వారీగా పరిశీలిస్తే ఇదే సంగతి తేటతెల్ల మౌతుంది. మొదటగా పదునేడవ శతాబ్దాన్ని పరి శీలిద్దాం

ఈ శతాబ్దంలో తీసుకున్న మాటలు పూర్తిగా వ్యాపారానికి సంబంధించినటువంటి దాదాపు అన్నీ వస్తు వుల పేర్లే ఉదా: క్యాలికో, చుద్దార్, టబ్బార్, బంగాల్ (ఇదివరలో బ౦త్రుల మొక్కలను బంగాల్ అని పిలిచేవాళ్ళు), గుంగాళి (చాలా తక్కువ రకా నికి చెందిన గుడ్డను 'గుంగాళి' అని పిలిచేవాళ్ళు ఈ గుడ్డతో గోనెసంచులు కుట్టించుకొన్నారు ఇటువంటివి ఇంకా చాలా మాటలు వున్నాయి అయితే ఈ మాటలన్నీ కూడా వాడుకలో లేకుండాపోయి, కాల గర్భంలో కలిసిపోయాయి. చివరికంటా ప్రతికి వున్న మాటల్లో 'క్యాలికో' అన్న దానికి చక్కటి చరిత్ర వుంది.

క్యాలికో

16వ శతాబ్దంలో ఇది "కల్లికట్, కలికో" అని పిలువబడేది అటు తర్వాత పోర్చుగీసు, ఫ్రెంచి భాషల ప్రభావానికి లోనయింది. అసలు ఆ కాలంలో గోవా తర్వాత చాలా పెద్ద ఓడరేవు అయిన క్యాలికట్ నుంచీ వచ్చే తెల్లని వస్త్రానికి, దీనికి కొంత సామ్యం వుంది. ఇటువంటి, భౌగోళికమైన మాటలను వస్తువు లకు వాడుకునే సౌలభ్యాన్ని భారతదేశం ఇంగ్లాం డుకు అనేకంగా కల్పించింది. ఉదా: "డుంగార్, మారక్, బెంగాల్, మద్రాస్, మలబార్, జోధ్ పూర్, 'జాకోనెట్' " 'క్యాలికో' అన్నమాట ఎంత వాడుకలోకి వచ్చింది అంటే, తూర్పుఇండియా దిగుమతి చేసుకున్న ప్రతి మాలుకుడ్డను ఇదే పేరుతోటి పిలిచేవా రాకాలంలో పోర్చుగీసు తర్వాత, తర్వాత ఇది "చాలా చల్లని, చవకరకం బట్ట" అని పేరు సంపా దించుకొంది పోర్చుగీసుల కారకాల్లో ఒక కాల్పనికమైన "క్యాలికో హాల్" అని పేరు అక్కడ అప్పుడు నాట్యం చేసే వారందరూ కూడా మాతృకను యాత్రికు లంపుకు వచ్చేవారట! అమెరి కాలో "ముద్రింపబడిన మాదిరిబట్ట"కు క్యాలికో అని పేరు. అమెరికన్ విద్యార్థి దృష్టిలో "A choice bit of Calico" అంటే అమ్మాయి అని అర్థం ఆధునికంగా నే మార్క్ అంటే 'చాలా తక్కువ రకానికి చెందిన గుడ్డ' అన్న భావం మార్పుచెందింది

ఈ శతాబ్దానికి చెందిన వ్యాపార వస్తువుల పేర్లలో ఆగ్రా, కొయిర్, కుంకుమాగ్ (తెలుగు కుంకుమపువ్వు), పెప్పర్, షుగర్ " అన్నవి కొన్ని. పెప్పర్, షుగర్ అన్నమాటలు ఇంతకు చాలాకాలం క్రితమే, గ్రీకు, లాటిన్ల ద్వారా, ఇంగ్లండులోకి వచ్చిపోయుంటాయి

ఇటువంటివే మరికొన్ని మాటలు: "గుర్రాక్షీ, కూలీ, బజార్, గూటి, పైసా, మొహర్, పగోడా (గోల్కొండలో అప్పట్లో వాడుకలో వున్న ఒక నాణెం), దీనార్, ఫనమ్, లక్; మౌండ్, పెర్; సేర్, తుల."

ఈ శతాబ్దంలోనే మరొక్క విశేషం, 1690 కల్లా పోర్చుగీసులు వచ్చిపోయినా అంతటా స్థావరాలు ఏర్పరచుకుని బాగా స్థిరపడ్డారు. అదీగాక, భారత-పోర్చుగీస్, దేశీయుల సాహచర్యం వల్ల "ఇండో-పోర్చుగీస్" మాటలు కొన్ని పుట్టు కొచ్చాయి. ఆ తర్వాత వచ్చిన ఆంగ్లేయులకు కూడా పోర్చుగీసు వారవలంబించినపద్ధతే తప్పా అవలం బించక తప్పలేదు

డాక్టర్ జోలాడ్ అభిప్రాయం ప్రకారం ఈ సమయంలోనే 300 సుమారు పదాలు పోర్చుగీసు ద్వారా ఇంగ్లీషులోకి ప్రవేశించినవి అయితే అందులో చాలా పదాలను ఇప్పుడు కాలకు తే మహా దర్పం వినియోగించబడింది. అల్లా వినియోగించబడిన

కుండా కొనవ్యాపిరితో ప్రతికిత్తున్న పదాలలో 'తోపాసి' అన్నదొకటి. దీని అర్థం సైనికుడు గానవచ్చు లేక ఓడలో పనిచేసే పాకీవాడు కావచ్చు లేక భారతదేశంలో పోర్చుగీసువారి సంతానం కావచ్చు. ఏమైనా మన హిందూ "దుబాషీ" పదానికి, దీనికి కొంత సామ్యం వుంది. ఇంగ్లీషు - పోర్చుగీసువారు మొదట్లో ఈ దుబాషీలు (Translaters) గా పనిచేసేవారని దీన్నిబట్టి తెలుస్తోంది.

సంపూర్ణమైన చరిత్రగల మరొకమాట "ఫిరంగీ" భారతీయులు మొదట్లో పోర్చుగీసువారిని ఫిరంగీ లని పిలిచేవారు. తర్వాత తర్వాత పాశ్చాత్యులందరికీ ఈ పదమే వర్తించింది. కానీ ఈ పదం అసలు ఎలా పుట్టిందో మాత్రం ప్రశ్నార్థకంగానే వుంది. బహుశా 'ఫ్రాంక్' అన్న పదం 'వికృతి చెంది ఫిరంగీ అయిందేమో!' యూరోపు దేశీయులనందరనూ కూడా భారతీయులు మొదట్లో 'ఫ్రాంక్స్' అని పిలిచేవారు. ఎందుకంటే ఫ్రెంచివారు చేసిన యుద్ధాలే భారతీయుల స్మృతిపథంలో నిల్చిపోయి యూరోపియనులు అంటే ఫ్రెంచివారు అనే దృష్టి ఏర్పడిపోయింది. ఆ ఫ్రెంచివారే ఫ్రాంకులయి, ఆ ఫ్రాంకులే ఫిరంగీలయినారు. ఆ పిదప పోర్చుగీసువారు తమ మతవ్యాప్తికై చేసిన దుస్తంత్రాలు, గుర్తయాల మూలంగా, వారు క్రిస్టియనులు కావడంచేత, ఫిరంగీ అంటే స్థూలంగా క్రిస్టియన్ అనే అర్థం వచ్చింది. ప్రాచీన వాఙ్మయంలో 'ఫిరంగీ' అంటే "యుద్ధాల్లో తుపాకీ మందు పెట్టి కాల్చే ఒక మారణసాధనం" అనే అర్థం కూడా వుంది. "పిస్టల్, అరక్, కాయిర్, కోబ్రా" మొదలైన వన్నీ ఇటువంటి మరికొన్ని మాటలే. మాటల చేత చరిత్రను తెలుసుకోవచ్చు అన్న నిర్ణయానికి సహాయకారులు "మొగల్, మున్షీ, సుబాహ్దార్, దుబాషీ" మొదలైన పదాలు.

17 వ శతాబ్దంలో మొగలు రాజకిరీటం ధగద్ధగాయమానంగా వెలుగుతున్నది. ఆ సొగసులు, ఆ దర్బారులు, వర వైభవం, చూసివచ్చిన పాశ్చాత్యుల కళ్ళకు మిరుమిట్లు గొల్పాయి. 1586 లో ఆగ్రా చక్రవర్తి ఆస్థానానికి ఎలిజబెత్ రాణి జాన్ మ్యూల్డెరిన్ తన ప్రతినిధిగా పంపింది. అప్పుడే "మొగల్" అన్న పదం "గణనీయుడైన, స్వేచ్ఛాధికారయుతుడైన చక్రవర్తి" అన్న అర్థాన్ని సంపాయించుకుంది. "ఫర్మానా" కూడా అటువంటిదే. మొగలు సార్వభౌముల ఆస్థానానికి తెల్లవారి రాకపోకలు అభ్యంతర రహితంగా యథేచ్ఛగా సాగిపోతుండేవి. సూరత్‌లో మొట్టమొదటిసారిగా ఆంగ్లేయులు తమ ఈస్టిండియా కంపెనీని స్థాపించుకోవటానికి, వర్తకులు తమ ప్రాభవాన్ని పెంపొందించుకోవటానికి, ఉదారహృదయులైన ఆ ఢిల్లీశ్వరులు "ఫర్మానా"లు జారీ చేస్తుండేవారు.

మొదటే మనవిచేశాను. ఆంగ్లేయుల జీవన విధానానికీ, మన జీవనవిధానానికీ వారి సంస్కృతికీ మన సంస్కృతికీ హస్తిమశకాంతర భేదమున్నది. ఈ భేదాన్ని అంచెలంచెలుగా అధిగమించటానికే "దుబాషీలు, మున్షీలు, సుబాహ్దార్లు" అవసరమైనారు ఆంగ్లేయులకు. ఇటువంటిదే తెలుగుమాట "బోయి" (Boy) కూడా పల్లకీలు మోసేవారిని తెలుగులో 'బోయీ' లని పిలుస్తుంటారు. ఆ బోయీ, చివరకు బోయ్ అయింది. అర్థం మారింది. "పకీర్, జోగీ, రాజా, మహల్, పాలంక్విన్, ధోవీ, మ్యాంగో, బన్యన్, టీక్, సంబూర్, బజార్" ఇవన్నీ అప్పట్లో ఆంగ్లేయులకు ప్రీతిగా పరిచయమైన పదాలు.

ఈ పదునేడవ శతాబ్దంలో ఆంగ్లేయులు భారతీయులకు సమానప్రతిపత్తి నిచ్చి గౌరవంతో, ఆదరంతో సందర్శించారు. భారతీయ జీవనవిధానాన్ని తెలుసుకోవడానికి ఎంతో ఆసక్తి చూపించారు. హిందూమతాన్ని, హిందువుల దైవభక్తినీ ఖండించలేదు. హిందూ ముస్లిము పండుగలు—"హోలీ, దివాలీ, మొహరం, రామదాన్"—లను తాము కూడా తమ భాషలోకి చేర్చుకున్నారు. భోజనంలో వస్త్రధారణలో భారతీయుల ననుకరించారు. "బన్యన్ షర్ట్స్, లాంగ్ డ్రాయర్స్, కాంగీ కాలర్స్, బన్యన్ కోట్స్, మూర్ మెన్స్ ట్రౌజర్స్" వుండేవి ఆరోజుల్లో.

1700 నుండి 1800 వరకు

పదునెనిమిదవ శతాబ్దంలో ఆంగ్లంలోకి ఎక్కువగా చేరిన మాటలు క్రిందటి శతాబ్దంలో వాడక వాడకా చాలా తప్పుడు అర్థాలు తీసుకున్న మాటలకు కుదుర్పులూ, చేర్పులూ, మినహాయింపులూ చేసి అనేక క్రొత్త మాటలు సృష్టించారు. ఆ తరువాత ఈ శతాబ్దంలో, పూర్వార్థంలో 20 మాటలు మాత్రమే ఇంగ్లీషులోకి ప్రవేశించగలిగితే అదే శతాబ్దం ఉత్తరార్థభాగంలో 140 దాకా ప్రవేశార్హత సంపాదించగలిగాయి.

ఆంగ్లభాషలో భారతీయ పదజాలం

1750 ప్రాంతాలవరకూ కూడా ఆంగ్లేయులు మన వర్తకంమీదనే బాగా దృష్టి వుంచారు యుద్ధాల జోలికి బాగా పోలేదు. అందుచేత వ్యాపారానికి కావలసిన మాటలను ఇదివరకే తీసుకుని వుంచడంచేత వారికి క్రొత్త మాటలు తెచ్చుకోవలసిన అవసరం లేకపోయింది ఏవో కొద్ది మాటలు "జూట్, బంగళాలు, కాశ్మీర్, దస్తూర్" లాంటివి మాత్రమే తీసుకోబడ్డాయి.

అయితే తీసుకోబడ్డ మాటలు విశేషార్థాలతోనూ చేర్పులూ కూర్పులతోనూ, కొన్ని కొన్ని సమాసాల మిశ్రమాలలోనూ విశేషంగా వినియోగింపబడ్డాయి ఉదా "బెంగాల్ సిల్క్, మ్యాంగోబర్, పాగోడ్ గాడ్, ఇండియా పెప్పర్, నవాబ్ మేకర్, మహారాటాడిచ్, సిపాయ్, ఛీఫ్, ఇండిగోబ్లైస్, నవాబిజమ్, నవాబ్ షిప్"

కానీ, వ్యాపార పదాలు ఈ శతాబ్దంలో ఎంత తక్కువగా వున్నాయో, రాజకీయ సైనిక పదాలు అంత ఎక్కువయ్యాయి. "సిపాయ్, సిబ్బంది, టెలింగా, రిసాలాహ్, లూటీవాలా, దివానీ" వంటివి ఈ రకానికి చెందినవి ఈ విధంగా సైనిక పదాలు వృద్ధి కావటం, ఆంగ్లేయులు భారతీయుల మధ్యగల సంబంధాలు ఏ స్థితికి వస్తున్నాయో విశదీకరిస్తుంది. మొదట్లో ఆంగ్లేయులకు ఆంగ్ల సిపాయీలే ఎక్కువగా వుండేవారు కానీ చివరకు ఈ ఆంగ్ల సిపాయీలే చిన్నరకంగా జమీందారుల్లాగా సంచరించడంతో మునేదార్లతో, హవల్దార్లతో, జమేదార్లతో, జాయింట్లతో భారతీయ దళాలు ఏర్పడ్డాయి ఈ శతాబ్దంలోనే విచిత్రమైన క్రొత్త పదాలు రెండు జనిస్తించాయి. 1 బ్లాక్ హోల్, 2 వాచ్ బ్లాక్ హోల్ ఆఫ్ కలకటా అనువాదమైనా ఆ పదం ఎంత సందేహాన్ని, దుమారాన్ని కల్గించినదో అంతటిని కల్గించింది. జనానాలో ఘోషాస్త్రీల ఆనందం నిమిత్తమై "వాచ్" ప్రవేశపెట్టబడింది ఇటువంటి జాతికి చెందిన పదాలే "చిలుం, ముక్కా, ఖేదా"లు.

1800 నుండి 1900 వరకు

ఈ శతాబ్దంలో పదాల ఎగుమతి దిగుమతుల వ్యాపారం బాగా ఎక్కువైంది క్రిందటి శతాబ్దంకన్నా, కొమర తంపరగా మాటలకు మాటలు పుట్టకుండా పరాపరి సంస్కృతంనుంచే అవి వృద్ధి అయినాయి. ఈ శతాబ్దంలోనే మొట్టమొదటిసారిగా "ఇండో-యూరోపియన్" అన్న శబ్దం వినబడింది ఈ శతాబ్దంలో మరొక్క విశేషం ఏమిటంటే, గతంలోలాగా కాకుండా, పరాపరి సంస్కృతంనుంచే అనేకపదాలు గ్రహించబడాయి. "ఉదా సంధి, గుణ, స్వరభక్తి దేవనాగరి" ఇత్యాది ఇంతవరకూ భాషా విజ్ఞానానికి చెందిన పదజాలమే విశేషంగా ఆంగ్లంలోకి తీసుకోబడింది కాని ఈ శతాబ్దంలో భారతీయ వేదాంతశాస్త్రం నుంచి ప్రాముఖ్యాన్ని సంపాయించుకొంది భారతీయసంస్కృతి, వాఙ్మయం, హిందూమతం తదితర పదజాలాన్ని ఆంగ్లానికి దత్తత చేసినవి "బ్రాహ్మణ" అన్న శబ్దానికి ఉచేల సంతతి కలిగింది "ఉదా: బ్రాహ్మనికల్ ఫిలాసఫీ, బ్రాహ్మనికల్, బ్రాహ్మణి-షిగ్-ప్ర

18వ శతాబ్దం చివరి భాగంలో "వేద, రిగ్వేద, అవతార్, సుర, తంత్ర," లాంటి పదాలు, 19వ శతాబ్దంలో "యోగ, అమృత, భక్తి స్తూప, బుద్ధిజం, శర్మ, దేవ, మహాత్మ, మేళా, పూజా, సంహిత, సంస్కార, ఉపనిషద్, విమాన" లాంటి పదాలు ఆంగ్లానికి బలాన్ని చేకూర్చాయి. ఇట్లా చేరి, తమ భావకు పుష్టి కలిందడాన్ని ఓవన్ బారిఫీల్డ్ మున్నగు వారెందరో సమర్థించారు అయితే "నర్మ, కర్మ, మాయ" ఇత్యాదికి ఆంగ్లంలో సరియైన అర్థాన్నిచ్చే మరో పదాలేవీ వారు సమర్థించవ మొక్క విలుకాడు

ఇంక సిపాయీలయుద్ధం, ఆఫ్ఘన్‌యుద్ధం సిపాయి తిరుగుబాట్లు మరికొన్ని పదాలను చేర్చినవి ఇంగ్లీషులోకి ఉదా: "పుక్కి, జైజైల్, పాంసి, చుపట్, లోటా, ఫంపీగార్" వంటివి ఆదిగాక సైనికులకి చెందని పదాలు—బంగీ, పచిసి, తమాషా, బంగారుహ్ హూలూక్, తూన్—అనేకం.

ఇరవయ్యో శతాబ్దం

ఈ శతాబ్దంలో, ముఖ్యంగా భారతస్వాతంత్ర్య సమరం, ఇంగ్లీషులో మన పదాలు చేరడానికి చాలావరకు దోహదం చేసింది. ప్రథమ ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామాలు "అర్మీస్లాంగ్" ఏర్పడడానికి కారణమయ్యాయి "హాకాటీ, చర్, చెలో, అచ్ఛుంగ్,

"డికో, గన్‌వాలా" కొత్తగా పుట్టిన పదాలలో కొన్ని మాత్రమే. ఇక మహాత్ముని ఉద్యమం "అహింస"కు ప్రచారమిచ్చింది.

ఆ తర్వాత హిందూ మహమ్మదీయమత కలహాలు, పాకిస్తాన్ అవతరణం "పాకిస్తాన్ పాకిస్తానైజేషన్, గూండా, గూండాయిజమ్" మొదలయిన మాటలను అందరికీ తెలియజెపుతాయి.

ఏమైనా భారతదేశం రిపబ్లిక్ గా అవతరించడంతో, ఎటువంటి మార్పులు భారతాంగ్ల భాషల మధ్య కలుగుతాయో చెప్పడం కష్టం. కాని ఇప్పుడు ఈ రెండు దేశాలమధ్య వున్నటువంటి సుహృద్భావమే గనక కలకాలం నిలిచివున్నట్లయితే, భారతీయ భాషలు ఆంగ్ల భాషా సంపర్కంతో అభివృద్ధి పొందగలవనీ, భారత భాషల సంపర్కంతో ఆంగ్లభాష కూడా మూడు పూవులూ ఆరు కాయలూ కాయగలదనీ మాత్రం మనం నిస్సంశయంగా అనుకొనవచ్చు

4

ఇంతవరకూ ఆంధ్ర, తమిళ, మలయాళీ, గుజరాతీ, నేపాలీ, హిందుస్తానీ పదాలు ఏ కారణాల చేత, ఎన్నిగకాలంగా ఆంగ్లంలోకి తీసుకోబడ్డాయో అన్న విషయాన్ని గూర్చి తెలుసుకున్నాం. ఈ వ్యాసభాగంలో తీసుకోబడిన పదాలు ఎట్టిమార్పులకు గురి అయిందీ, ఈ మార్పులు చేయడంలో ఏదైనా పద్ధతి అవలంబింపబడిందా, లేదా అన్నవిషయాలను గురించి తెలుసుకుందాం.

నిదర్శనం హాకిన్స Pattans Psthans Ras. bootes Rajputs అనీ, సర్ థామస్ రో Cytore Chittore Umbras Omrahs అనీ, జాన్ ఫ్రయర్ Medapollon Madhavapalem. Shawjhan Shahjehan అనీ ఈవిధంగా విదేశీయులు వ్రాసిన పదాలలో 'స్పెల్లింగులో' భేదముండడానికి కారణం వారికి భారతీయభాషలనుగురించి సమగ్రమైన జ్ఞానం లేకపోవడమే. అయినా విదేశీయులు భారతదేశాన్ని గూర్చి పరాయివారల ముఖతః వినడమే కాని, ప్రత్యక్షంగా ఈ దేశాన్ని చూచి, ఇక్కడి పరిస్థితులను గమనించినవారు కారు. అయితే పర్షియన్, హిందూస్తాన్ భాషలను క్షుణ్ణంగా నేర్చుకున్న థామస్ కోర్యాట్, జాన్ మిల్డెన్ హాల్ వంటివారు లేకపోలేదు. కాని వారు చాలా తక్కువ.

కాని 19వ శతాబ్దంవచ్చేసరికి పరిస్థితులు కొంచెం మారుపడ్డాయి. భారతదేశం ఇంగ్లండు ఆధిపత్యం క్రిందకు రావడంతో బహుళ సంఖ్యలో ఆంగ్లేయులీ దేశానికి రావడమూ, ఇక్కడ భారతప్రజలనూ, వారిభాషలనుగూర్చి సమగ్రపరిశీలన చేయడమూ జరిగింది. ఇంతవరకు ఉచ్చారణ (Pronounciation) కే ప్రాముఖ్యం యిచ్చినవారల్లా ఇప్పుడు 'స్పెలింగు'కు కూడా ప్రాముఖ్యం యివ్వడం ప్రారంభించారు. సర్ విలియం జోన్సు వంటి పెద్దలు ఈ మార్పుకోసం బాగా కృషి చేశారు. అయితే అక్కడక్కడా కొందరు తెలివి తక్కువవారు లేకపోలేదు "బుద్ధ అనేవారు బుద్ధ అనడానికి; బాబర్ అనడానికి భాబర్ "

అయితే ఇరవయ్యో శతాబ్దం వచ్చేసరికి The Society for pure English వారు, దిగుమతి చేసుకున్న మాటలకు సరియైన ప్రతిపత్తి నిచ్చి, రూపకల్పన చేయడంలో మంచి కృషి చేశారు. పైగా భారతీయపదాలు కూడా పెద్ద మార్పేమీ లేకుండానే, ఆంగ్ల వ్యాకరణ చట్టంలోకి ఇమిడిపోయాయి. కాని ఆ రూపదాలకు "భలానా నామవాచకం, భలానిది క్రియ" అని చెప్పడంలోనే కొంచెం కష్టమైంది.

సాధారణంగా ఏ భాషలోనైనా నామవాచకాలే ఎక్కువగా వుంటాయి. ముఖ్యంగా, హిందీ, ఉర్దూవంటి భాషల్లో నామవాచకాలు పుంలింగాలుగానో, స్త్రీలింగాలుగానో వుంటాయి. ఉదాహరణకు "రోటీ" స్త్రీలింగమయితే, "దాల్" పుంలింగం— "తమాషా" పుంలింగమయితే "చిట్టీ" స్త్రీలింగం. కాని ఆంగ్లంలో, పదాలకు వాటివాటి అర్థాన్నిబట్టి మాత్రమే, లింగనిర్ణయం చేస్తారు.

ఆంగ్లంలోకి విశేషణాలు కూడా బాగానే తీసుకోబడ్డాయి. ఉదా: బెంగాలీ మాటలు, కచ్చా, పక్కా

కాని క్రియాపదాలను గ్రహించడం మాత్రం అంత సులభంగా జరిగింది కాదు. కొన్ని కొన్ని నామవాచకాలకు "—Age; - dom; - ism" చివర చేర్చారు. ఉదా: డకాయిటేజ్; బాబూడమ్; బ్రాహ్మణిజమ్; ఇత్యాది.

ఆంగ్లభాషలో భారతీయ పదజాలం

క్రియాపదాలకు చివరన ing చేర్చారు ఉదా: బాటింగ్, షలామింగ్.

కొన్నిచోట్ల క్రియలనే నామవాచకాలుగా ఉపయోగించారు. ఉదా: షాంపూ, చెలో. మరి కొన్నిచోట్ల నామవాచకాలనే క్రియలుగా ఉపయోగించారు ఉదా: నాచ్, పంకా, టామ్ టామ్

మరికొన్ని, విస్తృతమైన అర్థాంతరాన్ని పొందగలిగినాయి ఉదాహరణకు 'అనకొండ' అన్న పదాన్నే తీసుకోవచ్చు మొదట్లో సింహళంలో ఒక కొక పామును "అనకొండ" అనేవారు కానీ దాను దాను ఏపామైనా సరే, తన కందిన ఆహారాన్ని వదిలి పెట్టకుండా దూర్దం దూర్దం తెసుకొనేది వున్నట్లయితే, దాన్ని 'అనకొండ' అని పిలవడం ప్రారంభించారు ఇలాగే విస్తృతపర్చబడిన అర్థాలతో "బందీకూట్ (తెలుగు పందికొక్కు), బంగాళా, ఫకీర్, కోహినూర్, ఖర్మన్" మొదలైన పదాలు వాడబడుతున్నాయి

మరికొన్నిచోట్ల, పదాలయొక్క అర్థం సంకుచితం చేయబడింది "నవాబ్, బాబూ, క్యాలికో" మొదలైన పదాల అర్థం ఇలా సంకుచితం కావడానికి లోనయింది.

మరికొన్ని సందర్భాల్లో కొన్ని కొన్ని పదాలు తమ పూర్వపు అర్థాన్ని కోల్పోవలసి వచ్చింది "ఉదా: బీటల్ నట్, కూలీ, గాడీ, జంగిల్, లూట్, మ్యాంగ్" మొదలయినవి

ఏమైనా ఇటువంటి పరిణామాలన్ని కూడా సజీవమైన భాషలో జరుగుతూనే వుంటాయి ఇంగ్లీషు నుంచి తెలుగులోకి దిగుమతి చేసుకోబడిన పదాలకు కూడా ఇదే గతి సంభవించింది అది సహజంకూడా!

5

ఈ వ్యాసం మొదట్లో మనవిచేసినట్లుగా, కొన్ని క్రొత్త పదాలు ఒక భాషలో చేరినప్పుడు, ఆ పదాలు బాగా వ్యాప్తిలోకి రావాలి అంటే, ఏతద్భాషలోని రచయితలే ప్రముఖపాత్ర వహించాలి. ఆ పదాలకు బాగా ఆదరణా వ్యాప్తి కలిగాలే, క్రమేణా నీటిశేవ చెట్లలాగా అవి కించిపోతాయి

అయితే ఆంగ్లరచయితలమాత్రం స్వపరభేదాన్ని పెట్టుకోకుండా, అవసరమైనప్పుడెల్లా విదేశీపదాలు వాడేవారు వాడుతున్నారు ప్రతిపదానికీ ఒక క్రొత్త చైతన్యాన్ని ఒక క్రొత్తదృష్టిని ఇచ్చారు ఆంగ్లవాఙ్మయంలో దిగ్గంతులైనవారిచేత ఈపదాలు వాడబడడంచేత, అది ఆ కవిపుంగవుల పరిపోషణలతోపాటు వివిధ రాయే తమతమ గ్రంథాల్లో ఈ పదాలను ఉపయోగించడంచేత, ఆంగ్లభాషాప్రవంతిలోకి ప్రవహించిన భారతీయ పదజాలం చెక్కు చెదరక విరివిచూపింపగలదని మనం ధైర్యంగా చెప్పవచ్చు

ఈస్టిండియా కంపెనీ భారతదేశానికి రాక పూర్వమే, భారతీయపదాలు కొన్ని, ఆంగ్లేయులచేత స్వీకరింపబడాయి ఉదా —అల్లం, బెరిల్, జింజర్, రస్, సుగర్, పాంథర్ — ఈ మాటలన్నీ కూడా గ్రీకు ల్యాటిన్ ఫ్రెంచిభాషలద్వారా ఆంగ్లంలోకి ప్రవేశించాయి ఆంగ్లకవుల రచనలనుంచి ఒకట్రెండు ఉదాహరణలిస్తాను

ఛాసర్ The Hous of Fame 1 1288 'Walles of berile'
వాల్లో 'సుగర్' అన్న పదాన్ని ఉపయోగించాడు డిటో, II 1 600 'రస్' అన్న పదాన్ని కూడా ఇతనే మొటగా ఉపయోగించాడు rice porridge, The Jew of Malta III IV. 1368
షేక్స్పియర్ 'పెప్పర్' అన్న మాట నుపయోగించాడు 'pepper-ginger bread' Henry IV III 1 260, 'pepper Corn Henry IV III III 9 [1] క్రియగా కూడా అతనీమాట నుపయోగించాడు

ఇన్నిపదాలను గురించి మనం మాట్లాడుకుంటున్నాంగాని, హిందూదేశానికి 'ఇండియా' అన్న పేరెలావచ్చిందో మనం చెప్పిందలేదు పాకిస్తాన్ లాగా, హిందూస్తాన్ అని మనం ఇప్పటికీ పిలుచుకుంటున్నా పాశ్చాత్యులందరూ కూడా 'ఇండియా' అనే భారతదేశాన్ని పిలుస్తున్నారు ఇండియా అన్నపదం సంస్కృతి 'సింధు' పదంగా వచ్చింది సంస్కృతం నుండి పర్షియాకు, అటుపై గ్రీక్, అక్కడినుండి ల్యాటిన్, అక్కడినుండి ఆంగ్లంలోకి ప్రవేశించింది ఓల్డ్ ఇంగ్లీషులో "ఇండియా, ఇండియాస్, ఇండిస్క" అన్నమాటలు కన్పిస్తున్నాయి కానీ 1200 1600 కాలంలో ఇండియా అన్నమాటపోయి "ఎంటే, ఇండే, ఇండ్" అన్నమాటలు వ్యాప్తిపొందాయి. ఛాసర్ 'ఇండే' అన్న పదాన్ని ఉపయోగించాడు స్పెన్సరు కూడా అదన్నే స్వీకరించాడు[2] అయితే ఒక్కసారి మాత్రం "ఇండియా" అన్నమాటమిల్టన్ ఉపయోగించడం జరిగింది అతనుంచి తూర్పు పశ్చిమఇండియా దీవు మూలంగా ఈమాట మరింత వ్యాప్తిలోకివచ్చింది. మిల్టన్ మహాకవి కోటన్ స్వర్గ సందర్భంలో మొగల్ ప్రస్తావన తీసుకవచ్చాడు[3]

---

1 "I am pepper'd, I warrant for this world" Romeo & Juliet III 1 104
2 The Faerie Queene II 72,5
3. Paaradise Lost. II 1 4

"బెంగాలా, పక్కాన్, మలబార్, ఆగ్రా, లాహోర్, గంజెస్, ఇండస్, హైడాస్పస్ (జీలం నది)"[2] మొదలైన పేర్లు ఉపయోగించాడు.

ఇంక 'ఇండియన్' అన్న పదాన్ని మొట్టమొదట సరిగా ఉపయోగించే గౌరవం డ్రైడెన్‌కు దక్కింది 1 అగిగాక అతను ఔరంగజేబుతో వ్రాసిన నాటక మొకటి వుండనే వుంది

18 వ శతాబ్దంలో, తిరువాన్కూర్‌లో పుట్టి, తన యౌవన ప్రథమార్థంలో ఇక్కడ ఉద్యోగం చేసిన రాబర్ట్ ఆర్మ్, ఎడ్మండ్ బర్క్ లిద్దరూ ఎంతగానో భారతీయ పదజాలా న్నాదరించారు ఒకరు ఈ దేశ వాసులతో కలిసి మెలిసి ఇక్కడి భాషా సౌంభాగ్యాన్ని గ్రహిస్తే, మరొకరు అటువంటి అవకాశము లేకుండానే, విదేశంలో వుండికూడా చక్కటి విమర్శనా జ్ఞానంతో, తప్పటడుగు వేయకుండా భారతీయ పదాలమీద స్వారిచేశాడు

డేనియల్ డీఫో ఫాక్స్, వాల్పోల్, స్మాలెట్ మొదలయిన వారంతా ఎక్కడో అక్కడ ఏదో వొక సందర్భంలో భారతీయ పదాన్ని వాడేవున్నారు

పందొమ్మిదవ శతాబ్దం చివరి భాగానికల్లా మహాపండితులైన "సర్ ఛార్లెస్ విల్కిన్స్, నథానియల్ హాల్ హెడ్, అలెగ్జాండర్ డౌ, సర్ విలియం జోన్స్, అలెగ్జాండర్ హామిల్టన్" ప్రభృతులంతా ఇండియన్ వ్యవహారాలమీద మక్కువ జూపి, భారతీయ భాషల నాదరించి, అందలి పదాలతో తమ సాహిత్యాన్ని కలింపుకొన్నారు ఏ తప్పూ లేకుండా వాడారు

ఇక పందొమ్మిదవ శతాబ్దంలో నవలా రచయితలూ, విమర్శకులూ, కవులూ, చరిత్రకారులూ, యావన్మందీ భారతీయ భాషల సౌష్ఠవాన్ని గుర్తించి, ఆయా పదాలను వాడుకొన్నారు

స్కాట్, సథే, బైరన్, మెకాలే, థాకరే, కిప్లింగ్, సర్ ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డ్, సర్ జి ఓ. ట్రెవెల్యన్, జేన్ ఆస్టిన్, టి యస్ ఇలియట్ ఇలా ఎంతమందినైనా చెప్పవచ్చు వారు వాడిన పదాల జాబితాలో నుండి "పరియాన్ జే, అమృత, బిగా, హిందూస్తానీ, థగ్, పతీల్, పండిట్, ఫకీర్"లాంటి వాటి కొన్నైనా చూపించవచ్చు

2సర్ వాల్టర్ స్కాట్ భారతదేశాన్ని గూర్చిన మొట్టమొదటి నవల వ్రాశాడు సథే హిందూ స్వర్గాలనూ, దేవతలనూ తన పద్యాల్లో చిత్రించాడు 3

కాని కిప్లింగ్ లాంటివారు హిందూదేశంమీది అభిమానంతో తమ తమ గ్రంథాల్లో వాడిన మాటలన్నీ కూడా సర్వజనులకూ ఆమోదయోగ్యం కాలేదు. చాలా మాటలు "గొలఖా, ఖైది, షాహిబా, జల్దీ, జాదూ" వంటివి చచ్చిపోయాయి

అయితే ఇరవయ్యో శతాబ్దంలో ఒక విచిత్రమైన పరిస్థితి ఏర్పడింది. ఆంగ్లేయులు మనదేశాన్ని గూర్చి, మన జీవనాన్ని గూర్చి కథావస్తువులు తీసుకుని ఆంగ్లంలో రచనలు చేయడానికి బదులు, భారతీయులే రవీంద్రుడు చూపిన బాటలో, భారతీయ చైతన్యాన్ని యథాతథంగా చిత్రిస్తూ రచనలు సాగిస్తున్నారు

ప్రముఖ నవలారచయితలైన శ్రీ కె ఏ అబ్బాస్, డా ముల్క్ రాజ్ ఆనంద్, శ్రీ ఆర్ కె నారాయణ్ లాంటివారు చేస్తున్న కృషివలన ఆంగ్లానికి ఒక క్రొత్త జీవం వస్తున్నది అంతేగాక ఈ పత్రికల యుగంలో పత్రికా రచయితలు వహిస్తున్న పాత్ర మరీ ముఖ్యమైంది కావటంతో, ప్రముఖ పత్రికా రచయితలయిన శ్రీ కుందూరి ఈశ్వరదత్తు మొదలయినవారి ఉద్యమాలతో భారతదేశం ఆంగ్లభాష అనే అద్దంలో తనను తాను సగర్వంగా చూచుకొంటున్నది

ఇదే పదికాలాలపాటు వర్ధిల్లాలి రాజకీయంగా జాతిపరిస్థితి ఎట్లున్నా భాషల సంపర్కంలోనే, ఒక క్రొత్త చైతన్యం పొందగలుగుతుంది అప్పుడే అటు ఆంగ్లమూ, ఇటు భారతదేశ భాషలూ వర్ధిల్లేది! తథాస్తు *

---

1 Marriage ala Mode IV 304

2 The Surgeon's Daughter

3 The Curse of Kehama

* ఈ నా వ్యాసరచనలో శ్రీ జి. సుబ్బారావుగారి Indian Word in English అన్న గ్రంథము చాలావరకు తోడ్పడింది. ఇందుకు వారికి నా కృతజ్ఞతలు ఇంకా తోడ్పడిన గ్రంథాలు ఇవి

1 A Dictionary of American English on Historical principles

2 Daniel Jones' An English pronouncing Dictionary

3 H H Wilson A glossary of judicial and revenue terms and of useful words occurring in official documents relating to the administration of the Govt of British India.

పిట్టపోరు

శ్రీ గన్నిపెట్టి వెంకటేశ్వరరావు

పాత్రలు

రామానుజయ్య	ఒక భూస్వామి వయస్సు	50
నారాయణయ్య	- అతని బావమరిది,,	40
నాంచారమ్మ	- అతని చెల్లెలు ,,	35
ఏడుకొండలు	- అతని నౌకరు ,,	35
పేరయ్య	- పెళ్లిళ్ళ పేరయ్య,,	40

కాలం: వర్తమానం స్థలం రామానుజయ్య ఇల్లు తెరఎత్తేసరికి రామానుజయ్య పడక కుర్చీలో పడుకొని పేపరు చూస్తుంటాడు నీర్కావి ధోవతి, బనీను, బొద్దు మీసం, హుందా అయిన విగ్రహం.

కొంచె మాగి, ఏడుకొండలు బయట నుండి వచ్చి లోనికి వెళుతుంటాడు

రామా ఒరేయ్ ఏడుకొండలూ! (బిగ్గరగా పిలుస్తాడు)

ఏడు: (ఆగి) ఇక్కడే వుండా నండీ!

రామా: ఇక్కడే దర్బారా!

ఏడు అయ్యా! ఏంది బాబూ?

రామా: లోపలికెళ్ళి కొంచెం పొగాకుపాయ పట్రా

ఏడు: (వెళ్ళి పొగాకు తెచ్చియిస్తాడు)

రామా (చుట్ట చుట్టుకొంటూ) ఏడుకొండలూ!

ఏడు బాబూ!

రామా మొన్న రెండుకో—ఇవ్వాళ కొరికెంతో?

ఏడు: ఇయ్యాల పదేను బాబూ

రామా: (ఉలికిపడి) ఆఁ! ఎంతన్నావ్?

ఏడు (బిగ్గరగా) పదేను బాబూ! ఏంది బాబూ?

రామా నాకా సంగతే సరిగ్గా తెలీదు కదూ! (బిగ్గరగా) ఒరేయ్ ఏడుకొండలూ!

ఏడు ఇక్కడే వుండాను బాబూ!

రామా ఆ అచ్చిని పిలిచి ఇల్లూ, దొడ్డి అంతా శుభ్రం చేయించు.

ఏడు: చిత్తం (కొంచెం ఆగి) సంగతేంటి బాబూ!

రామా: ఇవ్వాళ తెనాలినుండి నారాయణయ్యగారు వస్తున్నార్రా!

ఏడు నారాయణయ్యగోరా! ఆయనోరా బాబూ?

రామా: ఎవరనుకున్నావ్రా నీ బొంద! ఏడు కాలూ కాళ్లలో పొంగుబాటు లేని మొగుడబ్బిరా! నారాయణయ్య నాయనంటే మజాకా అనుకొన్నావా?

ఏడు అనుకోలేదు బాబూ! కాని ఎందుకొస్తున్నారా అని

రామా నీ బుర్రలో పదును చాలా తక్కువరా!

ఏడు చిత్తం

రామా కాకపోతే ఏమిట్రా! మనింట్లో పెళ్ళికు కొచ్చిన పిల్ల లేదున్నాదా?

ఏడు చినబాబుగారున్నారు గందండీ!

రామా: ప్రస్తుతం వాడి పెళ్ళివిషయంలో బేరాలు జరుగుతున్నాయా ఈ మార్కెట్‌లో?

ఏడు చిత్తం జరక్కపోవటం కేంటి బాబూ! కోటా! కొండా! కందలకొంపల సమం బాలు వరసాగ్గా జరుగుతుంటే!

రామా: (చిరునవ్వుతో) అవునా? మరి ఈ పరిస్థితులలో యాత్రైషిప్ప దూరస్తుంది, కట్నాలబరి ఆసామీ మనఇంటికి వస్తున్నాడంటే, ఎందుకొస్తున్నాడో

ఏసు : (నవ్వుతూ) తెలిసిందిలెండి. ఆయన గారి దగ్గరకూడా చెప్పుకొచ్చిన బుల్లెమ్మ గారుండా రన్నమాట!

రాము : ఓః ఏం ఖర్మ! ఇష్టపడున్నారు యుద్ధం!

ఏసు : ఆఁ! మనకుండే దొక్కబ్బాయేగా బాబూ?

రాము : ఏడ్చావులే నీ తెలివి.

ఏసు : నిజం (కొంచెమాగి) మీ పద్ధతి నాకేం నచ్చలేదు బాబూ!

రాము : ఏం?

ఏసు : లేకపోతే ఏందండీ అమ్మగారు పోయి పాలించి ఏడాదల్లి పోయింది ఇల్లు మాత్రం బోసుగా వుంటుందా? తొందరగా పిల్లవాణ్ణి పెళ్ళిచేసి, కోడలమ్మను తీసుకొస్తే యిల్లు కల కల లాడుతుండకొంటే, మీ రెండో నచ్చిన సమ్మందమల్లా ఏదో ఒకటి చెటి తిరగ్గొడతిరంటే, ఎట్లాగండి?

రాము : తొందరపడితే యెలాగరా? నిదానించిన కొలదీ రేటు పెరుగుతుంటే

ఏసు : పెళ్ళొచ్చినోళ్ళు యెంతిత్తా మన్నారు బాబూ?

రాము : (చుట్ట ముట్టించి) అశ్వే ఎంతో ఎక్కడిదిరా! వాళ్ళు పాతికలోపుగానే పలుకుతున్నారు

ఏసు : పాతికంటే, పాతికొందలా బాబూ?

రాము : ఛ! వందలేమిట్రా సంవలు! వేలరా వేలు!

ఏసు : (బుండెలు కొట్టుకొంటూ) పాతికవేలే! మరింకేం బాబూ—తొందరగా ముడెట్టెయ్యండి

రాము : ఒరేయి ఏసుకొండలూ!

ఏసు : అయ్యా!

రాము : (మీసం దువ్వుతూ) రామానుజయ్య గారబ్బాయి కొడుకంటే నీ బాబు; నా దొడ్డి పనికిరాని దద్దమ్మయినా సరే, పాతిక వేలకు చిలిగవ్వ తగ్గనురా! అందులో మనవాడు ప్లీడరు కాబోతుంటే

ఏసు : (అదోలా మొహంపెట్టి) పీడ్రం (బయటనుండి "నియ్ బండబ్బీ! అపు బాయనా అపు" అన్నమాట—అట్టా ఆగిన చప్పుడు వినిపిస్తాయి)

రాము : (కంగారుగా) మనవాకిట్లోకే బండి ఆగిందనుకొంటా మాల్రా

ఏసు : (వాకిలి దగ్గరకెళ్ళి) నిజం. మన శాంతాంబమ్మగారు దిగినారండీ

రాము : (విసుగ్గా) శాతరపోయింది! ఇవ్వాళే దిగబడింద!

ఏసు : (బళ్ళు చూస్తూ) శాంతమ్మగోరూ! పాలబండి కొచ్చినారా?

శాం : అవున్నాయనా! పాసుబండి గంట లేటు, కూర్చునీ కూర్చునీ ఒళ్ళు తెగిపోయింది. (లోనికొస్తుంది మామూలుమైన వేషం చేతిలో ట్రంకుంటుంది.)

రాము : ఏం చెల్లెమ్మ అంతా కులాసా?

శాం : (పెట్టె క్రిందపెట్టి) ఆఁ, ఏదో ఇలా వున్నాం నీ కళ్ళలో ఉకులుగా వుంటుందా అన్నయ్యా? (చెంబిమీద కూర్చుంటుంది. ఏసుకొండలు ట్రంకు తీసుకొని లోనికెళతాడు)

రాము : భగ్నలేదు ఉత్తరమయినా రాయకుండా హఠాత్తుగా వచ్చేశేమి చెల్లాయ్?

శాం : ఏదీ! వారంరోజులనుంచీ ఇవ్వాళా రేపా అనుకుంటుంటే, ఇప్పటికి పడింది ప్రయాణం. నిజంగా, చస్తున్నాట్రా అన్నయ్యా దాకిక్లో.

రాము : అవును పాపం మీమామగారు కేమంటున్నాడు?

శాం : ఏమంటాడు, వయస్సు కొల్పుకు తింటున్నాడు! చచ్చినవాడు గాడు, బతికినవాడుగాడు మందాన పడి నా దుంప తెగేస్తున్నాడు—సరేగాని సత్తిగాడు పట్నంలోనే చదువుతున్నాడా?

రాము : ఆ

శాం : ఉత్తరాలన్నా రాస్తుంటాడా?

రాము : ఎందుకు రాయడు!

శాం : మరి సంవత్సరమున్నా పెళ్ళిగోడ వుందా, లేదురా అన్నయ్యా?

రాము : వాడి చదువు పూర్తికావాలిగా! ఇప్పుడు పెళ్ళికేం తొందర?

శాం : నీకేం నీకలాగే వుంటుంది. ఎదిగినపిల్ల ఇంట్లో పెట్టుకొని ఎన్నాళ్ళాగుతాం చెప్పు?

రాము : నిజమే మరి.

పిట్టపోరు

శాం: అందులో మీ రాశి సంగతి తెలియటం దేముం దన్నయ్యా?

రామా: అవును తెలియటం దేముంది! శక్తి కదయ్యా? మనిషి.

శాం: ఈ సంవత్సరం పిల్ల పెళ్ళి చెయ్యాలని గట్టి పట్టుదల మీదున్నారు. నువ్వు మెదలకుండా వుంటే, బయట సంబంధాలు ఎక్కడ చూస్తారోనని భయంగా వుంది.

రామా: చూశావయ్యా చూసేవాడు నీవాపి కేమాత్రం ఆగుతాడా?

శాం: అదేమిట్రా అన్నయ్యా! నువ్వూ అలాగే అంటావ్? (గుంభనంగాంతో) అసలు నీ వాలకం చూస్తే నాకు పుట్టింటి ఆశ లేకుండా చేస్తున్నావే!

రామా: (చిరాగ్గా) ఇగో శాంతారత్నం, చచ్చిన ఎద్దు లేదు, అప్పుడే ఏమిటీ గొడవ?

శాం: మా అన్నయ్యా! నువ్వు నా పిల్లని సత్తిగాడికి చేసుకోక పోయావంటే, నేను మరొక్కర్ని చూసుకొని తీరతాను (చీదుస్తుంది.)

రామా: సరేలే తర్వాత మాట్లాడదాం నిదానంగా ముందు నువ్వు లోనికెళ్ళి కాళ్ళు మొహం కడుక్కో

శాం: మాట్లాడే దేముంది; ఏదయినాసరే నీతో అనుకుని పెంచుకోవాలి, ఈ ఇంట్లో నేను గంగ ముట్టాలి అంతే మనసులో గుద్దులా పెందుకు కాకపోతే తేల్చి చెప్పు

రామా: చెబుతాలే లోనికెళ్ళు.

శాం: చెప్తాలే కేవచ్చిం దందుకే తెలిసిందా? ఒరేయ్ ఏసుగాడా! (అరుచుకొంటూ లోనికెళుతుంది)

రామా: (అటూయిటూ తిరుగుతూ) పాడుపెళ్ళి ఇవ్వాళే దిగిందే! అసలు మా కుటుంబాలు నాశనమయ్యేలా చేస్తుంటే (నారాయణయ్య వస్తాడు. ఖద్దరులాల్చీ, ధోవతి పన్నగా తెల్లగా వుంటాడు. చేతిలో బేగ్ వుంటుంది)

నారా: (తమాషాగా పలకరించి) ఏంబావా! తీరుబడిగా వున్నట్టున్నావే!

రామా: (అతన్ని చూడగానే ఉలికిపడతాడు) ఇదేమిటోయ్! హఠాత్తుగా వచ్చావు? తొలకరి మెరుపులాగా!

నారా: (నవ్వుతూ) నీకోసం జాగేల వలేదుగా!

రామా: అంతమాత్రం తప్పకుండదిలే! కూర్చో అంతా కులాసేనా?

నారా: ఏదో నీదయవల్ల యిలా వున్నాం. నీ ఇంట్లో కులాసాగా వుంటోందా? (మంచంవాల్చుకొని కూర్చుంటాడు)

రామా: ఆహా! ఒరేయ్ ఏసుగాడా! (కుర్చీమీద కూర్చుంటాడు)

ఏసు: (లోపలనుండి) అయ్యా! (వచ్చి) ఏంటి బాబూ? ఓ నారాయణయ్యగారొచ్చినారే! అంతా బాగుండారా బాబూ?

నారా: ఆ నువ్వు బాగున్నావా ఏసుగాడా?

ఏసు: నాకేం లెండి (సంచితీసుకొని లోనికెళతాడు)

నారా: ఏంబావా! కబుర్లేం చెప్పకుండా దిగులుగా కూర్చున్నావు? కొంపదీసి కేసొచ్చిందని కాదు గదా!

రామా: ఇక్కడేముంటాయి బాబూ కబుర్లు? బస్తీ నుంచొచ్చావు, నువ్వే చెప్పాలిగాని

నారా: ఆఁ, మనపెళ్ళిం దరువు ఈ సంవత్సరంతో అవుతేగా?

రామా: ఊఁ.

నారా: అసలు మా అమ్మాయి కూడా రావాలను కొంది "అన్నయ్యను చూచి చాలాకాలం అయ్యింది, ఇద్దరం వెళదాముండి!" అని గోల చేసింది ఇద్దరం బయలుదేరితే ఇంటిదగ్గర తేలాగని నేనే వచ్చాను.

రామా: అవున్లే పాపం! చార్జీలు కూడా ఎక్కువవు తాయిగా!

నారా: (నవ్వుతూ) నేనెంత పొదుపుగా కూడబెట్టినా, నీకొడుక్కి, కోడలికేగా! నా కట్టుడు పొయ్యో దేమయినావుంది గనకనా!

రామా: అయితే బాగా కూడబెట్టు. (ఇద్దరూ నవ్వు కొంటారు.)

నారా: (జేబులోనుండి సిగిరెట్ తీసి ముట్టించి) చూడు బావా! అసలు నేవచ్చిన పనేమిటంటే

రామా: తరవాత తీరుబడిగా మాట్లాడుకొందాం గాని, లోనికెళ్ళి స్నానం ఫలహారాలు ముగించుకో. ఒరేయ్ ఏకొండలూ.

ఏకొ: (లోపలనుండి) వస్తున్నానయ్యా

నారా: ఆఁ ఫర్వాలేదులే టిఫిన్ దండిగానే పడింది. (కొంచెమాగి) మా అమ్మ బొత్తిగా మంచాన పడిపోయింది బావా! ఏ వేళ కెలా వుంటుందో! అందుకని ఆమె కళ్ళముందరే ఆ కొస్త ముచ్చటా జరగాలని గోలచేస్తోంది

ఏకొ: (వచ్చి) వోరుబాబూ?

నారా: మా అమ్మగార్రా ఏమైనా సరే, ఈమాఘంలో సత్యానికీ, శారదకూ పెళ్ళిచెయ్యాలి తప్పదు బావా!

ఏకొ: కానియ్యండి బాబూ! మా పక్కని జోడా! చిలకా గోరింకల్లాగుంటారు.

నారా: (ముసిముసిగా నవ్వుతూ) ఏం బావా! ఏమంటావ్?

రామా: నాదేముంది బాబూ! అల్లుడూ మామా యిష్ట పడితే, నా అభ్యంతర మేముంటుంది?

నారా: వాడిమొఖం వాడికేముంది! మన మెంచేస్తే వాడు కాదంటాడ గనక? అయినా శారద వాడికెంపరాయిది గాదుగా! చిన్నప్పట్నుంచీ

రామా: అలాగనకోయ్ నారాయణయ్యా! కాలం మారి పోయింది. ఈ మధ్య నాకూ అదే అనిపించింది "అడక్కుండానే ఇల్లు అడవిలో పడూనుం టాడు" పిల్లవాడికి త్వరగా పెళ్ళిచేసి కోడల్ని ఇంటికి తెచ్చుకుందామని

నారా: (విచారంగా) అవునుబావా! మా చెల్లె లుండగా ఇల్లెంత కళకళ లాడుతుండేది! అందుకే.

రామా: మరి చెప్పేది శాంతం వినూ. అమాటే వాడితో అంటే "చదువు పూర్తయ్యేదాకా, అలాంటి పిచ్చి ఆలోచనే చెయ్యవద్ద"ని తెగేసి చెప్పాడు.

నారా: చదువు ఈ ఏటితో ఆఖరేగా! చూడుబావా! నువ్వు నీకొడుక్కి వినేలాగా నచ్చచెప్పుకుంటావో నాకెందుగాని, ఈ సంవత్సరం ఆ కొస్త శుభం జరిపించక తప్పదు!

రామా: నేనూ అదే ఆలోచిస్తున్నాను. ఆ తర్వాత మాట్లాడుకుందాం. నాక్కొంచెం పనుంది అలా వెళ్ళొస్తాగాని, మధ్యలోగా స్నాన పానాదులు ముగించుకో. (బిగ్గరగా) ఒరేయ్ ఏకొండలూ!

ఏకొ: చెరువుకాడే వుంటాను బాబూ! (నారాయణయ్యతో) నీళ్ళు తోడమంటారా బాబూ!

నారా: ఊఁ.

(ఏకొండలు లోనికెళ్తాడు. రామానుజయ్య ఉత్తరీయం భుజాన వేసుకొని, చుట్టముట్టించి చెప్పులు తొడుక్కొని బయటకెళ్ళిపోతాడు)

శాంతా: (వచ్చి) ఎప్పుడొచ్చావు నారాయణయ్య బావా?

నారా: (చిరునవ్వుతో) ఓ మరదా! శాంతారమ్మొదినా! ఎప్పుడు రాక!

శాంతా: నీకంటే రెండురోజులు ముందుగా వచ్చాను అంతా బాగున్నారా?

నారా: ఆఁ! చాలంచమలయ్యారూ శాంతారమ్మొదినా?

శాంతా: జబ్బు యింకా తగ్గలేదు బావా! మా అన్నయ్యకు విచారం తీరటం లేదంటే నమ్ము!

నారా: మరి పని రోజుల్లో వచ్చావు విశేషమేమిటి?

శాంతా: విశేషాలేముంటాయి! మా అన్నయ్యను ఒక సారి చూసిపోదామని వచ్చాను. ఏం రాకూడదా?

నారా: ఆఁ ఆఁ ఎంతమాట! అన్నా, చెల్లెలు రాకుండా ఎలా? సరేగాని పిల్ల పెళ్ళీడుకొచ్చిం దిగా! ఈ సంవత్సరమన్నా చెప్పాన్నా అన్నయ్యా?

శాంతా: భగవంతుడు చల్లగా చూస్తే చేద్దామనే అను కొంటున్నాను మరి మీ శారద పెళ్ళి ఈ సంవ త్సరం చేస్తున్నావు నారాయణబావా?

నారా: మన చేతుల్లో ఏముంది? ఆలోచా రావద్దూ?

శాంతా: నీకేంలే ఉన్న మహారాజువి! ఎలాగైనా చెయ్యొచ్చు.

నారా: మీకేనా తెలియాక్కు?

పిట్టపోరు

ఏసు: (వచ్చి) మీకు నీళ్లుతోడాను బాబుగారూ!

శాంతా: లేరావా స్నానం చెయ్యి ప్రొద్దెక్కింది.
(నారాయణయ్య లోనికెళుతూంటాడు. శాంతా రమ్మని అతనివంక చూచి చూచి త్రిప్పుతుంది)

శాంతా: (మెల్లిగా) ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ.

ఏసు: అమ్మా!

శాంతా: నేను అన్నయ్యతో పెళ్ళివిషయం మాట్లాడ దానికొచ్చినట్లు ఈయనకు తెలియనివ్వకు

ఏసు: అందుకేనేం టమ్మగోరూ మీరొచ్చింది?

శాంతా: ఊఁ! నిమ్మళంగా మాట్లాడు వింటాడు. అందుకేరా!

ఏసు: సరేలెండమ్మా.

శాంతా: అతడు తంపులమారి మనిషి! మా అన్నయ్య మనసువిరిచేస్తాడనుమా!

ఏసు: సిత్తెం

శాంతా: ఎలాగయినా తనకూతుర్ని మా సత్తిగాడి మెడకు తగిలించాలని చూస్తున్నాడు.

ఏసు: అవునండీ! వచ్చిరాంగానే అయ్యగారితో ఆ రాసకార్లే మాటాడ్డారు.

శాంతా: (ఆదుర్దాగా) మాట్లాడాడూ? అన్నయ్యే మన్నాడు?

ఏసు: నాను సరిగా ఇనలేదుగానండి, మొత్తానికయ్య గారు సరిగా సమాధానం సెప్పినట్టులేరండి.

శాంతా: హమ్మయ్య! ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు: అమ్మా!

శాంతా: ఎవరెంత తన్నుకుచస్తేమాత్రం, నా అన్న నన్ను కాదంటాడ్రా?

ఏసు: ఎట్టాగంటారండి!

శాంతా: అయినా ఎంత బావమరిదయితే మాత్రం. అయినా ఇంకేం బావమరిదితే! మా వదినతో పోయింది వాళ్ళకూ మాకూ చుట్టరికం! ఏమం టావు?

ఏసు: (అయిష్టంగా) సిత్తెం.

శాంతా: సరేగాని, బయటసంబంధాలేమయినా వస్తున్నాయా?

ఏసు: అయ్యో! రాకపోటం ఏంటండీ! కట్టారొండా! వొండలు! వొచ్చేపొయ్యేవోళ్ళకి తెంపులేదంటే నమ్మండి!

శాంతా: మరి మా అన్నయ్యేమంటున్నాడు?

ఏసు: ఉలుక్కుండా పలుక్కుండా అట్టానే వుండారు.

శాంతా: చూడు ఏసుకొండలూ! ఉద్యోగస్తుడంటే ఎవరికయినా ఆశ కలగొచ్చు. అందుకనే, ఏ నిముషాన ఎలావుంటుందో, ఆ కాస్తమాట అని పించుకొనే పనదామని వచ్చాను. ఏమంటావ్?

ఏసు: సిత్తెం. మా పెద్ద మంచాలోచనండీ

శాంతా: మనమ్మాయిని చూశావుగా నువ్వు? ఎలా వుంటుందంటావు

ఏసు: బుల్లెమ్మగోరి కేంవండి? చినిమాటాకులాగుం టారు!

శాంతా: మా సత్తిగాడికి తగిందేనంటావా?

ఏసు: ఎంతమాట! మూడుముద్దలెయ్యారండీ జంట!

శాంతా: ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ! నువ్వుకూడా మా అన్నయ్యకు నచ్చజెప్పాలిసుమా!

ఏసు: అంతకంటేనా అప్పమ్మగోరూ!

శాంతా: మా చెట్టుకొచ్చిన జాంపళ్లు తెచ్చాను. నాలు క్కాయలిస్తాగాని తీసుకెళ్ళి పిల్లలకు పెట్టుకో

ఏసు: సిత్తెం.

శాంతా: సరే, లోపలకెళదాం పదవ్. నారాయణయ్యకు నైవేద్యం పెట్టాలిగా మరి!

ఏసు: సిత్తెం తప్పేదేంవుంగుండీ
(ఇద్దరూ లోనికెళుతూంటారు. రామానుజయ్య హడావుడిగా బయటనుండి వస్తాడు)

రామా: (బిగ్గరగా) ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు: నే నిక్కడే వుండాను బాబూ!

రామా: బండొచ్చేటయమయ్యింది. వాళ్ళొస్తార్రా!

ఏసు: ఓరు బాబూ?

రామా: రెడ్డొచ్చి మొదలాడినట్టుంది! ప్రొద్దు ట్నుండీ చెప్పిందిమ్రా?

ఏసు: గురితిలేదు బాబూ!

రామా: ఎందుకుంటుంది; నీక్లు క్రొవ్వెక్కేసరి! మాధ వయ్యగారొస్తారని చెప్పలేదట్రా?

ఏడు: చిత్తం మరిచిపోయానండి

రామా: ఏమిటలేకపోయావ్

కాంతా: మాధవయ్యగారెవరన్నయ్యా!

రామా: (కంగారుపడుతూ) ఆయనా ఆయన.. ఆయన నా స్నేహితుడులే (ఏడు కొండలుతో) ఒరేయ్! ఆ మంచముదీ లోపలపెట్టి, రెండు కుర్చీలు అవి తెచ్చివెయ్యి అఁ, మా కాంతారమ్మ! కొత్త ఇల్లు వాకిలి శుభ్రంగా ఉడిపించరమ్మ. నేను స్టేషన్ దగ్గర కెళ్తున్నాను (అదుర్దాగా వెళ్లిపోతాడు)

కాంతా: (అర్థంగాని ముఖంపెట్టి అలాగే నిలబడి వుంటుంది)

ఏడు (కుర్చీలు తెచ్చి వేస్తూంటాడు)

కాంతా: ఒరేయ్ ఏడుకొండలూ! ఈ మాధవయ్య దేవుడెవర్రా?

ఏడు: మీకు తెలవదేంటమ్మగోరూ? మాధవయ్య గోరంటే మా పెద మారాజులే! ఏడు కాలాకాల కెదురులేదు నవ్వులకి నవ్వులు మూలుగుతున్నయంట.

(హడావుడిగా అంతా సర్దుతూంటాడు)

కాంతా: (అనుమానంగా) ఆయనే ఇంటికి ఆయనెందుకు వస్తున్నాడు?

ఏడు: మీకు తెలవదేటండీ! ఆయనంటి పిల్లతండ్రి గారండీ!

కాంతా (చిరుగా) సరిగా చెప్పరాదురా!

ఏడు: ఇంకా చెప్పేదేముందమ్మగోరూ! సమందం కాయం చేసుకోటాని కొస్తుండారు.

కాంతా ఆఁ!

ఏడు: అవునండీ మన చిత్తం బాబుగోరి కాయన కూతుర్నిత్తారంట.

కాంతా: నిజంగా చేనా ఏడుకొండలూ (అదుర్దాగా).

ఏడు: ఒట్టు! మీతోడు అమ్మగోరూ!

శారా: (లోపలనుండి వస్తూ) ఏమిట్రా ఏడుకొండలూ హడావుడి?

ఏడు: ఇయ్యాల్లో తెత్తున్నారుబాబూ!

శారా: ఇయ్యాలవారెవరు?

ఏడు: మనచిత్తమయ్యగోరికి కాబోయే మామగోరండీ. మాధవయ్యగోరని, మా పెద్ద మారాజులే! ఆఁ

శారా: ఆఁ! ఏమిట్రా నువ్వు చెప్పేది నిజమేనా?

ఏడు: అవునమ్మగోరు ఇద్దరేకత్తై మాదుర్గా.

కాంతా: (గంభీరస్వరంతో) మాధవా నారాయణయ్య బావా? మా అన్నయ్య నా కెంత ద్రోహం చేస్తున్నాడో!

శారా: ఏమిటది? చెప్పవేం కాంతా ఏమైందిరా? (కుర్చీలో కూలబడతాడు)

ఏడు: (నవ్వుతూ) అక్కల్లోకల్లా చెప్పకోండి

శారా: ఛీ! పోన్లేయ్ వెధవగాడిదా! కొంపలు మునిగి చేమేదుస్తుంటే నీకు నవ్వులాటగావుందే!

ఏడు: చిత్తం. (లోనికెళతాడు)

కాంతా: మాధవ నారాయణయ్య బావా

శారా: ఏమిటి కాంతా ఏమ్మైందిరా?

కాంతా: సత్తిగాడు నాకు స్వయానా అన్న కొడుకు.

శారా: నాకు స్వయానా చెల్లెలి కొడుకు.

కాంతా: అవునా? మరివాడు నాకయినా అల్లుడు కావాలి, లేదా

శారా: నాకయినా అల్లుడు కావాలి!

కాంతా: అంతేగాని పరాయికి పోటం చేసుకుంటుండంటావా?

శారా: ఏ గాడిదంటాడు! అన్నగారిని చెప్పా తీసుకోవాలి.

కాంతా: మరి మా అన్నయ్య ధోరణిమాత్రం యిలా వుంది.

శారా: ధోరణేముందిలే! పదివేలు కట్నాలొస్తుంటే

కాంతా: అందుకని అయినవాళ్ళని వదులుకుంటాడా?

శారా: ఆ మాట మీ అన్నయ్యనే అడుగు!

కాంతా: అడక్క నాకేం భయమా? నిలేసి మరీ అడుగుతాను

శారా: అలాగన్నావ్ బాగుంది. కావాలంటే నేను కూడా నీకు తోడు నిలబడతాను.

కాంతా: నీవు చెప్పొచ్చేది అదే.

శారా: ఏది?

పిట్టపోరు

శాంతా : ఇద్దరూ మన మిద్దరం ఒక్క మాట మీద నిలబడి, అతన్ని మానవయ్యగారితో అన్నయ్య వివాహం కుదరకుండా చూడాలి.

శారా : ఓ! తప్పకుండా. గట్టిగా నిలబడి ఆడుకుందాం. అడుగడుగా కేమిటి, పోట్లాడుదాం

శాంతా : అలా చేస్తే తర్వాత మన విషయం..

శారా : అం, దానికి మొన్నేం! నీ పిల్లయితే కాటి నా పిల్లయితే కాటేనా శాంతారమ్మొదినా?

శాంతా : నీ కడుపు చల్లగా మాటన్న (బతుకు నారాయణమ్మ బావా!

శారా : సరేగాని, శాంతారమ్మొదినా! నా కడుపులో, దేముడు గోలపెడుతున్నాడు అన్నగత్రపానివి మరి!

శాంతా : అయ్యో! నా మతిమండిపోను. పెరటి పోడిలోపడి ఆ మాటే మరిచిపోయాను పదపద (ఇద్దరూ లోనికి నడవబోగా కొందరూగి బయట నుండి రామానుజయ్య, ఆయన వెనక నే పేరయ్య వస్తారు. పేరయ్య చేతుం చెప్పులు, చంకలో చింకి గొడుగు, చేతిలో సంచీ, చింకి కోటు, కొద్దిగా మాసినగడ్డం)

రాము : రాండి రండి. ఇలా కూర్చోండి.

పేర (కుర్చీ మీద కూర్చుంటాడు ఏసు కొంచెం లోపలనుండి వస్తాడు)

రాము : (బిగ్గరగా) ఒరేయ్ ఏసుకొండెలూ!

ఏసు : ఇక్కడే వుండానుబాబూ!

రాము ఆ సంచీ అదీ లోపల పెట్టు

ఏసు : చిత్తం. (పేరయ్యవంక చూచి) దండాలు మానవయ్యగారూ!

పేర : (చిలిపిగా నవ్వుతూ) నేను మానవయ్యగారికి వ్యయాన బావమరిదిని. నా పేరు పేరయ్యంటారు

ఏసు అట్లాగా! దమించండి బాబూ! మా అయ్యగోరు మానవయ్యగా రొత్తారంటేను .

పేర : అవును. వారు రాత్రిబండిలో తప్పక రాగలరు

ఏసు : చిత్తం

రాము మువ్వొళ్ళు పేరయ్యగారికి చేసినీళ్ళు తోడవా ఏసుకొండెలూ! (లోనికి నడుస్తాడు)

ఏసు : చిత్తం (వెళ్ళిపోతుంటాడు)

పేర : ఇదుగో కొండెలూ! (మెల్లగా పిలుస్తాడు.)

ఏసు : నాపేరు ఏసుకొండెలండీ!

పేర : అం అదే అదే నాకు సరిగా జ్ఞాపకముంటేగా, ఏమీ అనుకోకు.

ఏసు పరవాలేదు లెండి.

పేర : ఇదుగో అబ్బాయ్! మాట (ఒళ్ళు గోక్కుంటూ ఉంటాడు)

ఏసు : అయ్యా.

పేర ఇలా దగ్గరగా రా

ఏసు : (దగ్గరగా వస్తాడు)

పేర నీళ్ళు కొంచెం వేడి జాస్తిగా వుండాలి సుమా! (మెల్లగా చెబుతాడు)

ఏసు హీ హీ తానదగా నుండేంటి పేరయ్యగోరూ!

పేర హుంష్! బిగ్గరగా అనకోయ్ బాబూ! నువ్వేదో కుంటివాడివని చెప్పుకొంటే

ఏసు. పరవాలేదు లెండి. (సంచీ తీసుకొని వెళ్తాడు)

రాము (లోపలనుండి చాగాకుతో వస్తాడు.) చుట్ట కాలుస్తారా?

పేర : నశ్యం కోర్నాళ్ళలో వాడికేతండి (జేబులోనుండి పొడుం డబ్బి తీసి) ప్రస్తుతం ఈ సంఘంలో సభ్యుడివయ్యాను (పట్టు పీలుస్తాడు)

రాము మానవయ్య బావగారుకూడా ఈ బండిలోనే వస్తారనుకొన్నాను (చుట్ట ముట్టిస్తాడు)

పేర : తప్పక వచ్చివుండే వారేనండి. అనుకోకుండా రాష్ట్ర మంత్రిగారు దయచేశారు ఎలక్షన్ పీరియడ్ గదండీ! వారిని సాగనంపే వరకూ వుండాలిగా మరి!

రాము అయ్యో కాదు మరి! పెద్దవారితో పనయ్యే రాత్రికయినా తప్పక వస్తారంటారా?

పేర : మా మానవయ్య బావ మాట తప్పటం, అటు సూర్యుడిటు పొడిస్తే!

రాము చిత్తం చూడండి పేరయ్యగారూ!

పేర అయ్యా!

రామా: మా అమ్మాయినిగురించి నేచెప్పబోవటం అంతగా బాగుండదనుకోండి—

పేర: పర్వాలేదు; సెలవివ్వండి.

రామా: నిజంగా మావాడు బుద్ధికి బృహస్పతి అంటే నమ్మండి.

పేర: చిత్తం ఊరు గొప్ప గొడవే చెబుతాయిగదండి!

రామా: ఇక అందం విషయంలో ఆ విషయం నేను చెప్పనలవలేదు రండి కావాలంటే అమ్మాయిఫోటో ఇక్కడేవుంది.

పేర: అక్కర్లేదు కూడా. మిమ్మల్ని చూస్తే అమ్మాయి రూపం కళ్ళల్లో మెదులుతోంది సుమండి! ఆ బంగారు ఛాయ, ఆ విశాలమయిన నుదురు, చెంపకు చారెడేసి కళ్ళు ఆ ఒడ్డు పొడుగూ ఒహో!

రామా: (పొంగిపోయి) చూచినట్లుగానే వర్ణించారు.

పేర: మరేమి టనుకొన్నారు మన బుర్రంటే! కర్మ గాలి ఈరోజు ఈ స్థితి కొచ్చానుగాని. చిన్నప్పుడు మా తాతగారంటుండే వారు— "ఒరే పేరిసీదూ! నీ తెలివి తేటలముందు రాజాలే కూడా పనికిరాదురా! నీరాతబాగుంటే, స్వతంత్ర మొచ్చిన తర్వాత నువ్వు తప్పక మంత్రి వయితీరతావురా" అని

రామా: అవును. అంతటి అర్హతలు గాకపోతేదు.

పేర: అదృష్టరేఖ మనచేతిలోనుండి తొలగిపోయి యిలా ఏడుస్తున్నాను.

రామా: ఇప్పుడు మాత్రం తను కొచ్చిన లోటేమిటి లెండి.

పేర: సరే, అవన్నీ తరువాత ముచ్చటించుకొందాం (పొడుం పట్టుపీల్చి) ఇక అసలు విషయానికి వద్దాం. రామానుజయ్యగారూ! మన స్థిర చరాస్తుల ఛోగట్టా కొంచెం యిస్తారా!

రామా: తప్పకుండా నవరత్నఖచితమయిన సుక్షేత్రం పకవలకైా ఎకరా ఉందండి.

పేర: అయ్యా!

రామా: పోతే రెండెకరాలమామిడితోట, ఈ ఇల్లు..

పేర: ఊఁ సెలవివ్వండి (బుర్రాడిస్తాడు.)

రామా: ఏదో తను దయవల్ల కొద్దో గొప్పో నిలవ లోనే వున్నామనుకోండి.

పేర: సంతోషం.

రామా: క్రిందటి సంవత్సరం సరిగ్గా ఈరోజుల్లోనే మా ఇంటావిడ దేహం చాలించింది.

పేర: విచార కరమయిన విషయం

రామా: అందుచేత వాడికో ఇంటివాడిని చేస్తే భారం తీరిపోతుంది. ఆ తర్వాత రామాకృష్ణ అనుకొంటూ పోయిగా ...

పేర: కాదుమరి!

రామా: చూడండి పేరయ్యగారూ!

పేర: చిన్నవాణ్ణి. తమ్ముడూ అని పిలిచినా యిబ్బంది లేదు.

రామా: ఏదో లోకాచారా న్ననుసరించే గాని, కట్నాలు కానుకలు విషయంలో నా కంతగా పట్టింపులేదు సుమండీ.

పేర: చిత్తం.

రామా: డబ్బు శాశ్వతమా చెప్పండి? గుణగణాలు, సాంప్రదాయాలు ముఖ్యం గాని.

పేర: ఎలాగయినా తెలిసినవారు.

రామా: ఈమధ్య మరీ పచ్చపాయ్యే సంబంధాలకు తెంపులేకుండా వుంది సుమండీ! నలకై వేలిస్తా మని, యాభై వేలిస్తామనీ డప్పేస్తోంది గదా అని అడ్డమయినవాళ్ళతో చేయి కలుపు తామా!

పేర: భాధా! అందులోనూ తమరా?

రామా: మాధవయ్యగారి మంచి చెడ్డలు విన్న తర్వాత వారు, అసలు వేరే సంబంధం తెచ్చుకు మనసు పోవటంలేదు.

పేర: చిత్తం.

రామా: చూడండి తమ్ముడుగారూ! మనలోమాట ..

పేర: నిరభ్యంతరంగా సెలవివ్వండి.

రామా: ఇలా అడుగుతున్నందుకు మరోవిధంగా అను కోకు—

పేర: వ్యవహారం నిర్మొహమాటంగా వుండాలనే వాళ్ళ జాబితాలో నేను ప్రథముణ్ణి.

పిట్టపోరు

రామా: అట్, మనవాళ్ళగారు...ఎంతవరకూ తూగగల రంటారు?

పేర: మీ అంతా చెప్పండి?

రామా: వారి ఉద్దేశ్యం తెలియాలిగా!

పేర: చూడండి అన్నయ్యగారూ! ఇదంతా పాకాను బట్టి వుంటుందిగాని ఈ పెళ్ళిళ్ళ మార్కెట్టులో ధరలకు పరిమితేమిటి?

రామా: బాగా అన్నారు.

పేర: మీ దగ్గరా కనుపరించి, మీకు చిన్నతనం లేకుండా, మీకు తృప్తిపడేలా మా వాడితో పరిశీలించేవాణ్ణి నేనున్నానుగా! నన్ను కొంత కనిపెట్టి వుండాలిగాని

రామా: అలాగన్నారు బాగుంది ఇక నేనేం మాట్లాడను.

పేర: ఇప్పుడు చెప్పండి మీ ఉద్దేశ్యం?

రామా: ఏమయినా ఒక ముప్పయివరకూ..

పేర: న్యాయం.

రామా: ఏమిటి? (తొంగిపోతాడు)

పేర: ముప్పయి! చిల్లిగవ్వ తక్కువగాకుండా పరిశీలించటం న్యాయం! మరి నామాట (నవ్వుతాడు)

రామా: (సంతోషంగా) ఫర్వాలేదు. అనండి.

పేర: పెద్దలు! మీరే నెలవివ్వటం బాగుంటుంది.

రామా: (చిరునవ్వుతో) ఒకటి! సరా?

పేర: పిల్లలు గలవాణ్ణి

రామా: నేనయినా చిన్నచూపు చూడలేదుగా?

పేర: అబ్బే ఎంతమాట! కాని.. ...ఇంకొక అర కోరదామనుకొన్నాను

రామా: సరే అలాగే.

పేర: (సంతోషంగా పొడుంపీల్చి) ఇంకేందుకు లగ్నం నిశ్చయించుకోవటమే తరువాయి.. .. పోచ్చి (తుమ్ముతాడు) కాని ఒక్కమాట.

రామా: చెప్పండి

పేర: కట్నకానుక మంతా నగదుగా నేను నడుపు కొస్తాను. మీరుమాత్రం తొందరపడకండి.

రామా: (నవ్వుతూ) తొందరా? అది మన ఇంట్లో వున్న ఏడుకొండలవాళ్ళకా లేదే!

పేర: చిత్తం.

రామా: నాకు జపంచేసుకొనే అలవాటౌతుంది. మీరు కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోండి; ఒరేయ్ ఏడుకొండలూ! (అరుచుకొంటూ లోనికెళ్తాడు).

శారా: (చెక్కిరిగా వచ్చి) నమస్కారమండీ

పేర: నమస్తే తమరు..

శారా: రామానుజయ్య గారమ్మాయికి వ్యాకరణ బోధకురాలిని అండి.. మా చెల్లెలు వారింట్లో.

పేర: సంతోషం

శారా: చూడండి మీ పేరేమిటో నాకు తెలియదుగాని—

పేర: నా పేరు పేరయ్యంటారు.

శారా: ఇదుగో పేరయ్యగారూ! మీకు తెలివి బుద్ధి ఉన్నాయంటారా?

పేర: నాలుగింటికి తెలుసుకొంటాను. ఏం! మీరా బుద్ధి నేర్పుతారా?

శారా: నాకా గ్రహచారం పట్టలేదుగాని, మీరు వెంటనే ఫోంచేసి బయలుదేరితే బాగుంటుంది.

పేర: (తెల్లబోయి) అంటే ..

శారా: మీరిక్కడనుంచి వెంటనే వెళ్ళిపోవాలి.

పేర: హిహి! సరసము చూస్తున్నారా? (వెకిలిగా నవ్వుతాడు.)

శారా: (తీవ్రంగా) నిజంగానే అంటున్నాను

పేర: అప్పుడైతేండి మనిద్దరం ఇవాళ రాజమర్యాదల మధ్యతాం అనండి అనండి ఫర్వాలేదు.

(నవ్వుతాడు)

శారా: (స్థాయిపెంచి) పేరయ్యగారూ! పరిహాసం గాదు.

పేర: (తగ్గి) చిత్తం నాకేం అర్థంగావటం లేదు

శారా: లేకపోతే, పిల్లకింకా కోరిక వుండగా, తగుదునంటూ పిల్లనివ్వటానికొచ్చారా?

పేర: (అర్థంగానట్టు చూస్తుంటాడు.)

శారా: ఏం అర్థంగాలా? విపులంగా చెబుతా వినండి నేను పిల్లవాడికి మేనమామని నాదగ్గర పెళ్ళికొచ్చిన పిల్లవుంది. మా అమ్మాయి పుట్టిందగ్గర్నుండీ, మా తమ్ముడికని పేరుపెట్టాం.

ఇప్పుడు మా రాధ డబ్బుకోసం గడ్డితిని, మీ మీ సంబంధాలు చూస్తున్నాడు దీనికి పిల్లవాడి అభిప్రాయమ్ముద ఏమాత్రం లేదు వాడెప్పటికీ నా అల్లుడే! కాని నరోత్తమా, మీరు వచ్చిన దారినే దయచెయ్యండని చెబుతున్నాను.

పేర మరి (ఏదో చెప్పబోతాడు)

నారా : (సీరియస్ గా) మరీ లేదు గిరీ లేదు వచ్చినందుకు ఖుషీగా భోంచేసి బండెక్కండి లేదా.. (పళ్లు బిగించి పిడికిలి చూపుతాడు.)

పేర (వణుకుతూ) అలాగేనండి

నారా లోపలికి రెండడుగులు వేసి, వెనక్కు తిరిగి) పేరయ్యగారూ!

పేర అయ్యా!

నారా మీరు భోంచేసేవరకు జట్కా వచ్చి వాకిట్లో వుంటుంది మీరు మా రాధతో ఈ గొడవేమీ చెప్పకుండా ఏం తెలిసిందా? (గద్దిస్తాడు)

పేర : చిత్తం. విపులంగానే చెబుతున్నానుగా! తప్పకుండా ఎక్కుతాను.

నారా : (దగ్గరగా వచ్చి) మా రాధతో ఈ విషయం చెప్పారో మీరు మరి తెనాలి చేరే ఆశ వుంచకు

పేర (భయపడుతూ) చి. చిత్తం అంతవరకూ అక్కర్లేదండి (లోపలనుండి కాంచారమ్మ కంఠం వినిపిస్తుంది)

కాంచా అదీ చూస్తా నా కంఠంలో ఊపిరుండగా ఆ ఇచ్చేవాడెలా యిస్తాడో, చేసుకొనేవాడెలా చేసుకొంటాడో

రామూ (లోపలనుండి) ఇదుగో కాంచారమ్మత్తల్లీ! నీకు పుణ్యముంటుంది గాని, పరాయి పెద్దమనిషి ముందు నా పరువు తీయబోకు

కాంచా (బిగ్గరగా) ఎవరుంటే నాకేం భయమా? ఆ పెద్దమనిషినే అడుగుతాను, ఇది న్యాయమేనా?

పేర (నారాయణయ్య వంక చూచి, ఆ గొడవేమిటన్నట్లు సైగచేస్తాడు)

నార : పిల్లదాని మేనత్త. ముందు నిన్ను సాగనంపితే తర్వాత ఆ విషయం చూసుకొంటాను. మీరు మాత్రం ప్రయాణసన్నాహంలో వుండండి. (బయటకు వెళ్ళిపోతాడు)

పేర కామ్మయ్య! (కుర్చీలో చతికిలబడతాడు)

కాంచా : (మొగ్గలావచ్చి) ఇదుగో ఏమయ్యా పెద్దమనిషీ! న్యాయం ఆపిల్లల్ని కనుక్కోవాలా? నీ పిల్లలాంటిదిగాదూ నా పిల్లమాత్రం? నీకేమయినా జ్ఞానముంటే, మేనరికముండగా పిల్లనిస్తావని వస్తావా?

పేర (ఇంతసేపూ నీళ్ళు నమిలిపోతుంటాడు కొంచెం తేరుకొని) ఇదుగో తల్లీ! భవానీదేవి!

కాంచా : నా పేరు కాంచారమ్మ.

పేర ఏ అకాచారమ్మయితేనేం గాని, మీ గొడవలేమీ నాకు తెలియవు నా బుద్ధి గడ్డితిని ఇక్కడకు వచ్చాను. వచ్చినందుకు బాగా శాస్తి జరిగింది. దయచేసి ఏమీ అనకండి తల్లీ! నేనిప్పుడే వెళ్ళిపోతున్నాను.

కాంచా : వుంటావంటే మాత్రం వుండనిచ్చేదెవర్లే! (లోపలకు చూస్తూ) ఒరేయ్ ఏసుకొండయ్యా!

ఏసు (లోపల్నుండి) ఓయ్ వస్తున్నా. (వచ్చి) ఏంటమ్మగారూ?

కాంచా లోపల పేరయ్యగారి సంచీ వుందిగావాలు తెచ్చి వారికివ్వు

ఏసు వీరేదో మాట్లాడుకుంటారా బాబూ?

కాంచా ఏదో ఏడుస్తారులే, నీకెందుకు? తెచ్చివ్వు

ఏసు (పేరయ్యతో) ముందు తావం పెయ్యండి

పేర (ఏదో చెప్పబోతాడు కాని, కాంచారమ్మ వంక చూచి ఆగిపోతాడు)

కాంచా తెచ్చివ్వరా అంటుంటే (గదమాయిస్తుంది)

ఏసు చిత్తం (అమాంతంగా లోనికెళతాడు.)

పేర : (గొంతు సవరించుకొని) ఇదుగో కనకదుర్గమ్మగారూ!

కాంచా : నా పేరు కాంచారమ్మగారూ బాబూ!

పేర : ఏదయితేనేంలెండి కాని ఒక్కమాట.

కాంచా : ఏమిటది?

పేర : నేను వెళ్ళిపోటం ఎలాగూ ఖాయం గనుకొండి కాని.

కాంచా : కాని?

పేర : పన్నెండు దాటుతోంది-ఇది మా కే పల్లెటూరు భోజన హోటళ్ళేవీ యిక్కడ వున్నట్టు లేదు-అందుచేత

శాంతా (తీవ్రంగా) అందుచేత?

పేర : అబ్బే ఏం లేదు

శాంతా : ఇదుగో పేరయ్యగారూ! ఈ తంటాలన్నీ నాకు తెలియవు గాని, ఇలా దారిన పోయ్యే దానయ్య లందర్నీ పిలిచే రేపు నా కూతురు బొచ్చె పట్టుకు తిరగాల్సిందే! ఇప్పట్లేం ఉన్న కళ్ళుగాని దయచెయ్యండి

పేర చిత్తం భోజనానికి పిల్చిందని

శాంతా మరేం ఫర్వాలేదు ఒక్క పూటకేం పుట్టి మునగదు లే (ఏసుకొండలు పంచితో వస్తాడు)

శాంతా (పేరయ్యతో) తీసుకోండి

పేర : (తీసుకొని లోనికి చూస్తుంటాడు)

శాంతా ఇంకేం టయమవుతోంటే, ఇంకా అటు చూస్తా రేమయ్యా?

ఏసు ఏంటి పేరయ్యగారూ ఎల్లిపోతారా?

శాంతా నువ్వు నోరు మూసుకొని లోపలికెళ్ళరా ఏసుకొండలూ.

ఏసు : చిత్తం (లోనికెళతాడు)

శాంతా : ఇక కదలవయ్య దేముడా

పేర : అహా, ఏం లేదు నాయుడుగారితో చెప్పి పోదామని

శాంతా : ఏమక్కర్లా. నే చెబుతాన్లే వెళ్ళు అయ్య జపంమీదున్నాడు

పేర అలాగే (మెల్లిగా నడుస్తుంటాడు) (లోపలనుండి రామానుజయ్యగారు అదుర్దాగా వస్తారు ఆయన వెనకే ఏసుకొండలు వస్తాడు)

రామూ అఁ అఁ! అదేమిటండీ పేరయ్యగారూ! ఎక్కడికి?

పేర : (ఆగి) ఎక్కడికో వెళ్ళ (గ్రహచారం కాకేం బట్టింది? నా ఇంటికి వెడుతున్నాను (వెళ్ళ బోతాడు.)

రామూ (దగ్గరగా వెళ్ళి (బతిమాలుతూ) నా అపరాధ మేదయినా వుంటే మన్నించండి.

పేర : మీ తప్పేముంది బాబూ! ఈ ఇంటికి రావటం నాదే తప్పు సెలవు (వెళ్ళబోతుంటాడు)

రామూ : (చెయ్యి పట్టుకొని) ఆగ్రహించకండి. విషయమేమిటో చెప్పండి. (శాంతారమ్మతో) ఏమిటమ్మాయ్ ఇదంతా? నువ్వేమైనా అన్నావా?

శాంతా ఏమన్నా అనటమేం! వెళ్ళిపొమ్మన్నాను

రామూ అఁ!

శాంతా : ఏం ఎందుకనను? నా కూతురి సుఖం చెడగొట్టటానికి తయారైనాడలా ఈ పెద్దమనిషి?

రామూ : (పట్టలేని కోపంతో) ఛా! పోగాలయే నా ఇంటికొచ్చిన పెద్దమనిషి నవమానిస్తావా? (పేరయ్యతో) పేరయ్యగారూ! మీకు కావలసింది చేసు. వ్యవహారమంతా నాది. ఎవరేమంటే మీ కెందుకు? మీరు వెళ్ళకండి

పేర ఇంత అవమానం జరిగిం తర్వాత

రామూ అందుకు నన్ను క్షమించండి (చేతులు పట్టుకొని) ఇవి చేతులు గావు

పేర అఁ అఁ! అంత మాటనకండి పెద్దలు! అయినా కుర్రవాడికి మేనరికముండగా

రామూ అవన్నీ మీ కెందుకు? నా ఇష్టమయి నేను పిలిచానుగా!

పేర : చిత్తం

శాంతా : అయితే నువ్వు వత్తిగాడికి నా పిల్లను చేసుకోవ్వటా అన్నయ్యా? నన్నింత మోసం చేస్తావా? (ఏడుస్తుంది)

రామూ : ఏమిటి మోసం? నీ పిల్లని చేసుకొంటానని ఎప్పుడయినా హామీ యిచ్చానా? పేరయ్య గారూ! మీరు లోనికెళ్ళి స్నానం చెయ్యండి. తీసుకెళ్ళరా ఏసుకొండలూ!

ఏసు రాండిబాబూ! (పేరయ్య, ఏసుకొండలూ లోనికెడతారు.)

శాంతా అయితే నువ్వు వత్తిగాడికి నాపిల్లని చేసుకోనిచ్చే గదురా అన్నయ్యా?

రామూ : నీ కేలాతోస్తే అలా గనుకో.

శాంతా : (దుఃఖస్వరంతో) అయితే ఈ నిముషాన, నీ వాకిట్లో నే, ఈ కాస్త ప్రాణం తీసేసు కొంటా ఇంకా బతుకెందుకు?

నారా (బయటనుండి వచ్చి) అఁ అఁ! అసేమిటి శాంచారమ్మగారూ; అలా దిగజారిపోతా పేం వచ్చేం పొదివావ్?

శాంచా ఇంకా నే బ్రతికెందుకు నారాయణయ్య బావా! నా అబ్బాయి నేను వినమయిపోయ్యా ను! (ఏడుస్తుంది)

నారా: ఏమిటి విశేషం బావా?

రామా: . (మాట్లాడడు. కుర్చీలో కూర్చుని చుట్ట ముట్టిస్తాడు).

నారా ఏం బావా మాట్లాడవు?

రామా: ఏం మాట్లాడాలి?

నారా మీ చెల్లెలు గోడ ఏమిటో అని?

రామా: గోడ ఏముంది? మళ్ళీ చెప్పవోయ్ పెద్దమని షిని నా ఇంటికొచ్చిన పెద్దమనిషి. అవమానిం చటం సబబేనా?

నారా ఎవర్ని?

రామా ఆ పేరయ్యగారు, నాతో సంబంధం స్థిర పర్చుకొంటాని కొచ్చారని, ఆయన్ని నానా మాటలు అని, ఇంటినుండి వెళ్ళిపొమ్మంటుందా? ఇదేమయినా సబబేనా!

నారా అదేమిటి శాంచారమ్మగారూ! అంతతొందర పనికేం రాలా?

శాంచా మవ్వూ అలాగే అంటావేం నారాయణయ్య బావా? మనిద్దరం అనుకొన్న దేగా?

రామా ఏమిటే? ఇందులో నీ పాత్రకూడా వుందా నారాయణ మూర్తీ! సరే! చూస్తాను మీ రంతా తన్నుకు చచ్చినా సరే; నా కొడుక్కి మాధవయ్యగారి సంబంధమే ఖాయం

నారా కాస్త ఆలోచించి మాట్లాడుబావా? అంతా నీ ఇష్టమే నేమిటి.

రామా కాక? మీ ఇద్దరూ? నా కొడుకు పెళ్లి!

నారా అదే నీ కొడుకు తప్పుకోవద్దా అని.

రామా నా కొడుకు నా మాట కాదంటాడా?

నారా సరే. అదీ చూస్తాను పద శాంచారమ్మొదినా.

శాంచా: ఎక్కడికి?

నారా ఈయనతో మనకేమిటి? అసలువాడు వాడికే అనుకున్నాం. సత్తిగాడిదగ్గరకే వెళదాం పద.

రామా: వెళ్లండి. ఎక్కడికయినా వెళ్లండి ఎవరెలా వచ్చినా సరే! నా కొడుక్కి మాధవయ్యగారి సంబంధమే ఖాయం.

నారా సరే నేనూ చూస్తాను. నువ్వెలా ఈ పెళ్లి చేస్తావో! (లోని కెళతాడు పేరయ్య. ఏసు (కొంపలు లోపలనుండి వస్తాడు.)

రామా ఇదుగో పేరయ్యగారూ!

పేర బాబూ!

రామా: రాత్రి బండికి మాధవయ్య బావగారొస్తే సరే! లేకపోతే రేపుదయమే మనం వెళ్లాలి వెళదాం.

పేర చిత్తం

రామా: అక్కడే వ్యవహారం పైసలు చేసుకొని, ముహూర్తం పెట్టిద్దాం. ఈ నెలలో పెళ్లి జరిగి తీరాలి

పేర అలాగే!

రామా: రామానుజయ్యగారబ్బాయంటే అల్లాటప్ప అను కొంటున్నారు! నా కొడుకు పెళ్ళి! కూడా నా ఇష్టం కాదట! ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు నా దిక్కునే వుండాను బాబూ!

రామా: పోస్టాఫీసుకెళ్ళి, ఒక కవరు తీసుకురా. వెంటనే రమ్మని అబ్బాయికి వుత్తరం రాయాలి. ఇందు. (చిల్లరతీసి యిస్తాడు) (ఏసుకొండలు వెళ్ళబో తుంటాడు)

ఒరేయ్ ఏసుకొండలూ!

ఏసు అయ్యా!

రామా: వద్దులే రా. కవరయితే లేటవుతుంది. ఏకంగా వైరిద్దాం

ఏసు: చిత్తం

నారా (లోపల నుండి సంచితో వచ్చి) వెళదామన్నా శాంచారమ్మొదినా.

శాంచా: నేను మాత్రమిక్కడెందుకు? నేనూ వస్తాను. వుండు కలిసి వెళదాం. (లోనికెళ్ళుతుంది)

రామా: వెళ్ళండి విశేషంగా వెళ్ళండి. పత్నం ఏది రిస్తారా?

ఏసు. అదేంటి బాబూ! పెళ్లమ్మగోరు.....

రామా: ఏసుకొండలూ!

ఏడు : అయ్యో!

రామా : నువ్వు కోపమానుకో కాస్సేపు.

ఏడు : నిత్తెం.

పేర : కాని చూశారా అన్నయ్యగారూ!

రామా : ఏమిటది?

పేర : తొందరపడి అయిన వాళ్ళను

రామా : మీకు తెలియదూయకోండి పేరయ్యగారూ!

పేర : చిత్తం.

(కాంచారమ్మ ట్రంకుతో తిరిగి వస్తుంది)

కాంచా : పద నారాయణయ్య బావా తోడబుట్టిన దాన్ని ఉపవాసముంచి ఏం బావుకుంటాడో చూస్తాను.

ఏడు : భోజనం సెయ్యండి అప్పమ్మగారూ!

కాంచా : ఇంకా ఈ కొంపలో గంగ ముడతానట్రా!

రామా : మంచిది (నారాయణయ్య, కాంచారమ్మ వెళ్ళబోతుంటారు. బయటనుంచి పోస్టుమేన్ కేక వినిపిస్తుంది) నారాయణయ్య, కాంచారమ్మను ఆగమని సైగ చేస్తాడు.

రామా : ఉత్తరమేదో వచ్చింది లాగుంది చూడరా

ఏడు : (బయటకెళ్ళి కవరుతో తిరిగొస్తాడు) ఇదుగోండి.

రామా : (అందుకొని, పరిశీలించి) అబ్బాయే రాశాడు!

ఏడు : ఏం రాశాడు బాబూ?

రామా : ఉండరా చదవండే!

(చింపి చూస్తాడు ఒక ఉత్తరం, ఫోటో వుంటాయి. ఆదుర్దాగా ఉత్తరం చదివి) కొంప మునిగిందిరా ఏడు కొండలూ!

(దిగ్గరగా అరచి కూలబడతాడు)

ఏడు : ఏంది బాబూ!

కాంచా : ఏమిట్రా అన్నయ్యా?

నారా : ఏం జరిగింది బావా?

పేర : ఏమిటంతటి విశేషం? (అంతా ఆదుర్దాగా దగ్గర కొస్తారు)

రామా : ఏం చెప్పను నారాయణయ్యా! నీ అల్లుడు నా కొంప నిలువునా ముంచాడు.

నారా : ఏం జరిగింది బావా?

రామా : ఏం జరగకూడదో, అదే జరిగింది. యిటు చూడు. (లెటరందిస్తాడు.)

నారా : (అందుకొని లోలోపలే గబగబా చదివి) ఆరి పిడుగా! ఎంతపని చేశావురా!

కాంచా : ఏమిటి నారాయణయ్య బావా?

ఏడు : పైకి చదవండి బాబూ

నారా : ఇంకా చదివే దేముందిరా ఏడుకొండలూ! మా సత్యంబాబు ఒక కాలేజీ పిల్లని ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకొన్నాడట! ముందుగా చెబితే వాళ్ళ నాన్న ఒప్పుకోడని పెళ్ళయింతర్వాత ఉత్తరం రాశాడు

ఏడు : ఆఁ!

కాంచా : నిజంగానా నారాయణయ్య బావా?

నారా : నీమీద ఒట్టు. కాంచారమ్మొదినా ఇదుగో ఫోటో కూడా పంపాడు

కాంచా : కొంప ముంచావు కదరా సత్తిగా! (భోరు మంటుంది)

పేర : కాలమే మారిందిలెండి, ఈ కాలంలో ఇలాంటివి సహజంగా జరిగిపోతూ వున్నాయి

ఏడు : మొత్తానికి పిట్టపోరూ పిట్టపోరూ పిల్లి తీర్చిందిలెండి బాబూ! [తెర]

ఉపగూహనము

శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి

పూర్వార్థము

౧

ఎవరో యొక చోటుకాడు
ఇటీవలను జెప్పినట్టి
గాథ ననుసరించి యల్లు
కథన కావ్య మీ రచనము.

సత్యమైన, కాకున్నను
సంఘటనలు విన్నవారి
పెదవులపై దరహాసం
బుదయించుటయే తథ్యము.

సంఘటనం బాదియందు
సరసముగా సాగె, కాని
మధ్యమార్గమందు మిగుల
మందముగా నడచుచుండె.

వివిధగతుల రాగగాథ
విచిత్రముగ నొక్కనాడు
పరిణయోత్సవమ్ములోన
పరిసమాప్తి నొందెనంట!

౨

మంథనాగ్రహారమందు
మహీసురుల వంశమందు
పుట్టినాడు యోగ్యుడైన
పురుషోత్తమశర్మాఖ్యుడు

ఆంగ్లవిద్యతో పాటుగ
అధ్యయనము చేసినాడు
తండ్రికడన కొంత కొంత
తైత్తిరీయసంహితలో.

వేదములో వర్ణితమౌ
వివిధదేవతాకృతులను
చిన్ననాటనుండి యతడు
చేయుచుండు భక్తితోడ.

పాఠశాలలోని విద్య
పరిసమాప్తి నొందినంత
అవల నేమి చేయవలయు
నన్న చర్చ సాగబొచ్చె.

అంతలోన తండ్రి పోయె
అమ్మ చిన్ననాడె చనియె.
మిగిలె బంధువర్గమందు
మేనమామ యొక డతనికి.

మంథనలో పెంకుటిల్లు
మంచి పంటభూమియు గల
వతనికి, లేదేమాత్ర
మార్థికమ్ముగా లోపము

అగ్రహారమందు కలరు
అయిదుమూర్ల పట్టభద్రు
లందుచేత మేనమామ
ఆ చదువే చదువు మనియె.

అతడు పట్టభద్రుడైన
ఆత్మజాత నిచ్చి పెండ్లి
వైభవమ్ముతోడ జేయ
వచ్చు ననుచు మామ కోర్కె.

3

మేనమామ కూతురైన
మీనాక్షీదేవి కూడ

ఉ ప గూ హ న ము

శర్మ శిశదలోన చెప్ప
శక్యముకానట్టి ప్రీతి.

అనుదినమ్ము వీక్షించెడి
యభ్యాసమువలన ప్రీతి
కలిసిపోయె మానసములు
క్రమముగా నుభయులకును.

చనవువలన నడుమనడుమ
చమత్కారవాక్కు లాడి
గూఢముగా ముద్దులాడు
కుమారి చెక్కిళ్ళ సతము.

ఎదురుగా నరుగుదెంచు
నేని మేనమామకూతు
రుల్లాసముతో నలతిగ
నుపగూహన మాచరించు.

పిన్నవారి రాగసరణి
పెద్దల కభిమతమె కాన
పరిణయమ్ము నిశ్చయ మని
భావించిరి బంధుజనులు.

ఆమె జనని వాంఛితంబు
ఆయేడే పెండ్లి చేయ
మేనల్లుని చదువు ముగియ
మీద చేయ తండ్రి తలపు

౪

పంపినాడు మేనమామ
భాగ్యనగర కలాశాల
లోన జేరి చదువు మనుచు
మేనల్లుని మంచినాడు.

అచటి కలాశాలలందు
అలభ్యమైపోయె తావు
చిత్రకళాశాలలోన
చేరినాడు తుదకు శర్మ

శక్తికొంత, ప్రీతికొంత
స్వతస్సిద్ధముగని యుండు
కారణమున శిల్పకళను
కడువడిగా నేర్చు కలిగ.

అచటి యొజ్జలెల్ల సిద్ధ
హస్తులైనవార లగుట జేసి
సహోధ్యాయులైనవారు
శ్రద్ధధాను లగుటవలన—

చిత్రకళాశాలలోని
జీవిత మాతనికి మిగుల
ఉద్బోధక ముత్తేజక
ముల్లాస ప్రదము నయ్యె

చలికాలపు సెలవులలో
స్వగ్రామము చేరువరకు
ఈ విద్యాభ్యాసచరిత
మెవ్వరికిని తెలుప డతడు

నిజము తెలిసి మేనమామ
నివ్వెరపా టొంది యపుడు
కొంతవడికి తెప్పరిల్లి
కోపముతో ననియె నిట్లు

"కులీనోర్వీ సురుడ వీవు
కులాలుండ వయినావా!
భావికాలమందు రాతి
పనివాడవు కానుంటివ!

ఉన్నయెడల నీ తండ్రియె
ఒప్పునొకొ దీనికి? నీ
విద్యావిషయములో నిక
విడిచినాను నా బాధ్యత!"

విరసవాక్యములకు శర్మ
విమనస్కుం డగుచు పోయి

గోదావరితీరంబున
కొంతతడవు విశ్రమించె—

కాంచి శిథిల విగ్రహములు
గౌతమేశ్వరాలయమున
స్వామి దర్శనమ్ము చేసి
సదనమునకు జేరినాడు.

"ఇంత ప్రొద్దుపోవు వరకు
ఎచట తిరిగినావు బావ?
అటులున్నా వెందుల?" కని
ఆదరముగ నడిగె కన్న.

"మీ నాయన యే మనెనో
మీనా, విన్నావు కదా
చెప్పుము నీవైన నిజము,
శిల్పవిద్య దూష్యంబా?"—

ఆ మాటల కర్థోక్తిన
అనునయసుస్వరముతోడ
"తనకు నచ్చు కార్యము నే
తత్పరతం జేయదగును.

"నన్నమాట కేమి కాని
నా ప్రతిమను చేయుదువా?
మిగుల ప్రీతి శిల్ప" మనుచు
మీనాక్షీదేవి పలికె.

బాలపలుకు నమాయికపు
భాషణముల తెప్పరిల్లి
చిరునగవున శర్మ యామె
చెక్కిళులను ముద్దాడెను.

౫

మేనమామ, మేనత్తయు
మీనాక్షీదేవి కూడ
వారించుచు నున్న వినక
వ్యగ్రామము విడిచె నతడు.

నిజకళ పురుషోత్తముండు
నిష్ఠతోడ నభ్యాసము
చేయుచు సక్రమముగాని
సిద్ధహస్తు డగుచుండెను.

భారతీయ శిల్ప చరిత
పౌరాణికగాథావళి
పాశ్చాత్యకలాచరిత్ర
పఠియించుచునుండె నతడు.

చేతినిండ ధన ముండుట
చేత ప్రసిద్ధాలయములు
కళాక్షేత్ర దర్శనమ్ము
కావించును సెలవులలో

చిత్రలోకవిహారణంబు
చేయు నతని కప్పుడపుడు
మీనాక్షీదేవి రూపు
మెలగుచుండు స్మృతిపథమున.

౬

అచట మంథెనాగ్రహార
మందు తల్లి తమ తనూజ
పరిణయోత్సవమ్ముగూర్చి
భర్తను త్వరపెట్టుచుండె.

"అన్వేషణ చేయుచున్న
ననుగుబిడ్డ పెండ్లికొరకు
యోగ్యుడైన వరుం డిచట
ఒకడు కూడ కానరాడు."

"మేనల్లుడు చెంతనుండ
మీనాక్షికి వేరే వరు
డెందులకో? మీ వాక్కులు
ఎప్పుడు చిత్రముగ నుండు!"

అనెడి భార్యభాషణముల
కడ్డు వచ్చి భర్త యనియె :

"బొమ్మలు చేసెడివానికి
పుత్రిక నెట్లీయగలను!"

"ఇదియా మీ సందేహం,
బింకేమీ యనుకొంటిని.
పురుషోత్తమశర్మ కేమి
భూలోపము, ధనలోపము?

చేయవచ్చు సంపాదన
శిల్పకళామార్గాలమ్మున
మంచిపేరు వచ్చు ననుచు
మన మీనాక్షమ్మ మతము."

ఇట్లు భార్య ప్రతివచనం
బిమ్మచ్చినంత, యజమానుడు
ఏమి యనక శిరసు మాత్ర
మిట్టటు కదలించినాడు.

౮

పెట్టెలతో బుట్టలతో
పెద్దపెద్ద యట్టలతో
స్వగ్రామమునందు దిగుచు
స్వగృహమ్ము చేరె శర్మ.

పరిసమాప్తి చేసి విద్య
భాగ్యనగర కళాశాల
విడిచి వచ్చి మంథెనలో
విశ్రమింప దలచినాడు.

ఎనిమిదేండ్ల నారాయణ
ఎగురుచు నుల్లాసమునను
అమ్మ, బావ వచ్చినాడె
అనుచు తల్లితోడ జెప్పె.

"నాకు చేయితీరలేదు—
నారాయణ, మీనాక్షీ,
బావను పిలుచుకు రండని
పంపె జనని ప్రీతితోడ.

తెచ్చుకొన్న వస్తుచయము
తీర్చిదిద్ది, వారి వెంట
ప్రక్క వీథిలోని మామ
భవంతికిం జేరె శర్మ.

మేనత్తకు పట్టుచీర
మీనాక్షికి నారాయణ
కెన్నెన్నో వస్తువులను
ఏర్పరించి యిచ్చినాడు.

కుశలాదిక మడుగు వెనుక,
గోదావరి కేగి వత్తు
అట్టె ప్రొద్దుపోవకుండ
నని పురుషోత్తము డరిగెను.

భోజనార్థ మతని బిలువ
బోయినపుడు రాత్రి కన్య,
"ఉండుండుము మీనాక్షీ,
ఒక్కదాని మరిచినాను"—

అని యతండు పేటి తెరచి
అందలి ముత్తెముల దండ
దీసి యామె కంఠంబున
వేసి యప్రయత్నముగా—

వెనుకకు రెండడుగు లేసి
వీక్షించుచు నామె మోము
చిరునగవున ముందు కరిగి
చెక్కిలి ముద్దాడినాడు.

"పెద్దదాన నయినా" నని
పిల్ల పలుక లజ్జతోడ,
ఉల్లాసముతో నతండు
ఉపగూహన మొనరించెను.

౯

అత్త భాగ్యనగరవార్త
లడిగి, పెరుగు వేయువేళ

ప్రస్తావన చేసె వనిత
పరిణయప్రవృత్తిగూర్చి.

కొంచెము వల గదిలోపల
కూరుచున్న మీనాక్షీ
దేవి యాత్మణమ్ము నందు
తేరి చూచుచుండె వనిత.

"ఇంక నేను స్వతంత్రముగ
నెచటనైన నుండవచ్చు.
కాని మహానగరమందె
కాపురంబు లాభకరము.

"ఇంతవరకు లేదు కాని
యిపు డిపుడే మనసు పెండ్లి
మీది కొరగుచున్న దనుచు
మీనాక్షిని జూచినాడు.

తృప్తితోడ లజ్జతోడ
దీపించెను కన్నెమోము.
జననియు గ్రహియించి వారి
వరణి మురిసిపోయె లోన.

౯

కరీంనగరు కరిగి మరల
గ్రామమునకు వచ్చినట్టి
భర్తతోడ బిడ్డపెండ్లి
ప్రస్తావన చేసె భార్య.

"పట్టణాన రకరకాల
పడతుల నీక్షించునట్టి
అందగాడు పురుషోత్తము
డమ్మాయిని పెండ్లాడునె?"

"మీ రెరుగరు కాని స్వామి,
మీనాక్షీ పురుషోత్తము
లన్యోన్యము ప్రీతిమగ్న
లయినా రని నాకు దెలియు."

"పెండ్లి కింత త్వరయేటికి?
బిడ్డకు—నీ కెరుక లేద?
వడసారము పదునాలుగు
వత్సరాలు నిండ లేదు."

శర్మ విషయ మన్నమున్న
చాల బిగిసియున్న భర్త
మెత్తబడుట చూచి భార్య
మిక్కిలి సంతోషపడియె.

భారతీయచిత్రకలా
ప్రదర్శనము జరుగగలదు
నాల్గునెలల గడువులోన
నాగపురిని అనుచు దెలిపె

పత్రికలో ప్రకటనమ్ము
ప్రమోదమ్ము గూర్చ, శర్మ
పంప నెంచె శిల్పమూర్తి
ప్రదర్శనకు అవధిలోన.

వివరించుచు శిల్పకళను
విగ్రహంపు లక్ష్యముగా
మీనను కూర్చుండబెట్ట
మేనత్త ననుజ్ఞ వేడ

కొంత బెరుకుతోడ మీన
కూరుచుండె గాని, తొలుత
సిగ్గు వీడుకొలది వనత
చెప్పు భంగి వహియించెను

"నీ ముఖమ్ము మీనాక్షీ,
నిండుదైన, ఇంచుకంత
దగ్గరదై కన్నుదోయి
తగ్గించెను సౌష్ఠవమ్ము"

అని కొలతలు తీసికొనుచు
అన్యమండలమున కతడు

ఉ ప గూ హ న ము

ప్రారంభము చేసె నామె
ప్రతిరూపము మృత్తికతో.

నిర్మాణము ముగిసినంత
నీ భంగికి మెచ్చితినని
అతడు మీన చెక్కిళ్ళను
అలతిగ ముద్దాడినాడు

మీన బాహులతిక లతని
మెడకును పెన వేసి కనులు
మూసి యతని పెదవులపై
ముద్దుగొనియె దీర్ఘముగా.

ఎటనుండియొ వచ్చినట్టి
యొనిమిదేండ్ల నారాయణ
సంభ్రమమున గాంచి, పోయి
జననితోడ జెప్పినాడు

"అక్కకు బావకును పెండ్లి
అగును రెండు నెలలలోనె,
భార్యాభర్తలు వారలు
పసివాడవు నీ కేటికి?"—

అనుచు తల్లి మందలించి,
ఆవల నేకాంతమందు
పుత్రికతో, నిన్ను తాక
బోవనీకు బావ ననియె.

అన్యదృష్టి లేక శర్మ
అధికనిష్ఠతోన శిల్ప
నిర్మాణమునందు భూరి
నియుక్తాంతరంగు డయ్యె.

స్వచ్ఛచంద్రకాంతశిలా
శకల మతని టంక హతికి
అనుదినమ్ము రమ్యదేవ
తాకారము దాల్పసాగె.

శిల్పమూర్తి పరిసమాప్తి
చెందినపుడు మీనాక్షీ
దేవి అక్కజంబుతోడ
దీని నామ మే మనియెను

నీ పేరే యనుచు నామె
నిద్దపు చెక్కిళ్ళమీద
ఒలికించుచు ముద్దు, లామె
నుపగూహన చేసినాడు

భద్రము కావించి మూర్తి,
"ప్రదర్శనమునందు నాకు
బహుమానము వచ్చునేని
ప్రణయినికే అర్పణంబు"—

అనుచు సరససూక్తు లాడి
ఆవల తద్విగ్రహమును
వ్యవధిలోన నాగపురికి
స్వయముగ గొనిపోయినాడు

ఆవల 'ఉషో దేవత' కే
అఖిలభారతీయ కళా
ప్రదర్శనమ్మునందు ప్రథమ
బహుమానం బిచ్చినారు.

స్వర్ణపతక మొకటి, రెండు
సహస్ర రూప్యముల ధనము
పురుషోత్తముడను శిల్పికి
పురస్కార మని తెలిసెను.

విశాలాంధ్ర దేశమందు
విశ్రుత గోదావరీతట
నికట మంథెనాగ్రహార
నివాసి యా శిల్పి యనిరి.

పత్రికలం దీ వార్తలు
పఠియించుచు మేనమామ

హర్షమొందె ప్రసిద్ధాంధ్రు
డల్లుడు కానున్నాడని.

"మేలమాడినాడ నాడు
మీనా, నీ తోడ ప్రతిమ
కుహూ దేవతాభిధాన
ముంచితి : వైదికుడ కదా!"

"నీకు పెండ్లి యెపుడు బావ!"
"నెలలలోనె యనుచు నతడు
ఉత్సుకత్వ మొంది యామె
నుపగూహన చేసినాడు.

"నీకు రొమ్ము బిగుతు లేదు,
నేత్రమ్ముల పందు లేదు,
ఉండు నేని నీవు మీన,
ఉషో దేవతాకృతివే!"

అనెడి శిల్పి వాక్కులలో
ననురాగము గ్రహియింపక
అవ్యక్తంబైన భీతి
నా ముద్దియ యులికిపడియె.

వివాహమ్ము చేయ మామ
వేగిరపడుచున్న, శర్మ
"త్వర యేటికి మామయ్యా,
తాళు డించుకంత" యనును.

ఎందులకో మీన యతని
యెదుట బడుటయైన గాని
మాటలాడుటైన గాని
మానుకొనియె నాటనుండి

శర్మకు సన్మానసభలు
జలసాలును మెండాయెను.
నడచుచుండె నిండుహర్ష
కల్లోలములో దినములు.

హాటకపతకమ్ము ద్రవ్య
మతని చేతి కందినపుడు
మేనమామ యింటి కరిగి
మీనాక్షీదేవి కతడు—

పెద్దవారు చూచుచుండ
ప్రీతితోడ సమర్పింప
యత్నింపగ పురుషోత్తము,
డామె నతని వారించెను.

తప్పు తప్పు స్వీకరించు
తల్లియని తల్లి పలుక
అలుక కన్య నివారింప
నప్రతిభుండయ్యె శర్మ.

ఇది యంతయు గమనించుచు
ఎనిమిదేండ్ల నారాయణ
ఒక్కసారి పెద్దలగని
బిక్కమొగము వేసినాడు.

ఉత్తరార్థము

౧

ఆవల నొక వారమునకు
హనుమకొండనుండి వారి
చుట్టాలు వివాహోత్సవ
శుభలేఖను బంపినారు

సంబరపడి మేనమామ
సకుటుంబముగా నచటికి
జనుకోరికతోడ చాల
సన్నాహము చేసినాడు.

అచట పెండ్లియైన పిదప
ఇచటను మన యింటిలోన
పెండ్లికి ఆ బంధుజనుల
పిలుతమనియె యజమానుడు.

మీనాక్షీదేవి ముఖము
మిక్కిలి లిప్పారె, కాని
శర్మవదనబింబ మందు
సంతోషపు చిన్నె లేదు.

హనుమకొండ కలని గూడ
నాహ్వానము చేసినారు
పెద్దవారు, కాని యతడు
భీష్మించిన యట్లుండెను.

ఎనిమిదేండ్ల నారాయణ
యావల కాతనిని బిలిచి
అక్క నిన్ను పిలువ మన్న
దొక్కసారి యని చెప్పెను.

దరహాసముతోడ మీన
"తప్పక రావలెను బావ!
హనుమకొండలోని పెండ్లి"
కని యాతని దేరిచూచె.

శర్మ క్రింది చూడ్కితోడ
నలే యనుచు శిరము ద్రిప్పి
పెండిలిపయనము కోసము
పెట్టెలు సవరించినాడు.

బావకూడ హనుమకొండ
బయలుదేరు చున్నాడని
నారాయణ చేసినాడు
నాట్యము సంతోషముతో.

వేడుకలను సంబరముల
విందులలో పాటలలో
గడచిపోయె అయిదునాళ్ళు
ఉగ్రపాయ దీర్ఘంబై.

మీరందరు రావలయును
మీనాక్షి వివాహమునకు
మా యింటికి త్వరలోనె
మంథె నాగ్రహారమునకు.

అనుచు మేనమామవారి
నాహ్వానము చేసి, అవల
శర్మముఖము విలోకించి
సంతృప్తిం జెందినాడు.

బంధు జనములో నొక్కరు
పాలంపేట శివాలయ
మచ్చటి రామప్ప చెరువు
నవశ్యముగ చూతమనిరి.

శిల్పసార భూతమైన
శివాలయము, సరోవరము
నిష్ఫలములు చూడనట్టి
నేత్రము లన్నాడు శర్మ.

అవకాశము లభియింపక
అతడు పోయిచూడలేదు.
వివిధ శిల్ప చిత్రమ్ములు
వీక్షించెను పత్రికలో.

సమ్మతించి తెల్లవారు
జామున నే కొందరందు
బయలుదేరినారు పెద్ద
బస్సున పాలంపేటకు.

ఒక్కించుక ములుగులోన
ఉపాహార పానీయము
లారగించి, ఆశ్రమముగ
చేరినారు పాలంపేట.

పాకకృత్యమునకు నచటి
బంగాళాయందు కొంద
రాగినారు, ఘనపురమున
కరిగినారు శర్మాదులు.

గణపవరము విశ్రుతమగుచు
ఘనపురముగ మారిపోయె.

అచట శిథిల మగుచున్న
అలయములు చూచినారు.

పొద్దు దిగడివేళ నొకట
మీనాక్షి పాదరక్ష
జారిపోవ, పడకుండగ
శర్మ నామె నాదుకొనియె.

తొమ్మిది దేవాలయాలు
నెమ్మదిగా వీక్షించుచు
మరలి వచ్చినారు వారు
మధ్యాహ్నము బంగళాకు.

భోజనములు చేసి పిదప
పురుషోత్తమ శర్మాదులు
ఆదిలోన తటాకమ్ము
నవలోకింపగ నేగిరి

జలాశయము విశాలమ్ము
సహజముగా నేర్పడినది
రాతితోడ కట్టకొంత
రామోజీ కట్టించెను.

ఒక్క ప్రక్క చిన్న లంక
యున్నది యా సరసులోన.
పాదపములు గోపజనము
పశుగణంబు కానవచ్చె.

అదిగదిగో మొసలి యనుచు
అరచినాడు నారాయణ
పులులిచ్చట తిరుగు ననుచును
పురుషోత్తమశర్మ పలికె

తటము మీది యాలయములు
తటము క్రింద పచ్చచేలు
పరిశీలన చేసి కొండ
ప్రక్కగ దిగ సాగినారు.

౨

సవిధమునం బారుకాల్వ
జలములోన కాళ్లు కడిగి
శివాలయ ప్రాంగణమ్ము
చేరినారు శర్మాదులు.

ఆర్ష శాఖవారు చుట్టు
నడవిని కొట్టించివేసి
మందిర సంరక్షణకై
మరమ్మతులు చేసినాడు

అప్పటికిని మిగిలియున్న
వాలయమ్ములోని ప్రతిమలు
నియమిత దేశమ్ములందు
నిబద్ధములు కాక కొన్ని.
ప్రదక్షిణము చేసి శర్మ
ప్రథమమందు దేవళమున,
కానల సవిమర్శముగా
నవలోకింపంగ సాగ.

3

పెట్టియున్న దొక్కమూల
చెట్టు ప్రక్క గుట్ట వెనుక
కళలూరెడి చామర
గ్రాహిణీ విగ్రహమ్ము
మెరుగు లీను నల్లరాయి
మిగుల పేర్పుతోడ నెవరొ
శిల్పి మలచి రమ్యముగా
చేసినాడు విగ్రహంబు.

మణిమేఖల నగ్నమూర్తి
మధ్య దేశమందు వెలయ,
సన్నని మంజీరమ్ములు
చరణంయుగళియందు పొలుచు.

ఉరోజములు పీనమ్ములు
సుత్తుంగమ్ములు, హారము

ఉపగూహనము

చిరుకు పందునుండి కొంచె
మీవలకును ప్రేలుచుండు

హస్తములను కంకణమ్ము
లంగదములు బాహువులను
తాటంకమ్ములు కర్ణ
ద్వయమున నొప్పారుచుండ.

కేతకీ సుమ నివహమ్ము
కేశబంధమందు, దనర
అంగుళీయ భూషితహ
హస్తమందు చామరమ్ము.

త్రిభంగిలో మలచి యున్న
స్త్రీ మూర్తిని చూచిదూచి
ప్రతిరూపము కాగి తమ్ము
పైనాతడు విభయించెను.

ధనుర్లస్త్రకంబుబోలు
తచ్ఛిలా విగ్రహమ్ము
పెదవులపై పలతి ముద్దు
పెట్టుకొన్నవాడు శిల్పి

సుందర విగ్రహము నతడు
చూచి చూచి తనివితీర
ఉత్సుకుడై యొక్కసారి
ఉపగూహన మాచరించె.

ఏ మూలనో యొదిగియున్న
యెనిమిదేండ్ల నారాయణ
చూచినాడు శిల్పి చేయు
చుంబనోపగూహనముల.

సవ్వడి లేకుండ వచ్చి
శర్మ భుజము గట్టినాడు

చిరునగవున "అక్కతోడ
చెప్పెద"నని బెదరించెను.

ఉలికిపాటుతోడ శర్మ
ఉద్వృత్తుగ లేచి, రెండు
చేతులు పట్టుకొని వాని
సిగ్గుతోడ బతిమాలెను.

నారాయణ చిరునగవున
"నన్ను కాదు మా అక్కను
బతిమాలను పక్షములో
బయటపెట్ట రహస్యమును.

"ఆలస్యము కాకుండగ
అక్కను పెండ్లాడ వలెను.
పద, పోవుద" మనుచు వెంట
బావను గొని పోయినాడు.

ఏదో విగ్రహము వంక
వీక్షించెడి మీనతోడ
"అక్కా, నిను పెండ్లికూడ
అరుదెంచెను బావ" యనియె.

ఛీ పో యని యా కన్నియ
చిన్నవాని మందలించె
ఎనిమిదేండ్ల నారాయణ
ఎగిరి గంతువేసి చనియె.

ఇటునటు వీక్షించి శర్మ
ఎవ్వ రచట కానరామి
ఉల్లాసముతోడ కన్య
నుపగూహన మొనరించెను!

తేలు కుట్టిన పాము

'కొలకలూరి'

సూర్యుడు పడమట జారిపోయాడు. చీకటి మెల్లగా చేతుల్ని భూమిమీద కప్పింది. చీకటి పరిపాలన ప్రారంభం.

లోతైనలోయ. లోయకు రెండు ప్రక్కలా ఉన్నతమైన నల్లరాతి పర్వతాలు, ఆ పర్వతాలను కలుపుతూ రైలు బ్రిడ్జి. క్రింద భయంకరమైన లోయ.

చాలా దూరంలో కూ వేసిన రైలు ముందులైటు బ్రిడ్జిమీదపడిన మరుక్షణంలోనే రైలు బ్రిడ్జిమీదకు వచ్చింది.

బ్రిడ్జిచుట్టు చీకటి దట్టంగా క్రమ్ముకుంది. ఇంజన్ ముందుభాగంలో లైటు వెలుగుతోంది. వెలుగు చీకటిని తరిమి వేసింది. వెంటాడింది. దాటిపోయింది. మరుక్షణంలో లోతైన దట్టమైన చీకటి.

రైలు బ్రిడ్జిదాటి, కొండ శిఖరం విడిచిపెట్టి, ప్రక్కనున్న లోయలోనికి కొండను చుట్టుకొని మెలికలు తిరుగుతూ దిగుతోంది. లోయచుట్టూ చెట్లు పెరిగాయి. పుట్టమీదనించి ప్రక్కనున్న పచ్చిక తప్పుకుంటూ దిగిపోయే పాములాగా రైలు దిగిపోయింది.

రైలు బోగీలు అన్నీ చీకటిగా వున్నాయి. దాదాపు అన్ని పెట్టెలు నిశ్శబ్దంగా వున్నాయి. ఒక్కచోట మాత్రం సన్నగా వెలుగు. ఇంజను తరవాత మూడవ బోగీలో, మూడవ కంపార్టుమెంటులో లైటు.

అది మొదటిక్లాసు కంపార్టుమెంటు. తలుపుల్లో ఒకటి లాక్ చేసివుంది. మరొకటి బోల్టుచేయబడింది.

కంపార్టుమెంటులో రెండు లైట్లు వెలుగుతున్నాయి. మూడు ఫానులు తిరుగుతున్నాయి. ఉన్నది మొత్తం ఆరు బెర్తులు. పైనమూడు. క్రింద మూడు. పైన ఏదో సామానుంది. క్రింద ఎదురుగా రెండు బెర్తులు. ప్రక్కగా ఒకబెర్తు, మరోప్రక్క రెండు తలుపులకు క్రోసులు. ప్రక్క బెర్తుమీద లెదర్ బేగ్, మరేవో వున్నాయి. ఎదురు బెర్తుల్లో ఒకదానిమీద పుస్తకాలు, మరొకదానిమీద పడక.

పుస్తకాల బెర్తు దాదాపు ఖాళీగావుంది. ఉన్న చిన్న చిన్న పుస్తకాలు పత్రికలు ఫాను విసురికి మెల మెల్లగా డాన్సుచేస్తున్నాయి. పడకమీద ఒక వ్యక్తి పడుకొనివున్నాడు. ఆరోగ్యమైనశరీరం వ్యాయామం చేసిన దేహం.

కంపార్టుమెంటు ఒకప్రక్కగా బట్టలున్నాయి. అవి కొన్ని బట్టలు వాటిక్రింద పెద్దసైజు బూటు లున్నాయి.

లెదర్ బేగ్ పైన ఒక బెల్టువుంది. అలాంటి బెల్టు సాధారణంగా అందరూ వాడరేమో. అక్కడే మరొక్క హేట్ వుంది. చాలా ఖరీదైంది అంతకంటే విలువైంది. హేట్ ముందు నొసటిపైనవుండే భాగంలో ఏదో ప్రాముఖ్యం గురుతంటి ముద్రవుంది. దానికి రెండువైపుల ఏదో అలంకరణవుంది.

క్రేలాడుతున్న వస్త్రానికిముందు భాగంలో ఏవో మెడల్సు వున్నాయి. వాటిపైన ఏవో రంగు రంగుల రిబ్బన్లున్నాయి. రంగు దారాల కలయికతో ఏవో తాడు వస్త్రానికి కుడిచేతి భుజందగ్గర చుట్టివుంది. ఏవో అక్షరాలు కూడా భుజంపైన కుట్టబడి వున్నాయి.

ఆ వ్యక్తి నిద్రపోతున్నాడు. పైన లైట్లు వెలుగుతున్నాయి. ప్రక్కనే ఫానులు తిరుగుతున్నాయి.

ఎదురుగావున్న బెర్తుమీద ఏవో పుస్తకాలు చెల్లా చెదురుగా పడివున్నాయి. గాలికి నృత్యం చేస్తుంటున్నాయి.

లైట్లు వెలుగుతున్నాయి. వెలుతురు ప్రసరిస్తున్నాయి.

ఫానులు తిరుగుతున్నాయి, గాలి పంచుతున్నాయి.

ఎదురు బెర్తుమీద పుస్తకాలు ఎగిరి పడుతున్నాయి. ఏదో పత్రిక అట్టమీది బొమ్మ స్పష్టంగా కనబడుతోంది.

తేలు కుట్టిన పాము

ఒక స్త్రీ!

నున్నని బట్ట తడిసి శరీరానికి అతుక్కుపోయింది. వెంట్రుకలు పిరుదులు దాటివున్నాయి. శరీరమంతా తడిసివుంది దంతలో నీరు కారిపోయే బింద

వరుసగా రెండుకొండలు. కొండలమధ్యగా సెలయేరు. సెలయేరు ప్రవహించిన ప్రదేశంలో పచ్చనిగరిక, పచ్చగరికమీద ఒక కాలు. సెలయేటిలో మరొక్క కాలు. మూపులు ఏదో పశువుమీద

కిటికీ ఒకటి తీసివుంది. బయటనించి గాలి బలంగా వీచింది దానితోను ఫానులు తిరుగుతున్నాయి గాలిముమ్మరంగా వస్తావుంది. పత్రిక పడిపోయింది

మరొక్క పత్రిక మరొక్క బొమ్మ
లైట్లు వెలుగుతున్నాయి.
ఫానులు తిరుగుతున్నాయి.
కిటికీలోంచి గాలి వస్తావుంది

ఒక యువతి. మరొక్క యువకుడు యువకుడు పట్టలేని తమకంతో యువతిని పట్టుకొని ముద్దుపెట్టుకుంటున్నాడు. ఆమె అతని గుండెలపైకి ఒత్తుకొంటోంది.

యువతి వదనం వంగిపోయింది. యువకుడు ముందుకు తూగిపోయాడు.

యువకుని చేతులు యువతి తల నలిపేస్తున్నాయి యువతి చేతులు యువకుని వీపు పిండేస్తున్నాయి

ఝుమ్మన కిటికీలోంచి గాలి కంపార్టుమెంటులోకి వచ్చింది. టప్పున పత్రిక లేచి క్రిందపడింది.

కొత్తక్రింద పడిపోయిన పత్రిక ఒకకాండు పుస్తకం అట్ట తొలగించి మరీ ఎడిపోయింది.

లైట్లు వెలుగుతూనే వున్నాయి.
కిటికీలోంచి గాలి రావటం లేదు.

ఫాను గాలికి కాండు పుస్తకం పేజీలు ఫెటఫెటా కొట్టుకుంటున్నాయి.

ఏ పేజీకూడా పూర్తిగా కనిపించటంలేదు. కాగితాలు లేస్తూ పడుతూవున్నాయి ఒక పేజీలో ఒక బొమ్మవుంది. బొమ్మక్రింద ఏవో వాక్యాలు వ్రాసి వున్నాయి. బహుశా అది వివరణ కావచ్చు అర్థమేదో తెలియటంలేదు.

ఒకబొమ్మ కనిపించింది. స్పష్టంగా కనబడక ముందే ఫాన్ గాలికి కాగితం తిరిగిపోయింది. లీలగా ఆ బొమ్మగుర్తుంది. ఏదో ప్రత్యేకత ఆ బొమ్మకుంది. ఏదో ప్రపంచ కావ్యానికి సంబంధించిన బొమ్మ. అదే కావచ్చు! పెద్దబొమ్మ. వయస్సులో వున్న స్త్రీ పురుషుల బొమ్మ ఒకభంగిమ.

కిటికీలోంచి పెనువెల్లువ గాలితోలింది. కాండు పుస్తకం అట్ట టక్కున లేచిపడింది. ఫాన్ గాలికి మళ్ళీ అట్టలేవలేదు

పడకమీద వ్యక్తి రాత్రి వస్త్రాల్లో వున్నాడు. కొంచెం కదిలాడు. చేతులుచాచి కాళ్ళదగ్గర దుప్పటి ముఖం వరకు లాక్కున్నాడు.

చైటిగాలి కిటికీలోంచి సన్నగా వస్తుంది
ఫానులు మామూలుగా తిరుగుతున్నాయి.
లైటు నిద్రమగతగా వెలుగుతోంది
అతను నిద్రలోంచి లేచాడు.

కళ్ళు తెరిచాడు. మసకచీకటిలో చూస్తున్నాడు. ప్రక్కకు తిరిగాడు. చేయి ముఖం దగ్గరకు తెచ్చుకున్నాడు కళ్ళు తెరిచాడు చేతిగడియారం చూచుకున్నాడు. కిటికీవైపు చూశాడు. తీసివుంది. లేచాడు. కిటికీ మూశాడు. తలుపుదగ్గరకు పోయాడు. లాగి చూశాడు. వేసివుంది. గదంతా కలయచూశాడు. బాత్ రూంలోకి పోయాడు. లైటువేసి వచ్చాడు. [illegible]మీద చూశాడు. పడకమీద పిస్తలుంది. పైకితీసి చూశాడు. తాళం వేసివుంది. తలగడక్రింద పెట్టుకున్నాడు. పడుకున్నాడు దుప్పటి కప్పుకున్నాడు.

కొద్ది సెకండ్ల కాలం గడిచిపోయింది.

దుప్పటి తొలగించి లేచాడు. కిటికీవైపు చూశాడు. తలుపువైపు చూశాడు. పిస్తలువైపు చూశాడు. దుప్పటి కప్పుకున్నాడు.

కొంచెంసేపు గడిచిపోయింది.

పడకమీద అటూ ఇటూ దొర్లాడు నిద్ర పట్టలేదు దుప్పటి తొలగించి పడుకున్నాడు. నిద్ర పట్టలేదు ముణగదీసుకొని మోకాళ్లలో తల దూర్చి పడుకున్నాడు. నిద్ర పట్టలేదు ప్రక్కకు తిరిగి పడుకున్నాడు బోర్ల పడుకున్నాడు. వెల్లికిలగా పడుకున్నాడు, నిద్ర పట్టలేదు లైటార్పాడు ముఖానికి ముసుగు పెట్టుకున్నాడు. నిద్రపట్టలేదు.

దుప్పటి దూరంగా పారేశాడు. లైటు వేశాడు. లేచి కూర్చున్నాడు.

మళ్ళీ ప్రయత్నించాడు. పడుకున్నాడు. మరొక్క ప్రక్కకు తిరిగాడు ఇంకొక్క ప్రక్కకు తిరిగాడు వేరొక ప్రక్కకు తిరిగాడు నిద్రపట్టలేదు.

లేచాడు.

ఎదురుగోడమీద చూస్తున్నాడు అక్కడేవో పత్రికలూ—పుస్తకాలూ చూశాడు తీసుకున్నాడు విడిచిపెట్టాడు మూలకు తలపెట్టి కళ్లు మూసుకున్నాడు. నిద్రపట్టలేదు.

నిద్రపట్టలేదు తృప్తికలగలేదు. కాని అతని ముఖంలో లేదు విసుగుదల లేదు నిజానికి ఎంతో చికాకు పడవలసిందిప్పుడే కాని అదేమి లేదు ఏదో మధురమైన అనుభూతి కలిగినట్లు, ఏదో విచిత్రమైన విధి విధానం జరుగుతున్నట్లు, ఏదో బలవత్తరమైన ఆనందంయొక్క అగ్రస్థాయి అనుభవం ముఖంలో కనిపిస్తోంది

ఎదురుగోడమీద కొన్ని, క్రింద కొన్ని పుస్తకాలూ, పత్రికలూ వున్నాయి. ఏవో పత్రికలు చూశాడు ఏవో పుస్తకాలు చూశాడు. ఏదో పత్రిక తీసుకొని చూచి అక్కడే పడేశాడు.

మరొక పత్రిక పుచ్చుకున్నాడు ఏదో సినిమా పత్రిక అన్నీ ఆడబొమ్మలే.

తీసి చూస్తున్నాడు.

ఒకతార, నిక్కరు వేసుకొని బీచ్‌లో కూర్చుంది.

మరొక తార, కుక్కను ముద్దుపెట్టుకొంటోంది.

పేజీలు త్రిప్పుతున్నాడు.

ఒక తార జీవితచరిత్ర సచిత్రంగా ఆ పత్రికలో వుంది. ఆ పేజీలోనే అతి శోకమాట ఎప్పుడో వ్రాశాడు. ఆమె అతని అభిమానతార కొన్ని బొమ్మలున్నాయి భర్తతో బజారుకు పోతోంది పిల్లలకు అన్నం పెడుతోంది. పార్కులో కూర్చుంది. పడుకుని పుస్తకం చదువుతోంది. తల దువ్వుకుంటోంది. అందంగా అలంకరించుకొంది. బట్టలు మార్చుకొంటోంది. గుర్రంమీద కూర్చుంది. పాట పాడుతోంది. నృత్యం చేస్తోంది.

అతను చాలాసేపు చూశాడు.

పేజీలు త్రిప్పుతున్నాడు.

సినిమా తార, కత్తిపట్టుకొని కదలకుండా గుర్రం మీద కదనరంగానికి వెడుతోంది.

ఏదో సినిమాలో ప్రేయసీ ప్రియులు. ప్రథమ సమాగమం

రాబోయే సినిమాలో క్రొత్తతార

వందనాయిక పాత్రలు నిర్వహించిన ప్రసిద్ధ తార.

పత్రిక మూసి బెడ్డుమీద పడేశాడు

మరొక్క పత్రిక పుచ్చుకొని, పడకమీదకు పోయి, పడుకుని, దుప్పటి కప్పుకొని చదవటం మొదలు పెట్టాడు పది నిముషాలు చదివిన తరవాత ప్రక్కన పడేసి, దుప్పటి తలదగ్గరకు లాక్కొని నిద్రపోయాడు

అప్పటికే తలదగ్గర అంచుని ఆనుకొనివున్న పుస్తకం జారి క్రిందపడింది.

పుస్తకం సైజులో చిన్నది. పేజీల విషయంలో పెద్దది.

అతను దుప్పటి తొలగించిచూశాడు. పుస్తకం తీశాడు. అది చిన్న నోట్‌బుక్. మధ్యగా పెన్సిలుంది.

అట్టమీద పేరువుంది అది అతని పేరు కావచ్చు పేరు అర్థం కావటంలేదు. ఏ భాషో తెలీదు

పుస్తకం తెరిచాడు అది డైరీ.

డైరీ ఒక్కసారిగా తెరిచాడు. పెన్సిల్ వున్న చోటు తెరుచుకుంది పెన్సిలు కుడివైపు ఏమీ వ్రాయలేదు ఎడంవైపు ఏదో వుంది. అది ప్రపంచ భాషలో వుంది. తెలుస్తోంది.

అది అతని ప్రయాణం విషయం. హెడ్‌క్వార్టర్సునుంచి వ్యాగ్రహానికి బయలుదేరాడు. ప్రయాణం మూడుకోటాలకాదు మొదలు. మూడుకోటాలవరకు వుంటుంది.

డైరీ కుడివైపుకు తిప్పాడు. తెల్లకాగితాలు. ఎడంవైపుకు తిప్పుతున్నాడు ఒక్కొక్కచోట చాలా చాలాసేపు చూడటం, మరికొన్నిచోట్ల వెంటనే తిప్పటం చేస్తున్నాడు

ఎడంవైపు డైరీపుటలు రెండో మూడో తిప్పాడు.

తేలుకుట్టిన పాము

అది హెడ్ క్వార్టర్సునుంచి వ్రాసింది. తనకు కూడా సెలవు సెలవు దొరికింది. వ్యవస్థలాలికి ఐకులు చేయాలాడు

మళ్ళీ నాలుగుఫుటలు తిప్పాడు.

ఆ ఫుటలో విషయం కొంచెం మాత్రమే కన బడింది పూర్తిగా కనబడకుండే త్రిప్పివేశాడు అందులో విషయం.

ఏదో నిర్ణయం. హెడ్ క్వార్టర్సుకి పోవాలి సెలవు తీసుకోవాలి. ఇంటికి వెళ్ళాలి. పెళ్ళి చేసు కోవాలి.

మరికొన్ని డైరీఫుటలు తిప్పాడు

అక్కడి తారీఖుచుట్టూ ఎర్రసున్నలు మూడు క్రమంగా పెద్దవి వున్నాయి.

పనికిరాని పనులున్న అతనిముఖంలో కొంచెం మార్పువచ్చింది. విశ్వాసత్వం కలిగింది

అది తను చేసిన ఒక నేరం ఆ విషయం అధికా రకు తెలిసింది కాని అధికారయుతంగా తెలియలేదు చివాట్లు వచ్చాయి. ఆ వలసీవిధానంలో రాలేగు అది తను ఓ స్త్రీ వెంటపడటం అది నిరాకరించటం

మరికొన్ని డైరీఫుటల్ని తిప్పివేశాడు.

ఒకచోట పచ్చగీతలు డైరీఫుటలో హెడ్డింగు క్రింద మూడు, వరుసలుగా అండర్ లైన్లు చేయ బడ్డాయి

అతని ముఖంలో తృప్తి నృత్యం చేసింది. దాన్ని అతను చాలా సేపు చూడుకున్నాడు

అది తన హృదయం కోరిచేసిన పని దానిని అందరూ ఘనకార్యమన్నారు ఆఫీసరు రేంక్ ఇచ్చి సత్కరించాలనుకున్నారు ప్రభుత్వం, డబ్బు పెంచి గౌరవించాలనుకుంది అతను తన కర్తవ్య మేమిటో నిర్వ హించాలని వ్రాసుకున్నాడు.

మరి రెండుఫుటలు తిప్పివేశాడు.

అక్కడొక ఫుటలో నిండుగా, దక్కగావున్న చేతి వ్రాతతో కొంత విషయంవుంది

'ఈ నాడు నా జీవితం ధన్యం. మానవుడినైనం దుకు మాతృభూమికి చేయగలిగినంత చేశానని హృదయం ఆనందంతో పరవళ్ళు తొక్కుతోంది. వైరుల పునికి తెలుసుకున్నాను. స్థావరాలు కనిపెట్టాను!

మరి నాలుగుఫుటలు తిప్పాడు.

అది వైరులు యుద్ధం చేస్తున్న విషయం వినం, వైరులు అనుకోని సమయాల్లో ఎక్కడినుంచోవచ్చి అకస్మాత్తుగా దాడిచేస్తున్నారు సైనికులు చాలామంది చనిపోతున్నారు. తన సైన్యంలో వాళ్ళుకూడా చని పోయారు.

మరికొన్ని ఫుటలు తిప్పాడు.

తన సైన్యంతో వైరులు కొల్లగొడుతున్న స్థలా నికి సంబంధాలు.

మరికొన్ని ఫుటలు తిరగవేశాడు.

'నన్ను ఆ ప్రాంతానికి పంపితే బాగుంటుంది. ప్రభుత్వం పంపుతుందో లేదో పంపితే నా శక్తి సామర్థ్యాలమీద మరొక్కసారి విశ్వాసం కలగ వచ్చు'

డైరీ ఫుటలు తిరుగుతున్నాయి. మరికొన్ని తిరిగి పోయాయి కొన్ని చోట్ల ఎర్రగీతలు, కొన్ని చోట పచ్చగీతలు చాలా వున్నాయి డైరీలో చాలా గీతలు వున్నాయి ఎర్రగీతలకంటే డైరీలో పచ్చగీతలు ఎక్కువ

మరికొన్ని ఫుటలు తిప్పబడ్డాయి

ఒక ఫుటలో ఫుటంతా పరిచితే పచ్చగీతలూ, ఎర్ర గీతలూ వున్నాయి. ఒక ఇంటూ మార్కు వుంది. దానికి నాలుగు మూలల్లో నాలుగు ప్లస్ మార్కులు వున్నాయి ఆ మార్కులన్నిటినీ చుట్టుతూ ఆ పైన ఒక పెద్ద సున్న వుంది

ఇంటూ మార్కు పచ్చగీతలు. ప్లస్ మార్కు ఎర్రగీతలు సున్నకు పచ్చగీతతో ఒక చుట్టు ఎర్ర గీతతో ఒక చుట్టు వున్నాయి సున్న ఎర్ర, పచ్చగీతల కలయిక.

దాని క్రింద ఒక ఒక్క లైనులో ఏదో కరణ వుంది ఆ వాక్యంలోని మొదటమాట ఏ భాషలోనిదో తెలియదు. తర్వాత ఈక్ ఈక్వల్ టూ వుంది. ఆ పైన మైనస్ వుంది దాని ప్రక్కనే చివరకు ఆ కే మాట ఇంగ్లీషులో వ్రాయబడివుంది. ఈ వివరణఅంతా మామూలు సిరాతోనే.

మరికొన్ని ఫుటలు తిరిగిపోయాయి. మొట్ట మొదట పేజీలో ఏదో చాలా వ్రాయబడి వుంది. అక్షరాలు చాలా చిన్నవిగా వున్నాయి.

డైరీ మొదటి పేజీలో మొట్టమొదటనే ఏదో వ్రాసుకున్నాడు

అది అతనికి డైరీ విషయంలోవున్న అలవాటు. డైరీ రాతకి మొదలుపెట్టబోయేముందు, మొదటిపేజీలో తన జీవిత చరిత్ర వ్రాసుకుంటాడు.

ఆ వాక్యం తరవాత చాలా వుంది. అది అతని సంగ్రహ జీవిత చరిత్ర.

తను పుట్టీ పెరిగిన వూరు పల్లెటూరు. తల్లి దండ్రులు అనాథులు చదువు సంధ్యలు లేనివారు. తను బీదకుటుంబంలో పుట్టాడు. చదువు హైస్కూలు గోడలు దాటలేదు. తింటానికి తిండి లేదు వుంటానికి యిల్లు లేదు. కట్టుకోడానికి బట్టలేదు దుర్భరమైన పరిస్థితి తల్లిదండ్రుల్ని విడిచిపెట్టాడు సైన్యంలో చేరాడు ఇంటికి డబ్బు పంపుతూనే వున్నాడు నానాదేశాలు తిరిగాడు. లోకజ్ఞానం చాలా వుంది. లోకంలో అనుభవం బాగా పొందాడు. తనకు అలవడిన ఒక మంచి నడవడిక పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ప్రవర్తించటం తను సైన్యంలో చేరి పన్నెండు సంవత్సరాలు చేరిన కొద్దిట్లో సామాన్య సైనికుడుతను క్రమంగా వృద్ధిపొందాడు. ఇప్పుడు పెద్ద ఆఫీసరు. ముందు ముందు హోదా పెరగవచ్చు. సైన్య సేవలో తనకు మంచి స్థానం వుంది. చాలా తక్కువ వయస్సు. అనతికాలంలో ఇంత పెద్ద హోదా చాలా గొప్ప విషయం తను పొందిన అధికారం తనకున్న యోగ్యతలతో మరెవ్వరూ పొందలేరు అది తన అదృష్టం. [illegible] కర్తవ్యంలోని మహా తన ప్రయత్నం దేశానికి సేవచేస్తున్నానని అతని విశ్వాసం తనలో ఆ మధ్య ఒకరకమైన వింత భావం కలిగింది. కొన్నాళ్లవరకు తనలో వచ్చిన పరిణామం అర్థం కాలేదు ఆ తర్వాత తెలిసింది కలవరపెడుతున్న అది శరీరం ఏమిటో కోరుతోంది అప్పుడతను తెలుసుకున్నాడు. తను పెండ్లి చేసుకోవాలిసిన అవసరం కలిగిందని ఇంటికి పోయి పెండ్లి చేసుకుంటానని ప్రభుత్వాన్ని కోరాడు పోవటానికి ఒప్పుకోలేదు పైగా కోరింది, ఒక్క ఆరునెల్లు ఆగవలసిందని. తను సరే నన్నాడు. ఆగిపోతున్నాడు.

చదువుతున్న డైరీమూసి తలగడక్రింద పెట్టుకున్నాడు మెల్లగా కన్నుమూశాడు. మూగన్ను నిద్ర పట్టుతూంది.

భావాలు వేగంగా తిరుగుతున్నాయి. లైట్లు నిద్రపోకూ వెలుగుతున్నాయి కాగితాలూ పుస్తకాలూ కదలాడుతున్నాయి.

ఏదో హిల్-స్టేషన్లో రైలు ఆగింది. వెంటనే బూటుల చెరింది అతను ప్రక్కకుతిరిగి పడుకున్నాడు. రైలు సాగిపోతోంది

ఉన్నట్టుండి విచిత్రంగా ఒక శబ్దం వినవచ్చింది. అది అవ్యక్తంగానూ మధురంగా వుంది, కొంచెం రాళ్ళు దొర్లుతుంటే వచ్చే పెంకెటి శబ్దంలా గావుంది కొన్ని పాడుతుంటే వినవచ్చే కోకిలకూతలా గావుంది. కొంతు పిలుస్తుంటే వినవచ్చే యువతి పిలుపులా గా వుంది.

అతను మరోప్రక్కకు తిరిగి పడుకున్నాడు.

మళ్ళీ అదే శబ్దం వినవచ్చింది. వెంటవెంటనే మూడుసార్లు వినబడ్డది

అతను టక్కున లేచి కూర్చున్నాడు.

ఆ శబ్దం మళ్ళీ వినిపించింది

పడుకున్న కొంచెంసేపట్లో మునుపటి శబ్దం మళ్ళీ వినవచ్చింది.

వ్యధగా పైకిలేచాడు పిస్టలు పైకెత్తాడు. తాళం వేసివుంది. తాళంతీశాడు కిటికీలన్నీ తలుపులన్నీ పూర్తిగా మూశాడు చేతిలో పిస్టలు చూడుకున్నాడు.

శబ్దం మళ్ళీ వినపడ్లేదు

పిస్టలు తాళం వేయకుండా ఒకచోట పెట్టాడు. పక్కమీద కూర్చున్నాడు. పడుకోలేదు

ఏదో గుర్తొచ్చింది పడుకోలేదు వాడు తలగడ వెతికాడు డైరీకోసం పుటలు వేగంగా తిప్పాడు. దేనికోసమో గాలించాడు. చివరకు దొరికింది ముఖం వికసించింది.

టక్కున పిస్టలు పుచ్చుకున్నాడు

డైరీలోంచి కాగితం చూశాడు. పిస్టలు కొక్కు పట్టి పుచ్చుకున్నాడు

లేదు రైలుమార్గాలు ఏమీ కనిపించలేదు. నెమ్మదిగా తిరిగివచ్చి బెర్తుమీద కూచున్నాడు.

మరేదో గుర్తొచ్చింది వ్యధగా లేచి మరో మూలమీద కూర్చొని బైంచూసుకున్నాడు.

మసకమసకలో రైల్వేగార్డ్ కనిపించాడు. '[illegible]' పెంబకు చూశాడు. బైంచూశాడు. పైనూ, పెంబకూ తీసి తిన్నగా స్టేషను పేరు చూశాడు మరి కొన్ని ప్రక్క స్టేషనులు చూశాడు.

వెంటనే పైకిలేచి లెవర్ తీగలాంటి [illegible] దాన్ని విప్పుతూ పడక దగ్గర కొచ్చాడు.

కూర్చున్నాడు. మేప్లో ఒకచోట వేలు పెట్టాడు. అది ఒక వూరు పేరు. దానిమీద అతని వేలు.

రైల్వే గైడ్లో మునుపు స్టేషను పేరు మళ్ళీ చూచి, ఎగువగా పైగావున్న పెంబకూ పైనూ చూశాడు. తన చేతిగడియారం చూడుకున్నాడు.

మేప్లో అవూరుమీద పెన్సిలుతో గుండ్రంగా సున్నచుట్టాడు మసకలో డైరీవిప్పి, ఆవూరు పేరు చుట్టు ఒక సున్న చుట్టి పెట్టాడు.

అతని ముఖం వికసించింది. పెదవులు కనిపించాయి

తేలు కుట్టిన పాము

పిస్టలు పట్టుకున్నాడు. చుట్టూ చూశాడు. కిటికీలు తెరిచివున్నాయి. తలుపు వేసివుంది. బాత్ రూం తలుపు తీసివుంది లోపల లైటు వెలుగుతోంది. కంపార్టుమెంటులో లైట్లు వెలుగుతున్నాయి. ఫ్యాన్లు తిరుగుతున్నాయి.

మునుపటి శబ్దం మళ్ళీ వినబడింది మొదటిసారి కంటె కొంచెం పెద్దది.

ట్రిగ్గర్ నొక్కబోయాడు. ఎందుకల్లా ఆగిపోయాడో తెలియదు గాని ట్రిగ్గరు నొక్కలేదు.

శబ్దం మళ్ళీ వినబడింది మునుపటికంటె బాగా పెద్దగా వినబడ్డింది. కొంచెం స్పష్టంగా వుంది. ఎవరో పిలుస్తున్నట్లుంది

ఈసారి ట్రిగ్గర్ నొక్కటానికి ప్రయత్నం చేయలేదు

మళ్ళీ అదే శబ్దం ఆ గొంతుక ఆడ గొంతుకలా వుంది

పిస్టలు దూరంగా పెట్టాడు. తలుపు తీయబోయాడు. వెనుదిరిగి వచ్చాడు పిస్టలు పుచ్చుకున్నాడు తలుపు దగ్గరకు పోయాడు.

తలుపు తీయబోయాడు. పిస్టలు చేతిలో చూసుకున్నాడు తలుపు తీశాడు దూరంగా నిలబడ్డాడు

ఒక ఆకారం కనిపించింది. సౌమ్యంగా మృదువుగా, హాయిగా వుంది

ముందడుగు వేయబోయాడు వెంటనే వెనక్కి తగ్గాడు రెండడుగులు వెనక్కి వేసి నిలబడ్డాడు.

అదే ఆకారం మెత్తగా, జాలిగా కనిపించింది.

అతను అక్కడే నిలబడ్డాడు

ఒక ఆడది లోపలికి వచ్చింది. వయస్సు ఇరవై వరకు వుండవచ్చు చంకలో ఒకపిల్ల వుంది ఆ పిల్లను ఆమె శరీరాన్ని కప్పుతూ ఒకగుడ్డ వుంది. ఆమె చేతులలో ఆ పిల్లను పట్టుకోవాల్సిన అవసరం లేదు.

కళ్ళలో ఏదో విషాదం. ఆ విషాదమునకే విషాద ముంది. ముఖం సామాన్యంగా వున్నా చూస్తే జాలి కలుగుతుంది. ఏవో కథలు చెప్పినీ, హృదయాన్ని కలవర పెడతాయి కళ్ళు పడతాయి

బట్టలు ఖరీదు లేకున్నా. కట్టు కుదిరిగ్గావుంది. అవయవాలు కట్టులో ఒదిగిపోయి అందముగా వున్నాయి. ముఖం సుందరంగా ముద్దుగావుంది.

నొసట బొట్టు లేదు. మెళ్ళో తాళిలేదు చేతులకు గాజులు లేవు. ఆమెది వ్యక్తిపోగా సన్నని శరీరం. కాని కొంచెం లావుగావుంది. తగినలావు. చక్కని రూపం. భయంకరమైన జీవితం బట్టలు చిరిగి వున్నాయి జుట్టుకు నూనెలేదు కాని దువ్వుకొంది. మనిషిలో ఏదో విరక్తి, నిస్పృహా కొట్టినట్లు ముఖం వ్యక్తమౌతుంది.

లోపలికి వచ్చిన వెంటనే కాళ్ళమీద పడింది. గట్టిగా పట్టుకుంది వదలలేదు.

క్షణంలో తప్పించుకొని దూరంగా జరిగి పిస్టలు వైపూ, ఆమెవైపూ చూస్తున్నాడు.

ఆమె అతనివైపు జాలిగా చూచింది పిల్లవైపు, తన డొక్కవైపూ చూపింది ముఖంలోకి చూస్తోంది.

అతనేదో అడిగాడు ఆమెకది అర్థం కాలేదు. అందుకనే జవాబు చెప్పలేదు. ఏదో కాగితం తీసి ఇచ్చింది.

తీసుకున్నాడు

ఆ కాగితంలో ఏదో ప్రింటుచేసిన విషయం వుంది. రెండురకాల ప్రింటు కనిపిస్తోంది. రెండు భాషలు ఒకటి ప్రపంచభాష మరొకటి ప్రాంతం భాష. ఆ ప్రాంతం భాష అతనికి తెలియదు ప్రపంచం భాషలోని విషయం చూస్తున్నాడు.

ఈ కాగితం తెచ్చిన మనిషి మూగది

ఆమెవైపు చూశాడు ఆమె నాలుక చూపింది. నాలుక మామూలుకంటే చాలా లావుగా వుంది. చెవిటిది

ఆమెని చూశాడు ఆమె అతన్ని చూచింది. ఆమె చెవుల్లో చేతి వేళ్ళు పెట్టి కొన్ని త్రిప్పి, చేతి వేళ్ళు పైకెత్తి అటూ ఇటూ తిప్పింది

గౌరవమైన కుటుంబంలో పుట్టి పెరిగింది

ఆమెవైపు చూశాడు, ఆమెలో అభిజాత్యం యిప్పుడు లేదు. కాని అంతకంటె అత్యున్నతమైన ఏదో అశాంతి ఆమెముఖంమీద మామూలుగా కనబడే తెరలమధ్య అస్పష్టంగా కదలాడుతోంది.

భర్త యుద్ధంలో చనిపోయాడు.

అతని కళ్ళలో ఏదో విచిత్రమైన భావ పంచలనం కలిగింది కొంచెంసేపటివరకు చేతిలో కాగితం చూడలేక పోయాడు.

యుద్ధం దెబ్బతో ఆమె నాశనమైంది. ఆస్తి పాస్తు లేమీ లేవు.

ఆమెకళ్ళు చూశాడు. ఆ నయనాలు సజలాలు.

ఇద్దరు పిల్లల్ని పోషించాలి. దిక్కులేని వాళ్ళు.

పిల్లవైపు తేరిపార చూశాడు. పిల్ల ఏడవటంలేదు.

ఆమె పిల్లను తీసి చూసింది. ఆపిల్ల నిద్ర పోతోంది.

ఈ కాగితం చూచినవాళ్ళు తమకు తోచినంత ధర్మం చేయండి.

కాగితం మడిచి ఆమె కిచ్చాడు. అతనిచ్చిన కాగితం పుచ్చుకుంది.

అతను జేబులో చేయి పెట్టుకున్నాడు. ఆమె ఆశగా జేబుకంకా చేయికంకా చూస్తోంది.

అతనేదో నాణెం యిచ్చాడు. పుచ్చుకుంది. తృప్తిగా కళ్ళుమూసుకుంది.

అతను లేచాడు.

ఆమె తప్పుకుంది.

రైలు పోతోంది బైటికి చూశాడు. అతనివైపు చూచిందామె రైలు ఆగేందుకు దగ్గర్లో ఏ విధ స్టేషను లేదని నిర్ణయించుకున్న తరవాత తలుపు కేసివచ్చి కూర్చున్నాడు ఆమె తృప్తిగా గాలి పీల్చుకొంది.

తిరిగి పక్క బెర్తు దగరకు వచ్చాడు

ఆమె కదలకుండా ఫాన్ వైపు చూస్తూ నిలబడింది

ఆమెకు కునుకు వచ్చేట్టుంది. పసిపిల్ల నిద్ర పోతోంది.

అతను టవల్ తో పడక సవరించి, పడుకొని దుప్పటి ముసుగుతన్ని పడుకున్నాడు ఆమె వైపు తిరిగి చూస్తున్నాడు.

ఆమె పసిపిల్లను క్రింద పడుకోబెట్టి పుస్తకాలా, పత్రికలూవున్న బెర్తు కొసకొని కూర్చుని, పిల్లని చిచ్చుకొడుతూ కునుకుతోంది

ఆమె పిల్లని చిచ్చు కొడుతూనే ఆపింది. ఆమె చేయి పిల్లమీదే వుంది మెల్లగా కళ్ళుమూసుకుంది. బెర్తు కానుకుంది.

ఆమె కునుకుతూ కునుకుతూ కునుకులో కళ్ళు తెరచింది అతని వైపు సొమ్మదిగా కదలకుండా తిరిగి చూచింది. అతను చూస్తూవున్నాడు. ఆమె మెల్లిగా చూపు మరల్చుకొంది.

ఆమె నిద్రపోటానికి ప్రయత్నం చేస్తూవుంది.

అతనికి నిద్రపట్టడం కూడదని కలుగుతోంది.

ఆమె నిద్రపోయిందనుకున్నాడు. మెల్లగా దుప్పటి కప్పుకొని కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

ఆమె మెల్లిగా కళ్ళుతెరిచి, అతన్ని చూచి, పిల్లమీద చేయితీసి వేసి కళ్ళుమూసుకొని నిద్రపోయింది.

ఆమె చూచిందని అతనికి తెలియదు.

ప్రక్కకు తిరిగి పడుకున్నాడు.

కొంచెం సేపటి తరువాత ఏదో స్టేషన్లో రైలాగింది అతనికి నిద్రపట్టలేదు. ఆమె నిద్రపోతోంది. లేచి తలుపుదగ్గరకు పోయాడు బైటికి చూశాడు. బండి బయలుదేరింది. స్టేషను దాటింది. సాగిపోతూనే వుంది. అతను అక్కడే నిలబడివున్నాడు. ఆమెవైపు చూశాడు బైటికి చూశాడు అటూయిటూ చూశాడు ఆమెదగ్గరకు పోయాడు. మెల్లగా ఆమెమీద చేయి వేశాడు.

నరాలు బిగువుగ పొంగాయి కండరాలు గట్టిగా మారాయి. గుండె దడక్ దడక్ మంది. కళ్ళు గుబ్ గుబ్ మంది గుండె గుబుక్కు గుబుక్కున కొట్టుకుంది.

ఆమె లేవలేదు.

మళ్ళీ చేతితో తట్టాడు

శరీరమంతా తిమ్మెక్కి పోయింది. మెదడు కరెంటుషాక్ తిన్నట్టయింది మనస్సు పని చేయటం మానుకుంటోంది. కళ్ళు జలదరించింది స్వాధీనం తప్పిపోతోంది.

ఆమె లేవలేదు

తట్టటానికి మళ్ళీ ప్రయత్నం చేశాడు.

తట్టి లేపదల్చుకుని చేయి మీద వేశాడు అంతే చేయి వెనక్కి తీయలేదు. తీయలేక పోయాడు. శరీరాన్ని అంటుకుపోయింది వైరాలేదు

వీపుమీద చేయి వీపుమీదే ఎంతోకాలం నిలవలేదు.

రైలు ఏదో స్టేషన్లో ఆగింది

అతను తత్తరపోయాడు. చేయి వీపునుంచి తీసి వేశాడు. దూరంగా జరిగి నిలబడ్డాడు.

ఆమె నిదానంగా కళ్ళు తెరిచింది.

అతను చేతులు వణుకుతోంటూ దూరంగా, మౌనంగా, విస్మయంగా నిలబడ్డాడు.

ఆమె కళ్ళు ఏమిటీ అన్నట్లు ప్రశ్నిస్తూ అతని వైపు చూశాయి.

అతని చేతులు ఏముంది ఏమీలేదు అన్నట్లు చిత్రమైన భంగిమల్లో జవాబు చెప్పటానికి ప్రయత్నం చేశాయి

ఆమె ముఖంలోకి చూడలేకపోయాడు. ప్రక్కకు తిప్పుకున్నాడు. బైటికి చూశాడు.

తేలు కుట్టిన పాము

ఆమె కూడ కిటికీ చూచింది. రైలు ఆగివుంది. ఫ్లాటుఫారం కనబడుతోంది

అతను చేతులు తిప్పుతూ ఏమో చెప్పాడు. చెప్పిందేమిటో తెలియలేదు కాని చేతులు తిప్పినందువల్ల తెలిసింది. దిగిపొమ్మనటం.

ముఖంలోకి చూచింది. అతని ముఖం కనిపించటం లేదు. అతని చేతులు నిర్విరామంగా పనిచేస్తున్నాయి.

చేతుల నెపు ప్లాటుఫారంవైపు చూచింది. విషయం అర్థం చేసుకుంది పిల్లవైపు చూచింది. పిల్ల గాఢమైన నిద్రలో వుంది.

ముఖంలోకి చూసింది ముఖం కనిపించింది నల్లగావుంది. ఆమె నమస్కారం చేసింది పిల్లను చూసింది. ప్లాటుఫారం చూసింది. తల వూపుతూ తనక్కడ దిగలేనట్టుగా తెలిపింది మొరపెట్టుకుంది ప్రతిమాలుకుంది చేయి ముందుకు చూపింది మరో స్టేషన్లో దిగుతానని తెలుపుతుంది

అతని వ్యక్తిత్వంలోని ఒక గుణం ఇక్కడ పనిచేసింది కాని యిప్పుడది దుర్గుణం అది అతని పట్టుదల దిగిపొమ్మని బలవంతం చేశాడు.

ఆమె ఏడ్పుకు సిద్ధమయింది కాళ్ళు పట్టుకుంది ప్రతిమాలుకొంది కంటనీరు పెట్టుకొని వేడుకుంది. నానావిధాల ప్రయత్నించింది.

అతనికి దయ కలిగినట్టుంది. మరి బలవంతం చేయలేకపోయాడు. మెదలకుండాపోయి బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు

రైలు బైలుదేరింది.

పిల్ల దగ్గరకు జరిగి కూర్చుంది పైటకొంగుతో కంటనీరు తుడుచుకొంది అతనివైపు చూచింది మెల్లగా కళ్ళు మూసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తోంది.

ఎదురు బెర్తుమీద ఆమె ప్రక్క పత్రికలు చూస్తున్నాడు.

స్త్రీ!

చంకలో బిందె

బిందెనిండుగా నీరు.

నీరు పొరలిపోతోంది.

పల్చని చీర

చీర తడిసిపోయింది.

ప్రక్క రెండు కొండలు. కొండలమధ్య సెలయేరు. ఒడ్లను వొరుసుకుంటూపోయే ప్రవాహం.

స్త్రీ—నీరు పొరలిపోయే బిందె—తడిసిపోయిన పల్చని చీర—కొండలమధ్య సెలయేటి ప్రవాహం.

అతను లేచాడు ఆమె పిల్లమీద చేయివేసి కునుకుతీస్తోంది ఆమెవైపు చూశాడు. రెండునిమిషాలు విగ్రహంగా నిలబడ్డాడు. తిరిగిపోయి పడుకున్నాడు. దుప్పటి ముసుగు తన్నాడు

ఆమె తల కొంచెం పైకెత్తింది అతన్ని చూచింది, తృప్తిగా కళ్ళు మూసుకుంది.

అతనికి నిద్రపట్టటం లేదు లేచాడు.

ఆమె నిద్ర పోతోంది కబ్జం చేశాడు మరీ పెద్దగా చేశాడు లేచింది పత్రిక చూపాడు ఇవ్వమని అడిగాడు

పత్రిక చూచింది అట్టమీద బొమ్మ చూచింది.

తనలో తాను నవ్వుకుంది.

అతను తనవైపు చూస్తున్నా డనుకున్నప్పుడు. నవ్వాపుకొని, పత్రిక అతనికిచ్చింది.

అతను పుస్తకం చూస్తున్నాడు.

పుస్తకం చూడటంలో నిమగ్నుడైపోయా డనుకుంది

ఆమె మెల్లగా నవ్వుకుంది.

నవ్వుతోందని అతను తేలిగ్గా తెలుసుకున్నాడు.

పుస్తకం పుటల్లో యిరుక్కుపోయాడు

ఆమె నిద్రాదేవి ఒడిలో ముడుచుకు పడుకొంది.

రైలు సాగిపోతోంది.

అతను పుస్తకం మూసెటం పూర్తయింది.

ఆమెకు నిద్రపట్టటం జరిగిపోయింది.

అతనికి నిద్ర పట్టటంలేదు చదవటానికి బుద్ధి పుట్టటంలేదు లేచాడు తలుపుదాకా పోయాడు. వెనుదిరిగి వచ్చాడు. కబ్జం చేసుకుంటూ కూర్చున్నాడు. అరక్షణంలో లేచాడు తలుపుదగ్గరకు పోయాడు. వెనువెంటనే తిరిగివచ్చి బెర్తుమీద కూర్చోబోయాడు. కూర్చోబోతూ లేచాడు కిటికీదగ్గరకు పోయాడు. తీశాడు. మళ్ళీ క్షణంలో వేశాడు. బెర్తుదగ్గరకు వచ్చాడు కూర్చున్నాడు

ఆమె కూర్చుని నిద్రపోతోంది.

దగ్గరకు పోయాడు ప్రక్కన పిల్ల నిద్రలో వుంది. పిల్ల వయస్సు చాలా తక్కువ పిల్లవైపు విరిగా చూశాడు చూడటమే గాని ఆలోచనకు ఆ కన్నెరేఖల్లో తావులేదు ఏదో విసుగుదల ముఖంలో చూపిస్తూ పిల్లవైపు చూచేమార్పులో కోపం మిళితం చేస్తూ లేచి బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు.

ఏదో ఉత్సాహంతో మళ్లీ లేచాడు. ఆమె దగ్గరగా పోయాడు. నిటగ్గా నిలబడ్డాడు. తదేకధ్యానంతో ఆమెముఖంలోకి చూశాడు కళ్లు మూసుకుంది వెంట్రుకలు నిక్కబొడుచుకున్నాయి.

శరీరంలోని అన్ని అవయవాలను పరీక్షగా చూశాడు. తన్మయుడైపోయాడు.

ఆమెదగ్గరగా ఒక ప్రక్కగా, మునిగాళ్లమీద మెల్లగా కూర్చున్నాడు.

ఆమె కదలకుండా నిద్రపోతోంది.

ఆమె రెండు భుజాలమీద చేతులు వేశాడు మెల్లగా పట్టుకున్నాడు. గట్టిగా నొక్కాడు.

ఆమె లేవలేదు. గాఢంగా నిద్రపోతోంది. బ్రహ్మాండమైన నిద్రాదేవి పరిష్వంగం

అతను క్రిందు మీదౌతున్నాడు. ఏమీ తెలియటంలేదు. మునిగాళ్లమీద నిలబడలేక పోయాడు. తూలాడు. ముందుకు పడిపోయాడు.

ఆమె లేచింది.

అతను తత్తరపోయి లేచాడు. దూరంగా నిలబడ్డాడు.

అతని కాళ్లు పట్టుకుంది, బ్రతిమాలుకుంది. బల వంతం చేయవద్దంది. మరొక్క స్టేషనులో దిగుతానంది.

ఏదో స్టేషన్లో రైలు ఆగింది.

లేచిపోయి బెర్తు మీద కూర్చున్నాడు. నిద్ర పట్టటం లేదు.

చెక్కిలి క్రింద చేయిపెట్టుకొని కదలకుండా కూర్చుంది. బైటికి చూస్తోంది. నిద్రపట్టట మాగి పోయింది

ఆమె వైపు చూశాడు. తలవంచుకుంది.

అతని వైపు చూచింది. కిటికీలోంచి చూస్తున్నాడు.

అతనామె వైపు చూశాడు. ఆమె అతని వైపు చూచింది. అతనేదో మాట్లాడబోయాడు. ఆమె ఏదో చెప్పబోయింది. పుస్తకం చూడాను ఇవ్వమని అడిగాడు.

పుస్తకం అట్టమీద హీరో హీరోయిన్ని ముద్దు పెట్టుకున్నాడు. ఏమీ తెలియని తమకం. పుస్తకం తెచ్చియిచ్చింది. పుచ్చుకున్నాడు.

అట్టమీద బొమ్మ చూస్తున్నాడు

అట మీద బొమ్మవైపూ, అతని ముఖం వైపూ ఆమె సమీక్ష చేస్తోంది.

తనముఖం చూస్తున్నాడని తెలుసుకున్న ఆమె కూర్చు కిందకు పోతోంది

పైకి లేచాడు

నిటారుగా నిలబడి వుంది

కొంచెం కొంచెం కదిలాడు

కదలకుండా వుంది

దగరగా పోయాడు

దూరంగా పోలేదు,

చేతులు మీద వేశాడు

కాదన లేదు.

బిగువుగా పట్టుకున్నాడు

వీలైనట్లు పట్టులో నిచ్చింది.

ఎదురుగా తిప్పుకున్నాడు.

సుఖాయాసంగా తిరిగింది

భుజాలు గట్టిగా నొక్కాడు

పట్టుగా వూపాడు.

మెల్లగా మీదకు వ్రాలింది

మెత్మదిగా ముఖంలోకి చూశాడు,

ముఖం గులాబి పువ్వులాగా విచ్చుకుంది.

పట్టరాని తమకంతో ఆమెను పట్టుకొని పెదవుల దగ్గరకు మృదువుగా లాక్కున్నాడు.

అలవి గాని ఉత్సాహంతో, ముప్పిరిగొనే ఆనందంతో, పెదాలు అందించింది.

అతని వీపు ఆమె చేతి వత్తిడికి నలిగిపోయింది.

ఆమె పెదవు గంటు పడింది.

అతను వదిలి పెట్టాడు.

ఆమె పట్టు తప్పుకుంది.

బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు

పాపదగ్గర కూర్చుంది.

ఏదో స్టేషనులో రైలు ఆగింది. రైలు ఆగినప్పుడు అతనేమీ చేయలేదు. ఆమె మరొక్క స్టేషనులో దిగుతానని బ్రతిమాలలేదు రైలు సాగిపోతోంది.

ప్రక్క బెర్తుపై పుస్తకాలలో కొంతపుస్తకం పైకితీసింది. ఒక్కొక్క బొమ్మ రెండు మూడు నిమి షాలసేపు చూచింది ప్రతిబొమ్మనూ ఆమెలోంచి ఉత్సాహమూ, ఉద్వేగమూ పరవళ్ళుతొక్కుతోంది.

ఆమె కొండు పుస్తకం బొమ్మలు చూడటం అతను చూశాడు. సంతోషంతో ముఖం వికసింపలేదు

తేలు కుట్టిన పాము

కోపటం కనిపెట్టాడు. పట్టలేని ఆనందాన్ని, అంత గాని అనుభూతిని పొందటం అర్థం చేసుకున్నాడు.

ఆమె దాన్ని చూడటం పూర్తయింది. పుస్తకం పూర్తిగా చూసేవరకు ఆమె తల యెత్తలేదు. ఆమె పుస్తకం పూర్తిగా చూసేదాకా అతనూ తలెత్తలేదు. ఆమె ముఖం చూస్తూనే వున్నాడు

ఆమె తలెత్తిన మరుక్షణంలో అతను తలదించు కున్నాడు

ఆమె మళ్ళీ పుస్తకాన్ని చూడటంలో పూర్తిగా నిమగ్నురాలయింది.

ఆమె ముఖాన్ని, మార్పుల్ని నిరంతరం పరీక్షిస్తున్నాడు.

ఆమె తలెత్తింది.

చూపులు మరల్చుకొన్నాడు

పుస్తకం మూసుకొని లేచింది.

ఆమెవైపు చూశాడు.

దగ్గరగా వచ్చింది.

లేచి నిలబడాడు

పుస్తకం చేతిలో పెట్టింది.

ఇచ్చిన పుస్తకం పుచ్చుకున్నాడు.

ఒక బొమ్మను చూపింది.

చూపేబొమ్మ చూశాడు.

ఆ బొమ్మ ..ఒక యువతి ఒక యువకుడు . ఒక చిత్రభంగిమ.

ఆమె మునుపటి స్థలంలో పిల్ల ప్రక్కగా కూర్చుంది పుస్తకం చూశాడు ఆమెను చూశాడు బొమ్మ చూశాడు లేచాడు. కూర్చొనివుంది.

దగరకు పోయాడు రెండో బెడ్డుమీద కూర్చొ పెట్టాడు. లైట్లు ఆరిపోయాయి.

మరో నిమిషంలో వచ్చాడు

బెడ్డుమీద పుస్తకాలు నలిగిపోయాయి తీసి క్రింద పడేశాడు

ఆమె ఏదో చెప్పబోయింది.

అతను వినిపించుకో లేదు.

ఆమె ఏదో చెబుతోంది. చేతులతో సైగ చేస్తోంది లైట్లవైపు చూపింది.

అతను ఆమె చేతులవైపూ లైట్లవైపూ చూశాడు. అతనికేమీ అర్థంకాలేదు.

మళ్ళీ ప్రయత్నించింది.

అతను అర్థం చేసుకోవాలని ప్రయత్నం చేయటంలేదు

లైట్లవైపూ స్విచ్‌లవైపూ చేతులు చూపింది.

అతను ఆ వైపు చూశాడు

ఆమె అర్థంకానట్లు తల వూపింది.

మెల్లగా లైటు పట్టుకున్నాడు.

తల నీరసంగా ఆడించింది.

వచ్చి, చేతులు పట్టుకున్నాడు.

కాదన్నట్లు నెట్టింది

పోయి, స్విచ్ నొక్కాడు

ఉత్సాహంగా తల వూపింది.

వెయ్యి ఏనుగులబలంతో ఉత్సాహంతో లైటు స్విచ్ ఆఫ్ చేశాడు. వెంటనే వేశాడు ఆమె ముఖం వైపు చూశాడు. ముఖంలో యిష్టం లేకపోవటం స్పష్టం లైటు తగ్గించాడు

బెడ్డుదగరకు వచ్చాడు.

ఆమె లేదు!!!

చేతులతో తడిమాడు. పూర్తిగా వెదకాడు. ఆమె కన్పించలేదు.

లైటు వేశాడు.

మూడో బెడ్డుమీద పడుకొనివుంది. అటు చూశాడు సన్నగా నవ్వుతోంది

మళ్లీ లైటు తగ్గించాడు బెడ్డుదగ్గరకు పోయాడు. కూర్చున్నాడు పట్టుకున్నాడు. చేతిలో ఏ ముంది?

ఆమె లేదు!!

బెడ్డు గాలించాడు. చేతులకు తగలేదు..

లైటు వేశాడు.

తన పడకమీద పడుకొని నవ్వుతోంది సన్న సన్నగా, మెల్ల మెల్లగా, కొల్ల కొల్లగా.

లైటు తగ్గించివచ్చాడు.

బెడ్డుమీద చేయి వేశాడు. పిస్టలు దొరికింది. దూరంగా జాగ్రత్తగా పెట్టాడు. ఆమెకోసం చేతులు చాపాడు.

ఆమె లేదు!

లైటు వేశాడు.

లేచి నిలబడివుంది మూడు బెడ్డులమధ్య.

ఆమెవైపు చూశాడు. అతనివైపు చూచింది. కూర్చొనున్నట్లు ప్రవర్తించాడు. తన బెడ్డుమీద కూర్చుంది.

నవ్వాడు. వ్యంగ్యంగా హెచ్చరించాడు. ఇక తప్పించుకోదనుకున్నాడు.

లైటు వెలిగించాడు

బెర్తుమీదికి చూశాడు

ఆమె లేదు!!!

చేతులతో వెతికాడు. దుప్పటి పీకి చూశాడు ఆమె లేదు

లైటు తీశాడు.

వాడు బెర్తులమధ్య నిలబడివుంది.

పట్టుకున్నాడు లైటు వెలిగించాడు. తన పడక బెర్తుమీదికి తీసుకొచ్చాడు.

రైలు సాగిపోతోంది

కొంతసేపు పోయిన తరవాత . రైలు ఆగింది.

నిస్సత్తువగా లేచాడు మెల్లగా తూలుతూ పోయి లైటు తీశాడు. తిరిగివచ్చి బెర్తుమీద కూర్చున్నాడు

పడకమీద ఆమె పడుకొనివుంది. లేపాడు. లేచింది. పడుకున్నాడు. ఎదురు బెర్తు చూపించాడు.

పిల్ల క్రింద పసుపు తడివుంది పిల్ల ప్రక్కగా పిస్టల్ వుంది.

లేచిపోయి పిస్టలు వుచ్చుకొని తిరిగివచ్చి పడక మీద కూడా వాల్చాడు.

ఆమె పిల్లతో ఎదురు బెర్తుమీద పడుకుంది.

నిద్రపోతూ ఆమెవైపు చూశాడు. ఆమె నిద్రపోయిం దనుకున్నాడు నిద్రపోలేకూడదు ఆమె కూర్చుంది. అతను లేచాడు, కూర్చున్నాక అతనివైపు చూచింది అతను పర్సుతీసి, ఏదో నోటు ఆమె చేతిలో పెట్టాడు, తీసుకుంది. దాచుకుంది. ఆమె ముఖంలో సంతోషం చూశాడు

ప్రక్కకి కూర్చున్నాడు చేతులతో కొట్టింది. కాళ్ళతో కొట్టింది గోలగింది ఏడ్చింది ఇష్టంలేదు. ఎందుకో తెలియదు కోపంతో లేచిపోయి పడుకున్నాడు.

మెల్లగా కునుకులో పడ్డారు.

ఏదో స్టేషనులో రైలు ఆగింది.

నీవు దరిచినట్టు విచిత్రంగా మెలకువ వచ్చింది. లేచాడు ఎదురు బెర్తుమీద చూశాడు.

ఆమె లేదు!!!

వాకిటొకి పోయాడు. చూశాడు ప్లాట్ ఫారం మీదలేదు స్టేషనులో లేదు

ఆమె దూరంగావున్న ఓవర్ బ్రిడ్జి కొంతం దూరంగా కంగారుగా ప్రక్కగా బొగ్గు గుట్టల చేతు కతో కూడా లైటు చీకటోట, ఎటు బాగాను వెలుతుందో తెలియనిచోట, ఎదురుగా వచ్చే గూడ్సు షెడ్ వహారా వాలీసుని తప్పుకొని, చంకలోవున్న పిల్లతో ముగాకుకోలుక దాటుతోంది బాగాలి దాటింది. షెడ్ దాటింది. సెగ్నలుల నుంచి దూకింది. కాలు కొట్టుకుంది

ఎప్పట్నుంచి అక్కడ ఆ అపరుడు నిలబడి వుంటాడో గాని ఈమె కొట్టుకునేసరికి ఆమె ఎదురుగా వచ్చింది.

ఈమె రెండు నిముషాలసేపు ఏమీమాట్లాడింది ప్రక్క సేవలుగుతున్న మునిసిపాలిటీ లైటుసీసలో ఆమె మాట్లాడుతున్నట్లు అతను స్పష్టంగా గమనించాడు

ఆమె ఏమిటో అడిగింది. ఈమె నవ్వుతూ ఏమిటో చెప్పింది నవ్వుదొంతరలు వాళ్ల మధ్య చాలా ఎత్తుగా నిలచాయి

అతని కళ్ళు మెరిశాయి, విచిత్రంగా కదిలాయి. మెల్లగా నవ్వు పెదాలమీద కదిలింది. ఈ సారి!!! అను మానం లేదు

ఆమె ఎందుకో చేతులు చాపింది

ఈమె పిల్లని అందించింది!!

ఆ పిల కంపార్టుమెంటులో ఏడ్వలేదు. ఎందు కేడ్వలేదూ? ఎందు కేడుస్తుంది? ఏసలదు

ఆమె ఎందుకో చేయి చాపింది.

ఈమె తను యిచ్చిన నోటు ఆమె కిచ్చింది!!

గార్డు విజిల్ వూది జెండా వూపాడు.

ఆమె పిల్లను తీసుకొని నోటు దాచుకొని వెళ్ళి పోయింది.

ఈమె వెనుదిరిగి తను దిగివచ్చిన మునుపటి కంపార్టుమెంటు వైపు చూసింది.

ఆమె చూచింది

అతను చూశాడు

ఆమె రోడ్డుమీదికి పోయింది.

రైలు కూత వేసింది.

ఏదో టాక్సీ వచ్చింది. ఆమె రోడ్డుమధ్యకు పోయి ఆపింది

టాక్సీ ఆగిపోయింది. ఏమో మాట్లాడింది. ఎక్కి కూర్చుంది

రైలు బైలుదేరింది.

టాక్సీ సాగిపోతోంది.

రైలులోంచి చూశాడు

టాక్సీలోంచి చూచింది.

రెండూ రెండు ప్రయాణాలకు ప్రయాణమై వెళ్ళి పోయాయి.

కేలు కట్టిన పాము

తలుపు వేసి లోపలికి వచ్చాడు. పిస్టలు భద్రం చేశాడు. పడకమీద కూర్చున్నాడు

జేబుల్లో చేయిపెట్టి వెతికాడు,

పర్సు కనపడలేదు! పర్సు పోయింది!! అదీ తీసుకుపోయింది!!!

వక్కన వైకి తెరిచి లెదర్ బేగ్ బూతు తీసి చూశాడు. అందులో డబ్బు మాత్రం వుంది!

తిరిగివచ్చి పడకమీద కూర్చున్నాడు.

మరుక్షణంలో లేచి బయటికి చూశాడు ఏమీ కనిపించలేదు.

కొంచెం ఆలోచిస్తున్నాడు

డైరెక్టరు తీసి, డైరీ, నెంబరూ, చూసి సేవను వెతుకుతాడు!!

మరొక్కసారి ఆ సేవను వెతుకుతాడు. పేజ్ తెరిచాడు పేజ్‌మీద ఆ పేరున్నచోట పెన్సిల్‌తో గుర్తు చుట్టాడు!!

డైరీ చివరికి తీశాడు

పెన్సిల్‌తో ఏదో వ్రాశాడు నోసలుముడిచి నోసటిమీద అరచేతో రుద్దుకుంటూ కళ్లు మూసి కొంచెం సేపు ఆలోచించాడు మళ్లీ కొంచెం సేపు ఏమో వ్రాశాడు

సొరుగుల్లోంచి పెన్ను తీసి దాని క్రింద రెండుగీతలు గీశాడు అవి ఎర్రగీతలు!!

పెన్సిలుతో ఏదో వ్రాశాడు. ముఖం వికసించింది. మీసంమీద చేయి వేసుకొని ధీమాగా పచారు చేస్తున్నాడు.

సొరుగుల్లోంచి పెన్ను తీసి దాని క్రింద మూడుగీతలు గీశాడు అవి పచ్చగీతలు!!

డైరీ ఒకపుట తిప్పాడు తరువాత కాగితంమీద పుటకు పరిపడే పప్లకూర్పు వద్ద యింకుతో చేశాడు ప్లస్ మార్కు మామూలు మార్కుల్లో నాలుగు ఇంటు మార్కులు చేశాడు. ఆ మొత్తానికి రెండు మార్కులు దిద్దాడు ఒకటి పచ్చనిది మరొకటి ఎర్రనిది దాని క్రింద పెన్సిలుతో ఒక వాక్యం వివరణ వ్రాశాడు. మొదటిమాట తెలియగు ప్రశ్న చేసే సెక్ష్యల్ టూ వుంది ఆ తరువాత ప్లస్ యింటూ ప్లస్ శ్రీ అని వ్రాసి డైరీ మూశాడు

తెలుపు మాశాడు. రైలు లోయలోంచి కొండ ఎక్కుతోంది ఎదురుగా మరొక కొండలో రైలు పోయేందుకు సొరంగం వుంది.

తిరిగివచ్చి కూర్చున్నాడు. బయటకు చూస్తున్నాడు

రైలు సొరంగంలోంచి వస్తోంది!

చీకటి పడమటకు పారిపోయింది. తూర్పున తెలి రేఖలు ఉదయించాయి. చీకట్లు తెలవారాయి. తూర్పున ఉదయించాడు సూర్యుడు

సుప్తదీర్ఘిక

శ్రీ మల్లంపల్లి శరభయ్య

కొల విమ్మెయి, కరణములను
నలుగుల తెరు వడఁచి యే ననాదిమ నిద్రా
జలముల నంచులు మోవఁగ
నిలువు నిలువు దాఁక లోన నింపితి దీనిన్.

వివృత కరణ సరణి శివః జగత్ప్రీత్యయ
మలినవారి నిగిడి కలఁగు నేమొ
కొలను, విమల కమల కుముద కందప్రతా
నాభిరామ జరర మని తలంచి,

చిరతమో జలౌఘ శిశిర తమ స్పర్శ
మునిఁగి యణఁగె కరణములు తమంత
ఈఁద తాఁకి గూటియెద పులుంగుల వోలె
నెగయరాక తెలివియెల్లలందు.

అలవియగునె! నాకు నస్వప్నమౌ నిద్ర
విరియు నొక్కొ కమలవీధి యందు!
లయ విధాయి రయ చలత్ జలభ్రమములందు
వివృతవక్త్రి నక్ర విహ్యృతులందు.

అరిగి యరిగ్గి లోని కబ్జనాళాంతర
విమల గర్భశయ్య విశ్రమింతు
అలమి యచట నన్ను నస్వప్నమౌ నిద్ర
విరియుగాక కమల విపిన మిందు.

కారల్ మార్క్స్ ఆర్థిక సిద్ధాంతాలు

శ్రీ బులుసు వెంకటసుబ్బారావు

నవీన సామ్యవాదసిద్ధాంతానికి మూలపురుషుడు కారల్ మార్క్స్ అనే విషయం నిర్వివాదమైనది. ఈనాడు 'మేము సామ్యవాదులం, భారతదేశంలో సామ్యవాదం విశృంఖలనివారం చేసినవాళ్లే సర్వతోముఖాభివృద్ధి లభ్యం కాగలదు' అని పెద్దగా ఉపన్యసించేవా రెందరో మార్క్స్ ఆర్థికసిద్ధాంతాలను అసలు అవగాహన చేసుకోవడానికే ప్రయత్నించరు. 'కారల్ మార్క్స్ సిద్ధాంతాలప్రకారం రష్యా అభివృద్ధి చెందింది అలాగే మనదేశంకూడా పొందుతుంది. కాబట్టి మీ ఓట్లు మాకే అని' గట్టిగా కేకలు పెట్టడం తప్పితే మరేమీ తెలియనివారు నేడు ఆంధ్రదేశంలో చాలామంది ఉన్నారు మనం సామ్యవాదాన్ని బలపరిచేముందుగాని, లేక తూలనాడేముందుగాని మార్క్స్ సిద్ధాంతాలను అనమం విహంగమదృష్టితో నైనా పరిశీలించడం అత్యవసరం

మార్క్స్ బహుముఖప్రజ్ఞాధురీణుడు ఆయన ఒక గొప్ప తత్త్వవేత్త చరిత్రకారుడు సంఘసేవకుడు. ఆర్థికశాస్త్రజ్ఞుడు, రాజనీతిజ్ఞుడు, అఖండమైన తర్కప్రతిభ కలవాడు తనకు ముందుకాల పెట్టుబడిదారీ, సామ్యవాదాల, ఆర్థికవిజ్ఞాన సంప్రదాయం అంతా పరిశీలించి, తన భావములతో సమ్మిళితంచేసి ఒక అపూర్వమయిన నూతనతత్త్వాన్ని ఆయన సృష్టింపగలిగాడు ఈ తత్త్వం మహోత్తమమైనదని కాని దోషరహితమైనదని కాని ఎవరూ అనరు కాని అది ప్రదర్శించిన ప్రభావం అనల్పమైనది. సాంఘిక పురోభివృద్ధికి ఆయన ఒక నూతన పథకాన్ని తయారు చేసి తదాచరణకు ఎన్నో సలహాలు వెల్లడించారు ఆ పథకమే కమ్యూనిజం, సోషలిజం రూపాలను తాల్చిన సామ్యవాద స్వరూపం అతివిశాలము, కఠినము, అయిన ఆయనసిద్ధాంతం ఆయన అనుచరుల చేత విమర్శకులచేతకూడ కొంతవరకు అపార్థం చేసికోబడింది. ఈ ప్రణాళిక అంతా ఏదో పిచ్చిఊహ అని కొందరు విమర్శకుల అభిప్రాయం ఆయన శిష్యులు మార్క్స్ సిద్ధాంతాలు అనేకవిధాలుగా అర్థంచేసికొని అనేక తెగలుగా విడిపోయారు.

మార్క్స్ తత్త్వాన్ని పరిశీలించేముందు ఆయన జీవితవిశేషాలు ఒకసారి పరిశీలించి చూద్దాం జర్మన్ జాతి యూదీయులైనదంపతులకు మార్క్స్ జనించాడు. ఈయన తలిదండ్రులు ఆతరవాత క్రైస్తవ మతావలంబకులయ్యారు. జర్మన్ విశ్వవిద్యాలయాలలో చదివి ఈయన ప్రఖ్యాత జర్మన్ తత్త్వవేత్తఅయిన హెగెల్ సిద్ధాంతాలు జీర్ణించుకొని తత్త్వశాస్త్రంలో డాక్టర్ పట్టా సంపాదించాడు తరవాత కొన్నాళ్లు ఒక పత్రికాసంపాదకుడుగా పనిచేశాడు ఈయన విప్లవాత్మకమైన రచనలవలన ఆ పత్రిక నాటి ప్రష్యా నియంతలచే అణగద్రొక్కబడింది ఆ తరువాత తాను ప్రేమించిన జెన్నీ వాన్ వెస్ట్‌ఫెలన్ అనే జమీందారీ వంశానికి చెందిన యువతిని వివాహమాడి మార్క్స్ పారిస్‌కు పయనమయ్యాడు.

పారిసునగరంలో ప్రౌఢన్ మున్నగు విప్లవాత్మక సామ్యవాద రచయితల సాంగత్యం ఈయనకు లభించింది వారితో ఎన్నో విషయాలు చర్చించి వారి వాదాలు ఖండించాడీయన. వారి సిద్ధాంతాలు, విధానాలుకూడ లోపభూయిష్టంగా కనిపించాయి మార్క్స్‌కు

ఆ సమయంలోనే మార్క్స్‌కు జీవితాంతము అత్యంతాప్తుడుగా తోడునీడగా మెలిగిన ఫ్రెడరిక్ ఏన్‌జల్స్‌తో పరిచయం కలిగింది మాన్‌ఛెస్టరులో బట్టలమిల్లుల అధికారి, కోటీశ్వరుడు అయిన ఒక ఆసామీకి పుత్రుడు ఏన్‌జల్స్ పిమ్మట పత్రికలలో విప్లవాత్మకమైన వ్యాసాలు చూసి ప్రష్యాప్రభుత్వ నిరంకుశ దీర్ఘహస్తం మార్క్స్‌ను అణచివేయ యత్నించింది. మార్క్స్ ఫ్రాన్సునవదలి బెల్జియంలో స్థిరపడ్డాడు

పందొమ్మిదవ శతాబ్దంలో నాలుగవ దశాబ్దం చాలా విప్లవాత్మకమైనది 1848 లో ఫ్రాన్సులో చాలా అలకల్లోలాలు జరిగాయి లూయీ ఫిలిప్స్ చక్రవర్తి పదవీచ్యుతుడు అయ్యాడు విప్లవజ్వాలలు జర్మనీఅంతటా అలముకున్నాయి దానికి తోడు నిరుద్యోగంతోను, వేతనాల తగ్గింపులతోను బాధపడుతున్న కార్మికులు తిరుగుబాటుకు సిద్ధమయ్యారు. అన్ని వర్గాలలోను ప్రభుత్వంమీద అవిశ్వాసం, అసంతృప్తి, ప్రబలాయి. "న్యాయసంఘము" అనే రహస్యమైన అంతర్జాతీయసంస్థ కార్మికులను కూడగట్టుకొని విప్లవానికి నాయకత్వం వహించడానికి పూనుకొన్నది. తన ఆశయాలు, విప్లవసిద్ధాంతాలు,

గ్రంథస్థం చేయవలసిందిగా మార్క్స్‌ను, ఏంజెల్స్‌ను ఆ సంఘం కోరింది. దానిఫలితమే విశ్వప్రఖ్యాతమైన "కమ్యూనిస్టు మేనిఫెస్టో"

కార్మికులకు, పెట్టుబడిదారులకు నడుమనున్న కలహాన్ని విశదీకరించి, ఈ సమరంలో అంతిమ విజయం కార్మికపక్షానిదేనని, ఈ విజయసిద్ధితో, ఉత్పత్తి సాధనాలన్నీ కార్మికులకు లభించి స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు నెలకొల్పబడతాయని ఈ గ్రంథం వ్యక్తంచేసింది. విశ్వకార్మికులంతా ఏకమై పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని నాశనంచేసి పురోభివృద్ధి సాధించవలసిందిగా కోరింది.

కాని అన్నింటికన్నా ఆశ్చర్యకరమైన విషయమేమంటే, ఈ సాంఘిక విప్లవంవలన ఏ లాభాలు వస్తాయని మార్క్స్ కార్మికులకు ఆశ పెట్టాడో అవన్నీ ఏ విప్లవం లేకుండానే పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ లక్షణంగల దేశాలు సాధించగలిగాయి. అమెరికాలోని కార్మికుడు కమ్యూనిస్టు చైనాలోని కార్మికుని కన్న సౌఖ్యంగా ఉన్నాడనడం అతిశయోక్తి కాదు. అయితే అట్టి సౌకర్యాలు పెట్టుబడిదారీ దేశాలలో ఎన్నటికీ కలగజాలవని మార్క్స్ సంపూర్ణంగా విశ్వసించాడు. అయితే ఆ నాటి గతకాల పరిస్థితులు ఆయన సిద్ధాంతాన్ని బలపరిచాయి.

అటుపిమ్మట త్యాగంలోనే విరోధాలలో విప్లవాలు మాటు మణిగిపోయాయి. నాగరిక వర్గాలు తిరిగి అధికారంలోనికి వచ్చాక అంగుడలవ మార్క్స్ బెల్జియం విడిచిపెట్టి లండను ప్రయాణమయ్యాడు. ఆయన శేషజీవితమంతా లండను మహానగరంలోనే గడిచింది. "కమ్యూనిస్టు మేనిఫెస్టో"లోని సిద్ధాంతాలు, బలపరుస్తూ, విశాలంగా నూతన సిద్ధాంతాలు ప్రతిపాదిస్తూ ఆయన ఇక శేషజీవితం అంతా అక్కడ గడిపాడు. ఆ కాలంలోనే ఆయన "పెట్టుబడి" (Das Kapital) అనే ఉద్గ్రంథం రచించాడు. ఆయన రచించిన తర్వాత ఏంజెల్స్ ఈ గ్రంథం మూడుభాగాలు, 1895 నాటికి ముద్రించాడు. మార్క్స్ మూలసిద్ధాంతాలన్నీ మొదటిభాగంలో సంగ్రహీకరింపబడినాయి.

ఇక మార్క్స్ ప్రతిపాదించిన ఆర్థికసిద్ధాంతాలు పరిశీలిద్దాం.

మార్క్స్ అంతటి విప్లవ రచయితకూడా కొంతవరకు సాంప్రదాయకులయిన ఆర్థికశాస్త్రజ్ఞుల అడుగుజాడల్లోనే నడవడం గమనార్హం. ఈ విషయాన్ని "కేపిటల్" రుజువుచేస్తుంది. సాంప్రదాయిక శాస్త్రజ్ఞులవలెనే మార్క్స్‌కూడా కొన్ని ప్రాథమిక విషయాల పరిశీలనవలన, ఆలోచనాశక్తివలన మూలసూత్రాలను గ్రహించే తార్కిక విధానాన్ని అవలంబించాడు. అందువలన మనం మార్క్స్ సిద్ధాంతాలను విమర్శించాలంటే తదాధారభూతమైన సాంప్రదాయిక విజ్ఞానాన్ని విమర్శించాల్సివున్నమాట. మార్క్స్ సిద్ధాంతాలు దోషభూయిష్ఠములైతే సాంప్రదాయిక సిద్ధాంతాలుకూడా కొంతవరకు దోషభూయిష్ఠములే. ఆయన ఉపయోగించిన తార్కిక విధానం అసంబద్ధ విషయాలను దాటితే, సాంప్రదాయిక విధానంకూడా కొంతవరకు అట్టిదే అయి తీరాలి. అన్నివిధాలా మార్క్స్ సాంప్రదాయిక ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తే. కాని ఈయనకు వారికీ భేదం ఒక్కటుంది. తమ విజ్ఞానాన్ని, తార్కిక ప్రతిభను వారు పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని బలపరచేందుకు ఉపయోగిస్తే, మార్క్స్ ఆ వ్యవస్థ నాశనంచేయడానికి ఉపయోగించాడు!

తన పూర్వులవలెనే మార్క్స్, వస్తువుల విలువలు వానిని తయారుచేయడంలోని శ్రమపై ఆధారపడి వుంటాయని విశ్వసించాడు. దీనినే శ్రమసిద్ధాంతం (Labour Theory) అంటారు. రికార్డో మున్నగు ప్రఖ్యాత ఆర్థిక తత్త్వవేత్తలు ఈ సిద్ధాంతాన్నే బలపరిచారు. రికార్డో శ్రమసిద్ధాంతానికి క్రొత్తగా చేర్చిన అంశం ఒకటుంది. అదేమంటే ఈ శ్రమ సాంఘికోపయోగకరంగా ఉండాలని. మారకపు విలువ, గిరాకీ ఎక్కువైనకొలది ధనరూపకంగా మార్చాలి. ఈ ద్రవ్య వ్యవహారంలో చాలా చిక్కులు ఉన్నాయి. మార్క్స్ మారకపు విలువల సిద్ధాంతం ప్రకారం ఒకడు కొంత ధర పెట్టి ఒక వస్తువు కొన్నట్టైతే, ఆ వస్తువులోనున్న నిక్షిప్తమైన సాంఘికోపయోగకరమైన శ్రమపరిమాణాన్ని కొన్నాడన్నమాట!

కాని పెట్టుబడిదారుని (Capitalist) పట్ల ఈ సిద్ధాంతం వర్తించదు. వస్తువులను అతను తన స్వంత ఉపయోగానికి అంటే వాడుకోవడానికి కొనడు. అధికమయిన ధరకు విక్రయించడానికి కొంటాడు. ఉదాహరణకు, ఒక మిల్లుయజమాని, మిల్లు, యంత్ర పరికరాలు, పారిశ్రామికుల "శ్రమ" కొనడానికి వెచ్చించిన మొత్తం ధర, ఆయా పరికరాలలో నిక్షిప్తమైన శ్రమ పరిమాణం, పారిశ్రామికుల శ్రమ పరిమాణం కలిపితే వచ్చే మొత్తానికి సమానమౌతుంది. అతను తయారుచేసే ఉత్పత్తిని ఈ మొత్తం కన్నా ఎక్కువ ధరకు అమ్ముతాడు. తాను ఖర్చుచేసిన దానికంటె అధికభాగాన్ని అతను విక్రయం ద్వారా పొందుతాడు. ఈ అధికభాగమే అతని లాభభాగము. ఈ మిగులునే మార్క్స్ "సర్‌ప్లస్ వేల్యూ" అని వ్యవహరించాడు.

కారల్‌మార్క్సు ఆర్థిక సిద్ధాంతాలు

ఇక మార్క్సు వేతన సిద్ధాంతం (Theory of wages) కూడా సాంప్రదాయిక పంథాలోనే సాగి పోయింది. కార్మికుడు సరిగ్గా బ్రతకడానికి అంటే చనిపోకుండా ఉండేందుకు తగు మాత్రం వేతనాన్ని పెట్టుబడిదారునివలన పొందుతాడు. అంతే కాని తాను ఉత్పత్తి చేసిన దానికి పూర్తి విలువను పొందజాలడు. అతని శ్రమవలన వచ్చిన లాభభాగము పెట్టుబడిదారుడు తీసుకుపోతాడు. ఈ విధంగా శ్రామికుని అన్యాయం చేసి అతనికి చెందవలసిన మిగులు తానే తీసుకుంటాడు పెట్టుబడిదారుడు. మార్క్సు దృష్టిలో ఇది ఒక విచిత్రమైన సాంఘిక దౌర్జన్యము. క్రింది ఉదాహరణము మార్క్సు భావాన్ని వెల్లడిస్తుంది. కార్మికుని కొన్ని కనీసపు వేతనము విలువ శ్రమదృష్ట్యా చూస్తే ఒక అర్థరోజు శ్రమ పరిమాణానికి సమానమనుకుందాం. అంటే పెట్టుబడిదారుడు ఒక అర్ధదినపు పరిమాణముగల శ్రమ కనీసపు వేతనరూపంలో శ్రామికునికిస్తూ ప్రతిఫలంగా ఒక పూర్తి రోజు శ్రమ ఫలితమైన వస్తువు పొందుతాడు. శ్రామికుని ప్రయాసతో ముందున్న గంటల ఉత్పత్తి పరిశీలనంగా మారిన యాంత్రిక సాధనలను పెట్టుబడిదారుడు ప్రవేశపెట్టినప్పుడు గణనీయంగా ఉత్పత్తి రెట్టింపైనా, అతను వేతనాలను మాత్రం ఏవిధంగానూ పెంచడు. లాభభాగాన్నంత తనకే అట్టిపెట్టుకొంటాడు. తిరిగి ఈ లాభమంతా ప్రోగుచేసినదాన్ని పెట్టుబడిగా తయారుచేసాడు. కార్మికులను పెద్దఎత్తుగా అన్యాయం చేసి లాభాలను అందరికి పోయినటికే పెట్టుబడి దాన్ని మార్క్సు ఈసడించాడు. నిలుపడదు. ఇలాగని మార్క్సు పెట్టుబడిని, యాంత్రిక పరిశ్రమను, శ్రామికులను నిరసిస్తున్నాడని తలచరాదు. కాని ఈ ఉత్పత్తి సాధనాలను పెట్టుబడిదారుని స్వంత ఆస్తిగా పరిగణింపరాదని ఆయన వాదం. ఈవిధంగా సాంప్రదాయిక మార్కెటు విలువల సిద్ధాంతాన్ని, వేతన సిద్ధాంతాన్ని తన భావాలతో సమన్వయించి పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థపై ఆయుధంగా ఉపయోగించాడు మార్క్సు.

ఇటువంటి ప్రయత్నాన్ని మార్క్సుకు ముందు చేసి కొంత విజయం సాధించినవాడు జోహాన్ కార్ల్ రాడ్ బెర్టస్ (1805-1875) అనే జర్మన్ అర్థశాస్త్రవేత్త. అయితే మార్క్సు అంత స్పష్టంగాను, విస్తృతంగాను, కార్యక్రమంగాను ఈయన సిద్ధాంతీకరించలేక పోయాడు.

చారిత్రక పరిణామాన్ని గురించి మార్క్సు వెలుబరించిన భావాలు అతను హెగెల్ తత్వప్రభావానికి ఎంతగా లోనయ్యాడో విదితం చేస్తాయి. హెగెల్ తత్వ ప్రకారం మానవసంఘ పరిణతి ద్వంద్వ విరుద్ధ పరస్పర సంఘట్టన పూర్వకమైనది. మూలంగా ఈ తత్వాన్నే తీసుకొని చారిత్రక పరిణామానికి ప్రయోగించాడు మార్క్సు. దీనికే ద్వంద్వ సంఘర్షణాత్మక భౌతిక వాదము (Dilectical materialism) అని పేరు. ప్రథమంగా ఒక సంఘము క్రింద ఏర్పడి మానవులు పరస్పర సహకారంతో మెలగేవారు. స్వేచ్ఛా సమానత్వాలు ఆ ఆదిమ సంఘంలో నెలకొని ఉండేవి. కాని కాలక్రమేణ ధనం, అధికారం హస్తగతం చేసుకునే ప్రయత్నంలో తగాదాలు, కొట్లాటలు, పరస్పర వైషమ్యాలు ఏర్పడినాయి. ఆ సంఘం అనేక తెగలుగా విడిపోయింది. ఈ తెగలు ఒకదానితో ఒకటి పోరాటం సలిపి కొల్లగొట్టేవి. శాంతి సమానత్వాలు నాశనమయ్యాయి. యుద్ధ పరికరాలు, యంత్రాలు కనుగొనబడ్డాయి. పూర్వపు శాంతి కోమలత, సర్వోద్ధరణ పరాయణత్వం అడుగంటాయి. తదనుగుణమైన సాంఘిక పరిస్థితులు దానితో ప్రబలము కాజొచ్చాయి.

ఈ విధమైన కల్లోలాన్ని, దౌర్జన్యాన్ని పోగొట్టడానికి మారిన సంఘ, మారిన భావాల అవసరం. దౌర్జన్యంవలన, కల్లోలంవలన లాభపడేవారు ఏ మార్పులను అంగీకరించక ప్రాత విధానాన్నే బలపరచారు. కాని వారి దౌర్జన్యాలకు, అన్యాయాలకు బాధపడే కార్మికులు ఎంతో కాలం సహనంగా ఉండలేరు. పరస్పర విరోధులయిన ఈ రెండు తెగలకు కలహం సంభవించింది. ఈ పరిస్థితి క్రమంగా తీవ్ర సంఘర్షణకు దారితీసి అంతంలో ఒక నూతన సాంఘిక వ్యవస్థను జనింపచేస్తుంది. తరతరాలుగా తమను పీల్చి పిప్పి చేస్తున్న పెట్టుబడిదారుల నిరంకుశత్వంనుండి విడివడి శ్రామికులు తమకు సౌఖ్యకరమైన నూతన రాజ్యాంగాన్ని, నూతన సాంఘిక నియమావళిని తయారు చేసుకుంటారు.

ఇదంతా చాల శాస్త్రీయమైన భావమని మార్క్సు విశ్వసించాడు. డార్విన్ పరిణామ సిద్ధాంతం వలెనే ఇది అతిశాస్త్రీకము, అతిసహజము అయిన సిద్ధాంతమని ఆయన అభిప్రాయం. సాంఘిక పరిణామము ఏదో ఒక్క నేలలో జరిగిపోయేది కాదని, అది చరిత్రగమనం వలన సిద్ధించేదని మార్క్సు విశ్వసించాడు. ఈవిధమైన శాస్త్రీయ తర్క ప్రధానమైన తన సామ్యవాద సిద్ధాంతానికి ఒక ప్రత్యేకత కలిగించి అంతకుముందున్న భావాలను మించినదని మార్క్సు పేర్కొన్నాడు.

ఈవిధమైన చారిత్రక పరిణామాన్ని విస్మరించి ఏదో ప్రత్యేకమైన విధానాన్ని గురించి కలలుకనే తత్వజ్ఞులను మార్క్సు తీవ్రంగా నిరసించాడు. చారిత్రకంగా పరిస్థితులు పరిపక్వస్థితిలోనికి రానిదే ఏదో విధానాన్ని లేవదీసే ప్రయత్నాన్ని కాల

ద్రోయమని మార్క్స్ తన జీవితంలో ఎన్నడూ ఉపదేశించలేదు. ఐతే ఆ పరిపక్వస్థితి వచ్చినతరువాత అహింసాయుతంగా పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని తొలగిద్దామంటే సాధ్యమయే విషయం కాదని ఆయన ఊహ. ఆ పరిస్థితులలో తరతరాలుగా దుర్దశలో ఉన్న కార్మిక వర్గమంతా తిరుగుబాటుచేసి విప్లవంలో విజయాన్ని సాధిస్తుంది. పెట్టుబడిదారీ విధానానికి ప్రారంభంలోనే పతనం ఎన్నటికీ సంభవించదు. దాని ఉచ్ఛస్థితి వచ్చిన తరువాత దానివలన అన్నీ కష్టనష్టాలే కాని ఏమీ ఉపకారం లేదని ప్రజలు తెలిసికొన్న తరువాతనే దానికి పతనం సంభవిస్తుంది. ఈవిధంగా పెట్టుబడిదారీ విధానపు పతనము, కార్మిక రాజ్యాంగవ్యవస్థ నిర్మాణము చాలసహజంగా, పరిణామక్రమంగా జరుగుతాయి.

ఈ పరిస్థితులలో సామ్యవాద నాయకుల కర్తవ్యం ఏమిటోకూడ మార్క్స్ ఉపదేశించాడు. కేవలం కార్మికవర్గానికి వారిబాధలకు హేతువేదో తెలిపి వారి తిరుగుబాటుకు సర్వవిధాల చేయూతనొసగి వారికి తగు సలహాలనివ్వడమే నాయకుల కర్తవ్యం.

తన సిద్ధాంతాల శాస్త్రీయతను నిరూపించుకొనడానికి అవి ఆచరింపబడితే ఏమిజరుగుతుందో ముందుగానే సూచించాడు కార్ల్‌మార్క్స్. కార్మికులసంఖ్య క్రమముగా పెరిగిపోవడం, పెట్టుబడిధనమంతా కొందరు వ్యక్తులహస్తాలలో కేంద్రీకృతం కావడం ప్రథమంగా జరుగుతుంది. కార్మిక వర్గానికీ ("Proletariat") పెట్టుబడిదారులకు నడుమ సంఘర్షణ వృద్ధి అవుతుంది. ఈ సంఘర్షణలో కార్మికవర్గం రెండువిధాలుగా విజయాన్ని సాధింపవచ్చును. ఒకటి ప్రజాస్వామ్య పద్ధతులద్వారా ఎన్నికలలో గెలిచి అధికారాన్ని హస్తగతం చేసికొనడం, రెండవది విప్లవాన్వితంగా పెట్టుబడిదారులను సంహరించడం. ప్రశాంత మార్గంద్వారా విజయం ప్రజాస్వామ్య దేశాలలో జరగడానికి కొద్దిగా అవకాశం ఉందని మార్క్స్ సూచించినప్పటికీ, ఆ విధానంపైన ఆయనకు నమ్మకం లేదు.

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ పరిపక్వమువందినకొలదీ కార్మికవర్గమునకు కష్టనష్టాలు ఎక్కువౌతాయని మార్క్స్ తెలియజేశాడు. క్రమంగా పెట్టుబడిదారులు అధికలాభాలనాశించి శ్రామికుల వేతనాలను తగ్గించి, వారుచేయవలసిన పనిని కష్టతరం చేస్తారు. రానురాను ఉత్పత్తి పెరిగిపోవడం, గిరాకీ తగ్గిపోవడం సంభవిస్తుంది. తమవద్ద పెరిగిపోతూన్న పెట్టుబడిధనంతో లాభాలకోసం తహతహలాడే ధనికులు ఏమిచేయాలో తోచక ఈ విధానాన్ని అన్నిరంగాలకు వ్యాపింపచేస్తారు. వ్యవసాయంలోకూడా ఈవిధానం ప్రబలమౌతుంది. భూములంతా కొంతమంది పెట్టుబడిదారుల వశమై రైతులంతా కేవలం కార్మికులౌతారు. ఈ రంగంలోకూడా పెట్టుబడి హెచ్చైన కొలదీ లాభాలు తగ్గిపోతాయి. ఈవిధంగా ఒకవంక నిర్విరామంగా ప్రోగుపడుతున్న పెట్టుబడి ధనం, తీవ్రంగా పడిపోతూన్న గిరాకీ —వీనికితోడుగా ఆర్థికరంగంలో తీవ్రసంచలనం కలిగించే పోటులోట్లు ఎక్కువై క్లిష్టపరిస్థితులకు దారితీస్తాయి. కార్మికవర్గం సహనం పూర్తిగా కోల్పోయి అఖండవిప్లవానికి ముందంజవేస్తుంది. ఆ మహావిప్లవ సంగ్రామరంగంలో పెట్టుబడిదారులు సంపూర్ణంగా నాశనం చేయబడతారు. అధికారం, ధనం, అన్నీ కార్మికుని వశమౌతాయి. ఈ విధంగా, తనలో అంతరంగికమైన తీవ్రమైన దోషాలమూలంగానే పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ దారుణాంతం పొందుతుంది. అంతా సహజ చారిత్రక పరిణామం. దీనినెవరూ ఆపలేరు. ఇదే భవిష్యత్తునుగూర్చిన మార్క్స్ ఊహాచిత్రం.

పెట్టుబడిదారీ విధాన వినాశనం, కార్మికపక్ష విజయం సిద్ధింపబడినతరువాత విశ్వశాంతి, మహాసౌఖ్యం—ఇంకా ఏవేవో వాటంతటవే కలుగుతాయి అని అనడమే కాని తత్సాధనకు ఏ నిర్దిష్ట ప్రణాళికను మార్క్స్ సూచింపలేదు. ఆ స్థితిలో రాజ్యాంగాన్నిగూర్చి, ప్రభుత్వాన్నిగూర్చి, ఆయన కొంతవరకే పేర్కొన్నాడు. అప్పుడు కార్మికపక్ష కార్యనిర్వాహకవర్గమే ప్రభుత్వంగా వ్యవహరింపగలదట. విరోధిపక్షం సర్వనాశనమవడంవలన దీనికి సర్వనియంతృత్వాధికారాలు వస్తాయి. దీనినే మార్క్స్ కార్మికపక్ష నియంతృత్వము ("Dictatorship of the proletariat) అని వ్యవహరించాడు. కాని ఈ నియంతృత్వంకూడ అట్టేకాలం ఉండదు. సంపూర్ణమైన సామ్యవాద స్థితి రాగానే ఈ రాజ్యాంగమంతా దానంతటదే సహజంగా అదృశ్యమౌతుంది. తిరిగి ప్రజలలో స్వేచ్ఛా సమానత్వాలు, పరస్పర సహకారం తలెత్తుతాయి. వర్గవిభేదాలు, పరస్పర కలహాలు లేని ఆ కార్మిక మహావ్యవస్థలో మానవుడు సర్వసుఖాలననుభవిస్తాడు. ఈ విధమైన ఊహాచిత్రమే కాని ఒక విధమైన నిర్దిష్ట ప్రణాళికను మార్క్స్ సూచింపలేదు. సామ్యవాద వ్యవస్థలో ఫలవిన్యాసం ఏ విధంగా జరుగుతుంది? పెట్టుబడి ఏ రంగాలలో ఏ పద్ధతులలో ఉపయోగింపబడుతుంది? ద్రవ్యోల్బణాది దుష్ఫలితాలు ఏ విధంగా అదుపులో పెట్టబడతాయి? ద్రవ్యము, లాభములు ఏ పరిమాణాలలో పంపకం చేయబడతాయి? అనే ప్రశ్నలకు మార్క్స్ సమాధానం సూచింపనైనా లేదు. అయితే ఆయన సిద్ధాంతాలవలన కార్మిక పక్షానికి ఒక గొప్ప ఆధారం లభించింది. ఏ విధంగా వ్యవసాయ దారులకు ఫ్రెంచి ఫిజియోక్రాట్ ఆర్థిక విజ్ఞా

కారల్ మార్క్స్ ఆర్థిక సిద్ధాంతాలు

ములక్ష్మి చేయూత కొనసాగిందో, ఏ విధంగా పెట్టుబడి దారులకు సాంప్రదాయక ఆర్థిక శాస్త్రజ్ఞుల సిద్ధాంతాలు ప్రోత్సాహాన్ని కలుగజేశాయో, అట్టి విధంగానే కార్మిక పక్షానికి మార్క్స్ రచనలు అధిక బలాన్ని చేకూర్చాయి.

ఈ విధంగా మార్క్స్ ఆర్థిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాలను సింహావలోకనం చేసుకొన్న పిదప తత్ప్రయోగాని కత్వాన్ని పరిశీలిద్దాం

ఏ ఆర్థిక సిద్ధాంతాలను అంశగా చేసికొని మార్క్స్ శిష్యులు సామ్యవాద తత్త్వాన్ని విప్లవాత్మకంగా ప్రపంచ విస్తృతం చేయాలని నడుము కట్టుకున్నారో, ఆ తత్త్వంలోనే అతి ప్రాథమికమైన దోషం ఉండడం గమనార్హం.

మార్క్స్ సగర్వంగా నిర్ధారించి అతి శాస్త్రీయమని చాటిన చారిత్రక పరిణామ వాదము అసత్యమైంది. ఆయన ఊహించినట్లు, పెట్టుబడిదారీ విధానం ఎంతో పరిపక్వస్థితినందిన అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములవంటి దేశాలలో సహితం వ్యవసాయం పారిశ్రామికం చేయబడి కొద్దిమంది పెట్టుబడి దారుల హస్తాలలో భూమంతా కేంద్రీకరింప బడ లేదు. పైగా, ఆయా దేశాలలో ప్రభుత్వాలు చేసిన భూసంస్కరణములవలన వ్యవసాయరంగంలో అనేక మార్పులు వచ్చాయి. భూమి కొలదిమంది పెట్టుబడి దారుల చేతులలో కేంద్రీకరింపబడటానికి మారుగా శాసనములవలన ఎంతగానో వికేంద్రీకరింపబడి చిన్న చిన్న రైతులను ఆర్థికపటుత్వం కలిగించింది. ఈ విధంగా జరగగలదని మార్క్స్ మేధాశక్తి ఊహాతీతమైంది.

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ పురోగమించినకొలదీ, కార్మికుల సంఖ్య అత్యంతాధికమై అన్ని వర్గాలను అధిగమిస్తుందని మార్క్స్ ఊహించాడు. కాని చరిత్ర గమనం దీనినికూడ అసత్యమని నిరూపించింది. కాల క్రమాన వృత్తి విద్యల మూలంగాను, చిన్న చిన్న వర్తకములమూలంగాను, ఇతరమైన ఉపాధులమూలంగాను జీవనాన్ని సాగించేవారి సంఖ్య పెరుగుతోందే కాని దేశమంతా కార్మికులలో నిండిపోవటం లేదు.

కార్ల్ మార్క్స్ ఊహాచిత్రణంలో అన్నిటికన్నా ముఖ్యమైన దోషము పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ వృద్ధి చెందినకొద్దీ కార్మికుల కడగండ్లు అధికమౌతాయని మార్క్స్ చేసిన వర్ణనమంతా అతిశయోక్తి! అది కొన్ని ఆధునిక పెట్టుబడిదారీ దేశాలు నిరూపించాయి. బాగా వృద్ధిచెందిన పెట్టుబడిదారీ దేశాల్లో మార్క్స్ చెప్పినట్లు వేతనాలు తగ్గిపోయి, కార్మికులంతా కడగండ్ల పాలు కాలేదు. వారి జీవనప్రమాణాలు రోజు రోజుకీ పెరుగుతున్నాయి అమెరికావంటి పరిపక్వ స్థితి నందిన పెట్టుబడిదారీ విధానము గల దేశాలలో స్వంతకార్లలో సుఖంగా తిరిగే కార్మికులను చూస్తే మార్క్స్ ఊహాచిత్రం ఎంత వాస్తవికతా రహితమైనదో తెలుస్తుంది.

ఇక మార్క్స్ పరిణామ సిద్ధాంతంలో మరొక ఘోరమైన అసత్యాంశం ఒకటి ఉన్నది—కార్మిక విప్లవం, బాగా పరిపక్వత నందిన పెట్టుబడిదారీ దేశము లందే సంభవిస్తుందని ఆయన ఊహ. ఇదికూడా సత్య దూరమని చరిత్ర నిరూపించింది. పందొమ్మిది వందల పదిహేడవ సంవత్సరం నాటికి రష్యాగణంలో పెట్టుబడిదారీ విధానం అసలు ప్రారంభదశలో నయినా ఉందా అన్న విషయం సందేహాస్పదం. అల్లాగే విప్లవం నాటికి చైనాలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి ఏమాత్రం లేదు. ఈ దేశాలలో విప్లవాలను రాజకీయ విప్లవాలంటే కొంత సబబుగా ఉంటుంది! ఇంక అటు వంక బాగా పరిపక్వ స్థితిలోనికి వచ్చిన పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థలలో—ఉదాహరణకు అమెరికాలో అసలు సామ్యవాద మహావిప్లవ ప్రసక్తే లేదు!

ఈ దోషాల నటుంచి ఆర్థికశాస్త్ర విజ్ఞానిగా కారల్ మార్క్స్ స్థానం పరిశీలిద్దాం. కార్మికుల కష్టాలను చూచి అత్యాగ్రహంగా వ్రాసిన ఆయన విప్లవాత్మకమైన వ్యాసాలు, గ్రంథాలు, పటుతర రాజకీయ మహాప్రభంజనాలను సృష్టించాయి. ఆయన సిద్ధాంతాల ఆధారంగా చేసికొని అనేక నూతన రాజకీయ పక్షాలు వెలిసి చాలా అలజడి కలిగించాయి. అయితే ఈ విప్లవాలు ఆర్థికశాస్త్ర రంగంలో ఏమాత్రం నూతన వికాసాన్ని కలిగించలేకపోయాయని తెలుపవచ్చును. సాంఘిక పరిణామ విజ్ఞానానికి మార్క్స్ సిద్ధాంతం ఒక అమూల్యమైన చేర్పు. అయినప్పటికీ కేవలం ఆర్థికశాస్త్ర దృష్ట్యా దానికి అంత గొప్ప విలువ లేదు. మార్క్స్ ప్రతిపాదించిన మారకపు విలువల సిద్ధాంతం, వేతన సిద్ధాంతం—అన్నీ కూడా ప్రాచీన శాస్త్రజ్ఞులు చాలావరకు కూలంకషంగా చర్చించినవే కాని క్రొత్త వేమీ కావు.

ఈ విధంగా విమర్శిస్తే మయిన ఆర్థికశాస్త్ర దృష్టితో చూస్తే కార్ల్ మార్క్స్—స్మిత్, రికార్డో, మార్షల్ మొదలైన ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తల తరహాకు చెందిన ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త కాదని చెప్పవచ్చును.

మొక్కుబడి

'మంజీర'

వనపతి నాయుడుగారిని గురించి, అందరు ఆ నేక విధాల చెప్పుకుంటూంటే ఈ పెద్దమనిషి గురించి చెప్పేటప్పుడు, నా పాతికేళ్ళ హిందూదేశపు తనముఖం చాటంత చేసుకొని, ఆయన చాలా మంచివాడనిన్నీ, ఆయనకు ఆయనే సాటి అనిన్నీ అలాంటి ఘనుణ్ణి మరొకణ్ణి తన జీవితంలో చూడలేదనీ, చూడబోడనీ, కొంచెం ఆవేశపడిపోతూ చెప్పాడు. ఇంత పాతికేళ్ళ హిందూదేశం అంత గొప్పగా చెప్తూంటే కాబోలు అనుకున్నాను. కాదనడానికి దమ్ములేదు సరికదా, వాడు నా చెవి నులిమి పుణ్యపురుషుని కొనియాడగల అర్హతలన్నీ హిందూదేశం రూపాలుగా లేవని చెప్పడంచూస్తే "ఇంత దుర్మార్గుడా!" అనిపిస్తుంది. మొత్తంమీద ఆయన మంచివాడు, మంచివాడని, పెద్దమనుష్యులు చెప్పినా, ఆయన్ని మరొకరు మనుష్యులు ఎంతో చెడువాడంటూ వాపోవడం వింటూంటే యీ మంచిచెడ్డల కేమయినా అర్థముందా అనిపించేది. ఈ పైనిన యీ చెప్పే ప్రాతిపదికగా తీసుకుని యోచిస్తే, ఒక నిర్దిష్టమయిన పరిస్థితులలో ఉన్న ఒక వ్యక్తి దృష్టిలో ఏదయితే మంచిదో, అది మరో పరిస్థితులలో ఉన్న ఇంకొకరి దృష్టిలో చెడుగా కనిపిస్తుంది. నాయుడు చేసే యీ వస్తువు చెడ్డది, యీ పని మంచిది అని స్థిరం పరచలేము. అందుచేతనే కాబోలు నాయుడుగారిని గూర్చి నేను ఏ అభిప్రాయానికీ రాలేకపోయాను. ఆయన మంచిచెడ్డలు గ్రహించాలంటే, ఆయన సంగతి సందర్భాలు గ్రహించాలి.

వెంట్రుకలన్నీ తెల్లగా నెరిసిపోయి, కళ్ళకు కులోచనాలలంకరించినా, మనిషి పిడుగులాగుంటాడనడానికి సందేహంలేదు. మాటలాడుతూంటే పిట్టలు నిప్పులు క్రక్కవు! చాలాకాలంగా గుమాస్తాపని చేస్తున్నాడు. ఎప్పుడూ ఒకటే వేషం. ఆ [illegible] పంచకట్టు, లాల్చీ, చిన్నకోటూ ఆయనా, నడుస్తూంటే నాలేస్తుంది. ఆయన ఎన్నాళ్ళబట్టి గుమాస్తాపని చేస్తున్నాడో ఆయనకే తెలిదనుకూడా వినానికి!

మొన్న ఈమధ్య ఒకాయన వచ్చాడు. ఆ మహానుభావుడు సైకిలుమీద హిందూదేశం అంతా తిరిగేస్తాడు! అలా మన హిందూదేశాన్ని ఉద్ధరించే వాడు, ప్రపంచమంతా చుట్టేసి వస్తాడుట! పోమురానుగుడిలాగ! రోజూ సరాసరి 15 మైళ్ళు సైకిలు తొక్కుతాడట! అదీ ఆయన ఘనత! ఆ మహానీయుని రాకని ఆ గ్రామ సందర్శించడానికి వచ్చినంతజనం ఆవూళ్ళో దేవుడి పెళ్ళికైనా రారు. రోజుకు 15 మైళ్ళు సైకిలు తొక్కడమనే దేదో మహనీయ కార్యంలాగ ఎంచేసి ఆ సైకిలుగాడికి మహాకారాలతో స్వాగతగీతలు పాడి రెండుపూటలా మేపి, కొంత దక్షిణ కూడా ఇచ్చి పంపారు. పూరిపెడలు ఆ లెక్కనిచూస్తే నాయుడుగారు రోజుకు చులాగా 15 మైళ్ళదూరం నడుస్తాడు. అంటే తిన్నగా రోడ్డుమీద కాకపోయినా ఇంటినుండి ఆఫీసుకు, ఆఫీసునుంచి అధికారులదగ్గరకు వగైరాల్లో ఆ పైన ఇంటి వ్యవహారాలు కాకాలు! ఈ తిరిగిన దూరం లెక్క వేయకుంటుందా ఏమిటి? ఎవరూ లెక్కని చూసుకోడుగాని ఇంత తిరుగుడు తిరుగుతూ, ఆఫీసునుండి తిట్లుబడిలయ్యేలాగ చాకిరీచేస్తూ ఇప్పటికి పాతిక ఎండిపోయిన్నాళ్ళు గడిపాడు! ఈయన పోతూంటే, మహాకారాలు లేవు సరికదా ప్రక్కన తిట్టకుండాను, వెక్కిరించకుండాను ఉంటే అంతేచాలు! అదిలేదు. ప్రపంచ ధోరణి ఇంతేనేమో! ఇన్నేళ్ళనుండి పని చేస్తున్నా ఆయన ఉద్యోగంలో యేమీ దిగుతూ లేదు. కాని ఆయన సంసారంమాత్రం అపారంగా పెరిగిపోతూంది. ఏడాదికో నోరు అన్నం కోసం తెరుచుకుంటూంది. నాయుడుగారి ఉద్యోగం మామూలే. ఆడపిల్లలు ఎదిగి పెద్దవాళ్ళయ్యారు, ఆ పైన కొడుకులంతా ఏదో తమాషాగా తిరుగుతున్నారు. కటువుమాటలు అనడంలో ఉన్న అందం ఏమిటంటే, సరిగా నాయుడుగారి చెవిలోనే దూరుతున్నాయని! నాయుడుగారు ప్రపంచంతో చేయీ చేయీ కలిపిపోయే మనిషి. ప్రపంచానికి అడ్డుతిరగడు. ఎవరెయినా అడ్డొస్తే సహించలేడు. అందరూ అంతే. ఎవరో కొందరు తప్ప. ఇక ఊరుకుంటే తనకున్న పరువు ప్రతిష్ఠ కాస్తా కొట్టుకుపోతాయేమో అనిందా ప్రవాహంలో పడి ఆయన భయం. వరికీ వరికీ చాలా తెలివిగలవాళ్ళు, గొప్పవాళ్ళు, తన పిల్లలకు తగినవాళ్ళూ, అన్నిటినీ అనుకున్నా యెవరికి [illegible], తనకున్న నిరుదరాస్తుల తెగనమ్మగా వచ్చిన ధనంతో కాని పాలేదు! ఆయనకి రత్నాలు కూడా తమకు తగిన విలువ వారికిందిగదా అన్న ఆశతో [illegible] ఆ

లా జాతుగులను చేపట్టారు. ఆ దెబ్బతో నాయుడుగా రింట్లో సిరీ, సంపదకూడా ఖాళీ అయిపోయాయి. అయినా నాయుడుగారి ఆనందానికి కొరతలేదు తన ప్రపంచాన్ని సంగ్రహపరిచాడు ఇంట్లో దరిద్రదేవత కరువు నాట్యం చేస్తూ పెరుగుతోంది అయినా ఐశ్వర్యంలాగ, సంపదలు పదిరెట్లు అయ్యాయి కాని నాయుడు గారి జీవితం మాత్రం కష్టం మాత్రమే. ఆ అవి అనేక వాటికి విలేకరికి కాని తనకొచ్చేయుండు, ఉద్యోగంలో చేరినవాళ్ళు, తనకన్న పని చేస్తున్న వాళ్ళు పెద్ద పెద్ద ఉద్యోగస్థులయి పోతున్నారు వాళ్ళలో ఉన్న విశేషం, తనలో లేని శక్తి ఏమిటి చెప్పాలనుకున్నాడు నాయుడుగారు

ఈ విషయంగురించి పరిశోధనలు చేయటం మొదలుపెట్టారు దాని అంతూ కనిపెట్టారు అన్నిటికీ మూలం ఏమిటో గ్రహించాడు తన ఈ అభిరుచిలోనయినా బాలుడుగ ఉన్న సమయంలోనే పోతే తన పిల్లలగతి యేంకాను! తన వృద్ధాప్యంలో, యింటి గింజాకు చేలోకం, ఒక కానీ యిస్తుంగా తను చేసుకు పోడింగ దినంగా ప్రార్థిస్తాం జై? అయినా ప్రపంచానికి అనుకూలంగా తే నడుచుకోవాలి మరి ఈ చిన్నమయిన ఆలోచనలు ఆయన పెద్దరికలలో ప్రవేశించి వృద్ధిపొందిన కొద్దీ, ఇంట్లో అనేక ప్రశాంతములు నెలకొంటుంది జీవితం సుఖంగా, హాయిగా, హాగా లంచం ఎలాగో అలాగ డబ్బు గణించి తీరాలి అనే ఉద్దేశ్యంలోకి వచ్చారు నాయుడుగారు అది మనిషి ప్రవృత్తిలోని విగ్రహం ఒకసారి తిను కొని లచిన ప్రమాదం మనస్సులో ప్రవేశించగా, దాన్ని లాగో ఒకలాగ, హిమాలయ ప్రమాణమయిన అలంకారప్రచా సాధిస్తుంది ఆ కుసిగిమనః ప్రవృత్తే కావాలి! రావాలి! దాన్ని నాయుడుగారు సాధించగలారు. అలా కోరికే అనుకున్నంత మాత్రంలో చే అదిలత్యంగాదు చుట్టూ ఆవరించిన పరిస్థితులు కూడా సమకూరాలి

మగపిల్లల గదువు, యింట్లో తిండి, యింటద్దె, అందరికీ బట్టలు, మనస్సుకు వినోదం, ప్రశాంతి నాశనం అన్నిలోటే ఈ జీవితంలో! అన్నీ చిక్కులే!

నాయుడుగారి జీవితం యీ చిక్కులమయం అయింది ఆయన సంసారంలో ఉన్న వ్యక్తుల జీవితాలన్నీ కలిసిపోతున్నాయి, చిక్కుపడేవ దారపుంపిలా తయారయ్యాయి ఒక్క మనిషిలోయిమిడిపోయిందింకా అదే డబ్బు! అది సంపాదించి తీసుకొనకున్నాడు, తనలో తను ఇదితనలోనే యీ అభిప్రాయాన్ని తనకు కలగజేసేందుకు ఆ ధనవంతుడే బ్రాంతిగా చిగుళ్లు పెట్టాడు. ధనవంతుడికి కాలేని కలక పోయినా, తోంటు తనకు కలిగిందుకు, లోలోన తన్నుతను అభినందించుకొని, అప్పుడప్పుడు యెదురు తిరిగే తన లోలోపలి అంతరాత్మ గొంతులిసి చంపి వారేసాడు నాయుడుగారు!

డబ్బు రాబట్టటం ఆరంభించాడు డబ్బుగూడా అలాగే రావటం మొదలెట్టింది డబ్బు వచ్చినకొద్దీ నాయుడుగారికి ధనతృష్ణ అధికమయింది. ఏ పనయినా ప్రతిఫలం ముట్టకుండా ఎందుకు చెయ్యాలి అనే ఉద్దేశంలోకి వచ్చేశారు పెద్దయినా, చిన్నయినా, ఎక్కువయినా, ఏ పనయినా, తన విధియైనా, ఏ మయినా సరే, డబ్బు లేందే నాయుడు గారి వద్ద పనిజరగటం కల్ల అనే ఖ్యాతి గడించాడు ముందావాడు!

కష్టజీవులకిది కష్టంగా ఉన్నా, దొంగ వ్యాపారులు, దోపిడీ వర్తకులు, మొదలైన పరాన్నజీవులకుమాత్రం కన్నతండ్రిలా కనుపించేవాడు! నాయుడుగారికి కావలసింది అదే అది నిర్విఘ్నంగా సాగిపోతూంది నాయుడుగారికి ఎక్కువ లాంచా తనలాంటివాళ్ళ సంఖ్య హెచ్చుగా కనిపించేది ఈ డబ్బున్న ఘరానా మనుష్యుల జీవితాలు తిరచిచూస్తే, తన చేసేది ఏమీ కాదు అని సమ్మంమను చేసాడాయన!

అదంతా యెందుకొచ్చిందని, తనలాంటి విషయాలు బయటపెట్టకూడదు ఆ వేళ ఆవల బజారు కొమటోరి గురించి, తనకు జరూరి తనగతే. అంతపని చేయించాడు గదా తనకు కుక్కిపడితే తప్పింకో కెలీలేరు తను యిద్దాన్నెక్కు కాని పుట్టుకొంకుండా పని జేసే సానుభూతి జూపిన ఆసామీ ఎవరూ లేరు ఈ గోజున నాలుగురకు పంపాయించి, ఘరానాగా తిరగ్గానే అంతా గౌరవమే!

ఎవరయినా నాయుడుగారిదగర నీతి నిజాయితీల గురించి ఇవ్వాడు మాట్లాడితే పెదవులు విరిచి చల్లగా సమాధానం చెప్పేకే ఒప్పుకుని తీరవలసింది "మూర్ఖుడి, నీతి, నియమం ఉంచటం మంచికే మనజీవితంలో అటువంటి ఎన్నింటి సార్ధకతా లేక ఉంచవలసిన అవశ్యకత ఎంతయినా ఉంది ఎందుకంటే నియమాలయినా ఎల్ల లంఘనం అనవసరం మన ప్రపంచమంతా పూర్తి పోయింది. పాడయిపోయింది. నీతి నియమా లు పాటించేవాళ్ళు చాలా అరుదయిపోయారు అలాంటి సమయంలో ఒకరూ, యిద్దరూ మడికట్టుకొన్నా, నీతి నియమాల్ని, ఉద్ధరిస్తామంటే లాభంలేదు. సరిగ్గా అనాయాసంగా వచ్చి మనిషి చక్కాపోతారు. అంచేత బుద్ధిమంతుడయిన వాడెప్పుడూ, ఒక చేత్తో ఆ మాయను అవసరాగా తీసుకుని, రెండో చేత్తో దాన్ని కెంతా దాలి అంతేగాని మాయమాయ అని అఘోరిస్తే లాభం ఏమిటి?" అంటాడు ధీమాగా.

ఏది ఎలాగున్నా యిప్పుడుమాత్రం నాయుడు గారికి కొంచెం గౌరవం మర్యాద కలిగాయి. ప్రోత్సహిస్తూ, పొగడుతూ, సత్కారాలు చేస్తున్నారు. నాయుడుగారు చాలా సంతోషంగా, ఆనందంగా కాలం గడుపుతున్నారు. దానధర్మాలు చేస్తున్నారు. పెద్దవాళ్లు చిన్నవాళ్లు ఇల్లకు దాన కర్ణుడు అన్నంతవరకు కూడా పొగిడేస్తున్నారు నాయుడుగారిని.

2

సరిగా యీ రోజులలోనే నేను నాయుడు గారి దాతృత్వం, కీర్తి విని, ప్రక్కనున్నా యింతవరకు కనిపెట్టలేక పోయినందుకు విచారించాను. నా కష్టసుఖాలు, బాధలు, ఆయనకు బాగా తెలుసు. ఆయన ఆఫీసులో ఏదో గుమాస్తాపని ఖాళీగా ఉందని తెలిసి చేయిందమని అడిగితే—పొరుగువాణ్ణి కూడా చూడకుండా నిక్కచ్చిగా అడిగాడే లంచం! అధికారి ఆఫీసరుని బ్రతిమిలాడితేగాని లాభం లేదని, ఈ మొత్తంలనే అవుతుందని బంట్రోతు కూడా స్పష్టంగా చెప్పేశాడు పాపులా బ్రతుక్కున్న తిరువారి ఆయన కాళ్లా వేళ్లాపడి బ్రతిమిలాడి చెలసినా పదిహేనొప్పున యిచ్చుకుంటానని ఆ నౌకరీలో చేరాను

అయినమాత్రం నాదగ్గర డబ్బుపుచ్చుకోవడం చేతో, మరెందుచేతో గాని నాయెడ దయతివాత్సల్యం ప్రకటించేవాడు తీరిక సమయాల్లో గుమాస్తాయొక్క గురుతర బాధ్యతలు, కష్టసుఖాలు, అనేక సమస్యల గూర్చి సమగ్రంగా ఉపన్యాసాలు దంచేసేవాడు

ఇంకా సంతోషంగా ఉన్నప్పుడు "చూడ్రా అబ్బాయీ! నీదగ్గరలేదో పదిహేనూరూపాయలు పుచ్చుకుంటున్నానని కోపపడకు. అది గుమాస్తా ఉద్యోగ ధర్మం పైపెచ్చు మనవితనం. అసలీ గుమాస్తాగాడి కింతటిక్కడ తెలిమియ్యడం ఎంచేతో తెలుసా. అంచేతే, అందుకే, అలా ఉండకపోతే యీ గుమాస్తా గిరీకదిలేది, సంసారం సాగరంలో తోసిన పక్యావసం పుచ్చుకోవడంమేలు. తెలిసిందా ఈ కిటుకు ఒక్క తెలుసుకుని నీ ఉద్యోగం సక్రమంగా నిర్వర్తించావా అందరికీ మంచివాడివే నీ ఆఫీసరు కూడా అనం టిస్తాడు. లేకపోతే చాలా విచారించదగిన పరిస్థితుల్లో పడి చిక్కుపోతావు. అదిగావానకేమికో నాయనా!" అంటాడు

అప్పటికి నేను చేతులు జోడించి కాలం వెళ్లాంచెసెం పొందరాపెట్టాను అందుకే గాబోలు నాయుడుగారు నేనంటే పడిచచ్చిపోయేవాడు నేనంటే ఆయనకు ఎక్కడలేని తెలియనితేటలా పుట్టేది. మన ప్రభుత్వం నాయకులను పరయింతలేని నక్కృత్యవటీశు దక్కనవ్వేది. ఆయన యొప్పు డయినా అప్లోదంగా ఉన్నప్పుడు నేకనపడితే గాలు. మాకోప్పుడని కప్పు కాఫీయిచ్చి పొందలెవికాడు

"ఇలా చూడరా అబ్బాయీ (నేమాత్రా నే ఉంటాను లెండి) బ్రిటిషువాళ్ళు మనదేశం దోచుకుం గుకవచ్చారు. వాళ్ళకు బలంకొంది దేశం దిగాల్సొ దోచేయడు నేనగు మనసొత్తు శాశ్వత అదే వ్యాపారం అయింది. వాళ్ళని తరిమేశాం ఏదో బ్రహ్మాండమయిన ఉద్యమాలు నడిపి. ఆ ఉద్యమాలలో చచ్చినవాళ్ళూ, త్యాగంచేసినవాళ్ళూ దొంగ? నువ్వూ నేనే అయినా యిప్పుడు నీకూ నాకూ ఏముంది? యిదివరకే ముందో అదే నీకూ నాకూ ఓకానీ ఎక్కువిస్తాయంటే యెక్కడలేని అర్థిక సమస్యలు, విదేశాంగ వ్యవహారాలు అడ్డంవస్తాయి కానీ యీ పరిశ్రమాధికారాలు, భూదానములు, గుత్తేదారులు పెట్టుబడిదారులూ ఎగా డబ్బు చేసేసుకుంటున్నారో! ఇళ్ళమీదయిళ్ళు, కారు మీదకారు, మాటమీద మాట్లు విలాసాలు, సరదాలు, పెళ్ళిళ్ళు, విందులు అన్నీవి ఇవన్నీ చట్ట సమ్మతాలేనా? న్యాయమైనవేనా? ధర్మసంబంధాలేనా? నువ్వూ నేనూ అవడానికి వీల్లేదు నువ్వు "అ" అన్నా వంటే పట్టపరుడిం నువ్వూ, నీ ఉద్యోగం, నీ బ్రతుకూలివాళయి మాడిపోవి అవుతాయి అంచేత నీచాతివయినంతవరకు మనల్నా కో మకుంటూండు ఇది పరమరహస్యం సుమా! మనయిదరి మధ్య అంతరంగిక సంభాషణగా భ్రమే ఎటొచ్చీ వాళ్ళకు నీకూ తేడా ఏమిటంటే చటం వాళ్లని రక్షిస్తుంది నన్ను భక్షి స్తుంది అంతే"

"ఈ పరిస్థితులున్నంతవరకూ నువ్వూ నేనూ కుడిగట్టుకు కూర్చుంటే వశించిపోతాము. అయినా గాని మనము చేసేది ఒకటెక్కడ ప్రైవేటితో పొలిస్తే ఈ సాంతివ్యాపారాలు, ఎర్రిక్రమలు, డబ్బుచేసుకోడాలు, ఉన్నంతవరకు, నన్ను నువ్వు, నిన్ను మరోడూ, మనంతిన్నీ యింకోడూ గొల్లగొట్టుకోడం ఎలా పోతుంది ఏకాలంలో నైనా ఒకట్టే మగడు పోసించుకు తినడాన్ని ఈ సంఘం సమర్థిస్తూ, చట్టాలు రక్షిస్తూ ఉంటే యీ దగాలుపోవు. మరికొట్టుకు మూర్ఖులా మువ్వూ నేనూ కూర్చోడం చట్టవిరుద్ధం అది నేరమే!" అని ముగించేవాడు ఉపన్యాసం.

ఆయన చిరునవ్వూ అప్పటి ప్రవర్తనా మా వీతిన్న తాను మెచ్చుకుంటూ ఉంటాడని లేలికగా అర్థమవుతుంది నాకు మాత్రం అది వింటూ న్నప్పుడు అంతా పరమంజసంగా కనిపించేది.

నవ్వేంకోసం ఒకడిని మరోడు దోపిడిచేసు కోడాన్ని అంతమొందించి, కష్టపడేవాళ్ల శ్రమను తిను

ప్రతిఫలం, విశ్రాంతి, వాళ్ళ సౌభాగ్యాలకు అవకాశాలూ, సౌకర్యాలూ యిస్తే అంతకన్న యింకేం కావాలి మరి

నాయుడుగారి ఉద్బోధన నా మెదడులో పూర్తిగా పట్టిపోయింది నా అంతరాత్మని నన్ను పూర్తిగా క్రుంగదీసింది నాయుడుగారి పాదచ్ఛాయలలో నేనూ నడవడం ప్రారంభించాను అనుకోని ఆ దినచర్య నాకు సాధ్యమయింది

అది నాయుడుగారికి కేవలలాభమే అయింది!

పేదవాళ్ళు చెమటోడ్చి సంపాయించినది, ఏమీమీ యిచ్చినా, "ధనవంతులు తమ మోసం సొమ్ము ఏమిస్తూ యిచ్చినా, సమాన ఔదార్యంతో పుచ్చుకో గుణంగా ఉన్న ఘనత ఆయనకు పూర్తిగా దక్కింది

ఈనుంచి గుణాలు అలవడిన పిమ్మట నాయుడు గారిబట్టి మనస్తాపం లేకపెరుగుతూ స్తాయినారు ఇప్పుడు యీనాడు ప్రతిభ మహోజ్వలమానంగా వెలుగుతోంది నాయుడుగారి పేరు చెప్పితే అధికారులు సహా వణుకుతారు

అయినా దట్టి విరుద్ధంగా ఎంతకాలము మనగలం నాయుడుగారు లంచం పుచ్చుకుంటూంటేగా నే రహస్యంగా కనిపెట్టి పట్టుకున్నారట. "అగారి" అన్నారంటూ 'ఇంత గర్వాన్ని యూయనకి గలేమిటి పాపం!" అన్నారు కొందరు "మంచి పని యిందన్నారు" చిన్న గుమాస్తాలు

నేను మాత్రం నా జాగ్రత్త నేను పడ్డాను అంతవరకి అలాగే ఉంటుందేమిటి? నాయిది నేను మామూలుగానే విర్రవీగుతున్నా కొత్త మెలకువతో ఉంటున్నాను నాయుడుగారినిక ప్రేరేపించి కొత్తకోణాలు తిప్పించారు చాలా ముందు నాడేనయినా, నాన్న పాడుపోయిన పాతగుమాస్తాలున్నా నాయుడుగారి ఖాళీలో నన్నే పడేశారు

గురూపదేశం చాలా బాగా పనిచేసింది మరి!

అధికారులు నన్నే ఎందుకు పెద్ద గుమాస్తాగా వేశారో ఎవరికీ అర్థం అవలేదు, నాకూ ఆ అధికారులకూ తప్పిస్తే

ఇకనుపోయిన వారంతా నా పూర్వజన్మ సుకృతం అన్నారు నేను మాత్రం కాదనే మొంగను! ఆఫీసు వాళ్ళంతా నా అదృష్టమన్నారు అది కాదని లేక పోయాను అధికారు లతి ముచ్చటపడ్డారు. 'మహాప్రభో!' 'మహాప్రసాదం' అన్నాను నేను.

ఈ సుభాషితాలతోపాటు నాయుడుగారి ధర్మగుణంచి తెలివితక్కువగురించి కూడా నేను నాళ్ళ ప్రవచించారు. అంతా చాలా సానుభూతి వెల్లడి చేశారు. ఆయన జీవితమంతా న్యాయమేనట!

కన్నమూత్రం వక్రంగా తిరిగిందట. కర్మ వక్రించి తిరిగినా అదృష్టం బాగుండాలి! అందుకే ఆఫీసుల్లో ఉన్న మాటలుబరిసాహలకారు తాను నామీనుంచి ఆయన్ని విమర్శల చేయించగలరు నాయుడుగారు మాత్రం ఆ తిర్యాత నాకు కనిపించలేదు.

కేసు లావాదేవీలు, పోలీసుల కేసులు, క్షీణన్న నౌక పీకుడు వ్యవహారాల్లో ఆయన మునిగిపోయారు.

ఆయన యిదివరలో చేసి వదలిన పనిలో నేను నిమగ్నుడనయ్యాను ఒకరిని గురించి ఇంకొకరు అలోచించడానికయినా తీరిక కనుపించడం లేదు అయినా గాని ఆయన్ని గురించిన వార్తలుమాత్రం పుష్కలంగా వస్తున్నాయి రోజు రోజుకీ సంపాదించినది కొత్తగా కక్కుతున్నారుట!

ఎంత దారుణ కోపమున్నా యీ ప్రజలు "పాపం" అనే సానుభూతి పదం దొంగకు ఉపయోగిస్తారో! వాళ్ళ అంతరార్థం లోతు కనుక్కోడం కూడా కష్టమే

"దొంగ కళ్ళకవాడు, కాటికి వెళ్ళినవాడు సమానం!" అని తెలుగుసామెత దీన్లో ఎంత పరిజ్ఞానం లేకపోతే ఇది చిరంజీవియై ప్రజల నాలుకలపై నిలుస్తుంది!

బ్రిటిషువాళ్ళు మనకు చేసిన మహోపకారాల్లో కల్లా ఉత్కృష్టమకర్మ యీ న్యాయస్థానాల ఏర్పాటు! అటువంటి కేసులు మన తెలుగువాళ్ళ కష్టకాలంతో పోల్చాగా అందుకే తెలుగువాళ్ళకు చాలాకోర్టులకిగాని అంత్యగ ప్రత్యం యివ్వలేదు!

అసలు 'ఉన్నమాటంటే ఉలుకెక్కువట!' యనే తెలుగుసామెత ఇలా విశ్వరూపంగా మాట్లాడ గలిగిన జాతికనుకే అందరికీ కంటకమయింది 'విజయూడి చేతే విష్ణూరం' అందుచే కష్టాలొస్తాయి

ఏమయితేనేం తెలుగువాళ్ళమాట పుట్టుక, నాయుడుగారిని కాటికెక్కించింది.

నేనున్న ప్రస్తుత పరిస్థితుల ప్రభావంవల్ల కాబోలు, నాయుడుగారు తిరిగి రాకుండా ఉంటే చాలునని పిస్తూ వచ్చింది. ఆయన నిజంగా కాటికెక్కినా సంతోషించేవాడినే. నేను దేవుడికి వేలకువేలు నమస్కారాలు పెట్టాను "ఆయన్ని జైలుకి పంపుతాయనా. అంతకీ ఆయన యెందు నీకు ప్రేమా, దయా, పుట్టుకొస్తే నీ స్వర్గంలో కూర్చోబెట్టుకుని పరమసుఖాలూ అనుభవించనియ్యి. అంతేగాని నామీదకు దండెత్తకుండా చూడు" అని.

శనివారంనాడు ఉపవాసాలుగూడా మొదలు పెట్టాను అన్నం మెతుకు కలలోకూడా ముట్టనని ప్రమాణం చేసుకున్నాను. మహా తింటే

మినహాయిస్తే ఫలహారం మాత్రమే. మధ్య మధ్య ఏకాదశి ఉపవాసాలు, పూజలు యింటిదగ్గర భక్తులందరినీ పోగుచేసి భజనలు కూడా చేయించడం మొదలు పెట్టాను. కనిపించిన దేవుడి కల్లా నమస్కారం పెట్టాను కనిపించని దేవుణ్ణి భక్తితో కొల్వడం ఆరంభించాను. ఆఖరికి ఆకేసులో నాయుడు గారికి జీవితాంతం ఖైదు వేయించేందుకు గాను ఆ భగవంతుడికి నా తలమీద వెంట్రుకలు, గడ్డము మొగుకట్టి మొక్కుకున్నాను

నాయుడు గారి కేసునుగురించి చాలా ఆత్రుతతో తెలుసుకుంటున్నాను ఈ మధ్య ఆయన కేసు గురించి వింటూంటే నాకు చాలా విచారం, కోపం, పొంగుకువచ్చాయి "ఇంత భక్తితో కొలుస్తున్నా, భగవంతుడికి దయ లేదా!" అనుకున్నాను. దేవుడు నమ్మిన వాళ్ళను మోసం చెయ్యడుట ఏదో వేషం వేసుకు వయినా సరే వచ్చి భక్తులని రక్షించి తీరతాడని శ్రుతిస్మృతులు ఘోషిస్తున్నాయి. అయినా "నేడో రేపో తెలుస్తుంది దేవుడి సంగతి!" అనుకునే వాడిని

ఒక్కొక్కసారి నాయుడుగారి ప్లీడరుగారి సంగతి వింటూంటే, అసలు దేవుడనేవాడు ఉన్నాడా అనే సందేహానికి కూడా తావొచ్చింది నాయుడు గారి ప్లీడరు అఖండ ప్రతిభావంతుడట! చాలా గట్టివాడట ఎదుట వారిని తినేస్తున్నాడుటంతే! అతడు అడ్డు ప్రశ్నలో అఖండుడట. ప్రతికక్షులు ఆయన యొక్క ప్రశ్నలకి జవాబు తీయలేక పరుగు లంకించుకున్నారట! యివీ వార్తలు!

దేవుడి మీద కోపం ముంచుకు వచ్చింది. "అయినా నేడోరేపో తెలుస్తుంది దేవుడి సంగతి అప్పుడు చెప్తాను ప్రపంచం అంతా చాటేస్తాను. తర్వాత చూసుకుంటా" ననుకునేవాడిని నేను అలాగే తేలింది దేవుడున్నాడా లేడా? అనే ప్రశ్నకు నిలువు జవాబు.

నాయుడుగారికి ఆరునెలల కఠిన కారాగార వాసం విధించారు

"రక్షించావు దేవుడా!" అని వేయినమస్కారాలు చేశాను చేసిన పూజలు పెట్టిన నమస్కారాలు ఊరికే పోతాయా!

ఇంక దేవుడి మొక్కు తీర్చుకోవాలి. వెంటనే బయలుదేరి వెళ్దామనుకున్నా కాని చాలా రాత్రి కావడంవల్ల మానేశాను మరునాడుదయాన్నే బయలుదేరి పురోహితుడి యింటికి వెళ్ళాను తొందర్లో అడవిలాంటి నా గడ్డాన్ని వదలిపెట్టడానికి తయారవడం కష్టంగానే ఉంది.

అయినా యిది భగవంతుడితో వ్యవహారం ఆయన ముందా మనదాటులు విచారంతో గడ్డాన్ని, ప్రేమతో పిల్లదూడలాంటివాట్ని నిమురుకున్నాను ఆ విచారంలో నా కళ్ళలోనుండి ఒకటి రెండు అశ్రుకణాలు దొర్లాయేమో నాకు తెలీకుండా ఇలా నాలో నేను బాధపడుతూంటే, శాస్త్రిగారు తన కార్యాన్ని మొదలుపెట్టారు.

"మాకారా" అన్నాడాయన నన్ను చూడగానే

"ఆ! ఏమిటి?" అంటూ ఉలిక్కి పడి ముందూ వెనకా చూశాను

"ఏమీ లేదండి" అన్నాడు శాంతంగా ఆయన ధ్యానం చూచేసరికి నాకళ్లు మండింది

"ఏమీ లేకపోతే ఏం చూడమన్నారయ్యా!" అన్నా విసుగ్గా

"అబ్బే! ఏమీ లేదు ఆ ముసలిముండా వాడు చాలా మంచివాడు"

"ఆ ముండావాడికో కొత్త పెళ్ళిద్దరూ బాబూ"

"ఆ నాయుడుగారండీ! చాలా సద్గుణుడు తనకు యీ ఉద్యోగం ఆయనే వేయించారుటగా! ధర్మాత్ముడు"

"అదే తమబోటి పెద్దలు చెప్పుకుంటున్నారీ ఊరిలో" అన్నా కోపం పటలేక.

"మంచివాడికే కష్టాలన్నీను" అని పెదవి విరిచి, బల్లి అరిచినట్టు చప్పుడు చేసి "ఇంకేమిటిలెండి లాభం! ఉద్యోగమూ పోతుంది. శిక్ష అనుభవించాలి" అన్నాడు తన సానుభూతి యీగర్తూ మాటలద్వారానే గాకుండా ముఖంద్వారా కూడా ప్రకటిస్తూ

"అద్భుతంలే మరి!"

"అయినా పెద్ద కోర్టు కెళుతాడుటలెండి."

"అయితే యింకా నాశనమవుతాడట!" అన్నా నా ఆనందం కప్పిపుచ్చడానికి ప్రయత్నం చేస్తూనే

"ఏమో మరి"

"పెద్దకోర్టు కెళ్ళడం అనవసరం. ఏదో ఓ చిల్లి గవ్వ యింట మిగిలితే అది ఖర్చుచేసుకోవడం ఒక్కటే జరుగుతుంది"

"నేనూ అదే చెప్పానండి నాయనగారికి విన్నవిస్తే"

"చాలా సేపయింది వెళ్ళొస్తా" నంటూ ఓ నమస్కారం ఆయన మొహాన్ని కొట్టేసి బయలుదేరాను యింటివైపు.

పాపం శేషాంగారు వచ్చారో ఎంచేత వెళ్ళిపోతున్నారో అర్థం అవక గాబోలు శాస్త్రులుగారు అలాగే నిలబడిపోయారు. నిశ్శబ్దంగా "ఇదీ దేవుడి పరీక్ష" అనుకుంటూ యిల్లు చేరాను, మిగిలిన ఆఫీసు పని ముగించడానికి.

3

నాయుడుగారి సంగతేమీ తెలియలేదు. అతనూ ఆయన కుటుంబం కూడా మా వూరు వదిలి ఆయన భావమరిది గారింటికి పోయిందట. ఆయనను గూర్చి నేను చాలా వాకబు చేశాను. కనిపించిన ప్రతివ్యక్తిని ప్రశ్నించాను. ఒక్క సెలవు తీసుకుని స్వయంగా వెళ్ళడం తప్పించి మిగతా పని అంతా చేశాను. తెలిసి యేడిస్తేగా విసుగెత్తి పోతేపోనీ అని ఊరుకున్నాను. అతనికి పోస్టులు రాసేవారికి కూడా ఆయన చిరునామా తెలీదట! జైలుకుపోయి ఉంటాడనుకున్నాను.

ఈ మధ్య నాకు యీ ఉద్యోగం ఖాయం చేసినట్లు ఆర్డర్లు కూడా ఇచ్చేశారు. నా అదృష్టానికి ఎంతో సంతోషించాను. అందుకే సత్యనారాయణ వ్రతం కూడా చేయించాను. ఇక శాస్త్రి నుంచి ముహూర్తం చూసి యీ జాత్ర మొక్కుబడి కూడా తీర్చేస్తే భారం దిగనుకున్నా. మనం అనుకున్నంతా జరిగింది.

ఆ నాయుడు పత్తా లేడు. పాపం జైలుకుపోయి ఉంటాడు!

శాస్త్ర వేగంగా యీ వైభవంకూడా తీర్చేస్తే యింక ముప్పుండదని, ఆ శాస్త్రులగారిచే తిరుపతిలో మొక్కుబడి తీర్చుకోడానికి ముహూర్తం ఏర్పాటు చేయించాను. ఏదో వేగంగా అవుతుందని నేను ఆలోచిస్తుంటే నాడి సామ్యపోయినట్లు శాస్త్రి గారు గోంగాలాలపన్యంగా యోంచాడాయం చిగోజా కొండను చుట్టాలని, పక్కాలని ఏర్చేశాను సంతోషంకొద్దీ. పోని దేవుణ్ణేమాని పోతాంటే!

మా బావగారినిమాచి చాలా కాలం అయింది. పెరిగిన ఉద్యోగాలు! ఎంతెంతదూరాలు పోతున్నారు ప్రజలు. అంగదూరం అయినా ఆయన రోజుగయినా కనపడితచ్చి నా మొక్కుబడి మహోత్సవం చూసి పోతావని ఉత్తరం వ్రాయగలగాడు. ఆయన్ని చూసి కూడా చాలా కాలం అయింది. ఆయన రూపురేఖలే మరిచిపోయాను పూర్తిగా.

ఈ శుభవార్త చెప్పడానికి నా భార్యని పిలిచాను. అదివి సాంబయ్యానంతో వచ్చాడంతో యీ వార్త చెప్పాను. ఎంతో ఆప్యాయంగా "మీ అన్నను చాలాచాలా చూడాలనివుంది." అన్నాను.

"బాగా చేశారు మీరు చూడలేదాయేమిటి నా పెళ్ళికి!" అంది కాస్త సిగ్గు అభినయిస్తూ.

"ఎంతకాలమయిందో ఆయన్ను చూసి! పని తొందరల్లో వస్తాడో రాడో!"

"మొన్న మా పుట్టింటికి వెళ్ళినప్పుడు చూశాను నేను. వాడూ మీలాగే ఏదో మొక్కుబడి గడ్డం పెంచి ఆనవాలు పట్టడానికి కూడా వీల్లేకుండా మారిపోయాడు. ఎంతపని తొందరలో ఉన్నా వన్నయినా చూడడానికి రాకపోతాడా?"

"అయితే ఆయనకు కూడా ఏదో మొక్కుబడి ఉన్నదన్నమాట మనలాగే! ఎందుకో ఆ మొక్కుబడి?"

"ఏమో ఎవరికి తెలుసు మీ మొక్కుబడులు మీరూను!"

"వెళ్ళు నీపని నువ్వు చూసుకో" అన్నాను ఆమె విసిరిన మాటలకు కాస్త కోపం తెచ్చుకుని. ఆమె విసురుగా లోపలకు వెళ్ళిపోయింది.

మన వాడు నయం ముహూర్తం దగ్గరకొస్తున్నా మా బావగారు గడ్డం పెంచేశారు. నాకాయన మొక్కుబడి ఎందుకో తెలుసుకోవాలని తహతహ! ఆ గడ్డం కోసం నాగడ్డం ఇంతగా ఓపికపట్టడం నాకే ఆశ్చర్యం వేసింది. గడ్డానికి గడ్డానికీ ఎంత సామరస్యం వుంది! రోడ్డు పై పురుకున్నా మాయకుండా చూస్తున్నాను. ఆగడ్డంకోసం చాలా దూరం పెరుతోంది. మనకున్న ముహూర్తం ఘడియలు సమీపిస్తున్నాయి. అయినా బావగారు "ఇంక లేటండీబాబూ!" అంటూ అరిచాడు పురోహితుడు. ఏదో మునిగిపోయినట్టు గడ్డం కోసం ఎదురుచూస్తున్నా ఫలితం లేక తప్పిందికాదు.

ఇలా లేచానో లేదో, దూరంలో గుఱ్ఱంబండి చప్పుడయింది. తొంగిచూస్తూనుగదా బండిలోంచి కూడా ఒకగడ్డం నావైపే తొంగిచూస్తోంది. సరిగా సమ్మంముందు ఆగింది. నాగడ్డం ఆనందంతో ఊగిపోయింది, ఆయన బండి దిగీదిగడంతోనే "వచ్చారా" అంటూ ఆనందాతిరేకంతో ఆలింగనం చేసుకున్నాను.

ఆప్యాయంగా గడ్డంకూడా కలిసిమెలిసి కొంచెం చిక్కుపడి చాపలా అల్లుకున్నాయి ఒకదానితో ఒకటి!

మావాళ్ళంతా ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నారు.

మా ఆవిడ కూడా గబగబావచ్చి ప్రక్కన నిలబడింది.

మళ్ళీ "క్షేమంగా వచ్చారా!" అన్నా హర్ష పులకితగాత్రుడనై.

"ఆవచ్చాంలెండి" అన్నాడాయన వత్తుంచిలికినట్లు

"అయితే బాబుగారూ!" అన్నాను ఆయన మొక్కుబడిసంగతి అడుగుదామని

"ఇంకానన్ను గుర్తుపట్టలేదుటండీ" అనిఆయన—

"ఆయన మీబాబుగారుకాదండీ' అని నాచెవిలో ఊదావిడ, అనడం ఒకేసారిగా జరిగాయి

ఆశ్చర్యంతో పరికించిచూద్దును యింకేముంది? మా గురువుగారు! నాయుడుగారే!

"మీరా!" అన్నాను దిగ్భ్రమచెంది

"నేనేనోయి కేసు గెల్చాను వచ్చిచెడి" అన్నా డాయన ఆనందబాష్పాలు రాలుస్తూ

నా ప్రాణంమాత్రం అలా మిగిలించి యెగిరి పోయింది!

"నాపోస్టింగ ఆర్డరుకూడా ఇచ్చేశారు!" అన్నా రాయన సంతోషంగా

నాపరిస్థితి జ్ఞాపకంవచ్చి ఆయన్ని పిక పిసికే ద్దామా అన్నంతకోపము, అవమానము పుట్టుకొచ్చాయి అంత క్రోధంలో యేమీ మాట్లాడలేకపోయాను

"ఇంత క్రోధివాడవుగదా! నీ కెలా యిచ్చారోయి నాఖాళీ ఉద్యోగం?"

"మీ చలవవల్లనే నేను మీ అనుగ్రహాల్లో నడిచాను. అంతే!"

ఆయన కూడా లేత నవ్వులు పెదవుల్లోంచి వదులుతూ ఓ కాయితం ఇచ్చాగా, నన్ను చూడ మంటూ ఆయనకు అధికారపదవి యిచ్చాగా నన్ను మాత్రం ఆ పెద్దకుమస్తా పదవిలోంచి తీసెయ్యలేదు అదే పదివేలనుకున్నాను

"ఈ గడం, యిదంతా యేమిటి?" అన్నా డాయన

"తమర్ని యీ చిక్కునుండి తప్పించేందుకు గాను గవుడికి మొక్కుబడి" అన్నాను

"సెబాష్ ఇదంతా గవుడిదయే సంగతేమిటి? నేనూ యీ కేసునుండి బయటపడెయ్యమని ఆగవుడికి మొక్కుకున్నాను"

"అయితే యీ గరుడపురాణాన్ని గనం యిద్దరం యీ మొక్కుబడులు తీర్చుకుందాం రండి" అన్నాను నవ్వుతూ

"అలాగే పదవోయి" అన్నా డాయన

"అయితే గురువుగారూ! కొంపతీసి మిమ్మల్ని మగ్గొట్టుడు లాక్కొళ్ళి మళ్ళీ మగ్గలా తిర్పి చెప్తారేమో!" అన్నా సంతోషంతో

"ఆదంతా పిచ్చి! తెలుసునోయ్ మన తిర్పతి తిరుగులేదు తెలుసునా! యిదే సిరి! ఉన్నత వ్యాపస్థానం!" అన్నా డాయన ధీమాగా

కుండలినీశక్తి: కొన్ని అనుభూతులు

శ్రీ వానిరెడ్డి పార్థసారధి

వర్షములు వెనుకపట్టి, శరదృతువు ప్రవేశించిన ప్రొద్దు కూకింది. రేడియోవార్తలు చెప్పటం పూర్తయింది. మా యింటి ప్రకారము రాత్రులయందు ధ్యానం చేసుకుంటున్నాను. అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉన్నది. హఠాత్తుగ, ఆకాశం వైపున ఫెళ్లున మెరిసింది! పెద్దగా ఉరిమి, పిడుగు పడబోతున్నట్లు మేఘములలో మెరిసినట్లుగా తీగ మెరపు మెరిసింది! అది కళ్లుమూసుకొనివున్నా తీవ్రంగావుంది! మెరుపు వెంట పిడుగుపడుతుందని భయంకలిగి, ఆ అపాయంనుండి పారిపోదామని లేచి నిలుచున్నాను. నిలుచోవడంతోనే స్పృహ వచ్చింది. నేను ఉన్నది దేవాలయంలో పైన కప్పు ఉన్నది, అక్కడ ఆకాశమూ లేదు మేఘములూ లేవు మెరుపులూ లేవు! బైటకూడా ఆకాశం నిర్మలంగా ఉన్నది. నాకు కనుపించినది, అద్భుతంగా మేఘములలో మెరియు మెరుపు ఇదేమిటా అని చర్చించుకున్నాను. దీనిని గురించి పెద్దలను అడిగి తెలుసుకున్నాను. అనుభవజ్ఞులు వ్రాసిన గ్రంథములను పరిశోధించాను. ఇంగువల్ల కొన్ని అనుభవములు కలిగినా, కొన్ని శాస్త్ర పత్రికలు సేకరించగలిగాను. జస్టిస్ వుడ్‌రఫ్ కుండలినీయోగము, ఉపనిషత్తులు, తంత్రశాస్త్రములు పురాణములు, శాస్త్రీయదృష్టితో పరిశీలించి గొప్పగ్రంథములు వ్రాశారు. జ్ఞానదేవులు, రామకృష్ణపరమహంస, వివేకానందస్వామి, లెడ్ బీటరు, అనిబిసెంటు, అరవిందులు కుండలినీ శక్తిని స్వయంగా దర్శించి, వారి అనుభవాలు ప్రకటించారు. ఇంకా అనేక భారతీయులు, పాశ్చాత్యులు కూడా ఇట్టి దర్శనములను పొంది, వాటిని ప్రపంచమునకు చెప్పారు. ఇటువంటి సర్వశ్రేష్ఠమైన శాస్త్రజ్ఞానాలను పాఠకులకు ఉపయోగపడునని ఉద్దేశ్యంతో క్లుప్తంగా మనవి చేస్తాను.

వెన్నెముకను, యోగశాస్త్రంలో బ్రహ్మదండమని, మేరుదండమని, వీణాదండమని పిలుస్తారు. వెన్నెముకలో, తామరకాడలో ఉన్నవి కాలువగా ఉన్నట్లు, వెంట్రుకవాసి సన్నని కాలువ ఉన్నది. వుడ్‌రఫ్ అది సాలీడుదారంవలె ఉన్నదని వ్రాశారు. దీనిని సుషుమ్నానాడి అని అంటారు. వెన్నెముకను ఆధారం చేసుకుని కొన్ని చక్రము లున్నవి. ఎలక్ట్రిసిటీ తీగయందు, దీపపు బల్బు లున్నట్లు కొమ్మయందు పువ్వులు లున్నట్లు ఉన్నవి ఈ చక్రములను పద్మములని కూడా పిలుస్తారు. నాడులు, చక్రములు నానావిధములైన సూక్ష్మలోకములనుండి, శక్తులను గ్రహించి, ఇవి శరీరమునకు అందచేయుచుండును. ప్రతిచక్రమునకు కొన్ని రేకులు, వర్ణములు బీజాక్షరములు శక్తులు, దేవతలు అక్షరములు, వాహనములు, ఆకారములు, తత్త్వములు వేరువేరుగా ఉన్నవి. వెన్నెముక మూలములో, మలమూత్ర స్థానములమధ్య మూలాధారమనే చక్రమున్నది ఇది 4 రేకులు, పృథివీ తత్త్వము, గణపతి, లంబీజము ఢాకిని శక్తి, పసుపువర్ణము కలిగి ఉన్నది.

జననేంద్రియంవద్ద స్వాధిష్ఠానమనే చక్రం ఉన్నది ఇది 6 దళములు, జలతత్త్వం బ్రహ్మదేవత, వంబీజం, రాకినీశక్తి, తెలుపువర్ణము కలిగి ఉన్నది.

నాభివద్ద మణిపురమనే చక్రమున్నది ఇది 10 రేకులు, అగ్నితత్త్వం, రంబీజం, లాకినీశక్తి, విష్ణుదేవత, నిప్పురంగు కలిగివున్నది. హృదయంవద్ద అనాహత చక్రం వున్నది ఇది 12 దళములు, వాయుతత్త్వం, ధూమవర్ణం, యంబీజం, కాకినీశక్తి, శివుడు దేవతగా కలిగివున్నది.

కంఠంవద్ద విశుద్ధచక్రం ఉన్నది ఇది 16 రేకులు, ఆకాశతత్త్వం, తెల్లరంగు, హంబీజం, శాకినీశక్తి, గుర్గాదేవత కలిగి ఉన్నది.

భ్రూమధ్య ఆజ్ఞాచక్రమున్నది ఇది 2 దళములు, మనోతత్త్వం, ఓంబీజం, హాకినీశక్తి, అత్మగణత కలిగి ఉన్నది. శిరస్సుపైన, శిఖ (పిడి కొత్తిన జుట్టుముడి) క్రింద సహస్రార పద్మం వున్నది ఇది వెయ్యి దళములు, అతీతతత్త్వము అవ్యక్త ప్రణవబీజం, కామేశ్వరీ కామనాథులు దేవతలుగా కలిగి వున్నది.

చక్రములలో దళములు మొదలైన వాటిలో కొన్ని అభిప్రాయభేదము లున్నవి. యోగకుండలినీ ఉపనిషత్తులో అనాహత చక్రమునకు 16 దళములని, ధ్యానబిందూపనిషత్తు శాండిల్యోపనిషత్తులలో మణిపుర చక్రమునకు 12 రేకులున్నవని వ్రాశారు. స్వాధిష్ఠానచక్రము, నాభిప్రక్కగా, పైభాగంవద్దనున్న

దని తెలిపిరు వ్రాశారు 1696 లో జర్మన్ క్రిస్టియన్ గిక్‌టెల్ అను యోగసాధకుడుకూడా ఇట్లే వ్రాశాడు 7 గ్రహములకు, 7 చక్రములిచ్చాడు. చక్రములు వెన్నెముకకు, బొంగుకు కణువు లున్నట్లున్నవనీ చక్రములు సుషుమ్నా నాడిలోపల ఉన్నవని కొందరు వ్రాశారని జస్టిస్ ఉడ్రాఫ్ వ్రాశారు

మూలాధారచక్రంలో, త్రికోణ ఆకారం ఉన్నది దీనిలో స్వయంభువనే లింగం ఉన్నది స్వయంభూలింగంచుట్టూ శక్తి చుట్టలు చుట్టుకుని, తల సుషుమ్నా నాడిలోవుంచి ఒక మహాశక్తి నిద్రిస్తున్నది ఈ మెయే మన కుండలినీ మహాశక్తి సృష్టి, స్థితి లయములకు ఆధారభూతమైన మహాశక్తి ఈమెయే భక్తులు ఉపాసకులు ఈమెను దేవి అని స్తోత్రంచేసి, వారి వారి అనుభూతుల ప్రకారం అనేక పేర్లతో పిలిచారు కాళి, దుర్గ, ఆదిశక్తి, రాజేశ్వరి, త్రిపురసుందరి, మహాలక్ష్మి, మహాసరస్వతి, మహాశక్తి అన్నారు ఈ మహాశక్తిని ఇవి ఆమె సార్థక నామములు ఈశక్తి ఆకారం గమనాలను బట్టి కుటిలాంగి, భుజంగిని, శక్తి, ఈశ్వరి, కుండలి, అరుంధతి అన్నారు చుట్టలు చుట్టుకుని ఉన్నందువల్ల కుండలినీ అనీ, ఇడా పింగళ నాడులు ఈమెకు కుండలములుగా ఉన్నందున కుండలిని అని శంకర వచనకవల్ల కుటిలాంగిఅనీ అన్నారు పాముకు తలమీదకొటగా బుస్సుమనే శబ్దంచేస్తూ లేచును ఇట్లే కుండలిని ఒత్తిడిగా లేచి, శబ్దం చేయును కనుక భుజంగినీ అన్నారు దివ్యజ్ఞాన సమాజాధ్యక్షులు శ్రీ అరండేలు, కుండ్ అనగా అగ్ని అని, అగ్ని స్వరూపిణి కనుక కుండలినీ అని అన్నారు శివునకు ఆధార భూతురాలు కనుక, శివబ్రహ్మ అని, మహాసరస్వతి అని అన్నారు వాక్కు మూలచక్రం నుంచే పుట్టుచున్నదని కొందరంటారు కాని శిరస్సులో సంకల్పం కలిగి మూలాధారంలో నాదరూపం దాల్చి వాక్కుగా వస్తుందని పెద్దలంటారు కుండలిని మంత్రమయి, జ్యోతిర్మయి. మంత్రములు స్థూలరూపాలు, తేజస్సూక్ష్మరూపం జీవుల ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములు కుండలినీవల్లనే జరుగుచున్నవి అందువల్ల ఈమె సమస్త ప్రపంచమునకు జనని. ఆగమములన్నియు ఈమె యందే ఉన్నవి మంత్రములన్నియు ఈమె రూపమున్నవి మంత్రమనగా పాశ్చాత్యులకు యథార్థమైన భావం తెలియదని జస్టిస్ వుడ్రాఫ్ వ్రాశారు. పాశ్చాత్యులు మంత్రములనగా ప్రార్థనలని అనుకుంటారు ఇది పూర్తి తప్పు ప్రార్థన వేరు, మంత్రం వేరు, మంత్ర మనగా శబ్దశక్తి మంత్రం శాస్త్రబద్ధమైనది శక్తివంతమైనది, మంత్రము చేత ఒక మనిషిని చంపవచ్చు, బ్రతికించవచ్చని జస్టిస్ వుడ్రాఫ్ వ్రాశారు కేవలం పాము కాటులకు మంత్రంచేత చికిత్స చేయటం అందరూ ఎరిగినదే మంత్రోచ్చారణ వల్ల చైతన్యం, శక్తిగల దేవత ఉద్భవిస్తుంది రెండు పెదిమలు శివశక్తులు రెండు పెదిమల కలయికవల్ల, శివశక్తి సంయోగంవల్ల జనించిన దీ దేవత. కుండలినీ అష్టప్రకృతి రూపిణి పృథివి, జలం, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశం, మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము ఎనిమిది ఈమె రూపములే కొందరు ఈమెను అంతరంగిక స్త్రీ అంటారు గాని స్త్రీ వుండగా వేరే స్త్రీ అవసరం అంటారు వీరసాధకులు కుండలిని మేల్కొన్నప్పుడు కుమారి అనీ, అనాహతం చేరినప్పుడు యోషిత్ అనీ, సహస్రారం చేరినప్పుడు పతివ్రత అనీ అంటారు. మూలాధారంలోని ఈమెను కామేశ్వరీ అంటారు. కొందరు కుండలిని మేల్కొల్పకుండానే, మూలాధారంవద్దనే పూజచేస్తారు భౌతిక సుఖముల కోసం, సమయులుకూడా ఇక్కడనే ఈమె పూజ చేస్తారు కామములను ప్రసాదించునదగుటచే కామేశ్వరీ అన్నారు దివ్యజ్ఞానసమాజ సూర్యభగవానుడు గాయత్రీ మంత్ర ... voice of silence అనే గ్రంథంలో కుండలినిని అగ్నిశక్తి అని పిలిచారు. యథార్థంగా, ఇది ప్రత్యేకించి ... మేల్కొని ... చుట్టే, చుట్టి ... వ్రాశారు ... కుండలినీ భౌతికమైనదని వ్రాశారు.

కొంతమంది ఆచార్యులవారు కుండలినిని, బ్రహ్మశక్తి అని అనుభవజ్ఞులైనవారిలో స్తోత్రం చేశారు వీరూ, వీరి గురువు గారైన ... కుండలినీ దర్శనంపొంది, ఆమెను స్తోత్రం చేశారు గొప్పవారలు సుధిగో ... కొంతమంది ఆచార్యులు అనుభవజ్ఞులైనవారు వారు పొందిన అనుభూతులనుగూర్చి వ్రాశారని పలు ఆచార్యుల వారి పుస్తకము గ్రంథములు వివరించారు.

నాడు లనగా నరములు కావు. ఇవి ప్రాణశక్తి ప్రవహించేటందుకు మైన మార్గాలు నడ్ అనే ధాతువు నుంచి నాడీశబ్దం వచ్చింది నడ్ అనగా నడచుట నాడు లన్నిటిలో ముఖ్యనాడి సుషుమ్న ఇది వెన్నెముక మధ్యలో, మూలాధారంనుండి సహస్రార చక్రంవరకు పోతూ ఉన్నది భూతశుద్ధి తంత్రములో సుషుమ్నా నాడిలో 8 కోశములుగా, 8 నాడులున్నవని వ్రాశారు సుషుమ్నా నాడి, త్రిగుణం, అగ్నితత్త్వం కలిగి ఎర్రగా ఉన్నది సుషుమ్నా నాడిలో రజోగుణం కలిగి, తేజోవంతమైన వజ్రిణి అనే నాడి ఉన్నది. వజ్రిణీ నాడిలో సత్వగుణం కలిగి, పాలిపోయిన రంగు కలిగిన చిత్రిణి అనే నాడి ఉన్నది. చిత్రిణీ నాడిలో, త్రిగుణాతీతమైన బ్రహ్మనాడి ఉన్నది. యోగశిఖోపనిషత్తులో, ప్రపంచమంతా

ఈ సుషుమ్నా నాడిలో అంతరతమై ఉన్నదని ప్రాణాలు సుషుమ్నా నాడి పర్వతముల మీద దట్టి టచే వస్తాయి అని అన్నారు సుషుమ్నా నాడి ఊర్ధ్వ మూలం కలిగి అగ్రాలు కలిగి ఉన్నది దీనియందే డెబ్బది రెండు వేల నాడులు శరీరమంతటా వ్యాపించి ఉన్నవి భగవద్గీతలో అశ్వత్థవృక్షమున కొన్న వర్ణన, ఈ సుషుమ్నా నాడి కింద వున్నది అశ్వత్థవృక్ష మనగా సుషుమ్నా నాడియే అని నా అభిప్రాయం. భగవద్గీతలో, ఆదిలో వ్రాయబడ కొన్ని విషయాలు తీసివేయబడి ఆదిలో లేని కొన్ని నూతన విషయాలు చేర్చారంటారు ఇందులో ఊర్ధ్వమూలం, అగ్రాలు అని సుషుమ్న వర్ణించబడ్డది కాని కుండలిని అనే శబ్దం లేదు జ్ఞానేశ్వరు భగవద్గీత 6 వ అధ్యాయంలో కుండలిని గురించి చెప్పారు ఒక్కొక్కరు, వారి వారి అనుభవముల ప్రకారం అనేక పేర్లతో పిలిచారు సుషుమ్నా నాడిని ఈ నాడినే శూన్యపథం బ్రహ్మరంధ్రము, మహాపథము, శ్మశానము, శాంభవి, మధ్యమార్గము, సరస్వతి అని పిలిచారు ఇది శబ్దస్వరూపిణి. మంత్రస్వరూపిణి, ప్రాణస్వరూపిణి, జ్యోతిస్వరూపిణి ఇది కదలగానే జ్యోతిర్దర్శనములు కలుగును

డాక్టరు రేల్ సుషుమ్నా నాడి వాగస్ నర మన్నారు

ఇడా పింగళా నాడులు

సుషుమ్నా నాడి తర్వాత ముఖ్యమైన నాడులు ఇడా పింగళానాడులు ఇవి వెన్నెముకను ఆశ్రయించి వున్నవి వెన్నెముకకు కుడివైపున పింగళానాడి, ఎడమవైపున ఇడానాడి ఉన్నది కుడిముక్కు రంధ్రమునది పింగళానాడి ఎడమ ముక్కు రంధ్రమునది ఇడానాడి. పింగళానాడియందు సూర్యుడున్నాడు. ఈ నాడి ఉష్ణమువల్లను వేడి చేయును ఇడానాడి యందు చంద్రుడున్నాడు ఈ నాడి వశమువల్లను చల్లదనం చేయును ఈ రెండు నాడులు కాలమును తెలియచేయును సుషుమ్నా నాడి కాలమును భ్రమింపును. యోగసాధన సుషుమ్నా నాడి వశమువల్లను చేసిన యోగసిద్ధి త్వరగా లభించును సమాధిలోనివారికి కాలం తెలియదు. నాడులను స్వాధీనం చేసికొన్న వారు, తమ కర్మ ఫలితములను తమ ఇష్టం వచ్చినట్లు త్రిప్పగలరు యమధర్మరాజును ధిక్కరించిన వీరు లున్నారు ఈ నాడు కూడా కుండలిని సహస్రారం చేరుటకు త్రిగ్రంథులను భేదించవలసి వున్నది మూలాధారమువద్ద బ్రహ్మగ్రంథి ఉన్నది. మణిపూరము వద్ద విష్ణుగ్రంథి ఉన్నది విశుద్ధవద్ద రుద్రగ్రంథి వున్నది మాయాశక్తి ఈ ఔ గ్రంథులవద్ద బలంగా వున్నది కాని మణిపూరచక్రంవద్ద ఎక్కువ బలంగా ఉన్నది. ఈ గ్రంథులను భేదించునప్పుడు భరించరాని బాధ కలుగును సద్గురుకృప ప్రాణాయామంవల్ల గ్రంథిత్రయమును భేదించవచ్చును

సుషుమ్నా నాడి కొన మూలం కలది. అనగా దీని మూలం సహస్రారచక్రంలో వున్నది. సహస్రార చక్రమును గురించి తెలిసికొనుట చాలా ముఖ్యం

సుధాబిందువు

సహస్రార చక్రము అధోముఖమై వున్నా దాని కర్ణిక ఊర్ధ్వముఖంగా ఉన్నది ఇక్కడ శ్రీచక్ర మున్నది ఇది ప్రకృతి స్వరూపిణి మహాలక్ష్మి ఇక్కడ చంద్రమండల మున్నది దీనిలో గురుపీఠ మున్నది ఈ గురుపీఠమును, హంసపీఠమని, మణిపీఠమని అంటారు గురువు, హంస ఇందులోనే వున్నారు వీరిని ధ్యానం చేయవలసింది ఈ గురువు శ ఇది మణివలె దేదీప్యంగా మెరుస్తూ వుంటుంది ఈ పీఠమందు గురువు ఆసీనులై, ముక్తినిస్తుంటారు గురువు అసలు ఆజ్ఞాచక్రంవద్ద నివసిస్తూంటారని కనుక దానిని ఆజ్ఞాచక్రమన్నారు. సహస్రారంలో ఉన్న చంద్రమండలమును బిందుస్థాన మంటారు ఇదే సుధాబిందువు ఇక్కడనుండే అమృతము వర్షించు చుండును కుండలిని మేల్కొని సహస్రారం చేరి, అందులోని చంద్రుని కాటు వేయును అప్పుడు చంద్రునినుండి అమృతం క్రిందికి ప్రవహించును ఆజ్ఞాచక్రం వద్ద ఇంకొక చంద్రుడున్నాడు పై అమృతం ఈ చంద్రుని తడుపును ఇక్కడినుండి అమృతము శరీరమంతటిని తడుపును సహస్రారంలోని చంద్రునికి 16 కలలున్నవి కలలనగా పరమాణువు ఈ 16 కలలలో, 15 కలలు కాలమును తెలుపు తిథ్యాత్మకాలు మిగిలిన 16 వ కళ, వృద్ధి క్షయం లేనిది విభాగము లేనిది దీనిని ధ్రువకళ అంటారు. ఇదే ఆత్మకళ, చిత్కళ, త్రిపురసుందరి ఇదే శైంద స్థానము పార్వతీ పరమేశ్వరులు ఐక్యమగు చోటు ఇది ఇది విశ్వాత్మతో జీవాత్మ కలియుచోటు, సచ్చిదానందము కలుగుచోటు. జీవులు కోరే ముక్తి శాంతిని పొందుచోటిది. సహస్రారం దగ్గర బ్రహ్మరంధ్రం వున్నది. దీనిని దశమద్వార మంటారు. శరీరంలో బ్రహ్మ ప్రవేశించుచోటిది మూర్ధము, శరీరం నుండి వెడలు చోటూ ఇదే. ఇక్కడ శూన్యసీమ వున్నది. నిర్వికల్ప సమాధి కలుగుచోటు ఇదే. శ్రీ అరవిందులు ఊర్ధ్వమనస్సు Over mind సహస్రార చక్రంలోను, లోమనస్సు Inner mind ఆజ్ఞాచక్రంలోను ఉన్నదని వ్రాశారు సహస్రార చక్రం *Pineal* gland దగ్గర, ఆజ్ఞాచక్రము Pitutary gland దగ్గర

ఉన్నవి. వీటివల్ల మానవునికి ఆరోగ్యబలములు కలుగు చున్నవని శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు.

కామేశ్వరీ కామపాదుల సంయోగానందము నిచ్చునది కనుక, అన్ని యోగములలోను కుండలినీ యోగం ప్రశస్తమైనదంటారు.

కుండలీ సాధన

కుండలినిని మేల్కొల్పుటకు అనేక సాధనలున్నవి. ఇది నాగుపాము, లేక గొట్టమంటిది. తెలిసినవారు లేనిచో పాముకన్నా ఎంతో అపాయకారి. అట్టి ఇది గురువులు దయతలిగినప్పుడు, వారి దృష్టివల్లగాని, స్పర్శవల్లగాని సిద్ధి కలుగును. ఇట్టి సిద్ధిగల్గినవారు ఇప్పటికీ ఉన్నారు.

శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస వివేకానందునికిట్లే సిద్ధి ప్రసాదించారు.

కుండలినిని చైతన్యవంతం చేయుటకు ముఖ్యంగా నైతికబలం వుండాలి. యమనియమాలు ముందు చదివింగాలి. నైతికశక్తి లేక, కుండలినీ చైతన్య శక్తి మైనప్పుడు, అది అనర్థకారిని ప్రదర్శించేయును. ఆ శక్తి కామక్రోధముల పాలవును. కుండలినీ సాధనకు శరీర, ప్రాణ, నాడీ, మనో, బుద్ధులు కావాలి. శరీరశుద్ధికి ఆసనములు కొన్ని సాధించాలి. ప్రాణ, నాడీ శుద్ధులకు ప్రాణాయామం చేయాలి. మనస్సుకు త్రాటకం వగైరాలు చేయాలి. ఆసనముల విషయంలో పతంజలి, హఠయోగముల అభిప్రాయభేదము లున్నవి. సుఖంగా కూర్చుండుటే ఆసనమని పతంజలి అభిప్రాయం. కుండలినిని మేల్కొల్పుటకే ఆసనములని హఠయోగము చెప్పుచున్నది. ఆసనములలో సిద్ధాసనము శ్రేష్ఠమైనదని అందరి తలంపు. కుండలినిని మేల్కొల్పుటకు ముఖ్యము, మూలస్థానము పైకి కుంచించుట—సిద్ధాసనంలో ఒక మడమతో ఈ మూలస్థానము ఒత్తిపెట్టి రెండోమడమతో బాహ్యజననేంద్రియముల మర్మస్థానములను మూసివేయు. ఈ స్థానమును కందస్థానమంటారు. జాలంధరమూలెరి ఇది సిద్ధాసనంలో నాభిని లోనికి లాగిపెట్టి, మెడ హృదయం పైకి వంచి, లోనిగాలిని బైటికిపోకుండా బిగపట్టవలెను. లోపల ప్రాణ అపానవాయువుల కలియుట వల్ల అగ్ని పుట్టి కుండలిని మేల్కొనును. సిద్ధినిచ్చు ఆసనం కనుక సిద్ధాసన మన్నారు. దీనికే ముక్తి నిచ్చునది కనుక ముక్తాసనమని, రహస్యంగా వుంచవలసింది కనుక గుప్తాసనమని అన్నారు. జ్ఞానదేవు ఈ ఆసనమునకు గొప్ప ప్రాముఖ్యమిచ్చి దీనికే వజ్రాసనమని అన్నాడు.

కుండలినిని మేల్కొల్పుటకు ముఖ్యమైనవి మూడు. అవి అగ్ని, వాయువు, మంత్రము. దాని వృద్ధికి యోగ్యం, గాలిలోని ప్రాణవాయువు అగ్నియే దాన్నిబట్టే అగ్ని పుట్టును. కనుకనే, మంత్రమునకు కూడా వాయువు మూలము.

ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసలు ప్రవేశించునది కుండలిని. ఈ ఉచ్ఛ్వాస, నిశ్వాసలతోనే కుండలిని మేల్కొల్పవచ్చును. హంసమంత్రంలోని, హంసశబ్దంతో గాలిని లోనికి పీల్చి, కుండలినిని గట్టిగా తాకుతున్నట్లు కుంభకంతో గాలిని బైటికి వదలుతూ అధోముఖమైన మూలాధారచక్రం ఊర్ధ్వముఖమౌతున్నట్లు భావించాలి. లోపలకు పీల్చినవాయువు కుంభించి, జాలంధర బంధంతో గాలి బైటికి పోకుండునట్లు బంధించాలి. అప్పుడు అది ఎటూ దారిలేక, సుషుమ్నా నాడిలో దారిచేసుకొని ప్రవేశించును. ఇట్లు ప్రవేశించిన వాయువు, మనస్సు సుషుమ్నా నాడిలో లయమగును. ఇదే ముఖ్యమైన మనోన్మని. ఈవిధంగా కుండలినిని గడిచి మేల్కొల్పినతర్వాత కుండలినిని పైకి తీసుకుపోవుటకు భస్త్రికా ప్రాణాయామం చేయవలెను.

దీనికి ఇంకా అనేకమైన సాధనలున్నవి. మహావేధ, మహాముద్ర, శక్తిచాలనము, వజ్రోలి, కేవల కుంభకము, ఖేచరి, త్రాటకం, నేతి, నౌలి, కపాలభాతి, భస్త్రి, జ్వాలంధర, ఉడ్యాణ, మూలబంధములు మొదలయినవికూడా ఎక్కువగ ఉపయోగించును.

మంత్రశక్తి

మంత్రమువల్లకూడా కుండలినిని లేపవచ్చును. మణిపూరచక్రము అగ్నితత్త్వం కలది. మణి అంటే తేజస్సు కలది కనుక ఈ చక్రమును మణిపూర మన్నారు. ఈ చక్రం అగ్నిస్వరూపి కనుక, కొంచెం ఇక్కడ కుండలిని వున్నదంటారు. అగ్నిస్వరూపిణి ఈ చక్రంలోని బీజాక్షరము రం. రం వహ్నిబీజము, రం వహ్నిబీజముగా ప్రపంచంలోని అనేక దేశాలలో, అనేక కాలములలో ధరించారు. ఈజిప్టు పూర్వీకుల మంత్రము ర-మక్-హో ఓక్ అని ఇంగ్లీషులో, ర అక్షరము, సూర్యస్వభావం కలదని, పాల్ బ్రంటన్ వ్రాశారు. టిబెటువారు, కొండలమీద కట్టెపుల్లలో, రం బీజాక్షరమును జపిస్తూ అగ్ని పుట్టించి, దిగంబరులుగా ఉండగలిగారు. ఇట్టి రం బీజమంత్ర ఉచ్చారణతో అగ్నిని పుట్టించి, కుండలినిని లేవగొట్టవచ్చు.

ఇద్దరులకూడా కుండలినిని లేపి పైకి తీసుకుని పోవచ్చునని లెడ్ బీటరు వ్రాశారు.

కుండలినిని లేవగొట్టటం తేలికగాని, దానిని పైకి తీసుకునిపోయి, సహస్రారంలో వుంచుట తేలిక కాదు.

కుండలినీ శక్తి: కొన్ని అనుభూతులు

అది మణిపూరంవరకువచ్చి తిరిగి క్రిందికి పోవచ్చును. మణిపూరమునకు కుండలిని చేరినటు సాధకునకు కొన్ని గుర్తులు కనుపించును నక్షత్రములు, మెరుపులు పురుగులవంటి జ్యోతులు కనుపించును

కుండలిని మేల్కొని మూలాధారచక్రమును విడిచి పైకిపోవునని కొందరు అంటారు. కొందరు అసలు కుండలిని మూలాధారంలోనే ఉంటుందనీ దాని జ్యోతియే పైకి వస్తుందనీ అంటారు. కుండలిని ఒక్కొక్క చక్రమును విడిచి పైకిపోవుచున్నట్లు, ఆయా చక్రములలోని శక్తిరూపములను, వేడిని గ్రహించి పైకిపోవును ఈ విధంగా క్రింది 5 చక్రములలోని పంచభూతములను, అజ్ఞలోని మనస్సును, శివలో లయింపచేసికొని ఇది సహస్రారంచేరును ఇట్లు లయింపచేసికొనుటకే లయకర్మ అనీ, లయ యోగమనీ అంటారు అధోముఖములైఉన్న చక్రములన్నీ, తిరు గుడు పువ్వు గాలికి ఎటుంటేఅటు తిరిగినట్లు, పైన వున్న కుండలిని వైపుకు తిరుగును

అనుభూతులు

కుండలిని మేల్కొన్నటు సాధకునికి కొన్ని గుర్తులు కనుపించును ఆనందము, కంపం, ఉత్సాహం, ప్రకోపం, నిద్రలు కనుపించును

పైకివెళ్లిన కుండలిని క్రిందికి దిగివచ్చునప్పుడు, చక్రములలో తాను గ్రహించిన వాటి నన్నిటిని తిరిగి ఇచ్చివేస్తూ మూలాధారమునకు చేరును. దానితో శరీరము ఉష్ణహీనమై, కట్టెవలె ఉండును కుండలిని క్రిందికిరాగానే ఉష్ణము కలుగును దీనిని సృష్టికర్మ అంటారు కుండలినీ సహస్రారం చేరినప్పుడు, అనేక మందికి, అనేక అనుభూతులు కలిగినవి ఇందులో జ్ఞానేశ్వరుడు పొందినది ముఖ్యం. ముందు వీరి అనుభూతులను మనవిచేస్తాను.

జ్ఞానదేవుని అనుభూతి

సిద్ధాసనమువేసినందువల్ల కుండలినీమహాశక్తి మేల్కొని, మణిపురచక్రము చేరును. అక్కడ గొప్ప అలజడి చేయును ఇందుకు భయపడరాదు అక్కడఉన్న మేదోమాంసరక్తములను ఇది హరించును దీనివల్ల జబ్బుచేయును. ఈ జబ్బు కుండలినియే నయం చేయును ఉద్యానబంధంవల్ల, కుండలి మణిపూర చక్రంవద్ద బిగించబడి ఉండును మణిపూరచక్రంలోనికి చేరిన కుండలిని, విద్యుత్కణంవలె, అగ్నిజ్వాలలు గల గొలుసులవలె, మెరుగుపెట్టిన సువర్ణపాత్రవలె ప్రకాశిస్తూండును ఇక్కడనుండి, వళ్ళు విరుచు కున్నట్టులేచి, హృదయంలో మాంసం కొద్దిగాను, శరీరములోని మాంసము మరికొంచెము తిని, దప్పిక కలిగి ఉండును. ఇందుచేత రక్తం మొదలైన సప్తధాతువులు ఒక్క గుక్కలో త్రాగివేయును. అప్పుడు శరీరం కుశించును ముక్కువెంట వెడలు 12 అంగుళాల వాయువు కూడా నశించును మధ్యచక్రం మిగులును అప్పుడు కుండలిని విషం కక్కును ఈ విషం ప్రాణవాయువుకు అమృతప్రాయంగా వుంటుంది ఇందుచేత ప్రాణం నిలిచివుంటుంది. అంతకుపూర్వము, గ్రీష్మంలో వున్నట్లున్న శరీరము చల్లబడును కుండలిని తాను భక్షించిన స్థానములకు తిరిగి శక్తినిచ్చును ఇడాపింగళలు ఏకమౌను త్రిగ్రంధులు ఛేదించబడును షట్చక్రములమీది ఆవరణ తొలగును మది చాంచల్యంపోవును చంద్రుని అమృతతత్త్వం కుండలిని గొంతు పడి, అవయవములకు వ్యాపించును. శరీరమునకు బంగారు కాంతివచ్చును ఆనందసుఖములు కలుగును యౌవనవంతుడగును నూతనంగా గోళ్లు వెంట్రుకలువచ్చును తర్వాతకుండలిని అనాహత చక్రంలో ప్రవేశించును అప్పుడు అనాహతశబ్దములు వినిపించును. తర్వాత మిగిలిన ప్రాణవాయువును మ్రింగును. ఇప్పుడు నాదం వినిపించదు తేజస్సు కనుపించదు. సంకల్ప వికల్పాలులేవు అతని ఎదుట అణిమాదిసిద్ధులు నిలుచును. పృథివి జలాగ్నులు నశించగా వాయువు వుండును శరీరము వాయుప్రాయమౌను. అప్పుడు సాధకుడు ఆకాశగమనం చేయును కుండలిని పేరు పోయి మారుతం అనే పేరువచ్చును. తర్వాత జాలంధరబంధం విడువగా, కుండలిని బ్రహ్మరంధ్రమైన సహస్రారచక్రం చేరును సోహంభావంతో బ్రహ్మభావం కలుగును

జ్ఞానదేవు కుండలిని సహస్రారం చేరుట, పాము కాటువలె వర్ణించాడు భగవద్గీతలో అర్జునుడు శ్రీకృష్ణ భగవానునితో 'విశ్వరూపము నే సర్వం కాలంధించుండుట శరీరము నిర్జీవంకాకుండా ఆవేశం తగ్గించుటకు కావలసినశక్తి నీయందున్నదని అన్నాడు. ఇంతముఖ్యం భగవానుని కరుణ ఇది లేనప్పుడు ఎంతటి సాధన నిర్జీవంవలె ఉండును.

శ్రీ రామకృష్ణుని అనుభూతి

శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస తనకుండలినీ సిద్ధి అనుభవాలను ఈ విధంగా చెప్పారు కుండలినీ కదలగానే, ముందు పాదములలో ఏదో ఝల్లుమంటున్నట్లుండును ముందు అది చీమలబారువలె నడచును మెల్లగా తర్వాత కప్పగంతులు వేసినట్లు వేస్తూ నడచును తర్వాత పాముమెలికలు తిరిగి నడచునట్లు నడచును పక్షివలెనెగురును. కోతివలె కొమ్మమీద నుండి ఇంకొక కొమ్మమీదకు దూకినట్లు దూకును. కుండలినీ అనాహతచక్రం చేరుట చేరగనే మాట్లాడలేకుందును. తర్వాత మాట కట్టుపడుతుంది అనాహత చక్రం చేరినప్పుడు దివ్యజ్యోతులు కనుపించును. వాటినిచూచి ఆనందాశ్చర్యములు పొందును ఆజ్ఞాచక్రం చేరినతర్వాత భయమునేదివుండదు. ఆజ్ఞాచక్రం

సహస్రార చక్రం మూర్ధ్ని స్థానమున విహారమున్నదని. సహస్రారం చేరిన తర్వాత స్పృహవుండదు వారికి పక్షి భావన తెలియదు. దివ్యదర్శనములు లభించును. కాలస్వభావం కలుగును. శరీరం సుగంధాన్ని పొందును. కుండలిని సహస్రారం చేరినప్పుడు, యోగగ్రంథములలో చెప్పబడ్డవన్నీ వీరు దర్శించారు. ప్రపంచమంతా జ్యోతిర్మయమైనట్లు, ఒక్కొకసారి ప్రపంచమంతా పాదరస సముద్రంవలె వున్నట్లూ, ఇంకొకసారి ప్రపంచమంతా తెల్లటివెండికంటిన ంగా వున్నట్లూ, ఇంకొకసారి ప్రపంచమంతా దీపములతో వెలుగుతున్నట్లు కనుపించేది. ఒక్కొక్క అనుభూతి పూర్తికావటంతోనే, ఇంకొకటి వచ్చేది. ఇదంతా యంత్రం తిప్పుతున్నట్లుండేది. ఆ కాలములలో తినకోరరు భోజనం చేయలేదు. కుండలినీ గదికి నైవేద్యం పెట్టేవారు. ఇట్టి సమాధిగల్ల మనస్సు శరీరములు కొన్ని రోజులవరకూ, కుదురువకై పట్టుంటేదని చెప్పారు.

20వ శతాబ్దములో కొందరు పాశ్చాత్యులకు ఇట్టి అనుభూతులు కలిగిన నిదర్శనము లున్నవి.

డాక్టరు రిచార్డు మారిస్ బక్కు ఇట్టి దర్శనములను పొందిన వారిని గురించి ఒక గ్రంథం వ్రాశారు. బిల్ సొంత అనుభవమిట్లున్నదని వ్రాశారు. ఒక ప్రళయాగ్ని, కొమ్మల పట్టణమును తగలపెట్టుతూ వున్నట్లు కనుపించింది. తీరా నిదానించు చూచువరకు ఆ అగ్నిజ్వాలలు తనలోనే వున్నట్లు కనుపించింది.

థియోడార్ స్టువార్టు అను ఆమె తనకు కన్ను జాగల్ గుణింపుచుండగా చుట్టి ముట్టినట్లు ఒక ఆధ్యాత్మిక శక్తి తనను పైకి లేపుతున్నట్లు తన శరీర జ్ఞానావరణ దాటినట్లు అనుభూతి పొందింది. లెవ్‌పన్ తన కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే మంటలు తన శరీరాన్ని చుట్టినట్లు తనకు అత్యంతానందం కలిగినట్లు చెప్పారు.

వివేకానందుడు తన తల వెనుక మహాత్తుగా గొప్ప కాంతి కనుపించగా, తనను తాను మరిచి నిర్వికల్పసమాధి పొందినట్లు చెప్పారు.

మా పూర్వులు వానిరెడ్డివారు శివపూజా దురంధరులనీ శివభక్తులనీ పేరు పడ్డవారు. మా నాయనమ్మ గారు తరిగొండ వెంకమాంబగారి శిష్యురాలు. నాయనమ్మగారి శిష్యులు నా తండ్రి గారు. వీరిద్దరూ నిర్వికల్ప సమాధిసిద్ధులు. వానిరెడ్డి వారి వంశచరిత్రలో నాగ్గవవంశు గ్రంథంలో యోగమునుగురించి గద్యపద్యములతో వ్రాశారు నా తండ్రిగారు.

1980 సంవత్సరములో నేను రాయవేలూరు జైలులో వుండగా ఆసన ప్రాణాయామాలు అభ్యసించాను. వీటివల్ల నాకు ఉపయోగం కలిగింది. యోగగ్రంథములను, ముఖ్యంగా విశ్వదాత కాశీనాధుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి వద్ద జాన్‌వుడ్‌రాఫ్ వ్రాసిన కుండలినీ అను గ్రంథ రాజమును చదివాను. జైలునుండి విడుదలైన తర్వాత సాధన తీవ్రం చేసి భస్త్రిక, ఉడ్యానములను అభ్యసించాను. ఇవి బాగా లాభించినవి. రెండవ ప్రపంచయుద్ధం రాబోవు నాటికి, ప్రకోపం కలిగింది. ధ్యానంలో కూర్చున్నప్పుడు నాడీ ప్రకోపం కలిగి, ఆయాసం, ముందుకు వడవేసేది. ఒకరాత్రి నేలమీద మంచంలో పండుకుని నిద్ర పోతున్నాను. బంతి లేచినట్లుగా, నా శరీరం పైకిలేచి, మంచం క్రింద పడింది. భూకంపం వచ్చి నన్ను క్రిందికి నెట్టిందని భ్రమపడ్డాను. భూకంపంవల్ల నేల కూలి పడిపోతా నేమో నని భయం కలిగింది. దగ్గరవున్న కిటికీగుండా క్రిందకు దూకుదామని లేచాను. అప్పటికి స్పృహ బాగా వచ్చి, అది భూకంపం కాదు, నాడీకంపం అని తెలిసింది. ఆగస్టునెలలో జలుబు జ్వరం తీవ్రమైనది. 1951 లో కళ్ళు తెరిచివుండగానే మిణుగురు పురుగులవలె నక్షత్రాలు కనుపించినవి. శివానందస్వామి కళ్ళు మూసుకున్నప్పుడు ఇలా కనుపిస్తవని వ్రాశారు. రామాలయంలో ఆ తరవాత మరికొన్ని అనుభూతులు కలిగాయి.

ఈ వ్యాసం ఆరంభంలో అవి వ్రాశాను.

కుండలినీ మేల్కొన్న తర్వాత 40 రోజులు సాధకుని నిష్క్రియునిగా చేయునని పెద్దలు చెప్పారు. ఇట్టి ప్రకోపం మానవుని ఊపి రోగినిచేయును. అది విసెంటు ఇట్టి ప్రకోపమును భరించుటకు, సాధకుని మొదటనే బలపర్చి ఉంచవలెనన్నారు లెడ్‌బీటరు. ఈ ప్రకోపము, మానవశరీరమును భంగపరిచి, సాధకుని పిచ్చివానినిగా చేయునని వ్రాశారు.

చక్రములు కూడా తేజోవంతంగా వుంటవని లెడ్‌బీటరు వ్రాశారు. చక్రములను ఏమాత్రం దివ్యదృష్టి వున్నా చూడవచ్చును. మామూలు మనిషి చక్రములు తేజోహీనంగా, 2 అంగుళాల వలయంలో కనుపించును. సిద్ధునిలోని చక్రములు వీటికి రెట్టింపుగా చిన్న సూర్యునివలె మంటలు మండుతూ సుళ్లు తిరుగుతున్నట్లు కనుపించును. చక్రములలోని దళములు, సుళ్లు తిరిగే అగ్ని దళములు. కుండలినిని స్వాభావికంగా మేల్కొల్పుట ప్రయత్నం. బలంచేత మేల్కొలపడం అపాయము. ఇందుకు క్రియా యోగములోని తపస్సు, స్వాధ్యాయము, ఈశ్వర ప్రణిధానములు చక్కటి మార్గములని లెడ్‌బీటరు వ్రాశాడు. పుటమువల్ల బంగారము మేలిమైనట్లు, తపస్సువల్ల మానవుడు మలినరహితుడౌను. వేదాధ్యయనంవల్ల మానవుడు దివ్యత్వం పొందునని వివేకానందస్వామి అన్నారు. ఇట్టి అధ్యయనమువల్ల మానవుడు దివ్యత్వం పొందును. ఇట్టి సాధనాక్రమము తెలిసినవారు దివ్యత్వం పొందుతారు.

జీవితమాధుర్యం

శ్రీ మల్లాది సత్యనారాయణ

జీవితంలో ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ప్రతి మానవునికి మంచిరోజులు వస్తాయని అప్పుడే జాగ్రత్తగా ఆ మంచిరోజుల్ని సద్వినియోగం చేసుకున్నవాడే నేర్పరి అని అయితే ఆ మంచిరోజులకోసం నిరీక్షణ ఓర్పు చాలా అవసరం అని గోపాలానికి తెలియకపోలేదు. అయితే కాలగర్భంలో కొన్ని సంవత్సరాలు కలిసిపోయి రెప్పపాటు మాదిరిగా గొలుసుకట్టులోకి అన్నట్టు దొర్లుతూ బాగుపడని తన జీవితాన్ని తలచుకుంటూంటే మంచిరోజులు వస్తాయన్న నమ్మకం కాస్తా సడలింది గోపాలానికి. సడలిపోవడమే కాకుండా ఆ మంచిరోజులు అన్నపదం ఎవరినోటి నుంచైనా వినపడ్డప్పుడల్లా ఆయనకి మంచిరోజులు అంటే ప్రశ్న మనువెంటనే మెలుకువేది కాని ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం తనలోపలే అణగిపోయేది

సంవత్సరం పొడుగునా వాన అనక వరద అనక, ఎండనక కొండనక, పురుగనక పుట్ట అనక, రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని పొలం పండించిన వానికి యెంత నిరీక్షించినా మంచిరోజులు రావు భూమిగల ఖామందుకు యెప్పుడూ మంచిరోజులే వస్తుంటాయి పగలు పన్నెండుగంటలూ రక్తం ధారపోసి మిల్లులో పనిచేసే కార్మికుడు ఎంత నిరీక్షించినా యెంత ఓర్పు వహించినా మంచిరోజులు రావు. మిల్లు యజమానికి మూడువందల అరవైనాలుగురోజులూ మంచిరోజులే

కష్టపడే వాడొకడు అనుభవించేది యింకొకడు అనే సిద్ధాంతం వేళ్ళుపాతుకు పోయిన మనదేశంలో అందరికీ మంచిరోజులు యెప్పుడూరావు కొందరికే వస్తూంటాయి అందుచేత గోపాలానికి ఆ మంచిరోజులు అన్నమాట వింటే హేళనగా ఉంటుంది.

షావుకారు వెంకటసుబ్బయ్య యిచ్చిన ఆర్డరు ప్రకారం సరుకు కొనడానికి తెల్లవారఝామునుండే బయలుదేరే నిమిత్తం షావుకారిచ్చిన యెనిమిదివందల రూపాయలు జాగ్రత్తగా జాకెం సంచిలో భద్రపరచి నడుం చుట్టూ కట్టుకొని బయలుదేరి యింటికి వస్తున్న గోపాలానికి ప్రొద్దుటనుంచి తిండిలేనందున కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి తన తిండిమాట దేవుడెరుగు. చంటిపిల్లకి ప్రొద్దుటనుంచి పాలులేవు పాలడబ్బా నిన్ననే అయిపోయింది. ఈ సాయంత్రం పాలడబ్బా కొనుక్కు వెళ్ళకపోతే యీ రాత్రి పిల్లని బట్టుకోగలరా? పాలడబ్బామాట తలపుకు వచ్చేసరికి గుండె గుభేలుమంది. ఏం పెట్టికొంటాను పాలడబ్బా నెలాఖరు అయి ఒకటవ తేదీ వస్తేకాని షావుకారు వెంకటసుబ్బయ్య జీతం యివ్వడు ఇవ్వడు అంటే షావుకారు కేమీ తప్పులేదు. ఎందుచేతనంటే గోపాలం షావుకారు చుట్టూ పని యిప్పించమని తిరిగినప్పుడే షావుకారు వెంకటసుబ్బయ్య కొన్ని షరతులు జాగ్రత్తగా విధించి గోపాలంచేత సంతకం చేయించుకున్నాడు. అప్పటికి ఆమోదించి ప్రవేశించాడు గోపాలం

నెలలో మధ్యగా యెప్పుడూ జీతం కావాలని డబ్బులో కొంతకూడా అడగడానికి వీలులేదు నెలా పూర్తి అయ్యాక ఒకటవ తేదీని పూర్తిగా జీతం యిచ్చే వరకు మొదటిది

ఇక రెండవది గుమాస్తా సంఘాలలో చేరడంగాని సమ్మెలలో పాల్గొనడంగాని యెంతమాత్రం కూడదు

మూడవది ఇష్టం లేకపోతే పనిమానివేయడం తప్ప జీతం పెంచమని యెప్పుడూ అడగకూడదు

నాల్గవది లేబరు రూల్సు అంటూ ఆదివారాలు పనిమానడానికి వీలులేదు ఎంత అత్యవసరమైన పని అయినా షావుకారు పర్మిషను తీసికోనిదే మానడానికి వీలులేదు.

అయిదవది పని యేమాత్రం తృప్తికరంగా లేకపోయినా గోపాలాన్ని పనిలోనుంచి తప్పించేస్తూ దానికి నోటీసులతో నిమిత్తం లేకుండా పూర్తిహక్కులు షావుకారుకున్నాయి.

ఆరవది నెలజీతం అరవై రూపాయలు అయినప్పటికీ షావుకారు అంతకు యెంత ఎక్కువగా వేసి సంతకం పెట్టమన్నా గోపాలం సంతకం పెట్టి తీరాలి.

ఇన్ని షరతుల కంగీకరించి ఉద్యోగంలో ప్రవేశించిన గోపాలం యీ రోజు యింట్లో బియ్యంలేక పస్తుపడుకోవలసి వచ్చినా చంటిపిల్లకు పాలడబ్బా లేకపోయినా షావుకారుని యేమని అడుగుతాడు? కనీసం చెప్పుకుందామన్నా తన అసమర్థతను సూచిస్తుందని చెప్పలేదు.

ఎన్ని షరతులు విధించినా ఆ నాటి ఆదుర్దా తగ్గదీ కుదుర్తాయని ప్రవేశించారో యీనాడు పాపుకొగు వియతలదలేదని అభ్యోరించి వాళ్లదగ్గ వాళ్లదగ్గ సామాన్లు యెట్లా చేస్తున్నాడని చెప్పుకోవడం కూడా పొరపాటేనని గ్రహించిన గోపాలం యెవ్వరితోనూ యేమీ చెప్పకూడదనుకున్నాడు

ఈ రోజు యెనిమిదివందల రూపాయలు మొలలో ఉన్నాయి ఒక రూపాయి పెట్టే పాలడబ్బా కాని నాలుగురూపాయల బియ్యంకొని యింటికి పట్టుకుపడితే ఈ అయిదురూపాయలకి రేపు జమా ఖర్చు చెప్పాలి ఒకటవ తేదీ యింకా పదిరోజులకి గాని రాదాయె. వెనక ఒకటవ తేదీ ముప్ఫయి రోజులు గడిస్తేగాని రాదుగదా ఈ ముప్ఫయి రోజులయినా బురదపాము వందంగా నడుస్తాయి. కనిపెట్టుకున్నప్పుడు ఆ ఒకటవ తేదీ వస్తుందన్న మాటేగాని గ్రాచుపాములా జ్వగుడ జారిపోయి ఉడుకుంటుంది పదిహేను రోజులకోసారి ఒకటవ తేదీ వస్తూంటే బాగుండు ననిపించింది గోపాలానికి. ఏమయినాసరే బియ్యం పాడవక్కా కొనుక్కు వెళ్ళడానికి నిశ్చయించుకున్నాడు లేకపోతే యెట్లా? తనతో ఉద్ధరిస్తాడని జీవితాంతం పోషిస్తాడని నమ్మి మెడలో పుస్తెకట్టించుకున్న భార్యకు బియ్యం లేకపోయాయని ఏ ముఖం పెట్టుకు చెబుతాడు.

ఇంతకీ పెద్దవాళ్ళకి బుద్ధిలేదు చిన్నతనంలోనే సుఖపడదని మెసగేసి వాళ్లబాధ్యత వాళ్ళు తీర్చుకుంటే సరేననుకున్నారుగాని తరువాత వచ్చే గోపాలం బాధలు కొంచెమైనా గమనించగలరా? అయితే ఒకటి. కాలమానపరిస్థితినిబట్టి ఇప్పుడెంత తెచ్చినా చాలడం లేదుగాని గోపాలం చిన్నతనంలో వాళ్ల నాన్న ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో మాస్టరీ చేసేటప్పుడు నెలకు పదిహేడున్నర జీతం యిచ్చేవారు ఆ డబ్బుతో పదుగురు పిల్లలతో సంసారాన్ని యీదుతూ అప్పుడప్పుడు ఒక్కొక్క కాసు బంగారం (అప్పుడు కాసెంత? పదమూడున్నరేగా) కొని గోపాలం తల్లికి చెల్లెళ్ళకి ముగుసులనీ మెళ్ళో యేదో అంత చేయించి చేయిస్తూఉండేవాడు ఇప్పుడు గోపాలానికి నాలుగు నెలకు అరవై రూపాయలు యిస్తారు. తాను భార్య యిద్దరు పిల్లలు బ్రతకడం కష్టం అయిపోతోంది ఇదివరకొక్క తడవ తీర్చుకునుచచ్చి చెడి యీడ్చుకొస్తున్నాడు అక్కడినుంచి నెలాఖరు వరకు రోజూ యేకాదశులు, శనివారాలు, కార్తీక సోమవారాలు. ఎవరినీ చేయిచాచి అడగలేక గోపాలం చిన్నతనంలో "ఈ రోజుల్లో పెళ్ళాన్ని పోషించుకోలేనివాడు దేవుడు!"

అనేవాడు అప్పుడు జీవితం అంత తేలికగా ఉండేది. ఇప్పుడెంత బరువైందో గోపాలం లాంటివాళ్ళకే తెలుస్తుందిగాని తక్కినవాళ్ళకేం తెలుస్తుంది

తనూ తన భార్య ఏ పనులు పడుతునో జీవితాన్ని గడిపేద్దామనుకుంటే వీలులేకుండా ఇద్దరు పిల్లలు కూడాను గోపాలం దరిద్రానికి సాయం భార్య కోపానికి వచ్చి యెందైరోజుల్లయితే యిప్పుడు పుట్టుకొస్తున్నారు పిల్లలు, ఏది తక్కువయినా పిల్లలు పేచీ పెడ్తారు కదా వాళ్ళకేం కావాలి సంసారంలోని బాధలు పెదపిల్ల బృంద చూచినదగ్గా కొంచెం యేడుస్తుంది ఇంక గంటేపిల్ల కవన్నీ తెలియవు పాలు లేకపోతే యేడుస్తుంది పసు పసుకు తల్లిదగ్గర పాలెలా ఉంటాయి?

పిల్లల భవిష్యత్తుకోసం బల్లలుగుద్ది ఉపన్యాసాలిచ్చే అగ్రనాయకులు చేసిందేమిటి? గట్టిగా అడిగితే తిండి పెట్టలేనప్పుడు యెందుకు కనాలి? సంతాన నిరోధానికి అనేక సాధనాలున్నాయిగా? అదరణలో పెట్టకూడదా అంటారే గాని జీవన ప్రమాణం పెంచ్చినందువల్ల తిండి పెట్టలేకపోతున్నాడనే ఆలోచన రాదుగా జీవన ప్రమాణం పెద్దదానికి కారణం ఏమిటీ అంటే స్వాతంత్ర్యం వచ్చింది గనుక దేశంలో అన్ని విషయాలు ప్రణాళిక పద్ధతిలో నడుపుకునేసరికి కొంత కాలం పడుతుంది 'మేము మా నాయకులా తంటాలు పడుతున్నాము పంచవర్ష ప్రణాళికలు అమలుపరుస్తున్నాం ఒక్కొక్క రాష్ట్రానికి రెండు, మూడు విశ్వవిద్యాలయాలు స్థాపించి విద్యాభివృద్ధి చేస్తున్నాం' అంటారేగాని దిగమింగుకు దీనతలు అంతుల్లేకుండా యెంత మింగేస్తున్నారో, ఎందరు పాపకాలరాయుళ్ళు పావకంలాగ తాగేస్తున్నారో, ఎంత దుబారా ఖర్చుల క్రింద జీవిలాపాల క్రింద ఖర్చవుతోందో, ఎన్ని అనవసరమయిన టూర్లు క్యాంపులు జరుగుతున్నాయో? తెలియని గనుకనా? అందరికీ తెలుసు! అయినా ? కెవ్వరికీ మాకేం అది సాధ్యకాని సమస్య పైకి చెప్పడానికి వీలులేని సర్వ ప్రజానీక తెలిసికూడా తెలియనట్టు నటించవలసిన రాజకీయ రహస్యం బయటపెడితే ముందటికే మోసం వచ్చే చిదంబర రహస్యం. మనకెందుకు పోనివ్వండి.

అనేక ఆలోచనలు బుర్రలో పరుగెత్తుతున్నాయి గోపాలానికి పాప పోనీపోటితో నాన్న పాలడబ్బా తెస్తాడని ఎదురుచూస్తూ ఉంటుంది వట్టిచేతుల్తో తాను వెడితే పాలడబ్బా కూడా కొనలేనివాడవు కన్నాం దుకు కనాలి? వందనోద్యాపనం కావలసిన నా జీతాన్ని మొలకెత్తేసరికి కుంపెట్యడలుచుకున్నానా?

నాకు ఇవ్వాల్సొచ్చిందెందుకు! నాకొ ఇవ్వనివ్వని నిశ్చయం ప్రతిమాలలేదే!' అని అడుగుతుందేమో!

ఉదయం బయలుదేరి యింట్లోంచి వస్తే టప్పుడు పెద్ద పిల్ల బృంద "నాన్న గారూ! నాకొక పాప ఎక్కడ కూడా మంచి ఊ ఊరుతోంది. అలాంటి ఊరే ఉన్నాన్ని నాకు పట్టుకు రాలూ" అంటే వాళ్ళ కడంపడి, గోపాలం అల్లాగే తెమ్మ అన్నాడు అదేంత పని అన్నట్టు. ఆ ఉన్మాదాన్ని కొనడం గోపాలానికి సాధ్యమా! అప్పుడే కొనవని చెబితే తీరిపోను గా ఆ పెట్టుకు రోజును చూడదు గా పిల. పిల్లని ఊరుకో పెట్ట డానికి అల్లాగే అనడం తరువాత పిల్లని నిరాశలో ముంచెత్తి నిరసింపచెయ్యడం ఇదీ మనవాలల భవిష్యత్తు

ఎందుకింత వైరాశ్యం మొలలో రూపాయిపది వంద లున్నాయి. ఏమైనా సరే ఖర్చు పెట్టి కొనలసినదన్ని కొనుక్కు వెడదామని గబగబ నడుస్తున్నాడు.

"ఇతరుల సొమ్ము ఖర్చుపెటడానికి నువ్వెవర వోయ్ నిన్ను నమ్మి వ్యాపారం చేసుకు రమ్మని షావు కారు నీచేతికి డబ్బు యిస్తే ఖర్చుపెడతావా? ఇదేనా న్యాయం? ఒకటవ తేదీ వచ్చేవరకే అరవై రూపాయలు చేతిలో పోస్తున్నాడే అల్లాంటి షావుకారుని అన్యాయం చేస్తావా?" అని అంతరాత్మ ఘోషించింది. ఆ సందిలోంచి ఒక్క రూపాయి కూడా తీయ కూడదనుకున్నాడు.

అల్లాగే నీరసంగా కాళ్ళీడ్చుకొంటూ వసు న్నాడు. ఎదురుగా ఫుట్ పాత్ మీద ఒక పంజరంలో చిలుకను పెట్టుకొని ఏదో కొన్ని మసితలతో ఉన్న కాగితాలు ఎదర పెట్టుకొని ఒక ఆసామీ "పక్షి పలుకు తుంది నీ భవిష్యత్తు రా తమ్ముడూ" అంటున్నాడు.

గోపాలం యేమి తోచక అపక్షి యేం చెబుతుందో నని యాంత్రికంగా నడిచి అక్కడికి వెళ్ళాడు. ఆ ఆసామీ అడా యిమ్మన్నాడు. చేతిలో యెప్పటి నుంచో ఒక చిల్లి కాని ఒక నయా పైస నృత్యం చేస్తు న్నాయి. పాత క్రొత్తల కలయికలో దాన్ని నృత్యం క్రొత్తల కలయిక కాలం అన్నట్టున్న ఆ చిల్లికాని ఆ నయా పైసల నృత్యాన్ని అమాంతంగా నిలిపేసి చిల్లి కాని యిస్తావన్నాడు. పాపం యెందరి భవిష్యత్తేనా చెబుతాడు గాని తన భవిష్యత్తు తెలియని ఆ ఆసామీ ఆ చిల్లికానికి కమ్మ క్రిందికి తీసికొని చిల కని పంజరంలోంచి బయటికి తీశాడు.

"అమ్మయ్య! నా చిల్లికాని ధర్మమా అంటూ ఈ రెండు నిమిషాలేనా స్వతంత్రం యిచ్చాడు పాపం ఆ చిలకకి అని సంతోషించాడు గోపాలం. కాని ఆ చిలక రెంటకి ఎగరడానికి వీలులేకుండా రాటుగా రెక్కలు కత్తిరించి బహిరంగంగా స్వతంత్రం యిచ్చా నని చూపించే ఆ ఆసామీ మోసం చూస్తే పాపం గోపాలానికి యేవేవో జ్ఞాపకం వచ్చాయి. ఆ జ్ఞాపకం వచ్చినవన్నీ పైకి చూపించడానికి వీలులేని ఆశీ మాశ్యాలు చూస్తే యేదో వంక పెట్టి యేదూ వల రెక్క కట్టించే పరమ వశ్యాలు.

ఆ చిలక కాగితాల మడతలలోని ఒక మడతను ముక్కుతో లాగింది. ఆ ఆసామీ మడతవిప్పి చదవడం మొదలుపెట్టాడు.

"నీకు యిప్పుడు చాలా మంచి రోజులు. నీ ఆలోచనలు కార్యరూపం దాల్చే రోజులు వస్తాయి. నీ పవిత్రతే నిన్ను కాపాడుతుంది కంగారుపడి బురదలో అడుగుపెట్టకు తొందరగా శుభకాలం వదలకు" అని చదివాడు

ఎక్కడలేని కోపం వచ్చింది గోపాలానికి. ఏమాటంటే కడుపు రగిలిపోతుందో అదే యిక్కడ కూడా ప్రత్యక్షమైంది. ఇప్పుడు చాలా మంచిరోజు లట అందుకే కొంపలో బియ్యం లేవు అప్పిచ్చే దాతా లేడు. అయినిచ్చే షావుకారూ లేడు ఎవరికి మంచిరోజులు. నాకు కాదు మంచిరోజులు మా షావుకారుకు వచ్చాయి. ముందెన్నడూ గతో కున్నాయి. కొలతోజుల క్రితం లెక్కలు మామూలుగా వ్యాపారంలో పన్నెండు వేలు లాభం వస్తే యీ నాలుగు రూపాయలు పెట్టి తోక్కపట్టుకొని మనసు యివ్వలేక పోయాడు. ఇక నాకు మంచిరోజు లేమిటి!

వెనకరాతలు విధూపు. ప్రతీ కాగితం మడత లోను యిల్లాగే రాసి ఉంటుంది. ఖహాశః పిసినిగరికి వచ్చినవాడికల్లా మంచిరోజులు వస్తూనే ఉంటాయి కాని పిడికిమాత్రం మంచిరోజులు రావు కాబోలు వస్తే పిడికి ఫుట్ పాత్ మీద నివసించే ఖర్మం యేమిటి? మంచిరోజులమాట యెల్లా ఉన్నా పిలయేవస్తే కనీసం కాసిన్ని బటానీలేనా కొనిపెట్టకుండా చిల్లికానికి మాత్రం ఖరాబు పట్టింది బుర్రగోక్కుంటూ రెండు కాళ్ళకి బుద్ధిచెప్పి గోపాలం ఘటాన్ని యింటికి నడిపిస్తున్నాడు.

అదే ఫుట్ పాత్ మీ పెద్దపెయ్యి బొమ్మతున్న అట్టఒకటి పెట్టుకుని ఏవో చిన్న పెద్ద గ్రంథాలు దగ్గర పెట్టుకుని కూర్చున్నాడొక పెద్దమనిషి. పెద్దతలపాగ, కోటు, ఆ కోటుకి నాలుగు మెడల్సు (బంగారానివో గిల్టువో చెప్పటం అసాధ్యం) చేసుమాత్రం పొంగు

గానే ఉంది అనగారినట్టుల సుఖానుభవం అనుభూతిస్తూ హాస్య సామ్రాజ్యంలో అడిగేదీని రెండుగానేలా ఎట్టిపరిస్థితుల్లోనూ బొట్టులో అక్షిస్తున్నాడు గోపాలం లాంటి అవహోయాల్సి.

పక్షిపలికే ధవళ్లక్షణంకోసం ఆశించిన గోపాలాన్ని దూరాను పడింది తనవలలో ఓట్టు . ట్టింది వాడి డబ్బులకు భగాలు అనుకున్నాడు ఒక చేతో కోయిదాపాన్ని గుప్పెటూ హాస్యసామ్రాజ్యం గెలతాం పాడి అన్నాడు గోపాలాన్ని చూచి

చిగురు వచ్చింది గోపాలానికి "ఏదూ మంచి రోజులకే తెలుకాదు చెపేరోజులని చెబితే రాగి పైసా యిస్తాను యిస్తాడూను. ఇదో రకం బతుకు తెరువు" అనుకుని సమాధానం చెప్పకుండా తలవంచుకు తొందరగా నడుస్తున్నాడు

తనలో తనకే నవ్వు వచ్చింది "మంచి రోజులట మంచి రోజులు" అనుకున్నాడు మరో సారి అంతలోనే ఎవరో వీపుమీద చరిచి ఏదో చెబుతున్నట్టయింది

"అవును నీకు మంచి రోజులు గనుకనే నీ మావకొడుకు పక్కింటు వేలు లాభం వచ్చింది నీ మావకొడుకు లాభం రాక నష్టం వచ్చి ఉంటే వ్యాపారమే మానివేసేవాడు. అప్పుడు నీ గతి యేమవుతుంది. సుమారా మనికోసం ఎక్కడ సుఖ్యం చిగేటట్లుం జ్ఞాపకముంది? ఆ అరణ్యాడి తప్పించావు నీ మావకొడుకు లాభం వచ్చింది గనుకనే మళ్ళీ వ్యాపారం సాగించాడు గనుకనే ఏ నల అగ్ని అకాశాన్ని ఎగగొట్టకుండా యున్నాడు పక్కింటువేలు లాభంవస్తే చేతోక్క సుద్ద కట్టించలేదని బాధపడుతున్నావా? అలా ఎందుకు ఆశించాలి? అగచైతదూపాయల లోటు నీకు చాకిరీచేస్తావని మరిగావు నీ మావకొడుకు నవం నిర్వహించే నీ జీతంలో ఒక్క రూపాయి తగ్గించకుండకు నువ్వు వుంచుకుంటావా? నీ భావయామని బాగుండాలని కోరుకో బాగుకు పంచి నా బుద్ధికోరగడానికి ప్రయత్నించు పాడుకోవి పాలు కోరగడానికి ప్రయత్నించకు నీకొటి సుమారా నీ మావకొడుకు దొంగతు తిరిగి రేయం చేస్తాయుకున్నాడు కోట్లకుట్టు తిరుగుతున్నాడు. లేదంటె యేదో ఉద్దరిస్తుంటాడని బతుకు తెరువుకు కోటలసింది పామరత్వంగాని యోష్టులు, కోర్టుల గాదు మళ్ళి ఎవరైనా సుమారాగా పెనుకున్నాడా? ఎందుకు పెట్టుకుంటాడు? వెర్రివాడా! న్యాయంగా నీకు రావలసినదానికి ప్రయత్నించు అన్యాయంగా ఒక్క కానికూడా ఆశించడానికి ప్రయత్నించకు కష్టాలు వస్తాయి నిగ్రహించుకోవాలి. అప్పుడే ఓర్పు చూపించాలి కష్టాలుకూడా ఉన్నప్పుడే సుఖాలయొక్క విలువ తెలుస్తుంది అప్పుడే నిజమైన జీవితమాధుర్యాన్ని అనుభవించగలుగుతావు మానవుడు"

వెనక్కు తిరిగి చూచాడు గోపాలం ఎవ్వరూ లేరు ఆలోచించాడు తనహృదయమే తనకు చెప్పిందనుకున్నాడు తనకు వినిపించిన మాటలన్నీ యదార్థమే ననుకున్నాడు బాగుపడింది పాలుకోగాలి గాని కోరుకుకోగడం చారదాటే ననుకున్నాడు. కష్టాలున్నప్పుడే సుఖాలయొక్క విలువ తెలుస్తుందనుకున్నాడు ఈ రెండు విషయాలు శిలాక్షరాల్లా హృదయంలో నాటుకుపోయాయి గోపాలానికి. మననం చేసుకుంటూ కొళ్ళిస్తుకుంటూ ఘటాన్ని యింటికి చేరాడు.

తండ్రి రాకకోసం ఎదురుచూస్తూ వీధివయ్యాన్ని పట్టుకు నిలుచున్న బృంద తండ్రిరాగానే కాళ్ళకు చుట్టుకొని "నాన్నగారూ! నాకు సుల్లం పత్తు వచ్చాలా?" అంది. ఏం చెప్పాలో తెలియలేదు గోపాలానికి. కళ్ళనీళ్ళు తిరిగాయి కనిపెట్టింది భార్య సుగుణ. బృందని చంక కెత్తుకుంది.

జీవిత మాధుర్యం

"ఛీ! అల్లాంటి గుర్రం రంకెలేస్తుంటుంది దాని మీదనుంచి పడిపోతే దెబ్బ తగులుతుందమ్మా" అంది.

"ఎందుకు తగులుతుంది."

"ఆ గుర్రం పడగొట్టేస్తుంది"

"ఎందుకు పడగొడుతుంది? మరి వాళ్ళపాపని పడగొట్టదేం"

"దానికి కోపం వచ్చినప్పుడు పడగొడుతుంది"

"ఎప్పుడొస్తుంది కోపం?"

"ఎప్పుడో వచ్చేస్తుంది ఇంకా కావాలిస్తే నాన్న గారిని అడుగు" అంది ధర్మపత్ని బాధాసముద్రంలోంచి కాస్త తేల్చుకోవాలని

"ఏమండి నాన్నగారూ! గుర్రానికి కోపం వొచ్చి పడగొడుతుందా?" అంది బృంద, కూర్చున్న తండ్రి ఒళ్లో కెక్కి చొక్కా గుండీలు పట్టుకొని

"అవునమ్మా" అన్నాడు గోపాలం సుగుణ మాదిరిగా సర్ది చెప్పేవిధానం తనకు తెలియదను కున్నాడు

"అయితే నాన్నగారూ! వెధవగుర్రం మనకొద్దు" అంది బృంద బుంగమూతి పెట్టి తండ్రితో

జాలివేసింది గోపాలానికి నవ్వూ వచ్చింది తన అసమర్థతకు.

పిల్లల కోర్కెలు తీర్చలేనివాళ్లు ఎందుకు కనాలి కని వాళ్ళ ఆశల్ని సమూలంగా నాశనం చేసి వారి పురోభివృద్ధి ఎలా ఆశిస్తున్నారో యీనాడు అర్థమైంది గోపాలానికి. తనకి పాఠం నేర్పిన బృందను ఒక్క ముద్దు పెట్టుకున్నాడు.

మరి యీముద్దో అని రెండో బుగ్గ చూపించింది బృంద. ఆనందంతో మైమరచిపోయి రెండో ముద్దు కూడా పెట్టుకున్నాడు

కొంతకాలం జరిగిపోయింది

"సుగుణా! కాసిన్ని మంచినీళ్ళు అందు కుంటావా?"

"కొంచెం మజ్జిగ దాహం తాగరాదూ ఉప్పువేసి యిస్తాను"

"మరి మధ్యకూడా తాగలేదు! ఇవ్వాళటికి ఇదెన్నోసారో ఆ మజ్జిగ తాగి పడుకోవాలనిపించదు. క్రిందటి జన్మలో ఎవరినోటిముందు అన్నమో లాగేశాం ఈజన్మలో తిండికి నోచుకోలేదాము" అన్నాడు కన్నీళ్లతో గోపాలం.

"అదేమిటండి ఇంతమాత్రానికి మీరే కంట తడిపెడితే నేనేమైపోవాలి చెప్పండి మనమాటకేం పాపం పాపకి ప్రొద్దుటినుంచీ పాలు లేవు"

"అవును కనిపెంచేమాత్రం కన్నాము. సక్కగా పాలు పొయ్యలేకపోతున్నాం మనలాంటి గర్భ దరిద్రుల కడుపున ఎందుకుపుట్టాలి మరి బృందకేగా ఊయలో పెట్టారు"

"నిన్నటంతగా గిద్దెడుపాలు మిగిలాయి అవి కాచి దానిముందుకు పెట్టాను"

"మంచిపని చేశావు పాపకి పాలు లేవు."

"పాపం ఆ ముందరింటివాళ్ళ లక్ష్మి మధ్యాహ్నం వచ్చింది. ఏవో మాటల సందర్భంలో పాలడబ్బా అయి పోయింది కావాలి అనిచెబితే పాపం వాళ్ళ పాల డబ్బాలో పాలుకలిపి పట్టుకువచ్చి యిచ్చింది యిప్పుడే"

"మరి పట్టించావా?"

"ఏది? అదిదా వెళ్ళింది మీరూ వచ్చారు మీకు మజ్జిగయిచ్చి పాపకి పాలు పట్టిస్తాను" అని తొందర గానే వంటయింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

'సుగుణా' అన్నాడు కన్నీళ్ళతో గోపాలం

'ఏమండీ' అని దగరకు వచ్చింది చూచింది "ఏమిటండీ అది చిన్నపిల్లాడిలా" అని కన్నీళ్లు తుడుచు కుంది

"ఇంత అసమర్థుడైన భర్తను కట్టుకుని యేం సుఖ పడుతున్నావు సుగుణా"

"అబ్బ! ఏంమాటలండీ అవి.

"పూటకికూడా గతిలేని కాపరం ఎందుకొచ్చిన కాపురంరా అనుకుంటోందికదు నీ మనస్సు సుగుణా"

ఆ మాట బాణంలా గుచ్చుకుంది సుగుణ హృదయానికి, తీక్షణంగా చూచింది భర్తవంక "నేను బ్రతికుండగా మీ కేమంటేదా!" అంది బాధగా.

"లేదులే సుగుణా వెళ్ళి మజ్జిగ పట్టుకురా. చెరో కొంచెం తాగుదాం"

"ఇంకెప్పుడు అలాంటి మాటలనని ప్రమాణం చెయ్యండి."

"లేదులే సుగుణా, వెళ్ళి మజ్జిగ తీసుకురా."

కన్నీళ్ళతో నే వంటయింటి ముఖ్యంలోనికి వెళ్ళింది. పిల్లి మూతి నాకుకుంటూ దొంగ దొంగగా వచ్చింది సుగుణ చూచింది గుండె గుభేలుమంది. మూత పడగొట్టి మజ్జిగ కాస్తా పిల్లి తాగేసింది కళ్ళ నీళ్లు గిర్రున తిరిగాయి అక్కడే కూలబడింది. ప్రొద్దుటినుంచీ యిద్దరికీ తిండిలేదు భర్త యింటికి వచ్చాక ఒకవేళ బియ్యం దొరక్కపోతే యిద్దరూ కాస్త మజ్జిగ త్రాగి యీ రోజు గడప వచ్చుననుకుని, మధ్యాహ్నం ఆకలిబాధ అణుచుకోలేక పోయినా మజ్జిగ త్రాగకుండా అలాగే అట్టే పెట్టింది భర్తకు పట్టుకు వస్తానని చెప్పి లోపలికి వచ్చింది ఏ ముఖం పెట్టుకు భర్త దగ్గరకు వెళుతుంది? ఏమని చెబుతుంది?

పాప పాలులేక తొట్టిలో ఏడుస్తోంది ఎంత సేపటికి మజ్జిగ తీసుకు రాకపోవడంచేత గోపాలం 'సుగుణా!' అన్నాడు జవాబు రాలేదు ఉదయం నుంచీ భోజనం లేకపోవడంచేత కళ్లు తిరిగి పడిపోయి ఉంటుందేమోనని కంగారుపడి వంటయింట్లోకి వచ్చాడు సుగుణ ముఖం రెండు చేతులలో దాచుకుని ఏడుస్తోంది.

'ఏమిటి సుగుణా' అన్నాడు ధైర్యంగా

'పిల్లి మజ్జిగ కాస్తా తాగేసింది' అంది ఏడుస్తూ సుగుణ.

ఇంతమాత్రానికి ఏడుస్తారా! పోనీలే పాప ఏడుస్తోంది అపాలు కాసిన్ని పొయ్యరాదూ?" అన్నాడు

లేచింది సుగుణ. పాలగ్లాసు తీసుకుంది పట్టుకు వచ్చింది పాపని లేవదీసి పాలుపొయ్యడం కోసం కాళ్లమీద పడుకోబెట్టుకుంటోంది. పాప చేతులు కాళ్లు కొట్టుకుని ఏడవడంలో చెయ్యితగిలి ఆ పాల గ్లాసు పడిపోయింది

అయ్యోఅని అరిచింది సుగుణ. తల గోడకేసి కొట్టుకు ఏడుస్తోంది పిల్లకి ఆ పాలుకూడా పట్టలేక పోయానే అని

గోపాలానికి నవ్వు ఏడుపు రెండూ కలిసి వచ్చాయి. కళ్ళవెంట కన్నీళ్ళు కారుస్తూ నవ్వుతున్నాడు.

ఏడుస్తూనే ఎందుకు నవ్వుతున్నారంది సుగుణ.

"ఎందుకా? జీవిత మాధుర్యం అంటే ఏమిటో యిన్నాళ్ళకు తెలుసుకున్నాను నాకు జీవితపు లోతుల్లో ఉండే అందం కనిపిస్తోంది సుగుణా! ఎంత విచిత్రమైన సంఘటన మన జీవితాంతం మరచిపోగలమా! కష్టాలున్నప్పుడే సుఖాలయొక్క నిజమైన విలువ తెలుస్తుంది సుగుణా జీవితపు లోతుల్ని తరచి చూచిన వాడే నిజమైన జీవిత మాధుర్యాన్ని పొందగలుగుతాడు సుగుణా! నిజమైన జీవిత మాధుర్యం అనే పదానికి సరియైన అర్థం ఈ మన విచిత్రసంఘటనే సుగుణా!" అన్నాడు

సుగుణకు యేం అనాలో తెలియక ప్రశ్న కప్పగించి చూస్తోంది గోపాలంవంక

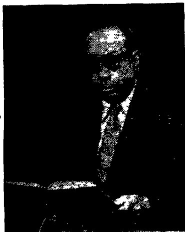
కాళ్లమీదవున్న బోసినోటి పాప నైరాశ్య రహితురాలైవున్న సుగుణ కాళ్లమీదనుంచి దొర్లిపోయి ఒలికిన పాలల్లోపడి రెండు చేతులతో తపతప కొడుతోంది అవ్యక్తమైన ఆనందంలో బోసినోటితో కలకల నవ్వుతూ తల్లివంక చూస్తోంది

ఆ మాటలతో తేరుకున్న సుగుణ ఒక్కసారి పాపను తీసి గుండెలకు హత్తుకుని చిరునవ్వు నవ్వింది

కలగూరగంప

ఆచార్య శిశిరకుమార్ మిత్ర

శ్రీ ఆర్. ఎల్. ఎన్. శాస్త్రి

ఇటీవల బ్రిటిష్ రాయల్ సొసైటీవారు యిద్దరు ప్రముఖ భారతీయ భౌతిక శాస్త్రవేత్తలను సభ్యులుగా ఎన్నుకొనిరి. వీరిలో ఒకరు ఆచార్య ఎస్. ఎన్. బోస్ వీరు చాలకాలము కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయము ఆచార్యులుగానుండి, ప్రస్తుతము విశ్వభారతి శాంతినికేతనమునకు ఉపాధ్యక్షులుగానున్నారు. రెండవవారు ఆచార్య శిశిర కుమార్ మిత్ర.

శ్రీ శిశిర్ కుమార్ మిత్ర కలకత్తాలో 1890 లో జన్మించిరి భగల్పూర్ కళాశాలయందును, కలకత్తా ప్రెసిడెన్సీ కళాశాలలోను విద్య నభ్యసించిరి 1919 లో కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయమువారు వీరికి D Sc. పట్టము నొసగిరి ఆ సంవత్సరములోనే వీరు పారిస్ విశ్వవిద్యాలయమునకేగెంచి 1923 లో స్వదేశమునకు తిరిగివచ్చిరి వెంటనే కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయములో భౌతిక శాస్త్రములో ఖైరా ప్రొఫెసర్ గా నియమింపబడిరి నిస్తంత్రి ప్రసారము (వైర్లెస్ కమ్యూనికేషన్స్) రేడియోలో ముందు ముందు ఎంతయూ అభివృద్ధి పొందగలదని ఆచార్య మిత్ర ఆ రోజులలోనే గ్రహించి, వైర్లెస్ శాస్త్రమును పెద్ద తరగతులలో బోధించుట మొదలిడిరి. అంతేకాక వారు ఆ శాస్త్రములో పరిశోధనలు కూడ మొదలిడిరి 1935 లో వారు సర్ రాష్ బిహారిఘోష్ ప్రొఫెసర్ గా నియమింపబడి, పదంబను 1955 లో రిటైర్ అగునరకు ఆ పదవి యందే యుండిరి

భారత ప్రభుత్వమునకు చెందిన కౌన్సిల్ ఆఫ్ సైంటిఫిక్ అండ్ యిండస్ట్రియల్ రిసర్చి వారిచే రేడియో పరిశోధన సంఘమును స్థాపింపజేయుటకు ఆచార్య మిత్ర కారకులు ఈ సంఘటనమునకు ప్రప్రథమ అధ్యక్షులుగా వీరు 1943-48లో పనిచేసిరి. వీరి కారణమున కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయములో 1949 లో రేడియో ఫిజిక్స్ అండ్ ఎలక్ట్రానిక్స్ శాఖ నెలకొల్పబడెను

ఆచార్య మిత్ర మనదేశములో రేడియోకు సంబంధించిన పరిశోధనలలో అగ్రగణ్యులు వారు యువకులకు, తన శిష్యులకు ప్రోత్సాహము నిచ్చి సహాయము చేయుటలో ఉదారబుద్ధి కలవారు

వీరు Upper Atmosphere అను గ్రంథమును రచించిరి ఈ విషయమును గురించిన గ్రంథము యిది యొక్కటే యగుటయే గాక అనేక అంశములలో యిది స్వతంత్ర రచనగా ప్రపంచ ఖ్యాతినొందినది. యిటీవల దీనిని రష్యన్ అకాడమీ ఆఫ్ సైన్సెస్ వారు రష్యను భాషలోకి తర్జుమాచేయించి ప్రచురించిరి

ఆచార్య మిత్ర 1955 లో భారత విజ్ఞాన పరిషత్తు (Indian Seience congress) నకు అధ్యక్షత వహించిరి. భారత విజ్ఞాన వార్తాసంఘమునకు కూడా అధ్యక్షులు. ఈ సంఘమువారు "విజ్ఞానము-సంస్కృతి" (Seience and Culture) అను యింగ్లీషు మాసపత్రికను ప్రచురించుచున్నారు అంతర్జాతీయ జియోఫిజికల్ ఇయర్ కాలాన భారత జాతీయసంఘమునకు ఆచార్య మిత్రసభ్యులు అనేక భారతీయ, విదేశీయ వైజ్ఞానిక పత్రికా సంపాదక వర్గములలో సభ్యులు. మన దేశములో యిటువంటి ప్రఖ్యాతిగాంచిన శాస్త్రజ్ఞులుండుట మనకందరికి గర్వకారణము.

గీర్వాణ కవయిత్రి విజ్జిక

'మధురవాణి'

సంస్కృత కవయిత్రులలో విజ్జికకు తారాపథమున ప్రముఖులగుటచే, నొక విశిష్టస్థానమున్నది. పేరు మాత్రము సుప్రసిద్ధమైన యీ కవయిత్రి కావ్య కుసుమములే యిట్టి కావ్యశేషములను వెలువరించుచున్నవి. ఈ సౌందర్యము, మేఘమాలికలతో పంతమాడుచుండెనని, సహ్యసూరిజ్జిక ప్రకటనము ఇట్టి విశేషము విజ్జికా విరచితమగు నీక్రింది శ్లోకముచే సువ్యక్తమగుచున్నది

నీలోత్పల ఘనశ్యామామ్,
విజ్జికాం మామజానతా
వృథైవ దండినా ప్రోక్తమ్
'సర్వశుక్లా సరస్వతీ'

'నేను నీలోత్పలమువలె, మేఘమువలె నల్లనయిన దానను నన్నెరుగక దండికవి సరస్వతీదేవి తెల్లనిదని వర్ణించెను' ఇందుమూలమున మనకు తెలియునవి రెండు విషయములు సువ్యక్తములగుచున్నవి. ఒకటి, శ్యామవర్ణయయ్యును, ఆమె తన సౌందర్య ప్రతిభా రసికతలపై నభిమానిరాలై యుండెను. తాను సరస్వతియేనని నొక్కి వక్కాణించుటకు తెంపెనది. అట్టి యామె మనోహర కల్పనలు కొంచె విస్తృతముగా తిలకింతుము

కమలినీ మలినీ దయితం వినా
న సహతే సహతే న చ చేదితమ్ !
తి మధునా మధునా నిహితం హృది
స్మరతి సా రససార మహార్హకమ్

కుముదిని (కలువలుంగల సరస్సు), తన ప్రియుడగు చంద్రుడు కనబడనందున, వెలవెల పోవుచున్నది. వసంతమువలన, తన హృదయ విహారమును స్మృతికి దెచ్చుకొని, వికల మనస్కయైనది

సుందరియగు నొక వనితాముఖ సౌందర్యము చూడుడు, యెంత విచిత్రముగ చిత్రింపబడెనో!

కోపః కృతకరః స్థితాని పరితః
చక్రాణి దుర్గం జలమ్
[illegible]
నీలాస్థితాః కణాః
ఇత్యాక్లిష్ట శిలీముఖేన రదనాం
కృత్వా ఇదమస్యాగ్రతం
యద్గ్రక్తైక జగీషుణాపవిజితం
మన్యే! త్వదీయం ముఖమ్ !

మగువా! కమలము పెద్ద అట్టహాసముతో నీ వదనమును గెలువ సమరయాత్ర వెలువడినది కాని, దాని ప్రయత్నములన్నియూ నిష్ఫలములైనవి. కార్యము, జయసాధన సామగ్రి కూడ అత్యల్పమేమియు విచ్చుకొన్న దాని కోశము దానికి కావా నలుదిక్కుల వ్యాపించిన దాని దళములు వాహనములు, జలము దాని గుప్తమైన గుహము, తుమ్మెదల మార్గమంతిలము, దాని ప్రియమిత్రము రాజకీయమునకు ప్రేరణచేసినది. ఇంతే కాక శిలీముఖము (బాణము, భ్రమరము)ను చేతిముల్లాగి చేసినది కాని యింతటి సాధన సామగ్రి యున్నను, కమలము చే నోడినది! మన్మధుని విజయము అగునది మాత్రమేమున్నదిగనుక! విజయ యాత్రకు బయలు వెడలిన యీ ముఖము నెదురుకొనలేక పోయిరి!

విజ్జిక, అనుపమాన కావ్యశక్తి విశిష్టత, కల్పనలతో విరిసిన చిత్రణమొక విద్వత్తమైన నొరఘాణము

వర్షాకాలమున నొక విరహిణి, మార్గక చిత్తాన్ని, భావుకాగల విజ్జిక, తన కవితాకంఠముతో వర్ణించినది. అటేది, యీ క్రింది పంక్తులలో గాన వచ్చును—

మేఘైర్వ్యోమ్ని నవాంబుభిర్వసుమతీ విద్యుల్లతాభిర్దిశో,
ధారాభిర్గగనం వనానికుటజైః పూర్ణైర్గతా
నిమ్నగాః ।
ఏకాం ఘాతయితుం వియోగవిధురాం దీనాం
వరాకీం స్త్రియం ప్రావృట్కాల! హతాశ!
సంప్రతి కృతం మిథ్యా కిమాడంబరమ్ ?

విరహిణి వర్షర్తువులో యిలా అన్నది 'విరహ వేదనచే తపించెందు నాకొఱకు, నీ వింతటి యాడంబరము చేసితివి? ఆకాశమున నీలమేఘము లలముకొనినవి. భూమి జలముచే పరిపూర్ణమై పోవుచున్నది. దిశలు మెరపులతో మెరసిపోవుచున్నవి. అంతరిక్షమును, జలధారలచే నిండిపోవుచున్నది. వనముల, కొండల కుటజ పుష్పముల సౌరభము వ్యాపించినది. నదులు వేగవతులై మహాప్రవాహములలో మునిగిపోవుచున్నవి. ఇట్టి పరిస్థితిలో నేను విరహతాపముచే దగ్ధమైపోవుచుండ నీవి యాడంబరమేమున్నది?'

విజ్జిక కవిత సహృదయ శిరోధార్యము.

గ్రంథ విమర్శనము

దేవీగానసుధ

[ద్వితీయ సంపుటి]

శ్రీ ఓగిరాల వీరరాఘవశర్మ. గోష్పదీక్షేత్రం. కొవ్వూరు. పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా వెల మూడు రూపాయలు

ఓగిరాల వీరరాఘవశర్మగారు 1947 లో దేవీగానసుధ ప్రథమభాగం ప్రకటించారు దానికి కృతి రెండవ భాగం దీనిలో ఉన్నవి మొత్తం 86 కృతులు. వీటిలో కొన్ని సంస్కృతంలో రచించిన కృతులు. కృతులన్నిటిలోను చరణములకు పైన పదానా స్వర దేవత గా ముద్రితది

కేవలం గేయకవులుగాని, కేవలం సంగీత వేత్తలుగాని కృతులు రచించి కృతకృత్యులనిపించుకోలేరు. ఈ విధమైన రచనకు, అటు సంగీతంలోను, ఇటు సాహిత్యంలోను సముచితమైన శక్తిసామర్థ్యం అవసరం

కనుకనే కేరళాంధ్ర దేశంలో స్వతంత్రంగా కృతులు రచించగలిగిన వాగ్గేయకారుల సంఖ్య చాలా తక్కువ. సంగీత విద్వాంసులలో చాలా మంది త్యాగరాజాదుల కృతులను గానకళ్ళలోనే తమ కళాసామర్థ్యం ప్రకటిస్తూ అంతటితో సంతృప్తి పొందుతున్నారు.

ఈ రచయిత స్వతంత్రంగా కూడా వాగ్గేయ రచన ప్రారంభించారు శ్రీ వీరరాఘవశర్మగారి కృతులలో సహజము, శుచిఅయిన భక్తిభావం జాలువారుతున్నది. ఈ కృతులు క్రమక్రమంగా ప్రజాదరణ, విద్వాంసుల ఆదరణ పొందడానికి కృతులలో జాలువారే గానమాధుర్యమే గాక, భక్తిభావం కూడా తోడ్పడగలదు కారణమే.

ఈ గ్రంథంలో రచయిత కేవలం కృతులే గాక, ప్రతికృతికీ, స్వరపరచనతోపాటు అవసరాగాల లక్షణాదులు కూడా, సంగ్రహంగా పొందుపరిచారు. ఇవి సంగీత విద్యార్థులకే గాక, విద్వాంసులకు కూడా ఉపకరిస్తాయి అతితక్కువలో సారంగ రాగంలో రచించిన ఈ క్రింది కృతినిబట్టి వీరి రచనా ఫణితి గుర్తించవచ్చును. "నమ్మిన్నకొలది నీ కన్న దేవతలు ఉన్నారా అపన్నరక్షణ ఇలలో! | కన్నతల్లి! జగదంబా! కామాక్షి! తిన్నగా భావాబ్ధి దాటించి నను ! గట్టువిడిచి పాటలను చేతకేకొని పాటకట్టికై బ్రోవ లాడగలవా! | ఇటువంటి నమ్మిక రఘుపతి రక్షతో దీనరక్షణి గాదా"

శ్రీ శర్మగారు అనల్ప సంఖ్యాకులైన నేటి ఆంధ్ర వాగ్గేయకారులలో పరిగణింప దగినవారు.

అన్ని విధాలా సాంప్రదాయికమైన త్యాగరాజాదుల అడుగు జాడల్లో నడిచిపోతూ వీరు ఆంధ్రగాన సరస్వతికి కొన్ని నూతనాలంకృతులు అర్పించారు

'శాస్త్రి'.

భారత యువజనులారా!

అనువాదకులు శ్రీ శ్రీ తత్త్వానందస్వామి ప్రతులకు శ్రీ రామకృష్ణమఠము మైలాపూరు మద్రాసు-4 వెల: రెండురూపాయలు

శ్రీ వివేకానందస్వామి భారతదేశం నాలుగు మూలలా పర్యటిస్తూ చేసిన ఆధ్యాత్మిక ప్రబోధ ప్రసంగాలు ఆ నాటికి నిద్రితమైయున్న భారతజాతికి నూతన చైతన్యం కలిగించాయి. భారతజాతి స్వాతంత్ర్యం ప్రాప్తించుటకు, నవజాగృతికి శ్రీ వివేకానందుని ప్రసంగాలు మేల్కొలుపు లయినాయని అన్నా అతిశయోక్తి కాదు

శ్రీ శ్రీ తత్త్వానందస్వామి ఆ ప్రసంగాలలోని 9 ప్రసంగాలు 'భారత యువజనులారా!' అన్న గ్రంథ నామధేయంతో ఆంధ్రంలోనికి అనువదించారు.

'హైందవ జీవితము వేదాంతము' 'హిందూ మతమునందలి పాశ్చాత్య మూర్తులు' మొదలైన ఈ తొమ్మిది శీర్షికల్లోను వివేకానంద సందేశం చాలా వరకు సంగ్రహంగా గంభీరంగా ప్రతిఫలిస్తున్నది.

అనువాదకులు చేసిన ఆంధ్రానువాదం కూడ అయిన గ్రాంథిక శైలిలో సాగిపోతూ ఒక్కొక్క చోట అనర్గళమయిన వివేకానంద వాగ్ధోరణి స్ఫురింప చేస్తున్నది.

హైందవ సంస్కృతి అంతరార్థం అవగాహన చేసుకోవాలంటే వివేకానందుని రచనలు పరిశీలించడం ఆవశ్యకం. అందులోను ఈ గ్రంథం వివేకానంద సందేశానికి సారభూతమయినది. 'శాస్త్రి'

శివ తాండవము

అనువాదము బులుసు సూర్యప్రకాశశాస్త్రి ప్రాచీన గ్రంథమండలి, తెనాలి వెల ఒక రూపాయి

శివతాండవాన్ని వర్ణించి, కావ్యాలు, శిల్పాలు, చిత్రరూపాలు అనేకంగా బయలుదేరాయి బహుళంగా ఉన్నాయి ప్రాచీనకాలంలో కూడా శివతాండవం ప్రదర్శించే కొన్ని శిల్పాలావిర్భవించాయి.

శివతాండవానికి, అర్ధనారీశ్వరానికీ సంబంధించిన ఇతిహాసాలు, సంప్రదాయాలు చాలావరకు, శివపురాణంలో విశ్వేశ్వర సంహితలోను, స్కాందపురాణంలో సూతసంహితలో ముక్తిఖండంలోను ఉన్నాయి

శ్రీ సూర్యప్రకాశ శాస్త్రిగారు ఈ రెండు పురాణాలలోను శివతాండవానికీ అర్ధనారీశ్వరానికీ సంబంధించిన మూల సంస్కృత భాగాలతో పాటు తెలుగులో వివరణలు కూడా చేసి ఈ గ్రంథంలో చేర్చారు. శివతాండవ రహస్యము సంప్రదాయాలు తెలుసుకోదలచినవారికి ఈ చిన్న గ్రంథం అవశ్యపఠనీయం.

'శాస్త్రి'

అంతర్దర్శనము

శ్రీ ఉప్పాడ రామారావు ప్రకాశకు కూనమంచి వెంకటరావు. తిలగాము వయా బొవడా శ్రీకాకుళం జిల్లా మూల్యము 2-50 నయాపైసలు.

'అంతర్దర్శనము' అనగానే ఇది ఏదైనా ఆధ్యాత్మిక గ్రంథమునే ఊహ కలగవచ్చును. కాని ఇది అలాంటిదేమీ కాదు ఇది ఖండకావ్యాల సంపుటి. దీనిలో స్తుతి, ప్రకృతి, స్వప్న శృంఖలములు మొదలయిన 37 ఖండకృతులున్నాయి గేయాలు మొదలయినవేవీ లేవు. అన్నీ పద్యాలే వివిధ ఈ ఖండకావ్య, సంపుటి అంతా ఒక పరిమిత ఛందాలలో నడిచిపోతుంది

ఈ సంపుటిలో ప్రకృతి, ఆంధ్రదేశము మొదలైన రెండు మూడు ఖండకావ్యాలలో తప్ప మిగిలిన అన్నిటిలోను ఏకోన్ముఖంగా మోహాశృంగారాదుల వర్ణ ఒక్కటే పరమలక్ష్యంగా కనిపిస్తుంది

'ప్రకాశం' అనే శీర్షికలో ఒక యువతి సంతానార్థం అనేకమైన పాట్లుపడి భూతవైద్యుల మొదలయిన వారి దుశ్చర్యలకు లోనై తనశీలం కోల్పోతుంది.

ఇలాగే 'అతిథి' అనే ఖండకృతిలో ఒక కవి కవయిత్రిని మోహ వ్యామోహానికి ప్రేరేపిస్తాడు

ఇలాగే ఈ కావ్యంలో చాలా ఖండ కావ్యాలలో మోహ శృంగార సన్నివేశాలు వర్ణించడమే కవి లక్ష్యంగా కనబడుతున్నది కొన్ని కొన్ని చోట్ల అసభ్యవర్ణనలు కూడా అతివేలంగా దొర్లిపోయాయి కేవలం ఇలాంటి అనుచిత ఎన్నికే కవి కర్తవ్యమా ఈ కవి అసలు లక్ష్యమేమో!

అయితే ఈ కవి వర్ణనలలో శక్తిసంపన్నులు తగినంత వ్యుత్పత్తి, సామర్థ్యము కలవారు పద్యాలు నిసర్గధారతో సాగిపోతాయి. ఖండకావ్య సంపుట మైనా ఈ గ్రంథం అంతా ఒక నవల చదివినట్లుగా చదువుకు పోవచ్చును

దక్కని రచనాశక్తి కలిగిన ఈ కవిగారు ముందు రచనలలోను, మరి తిందిపాద కావ్యలక్ష్యం లోను ఔచిత్య దృష్టి లోపించకుండా కొదవనియ్యం అనవసరం లేని ఈ క్రిందిపద్యం వీరి రచనాశక్తికి తార్కాణ

"సన్నుత మూర్తికిన్ వరదు
  శాంతునకున్ రసభావభావనా
ధన్యుని సత్కళానిధి
  మాన్యుని కాంత్ర మనస్యహారిణ భా
పన్నత వేదికిన్ గుణమహోదధికిన్
  ఘన భోగ భాగ్య సం
పన్నునకున్ వదాన్యుని
  మారికి నాత్రిత పక్షపాతికిన్"

—శాస్త్రి

Printed & Published For Nageswara Rao sEtates (Private) Ltd., by
S. Radhakrishna, at The Andhra Patrika Press, 6 & 7, Thambu Chetty
Street, Madras—1. Editor S. Sambhu Prasad.